

T.C

BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

**ŞEYHÜLİSLAMLIKTA TEMYİZ: HASAN HAYRULLAH
EFENDİ’NİN HUZUR MURAFASİ DEFTERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elif AYMERGEN

Tez Danışmanı

Prof. Dr. İlhami YURDAKUL

Bilecik, 2019

10089852

T.C

BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TARİH ANABİLİM DALI

**ŞEYHÜLİSLAMLIKTA TEMYİZ: HASAN HAYRULLAH
EFENDİ'NİN HUZUR MURAFASI DEFTERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Elif AYMERGEN

Tez Danışmanı

Prof. Dr. İlhami YURDAKUL

Bilecik, 2019

10089852

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI
JÜRİ ONAY FORMU

BŞEÜ-KAYSİS Belge No	DFR-172
İlk Yayın Tarihi/Sayısı	03.01.2017 / 28
Revizyon Tarihi	
Revizyon No'su	00
Toplam Sayfa	1

Öğrencinin Adı Soyadı: Ekiş AYMERGEN
Anabilim Dalı : Tarih
Programı : Yüksek Lisans
Tez Danışmanı : Prof. Dr. İlhami JÜRDAKUL
Tezin Özgün Adı : Şeyh İslamîlikte Tenzih: Hasan Hayrullah Efenî'nin
Hızur Mürâfâsı Defter
Tezin İngilizce Adı : Appeal at shaykh al-islam: the record at Hasan
Hayrullah Efenati's appeal

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 22 / 03 / 2019

Yukarıda bilgileri verilen tez çalışması ilgili EYK kararıyla oluşturulan jüri tarafından OY BİRLİĞİ /OY ÇOKLUĞU ile Tarih Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

Tez Danışmanı: Prof. Dr. İlhami JÜRDAKUL

Üye : Prof. Dr. Ayşe EFE

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Halim DEMİRYÜREK

Üye :

Üye :

İmza

ONAY

Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun / / 20.... tarih ve/..... sayılı kararı.

İMZA/MÜHÜR

BEYAN

"Şeyhülislamlıkta Temyiz: Hasan Hayrullah Efendi'nin Huzur Murafaası Defteri" adlı yüksek lisans tezinin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel ahlak kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmını Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir Üniversitedeki bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Elif AYMERGEN

22.03.2019

İMZA

ÖNSÖZ

Osmanlı Devleti, kendisinden önce kurulmuş olan Türk-İslam devletlerinden özellikle Büyük Selçuklu ve Anadolu Selçuklu devletlerinin hukuki, kültürel ve siyasi mirasını devralmıştır. Osmanlı'ya intikal eden bu birikim, başta Bizans olmak üzere idareleri altına aldıkları ülkelerin örf ve uygulamalarıyla güçlenmiş ve zamanla kurumsal hale gelmiştir. Böylelikle Osmanlı Devleti, çağına göre gelişmiş hukuk sistemi, adaletli yönetimiyle farklı etnik grupların oluşturduğu kalabalık nüfusunu, Osmanlı kimliği altında yüzyıllarca idare edebilmeyi başarmıştır.

Osmanlı geleneksel düzenindeki hukuk sistemi örfi ve şer'i olmak üzere iki kısma ayrılmaktaydı. Küçük şehir ve kasabalarda alt düzey kadılar, büyük şehirlerde ise mevleviyet denilen büyük şehir kadıları idari ve yargı görevini üstlenmişti. Pâyitahtta bulunan İstanbul kadısı ise başkent kadısı olarak hizmet vermekteydi. Bütün bu yargı mahallerinde icra edilen davaların bir üst mahkeme olarak temyizi Divan-ı Hümayun'da ikinci ve cuma divanlarında sadrazamın nezaretinde Rumeli ve Anadolu kadıaskerlerinin katılımı ile gerçekleştirilmekteydi.

1838 yılında bu temyiz görevi esasen şer'i işlerden sayılarak Şeyhülislam'ın nezaretine aktarıldı. Şeyhülislam nezaretinde kadıaskerler tarafından gerçekleştirilen bu temyiz davalarına "*huzur murafaası*" denilmektedir. Bu çalışma, Sultan Abdülaziz'i tahttan indiren fetvayı kaleme almasıyla şöhret bulan Hasan Hayrullah Efendi'nin Kadıaskerliği döneminde, bu tür temyiz davalarına dair kayıtların yer aldığı bir defterin tam transkripsiyon ve değerlendirmesinden oluşmaktadır. Böylece Şeyhülislam nezaretinde yapılan huzur murafaalarının nasıl gerçekleştirildiği görülebilecektir. Ayrıca incelenen Huzur Murafaa defterinin transkripsiyon ve değerlendirmesiyle Osmanlı dönemi ilmiye ve hukuk araştırmalarına özgün bir katkı sunulması hedeflenmektedir.

Bu amaçla çalışmanın giriş kısmında, Şeyhülislamlık kurumu hakkında genel bir bilgi verilmiştir. Birinci bölümde transkripsiyonu yapılan defterde yer alan huzur murafaa davalarını Şeyhülislam nezaretinde gören devrin kadıaskeri Hasan Hayrullah Efendi'nin hayatı ele alınmış; ikinci bölümde deftere konu olan davalara yer verilerek, dava görme prosedürü ve uygulamaları incelenmiştir. Üçüncü bölümde ise Hasan Hayrullah Efendi'nin gördüğü davaların kayıtlı bulunduğu huzur murafaası defterinin

tam transkripsiyonu yapılmıştır. Ayrıca transkripsiyonu yapılan davaların konu özetleri de çıkarılarak üçüncü bölümün başında toplu olarak verilmiş ve her dava kaydının baş kısmına da bu özetler eklenmiştir.

Bu çalışmanın temelini teşkil eden, Hasan Hayrullah Efendi huzurunda görülen Huzur Murafaası defteri İstanbul Müftülüğü'ndeki Meşihat Arşivi'nden temin edilmiş ve transkripsiyonu yapılmıştır. Diğer taraftan da konuyu tamamlayıcı ikinci el eserler üzerinden araştırmalar yürütülmüştür. Bu bağlamda İslâm Araştırmaları Merkezi (İSAM), Bilim Sanat Vakfı Kütüphanesi (BİSAV), Beyazıt Devlet Kütüphanesi gibi önemli kütüphanelerde çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden de (BOA) Hasan Hayrullah Efendi ile ilgili belgeler temin edilmiştir.

Tez danışmanlığımı kabul eden ve bana her konuda yardımcı olan saygıdeğer hocam Prof. Dr. İlhami YURDAKUL'a bilhassa teşekkürü bir borç bilirim. Tez yazım sürecinde benden desteğini esirgemeyen ve bana değerli vaktini ayıran sayın Ali OKUMUŞ'a da ayrıca teşekkür ederim.

Elif AYMERGEN

ÖZET

Bu çalışmada birinci el kaynaklar ele alınarak Osmanlı ilmiye teşkilatının en önemli unsurlarından biri olan Şeyhülislamın huzurunda görülen davaların kaydedildiği bir defter ele alınmıştır. Söz konusu defterlere "Huzur Murafaası" adı verilmektedir. Bu çalışmaya konu olan defter ise 051 kayıt numarası ile Meşihat Arşivi'nde bulunmaktadır. Hasan Hayrullah Efendi kadıaskerliği zamanına ait olan kısmının (vr. 38a-73a) transkripsiyonu yapılmıştır. Defterdeki davaların ilki 21 Kasım 1867, sonuncusu ise 24 Nisan 1869 tarihlidir. 18 ayda 58 dava görülmüştür. Bu da yaklaşık ayda 3 dâvâ'ya tekabül eder. Bu defterin transkripsiyonu ışığında; görülen davaların içerikleri, mahkemede bulunan görevliler vb. konular ele alınarak detaylı bir araştırma yapılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Huzur Murafaası, İlmiye Teşkilatı, Şeyhülislam Hasan Hayrullah Efendi

ABSTRACT

In this work, one of the most important elements of Ottoman *ilmiye* institution was the cases which discussed in the presence of the Sheikh Al-İslam has been studied with the primary sources. These records were known as "*Huzur Murafaası*". The registered *defter* numbered 051 which studied in this work is available in the *Meşihat* archives. The parts of the *defter* which includes the Sheik al-Islam period of Hasan Hayrullah Efendi (38A, 73A) was transcribed. The first case in the *defter* was dated in November 21, 1867 and the last one is April 24, 1869. There were 58 cases in 18 months. That means roughly there were three cases per month. It could be said that in the light of the transcription of this *defter* a detailed research has been done for the contents of the cases and the officers in the court.

Key Words: Huzur Murafaası, Ilmiye Institution, Sheik Al Islam Hasan Hayrullah

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞEYHÜLİSLAM HASAN HAYRULLAH EFENDİ'NİN HAYATI

1.1 Şeyhülislam Hasan Hayrullah Efendi ve Ailesi.....	7
1.2 Saraya intisabı ve yükselişi.....	7
1.3 Hayrullah Efendi'nin İkinci Şeyhülislamlığı.....	9
1.4 Hayrullah Efendi'nin Sonraki Görevi ve ölümü.....	11

İKİNCİ BÖLÜM

ŞEYHÜLİSLAMIN NEZARETİNDE YAPILAN HUZUR MURÂFAASI

2.1 Sadarete Huzur Murafaası.....	15
2.1.1 İkinci Divanı.....	16
2.1.2 Cuma Divanı.....	17
2.1.3 Çarşamba Divanı.....	18
2.2 Huzur Murafaa Davaları'nın Şeyhülislamlığa Nakli.....	19
2.3.2 Kassam.....	21
2.3.3 Tercüman.....	21
2.3.4 Kâtipler.....	22
2.4.1 Veraset Davası.....	24
2.4.2 Mal ve Mülk Davaları.....	24
2.4.3 Hisse Paylaşım Davaları.....	25
2.4.4 Borç Davaları.....	26
2.4.5 Alacak-Verecek Davaları.....	26
2.4.6 Hürlük Davaları.....	26
2.4.7 Vakıf Davaları.....	27

2.4.8 Müddea (ddia) Davaları.....	28
2.4.9 Şahsi Münazara (ekiŐme) Davaları.....	28

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HASAN HAYRULLAH EFENDİ'NİN HUZUR MURAFASI DEFTERİ

3.1 Huzur Murafası Defterinin zetleri.....	29
3. Huzur Murafası Defterinin Transkripsiyon Metni (1867-1869).....	44

SONUÇ.....	166
EKLER.....	168
BİBLİYOGRAFYA.....	171

GİRİŞ

Osmanlı hukuku; esas itibariyle İslam hukukuna dayanır ve dolayısıyla şer’i hukukun hükümleri, Osmanlı hukukunun da prensiplerini teşkil eder (Ekinci, 2008: 99). İslâm Devleti’in ana prensiplerinden biri idarecilerin adalet sahibi olması ve adaletle hükmetmesidir. İslâmiyet bir devlet için gerekli esasları ve umumî kanunları ortaya koymuş ve bu esaslar her asır için temel bir düstur olmuştur (Albayrak, 1973: 143).

Osmanlı Devleti, kendisinden önce kurulan devletlerden zengin bir hukuki miras devralmıştır (İnanır, 2017: 133). Ancak Osmanlı bu hukuki mirası, ihtiyaç duydukça gerekli değişiklikler ve ilaveler yaparak devam ettirmiştir (Ekinci, 2008: 99). Osmanlı devleti, uygulamış olduğu hukuk sisteminde zamana göre düzenlemeleri yaparken, İslam hukukunun devlet başkanına tanıdığı geniş takdir ve düzenleme yetkisinden de faydalanmıştır (Aydın, 2014: 15).

Osmanlı hukukunun esas itibariyle şer’i hukuk ve örfi hukuk olarak iki bölümden oluştuğu söylenebilir. Fıkıh kitapları içinde yer alan ve geçmiş dönemlerde devletin müdahalesinden bağımsız olarak oluşan hukuka “şer’i hukuk”, padişahların emir ve fermanlarıyla oluşan hukuka da “örfi hukuk” adı verilmiştir (Aydın, 2014: 16).

Osmanlı padişahları genellikle İslam’ın esaslarına bağlı kalmış ve Allah’ın “*Adaletle hareket ediniz; o takvaya en yakındır*” emrine göre hilafet koltuğunda oturmuşlardır (Ahmet Cevdet Paşa, 1996: 190). Şöyle ki Osmanlı padişahları, şer’i hukukun ayrıntılı olarak düzenlenmiş bulunduğu alanlarda kanun koymaya, diğer alanlarda kanun koyarken de bu hukukun genel prensiplerine ters düşmemeye itina göstermişlerdir (Aydın, 2014: 24). Osmanlı Devleti’nde hukuki anlamda değişiklik sayabileceğimiz ve anayasal düzenlemeye dair çalışmaların Tanzimat döneminden sonra başladığını görmekteyiz. Bu bağlamda Tanzimat döneminde, Osmanlı Devleti’nin askeri, idari, iktisadi, hukuki ve sosyal yapısında birçok köklü değişiklikler meydana gelmiştir. Tanzimat devrinde en köklü değişikliklerin hukuk ve kanunlaştırma alanında olduğu görülmektedir.

Osmanlı şer’i hukukunu yorumlamada en önemli görevli, ilmiye sınıf ve teşkilatının da başı bulunan Şeyhülislam idi. Şeyhülislam tabiri İslâm dünyasında önde

gelen ulemâ ve sûfilere verilen bir ünvan olarak ortaya çıkmış, daha sonra “alimlerin en kıdemlisi, reisi” manasını kazanan şeref ünvanı olmuştur (İpşirli, 2013: 91). 10. yüzyılın ikinci yarısında “Şeyhülislam” tabirinin ortaya çıktığı görülmektedir (Yurdakul, 2008: 18). Fatih kanunnamesinde Şeyhülislam için padişah hocası ile birlikte ulemanın reisi ifadesi de kullanılmaktadır (Uzunçarşılı, 1988: 175). Bu bağlamda Fâtih Kanunnâmesi, Şeyhülislamın protokol ve hiyerarşideki üstün konumunu göstermesi bakımından ilk resmî belge niteliğindedir (İpşirli, 2013: 93).

Fatih döneminin sonlarına kadar fetva hizmeti için müstakil bir memur ayrılmamıştır. Molla Fenârî, Bursa Kadısı iken fetva hizmeti onun uhdesine havale edilmişti. Daha sonra Kemal Paşazâde ve Ebusuud Efendi gibi erdemli kişiler kazaskerlikten sonra fetva hizmetini yürütmüş ve ilmiye sınıfının reisi ve şer’î mahkemelerin nâzırı durumuna gelmişlerdir. Şeyhülislamlar zamanla bütün dinî meselelerin ve görevlilerin sorumlusu olmuş, sadrazamlar ile protokolde eşit kabul edilmişlerdir (Abdurrahman Şeref Efendi, 1995: 205).

Yaklaşık beş yüz yıllık (1424-1922) bir geleneği temsil eden Şeyhülislamlık makamı Osmanlı tarihinde etkin bir otorite ve nüfuz alanına sahiptir. Ancak bu durum söz konusu makamı işgal eden kişilerin şahsi birikim ve etkinlikleri ile paralel biçimde dönem dönem farklılaşma özelliği göstermektedir. Nitekim Yavuz Sultan Selim döneminde Şeyhülislam Zenbilli Ali Cemal Efendi, ibn Kemal (Kemalpaşazâde) ve daha sonra Ebussuud ile birlikte bu kurum ilmiye sınıfı ve diğer kurumlar arasında etki ve nüfuzunu artırmıştır (Kılıç, 2009: 69-70).

Şeyhülislamın belirlenmesinde özellikle XVI. yüzyıl sonlarından itibaren ilmî ve hukukî ölçüler yanında siyasî ve idarî uyum arayışı da ön plana çıkmış, padişahlar ve sadrazamlar kendisiyle rahat çalışabilecekleri, icraatlarına destekçi olabilecek kimseleri bu makama getirmeyi tercih etmişlerdir (İpşirli, 2003: 93). Bu bağlamda İlk Osmanlı Şeyhülislamı Molla Fenârî’den son Osmanlı Şeyhülislamı olan Medeni Mehmet Nuri Efendi ile beraber 496 yıl devam eden Şeyhülislamlık müessesesi var olagelmıştır. Bu süre zarfında bazıları mükerrer olmak üzere 185 defa Şeyhülislamlık görevinde değişme hâsıl olmuştur. Bunun dışında toplamda 129 Şeyhülislam bu görevi üstlenmiştir (Ertan, 1919: 14). Böylelikle bazı Şeyhülislamlar Meşihatı İslamiye müessesesinde uzun yıllar kalabilirken bazılarının da görev süresi çok kısa olmuştur. Örneğin; Ebüssuûd ve

Zenbilli Ali Efendiler çok uzun müddet görev yapmış Şeyhülislamı arasında iken Memekzâde Mustafa Efendi (13 saat), ikinci Şeyhülislamığında Sâ mânîzâde Ömer Hulûsi Efendi (bir gün), kısa süreli bu görevde bulunan şeyhülislamı arasındaır. Şeyhülislamılık süresinin bazı durumlarda uzun bir müddet olması özellikle XVII ve XVIII. yüzyıllarda bu göreve getirilmeyi bekleyen ulemâ arasında huzursuzluklara yol açmıştır (İpşirli, 2003: 93).

İlk dönemlerde Şeyhülislamı oturdukları konakların selamlık kısmını devlet işlerinin görüldüğü resmi daire olarak kullanırlardı. Yeniçeriliğın kaldırılmasıyla II. Mahmud Yeniçeri Ağası'nın eski konağın Şeyhülislama devamlı bir ikametgâh olarak tahsis etmiştir. Meşihat kurumunun sabit bir mekâna sahip olmasından sonra hem Şeyhülislamın diğeri kurumlar karşısındaki konumu ve fonksiyonları, hem de kurumun diğeri birimlerinde değışiklikler meydana gelmiştir (Yurdakul, 1996: 3-4). Ancak Şeyhülislamıların azilleri halinde Meşihat makamı olarak kullandıkları konakları resmi daire vasfını kaybederdi. Bazen görevinden alınan bir Şeyhülislam azil sebebine bağılı olarak konağında ya da sahilhanesinde ikâmete mecbur edilebilir ve bu bir nevi göz hapsinde tutulması anlamına gelirdi (Yurdakul, 2008: 26).

Şeyhülislamı devletın kuruluş dönemlerinde kayd-ı hayat ile, yani ömürleri müddetince bu makama tayin edilirler, ancak istifa etmeleri halinde mevkilerinden ayrılırlardı (Arı, 1994: 75). Kanuni devri Şeyhülislamılarından Çivizade Muhyiddin Şeyh Mehmed Efendi'ye kadar Şeyhülislamı hayat boyu görevde kalırdı (Örsten, 2005:30). Bundan sonra III. Murad devrinde Müeyyedzade Abdülkadir Şeyhi Efendi'nin azledilmesi üzerine Şeyhülislamıların azledilmezlikleri son bulmuştur. Bu bağlamda azil işleri III. Murad (1574-1595) zamanında başlamıştır ve ilk azledilen Şeyhülislam da Müeyyidzade Abdülkadir Şeyhi Efendi olmuştur (Ertan, 1919: 15). Tarih boyunca baktığımız zaman isyana dolaylı karışma ve taraf tutma, sadrazamla olan anlaşmazlık ve uyumsuzluk, siyasî çekişme, ekonomik ve malî konularda muhalefet, yaşlılık, görevde ihmalkârlık gibi sebeplerden dolayı birçok Şeyhülislamın azledildiği görülebilmektedir (Örsten, 2005: 31).

Şeyhülislamı, genellikle veziriazamla aralarının bozuk olması, onlar hakkında padişaha şikâyetle bulunulması veya ihtiyarlıkları sebebiyle de görevden alınırlardı. Bunlardan ayrı olarak padişahın tahttan indirilmesi ile ilgili komplolara karışan

Şeyhülislam azledilip sürgüne gönderildikleri gibi idam edilenler de vardır (Arı, 1994:76). İlimiye mensupları için genellikle idam cezası uygulanmaz iken Şeyhülislamlardan bazıları idam edilmiş; ancak şehit olarak anılmışlardır. Bu durumun nedeni ise ilmiyenin dokunulmazlığının ihlaline karşı bu meslek müntesiplerinin tepkisidir (Aydın, Yurdakul ve Kurt, 2006: 13).

Esas itibariyle başkent müftüsü olan Şeyhülislam, İstanbul'da oturur ve diğer kazalardaki müftüleri de o tayin ederdi (Ünal, 2002: 100). Şeyhülislamın görevi Müslümanların şer'i konularda veya dinle ilgili diğer mevzularda karşılaştıkları meselelere çözüm bulmak, sorulan sorular ile ilgili dinin görüşünü açıklamaktır. Şeyhülislam görüşünü yazılı olarak açıklardı ki buna fetva denilirdi (Eraslan,2009: 31; Akgündüz, 2013: 335).

Şeyhülislamın vermiş olduğu fetvalar ikiye ayrılmaktaydı. Bunlardan ilki; kamu hukukuna dair ender olan fetvalardandır. Bu tür fetvaları genellikle hükümet isterdi. Örnek olarak harp ilanı, barış antlaşmaları, devlet yönetiminden azil, olağanüstü durumlardaki idamlar gibi durumlar verilebilir. Fetvaların ikinci bölümünü ise özel şahıslar tarafından dini meseleler hakkında bilinmeyen ya da ihtilafli konularda bilgi edinmek için istenilen fetvalar oluşturur. Ayrıca fetva talep edenlerin belli bir ücret ödemesi de gerekmektedir (Aksoy, 1997: 36-37).

Peki, bu fetva önemini nereden alırdı? Ahmet Mumcu bu konuda şöyle demektedir:

Fıkıh kitapları son derece karışık olduğundan dolayı hayatın her türlü meselesine hemen cevap bulmak zorlaşmıştır. Bu nedenle de mahkemede kadı veya herhangi bir anlaşmazlıktan dolayı isteyen herkes, fıkıhta cevap bulamadığı meseleyi fetva verme yetkisine sahip olana sorar. O da meseleyi inceler ve fetvasını verir. Ancak; bu mesele bir fakihin eski ve yeni fikirleri ile çelişik olan bir mesele ise bir çözüm yolu arar ve ona göre fetvasını verir. Eğer meseleye fetvadan önce herhangi bir çözüm yolu bulunmamışsa o zaman, verilen bu yeni fetvanın yasama değeri de vardır. Fetvayı veren kişi kendi keyfiyetine göre fikrini bildiremez. Bütün muteber imamların kitaplarını tarayarak gerekli bir çözüm yolu bulmaya çalışır. Şâyet mevcut kitaplardan bir cevap çıkartamaz ise, o zaman meselenin "kütüb-ü muteberede" bulunmadığını beyan etmekle yetinmek zorundadır. Şeriat içinde olmadığı böylece belirtilen bu hallerde örfi hukuk bağımsızdır. Ancak bazı hallerde şeriatin de meseleye bir cevap vermesi şart olduğundan o zaman fetva veren yasak olmasına rağmen kendi fikrini bazı şer'i desteklerle bildirir (Mumcu, 1963: 106-107).

Başta da belirtildiği üzere padişah da vereceği önemli kararların şeri'ata uygun olup olmadığını öğrenmek için Şeyhülislamdan görüş (fetva) isterdi. Ayrıca

Şeyhülislam kanun çıkarma ve hukuki düzenlemeler konusunda padişahın en büyük yardımcısı idiler (Ünal, 2002: 100-102).

Şeyhülislamın ilmiye sınıfı içindeki tayin ve denetleme gibi pek çok görevleri vardı. Örneğin, II. Beyazıd İstanbul'daki cami, medrese ve imaretini yaptırdıktan sonra medresenin müderrisliğini Şeyhülislam olanlara şart koşmuştu ve müftü olan kişi haftada bir gün ders okutacaktı (Yurdakul, 2008: 41). Bunun dışında padişah çocuklarının özel tahsile başlamaları hasebiyle düzenlenen törenlerde ilk dersi, Şeyhülislam verirdi (Koç, 2008: 12). Ruûs imtihanları Şeyhülislâmın bir başka önemli görevleri arasındadır. XVIII ve özellikle XIX. yüzyıllarda çok uzun aralıklarla yapılmasından dolayı Şeyhülislâmları yıpratın bu imtihanlar aynı zamanda görev bekleyen ulema arasında büyük yığılmalara sebep olmaktadır. Bu yüzden bir çok usulsüzlüğün çıktığı da görülmekteydi (İpşirli, 2013: 95). Bununla birlikte padişahın bayram tebrikine katılırken Şeyhülislamın kendisine refakat etmesi, tahta çıkan padişahın Eyüp Sultan'da Şeyhülislam eliyle kılıç kuşanması, Ramazan'ın 26. günü Şeyhülislamın kendi konağında Sadrazama iftar yemeği vermesi ve ertesi gün iade-i ziyarete gitmesi, donanma denize açılacağında Alay Köşk'ünde padişahla birlikte uğurlama törenine Şeyhülislamın da katılması, şehzade ve sultanların doğumları münasebetiyle yapılan tebriklerde, sultanların nişan merasiminde Şeyhülislamın bulunması ve sultanın nikahını kıymaları gibi durumlar hasebiyle zamanla bu makamın idari fonksiyonları yanında, önemli ölçüde bir temsil makamı olduğu düşüncesini de ortaya çıkarmaktadır (Ayar, 2011: 164).

Şeyhülislâmlar çoğunlukla kendi iradeleri dışında bilhassa askerî ayaklanmalar esnasında siyasî olayların içine çekilmişlerdir. Buradaki ortak strateji, asker kıyamına meşruiyet kazandırmak için dini ve hukuku temsil eden Şeyhülislâmın desteğini, şer'î-hukukî metin olan fetvasını almaktır. Bunun dışında fetvaların içinde hal' fetvalarının özel bir yeri olduğu görülmektedir. Asker ve ulemâ iş birliğiyle verilen bu fetvaların şer'î ve hukukî yönü oldukça tartışmalıdır (İpşirli, 2003: 93-96). Bu yolla tahttan indirilen hükümdarlar şunlardır: II. Osman (1622), Sultan İbrahim (1648), IV. Mehmet (1687), II. Mustafa (1703), III. Ahmet (1730), III. Selim (1807), IV. Mustafa (1808) ve Sultan Abdülazizdir (1876). II. Abdülhamit ise hem parlamento kararı hem de fetvâ ile

tahttan indirilmiştir (1909). Bu hükümdarlardan II. Osman, Sultan İbrahim, III. Selim ve IV. Mustafa tahttan indirildikten sonra öldürülmüşlerdir.

Şeyhülislâmların verdikleri fetvâlar, hukuksal denetim yolunda olduğu gibi, belirli bir amacın gerçekleşmesine yöneliktirler. Burada devlet içindeki çeşitli menfaat grupları ortak hareket ederek, istediklerini elde etmişlerdir ve fetvâ da elde edilen sonucun hukuken meşruiyetinin ilânı olmuştur (Örsten, 2005: 38-39). Bu açıdan, fetvâ kurumunun devletin siyasal sisteminin temel taşı kabul edilen padişahı bile yerinden oynatabilecek güçte bir meşruiyet aracı olduğunu görmekteyiz.

1922’de Ankara’da kurulan yeni hükümet Osmanlı idaresine bağlı tüm kurumları ortadan kaldırdı. Bunların görevleri Ankara’daki yeni hükümet tarafından yürütülmeye başlandı. Yeni hükümet ise artık bir Şeyhüislamlık müessesesini tanımamakta idi (Arı, 1994: 177). Bu bağlamda Şeyhüislamlık, Cumhuriyet’in kuruluş yıllarında Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından önce Şer’iyye ve Evkaf Vekâleti’ne dönüştürülmüş, 1924’te de hilâfetin ilgasıyla birlikte bu vekâlet kaldırılarak Diyanet İşleri Reisliği kurulmuştur (İpşirli, 2003: 93-96).

Görüldüğü gibi idari, siyasi ve hukuki pek çok görevi bulunan Şeyhüislam, devletin savaş, barış ve hal’ gibi fevkalade önemli işlerinde de görüşüne baş vurulan bir şahsiyetti. Osmanlı Devleti’nin geleneksel sistemden modern sisteme geçişinde de etkinliğini sürdüren Şeyhüislam, şer’i işler nazırı olarak tanımlanmıştır. 1838 yılında da yargıda temyiz diye ifade edeceğimiz huzur murafaasına konu olan davalar esasen şer’i işlerden sayılarak Şeyhüislam nezaretine verilmiştir. Kazaskerlik hizmetini yürüten Hasan Hayrullah Efendi, Şeyhüislam nezaretinde huzur muraafası davalarını icra etmişti. Şimdi bu kısa izahtan sonra Hasan Hayrullah Efendi’nin biyografisi, huzur murafaasının tarihi ve huzur murafaası defterinin sunumuna geçebiliriz.

BİRİCİ BÖLÜM

ŞEYHÜLİSLAM HASAN HAYRULLAH EFENDİ’NİN HAYATI

1.1 Şeyhülislam Hasan Hayrullah Efendi ve Ailesi

Şeyhülislam Hasan Hayrullah Efendi, Kasımpaşalı Osman Efendi’nin torunu ve Tersane yoklamacılarından Hamdullah Efendi’nin oğludur (Akkurt, 2014:25). 1834 yılında İstanbul’da doğmuştur (Alpgüvenç, 2011: 136). Hasan Hayrullah Efendi, Hacı Hafız Ahmed ve Eğinli Mehmed Kasım efendilerden ders almıştır (İpşirli, 1998: 75). Hasan Hayrullah Efendinin, kızına yazdığı bir mektupta “şeyhim” dediği Abdülfettah Efendi’nin müridi olduğu tespit edilmiştir (Maden ve Şahin, 2014: 57). Dört kardeşli bir ailenin ikinci çocuğu olan Hayrullah Efendi’nin Servet Hanım isminde bir ablası ve Ömer Efendi ile Hacı Hamdi Bey adlarında iki erkek kardeşi olduğu bilinmektedir (Öztuna, 2008: 217).

İki evlilik yapmış olan Hayrullah Efendi’nin ilk eşi Arpacılar Medresesi imamı Hacı Hafız Ahmed Efendi’nin kızı Fatma Zehra Hanım’dır. İlk evlilikten Servet, Sıdıka ve Bedriye iminde üç kız evlâdı olmuştur. Büyük kızı Sıdıka Hanım 1882’de, eşi Fatma Zehra Hanım 1888’de, diğer kızı Servet Hanım ise 1890’da vefat etmiştir. Böylece kendisiyle birlikte Bedriye ismindeki kızı hayatta kalmıştır. Kız çocuklarından üç erkek iki de kız torunu dünyaya gelmiştir. Hayrullah Efendi ikinci evliliğini ise Mekke’de ikamete mecbur edildiğinde satın aldığı cariyesi Hayriye Hanım ile yapmış, bu evliliğinden ise Ağustos 1882’de Mehmet Mekki Bey dünyaya gelmiştir (Maden ve Şahin, 2014: 73).

1.2 Saraya intisabı ve yükselişi

Hafız olan Hasan Hayrullah Efendi sonraları bir şeyhe damat olmuş ve sesinin güzelliğine kayınpederinin nüfuzu da eklenince medresenin yüksek kısmından rûus (diploma) almıştır. Sesinin güzel oluşunu Sultan Abdülmecid’in fark etmesi ve o dönemde sarayın ikinci imamının ölmesi üzerine 19 yaşında iken sarayın ikinci imamı olmuştur (Öztuna, 1990: 37). Abdurrahman Şeref’in bu olaya dair Hasan Hayrullah Efendi için; “*tahsilatı basit, fakat Tecvid ve vücuh-i Kıraat’de üstad-ı ferid*” olmak itibarıyla sırf sesinin güzelliği ile saraya intisab olmuştur şeklinde ifadesi bulunmaktadır

(Danişmend, 1971: 156). Bu bağlamda Hasan Hayrullah Efendi, Sultan Abdülmecid devrinde dokuz yıl kadar ikinci imam olarak sarayda görev yapmıştır (İpşirli, 1998: 75).

1856'da 22 yaşında iken mahreç payesini alan Hasan Hayrullah Efendi 3 yıl sonra Haremeyn payesine çıkarılmıştır (Öztuna, 1990: 37). Hayrullah Efendi'ye birinci rütbeden mecediye nişanı verilmesi hakkında maliye nezaretine emir yazılmış (BOA, MKT. MHM, nr. 245/86) ve bunun üzerine kendisine 1861'de mecediye nişanı verilmiştir.

Sultan Abdülmecid, vefat edince yerine Sultan Abdülaziz 40 yaşlarında tahta çıkmıştır (Şapolyo, 1961: 400). Padişah değişikliği ile Sultan Abdülaziz'in 25 Haziran 1861 tarihinde tahta geçmesinden kısa bir müddet sonra (Altunsu, 1972: 206) Hayrullah Efendi, sarayın birinci imamı Afyonî-zâde hakkında şöyledir, böyledir; arkasından da namaz kılınmaz diye etrafa yaymış ve Afyonî-zâde Hacı Ahmed Şükrü Efendi'nin azledilmesini sağlamıştır (Alpgüvenç, 2011: 139). Bunun üzerine de Hasan Hayrullah Efendi sarayın birinci imamı olmuştur. Sultan Aziz'in Bursa gezisinde yanında bulunmuş, Ulu camii de padişahın cuma selamlığında fevkalade bir cuma hutbesi okumuş ve halkın üzerinde etki bırakmıştır. Bu hutbe sayesinde Anadolu kazaskerliği pâyesine erişen Hayrullah Efendi, Sultan Abdülaziz'in yaptığı Mısır (Altunsu, 1972: 206) ve Avrupa gezilerinde de baş imamı olarak hizmetinde bulunmuştur (Karaer, 2003: 53).

Gemlik ve Molava kazaları arpalık olarak kendisine verilmiş, bir müddet sonra İstanbul payesini, 6 Ekim 1861'de Anadolu kazaskerliği payesiyle Bayramiç kazası bedelini, 27 Mayıs 1865'te Şarköy kazasını ve Şubat 1866'da Mihaliç kazasını arpalık olarak almıştır. Hayrullah Efendi, 1867-68 yıllarında Anadolu Kazaskeri olduktan sonra Üsküdar kazası arpalık olarak kendisine verilmiş ve bunun üzerine imam-ı sultanilikten ayrılmıştır. Anadolu kazaskerliğinde iki yıl kaldıktan sonra 22 Mart 1869'da Rumeli kazaskerliği payesini elde eden Hayrullah Efendi, Haziran 1871'de de Tersane müftülüğüne getirilmiştir (İpşirli, 1998: 75).

1874 yılında Turşucuzâde Ahmet Muhtar Efendi'nin Şeyhülislamlik'tan azledilmesiyle Şeyhülislamlik makamı padişah tarafından Hasan Hayrullah Efendi'ye tevdi edilmiştir. Böylelikle Hayrullah Efendi, 11 Haziran 1874 tarihinde 40 yaşında iken ilk Şeyhülislamlik vazifesini devralmıştır (Rıza ve Galib, 2002: 167-168). Böylece İmam-ı Sultani Hayrullah Efendi, Şeyhülislam olmuştur (Tektaş, 2002: 599). Hüseyin

Avni Paşa'nın tavsiyesi üzerine şeyhülislam olan Hasan Hayrullah Efendi'ye dair Sultan Abdülaziz'in "*Bizim imam'ı Şeyhülislam yaptım, biraz da vükela kahrını çeksin*" dediğinden bahsedilir (Danişmend, 1971: 156).

1.3 Hayrullah Efendi'nin İkinci Şeyhüislamlığı

Saraydaki hızlı yükselmesinin elbetteki bir sonu olacaktı. Bu bağlamda Hasan Hayrullah Efendi'nin şeyhüislamlığının ilk günlerinde, Meclis-i Vükelâ'daki bir görüşme esnasında dönemin sadrazamı ve seraskeri Hüseyin Avni Paşa'ya muhalif kalması, ikisinin arasındaki sürtüşmenin başlangıcı olmuş ve Hüseyin Avni Paşa, şeyhülislamı devirmek için fırsat gözetmeye başlamıştır (İnal, 1982: 496). Bu bağlamda Hüseyin Avni Paşa, Basiret gazetesinde çıkan padişahla ilgili bir yazıyı şeyhülislamın aleyhine kullanarak onun azlini sağlamıştır.

Hasan Hayrullah Efendi'nin ilk meşihati sadece 38 gün sürmüştü (Öztuna, 1990: 38) ve 19 Temmuz 1874 tarihinde azledilerek kendisine 2500 lira ihsan verilmiştir (İpşirli, 1998: 75). Ancak kendisine her ne kadar ihsan verilmiş olursa da Hayrullah Efendi şeyhüislamlıktan azledilmesinden sonra Sultan Abdülaziz'e karşı içinde büyük bir kin beslemeye başlamıştır (Mehmed Memduh Paşa, 1990: 103).

Akşehirli Hasan Hoca'nın azlinden sonra uygun bir şeyhülislam arandığında Sadrazam Mütercim Rüştü Paşa, Hayrullah Efendi'yi tavsiye etmiş (Sertoğlu, 1965: 67) bunun üzerine Sultan Abdülaziz, kendi imamı Hasan Hayrullah Efendi'yi hocası olan Hasan Fehmi Efendi'nin yerine şeyhülislam olarak atamıştır (İnal, 1964: 110). Böylece Hayrullah Efendi ikinci defa 12 Mayıs 1876'da şeyhülislam olmuştur (Terzi, 2011: 81).

Hasan Hayrullah Efendi için: "*Efyûnu mebûndur. Arkasında namaz kılınmaz*" (Maden ve Şahin, 2014: 74) sözlerini sarfettiği rivayet edilen Sultan Abdülaziz, bu tayin ile ilgili olarak da: "*Bu herifi (Hasan Hayrullah Efendi) şeyhülislam yaptık. Halbuki bizim dairede buna müfsid imam derdik. Allah vere bu teres bir halt yemese*" dediği rivayet edilmektedir (Mufassal Osmanlı Tarihi, 1963: 3210).

7 Haziran 1876'da Murassa' Osmanî ve Mecidiye nişanlarıyla taltif edilen Hayrullah Efendi'nin bir yıl iki aydan biraz fazla süren ikinci meşihati siyasi faaliyetler ve gizli toplantılar içerisinde geçmiştir. Kendisini tutmayan Hüseyin Avni Paşa'nın muhalefetine rağmen Rüşdü Paşa'nın ısrarıyla Abdülaziz'i hal' için uğraşan korniteye dahil edilmiştir. Sadrazam Mütercim Rüştü Paşa, Serasker Hüseyin Avni Paşa, Adalet

Nâzırı Mithat Paşa ve Şeyhülislam Hasan Hayrullah Efendi'den oluşan dörtlü, Sultan Abdülaziz düşmanlığında ittifak halindeydi (Afyoncu, Önal ve Demir, 2010: 257).

Dörtlü komite zaman zaman Hayrullah Efendi'nin Kuruçeşme'deki yalısında toplanarak gizli kararlar almışlardır. Nitekim İslam hukukuna göre yönetilen devletlerde, devlet başkanını görevden alabilmek için fetva almak gerekirdi. Bu bağlamda darbeye fetvanın alınması için şeyhülislam Hasan Hayrullah Efendi seçilmiştir (İpşirli, 1998: 76). Mithat Paşa bu fikri Hayrullah Efendi'ye açtığı anda Hayrullah Efendi ilk etapta çok korkmuş hatta bu işten vazgeçilmesini söylemiştir. Ancak Süleyman Paşa'nın yarı tehdit ve ısrarı üzerine fetvayı vermeye mecbur kalmıştır (Koçak, 1978: 64). Bu nedenle de Fetva Emni Kara Halil Efendi Şeyhülislam Hayrullah Efendi aracılığıyla Mithat Paşa'nın konağına davet edilmiştir (Şahiner, 2012: 360). Mithat Paşa kendisine; *“Padişah mülk ve milleti tahrip ve Müslüman beytülmalını israf etti. Halkın halini ıslah için tahttan indirilmesi düşünülmüyor. Buna şer'an cevaz var mıdır?”* diye sordu. Kara Halil Efendi de *“Bu hayırlı işe çarşaf kadar fetva veririm”* demiştir (Yılmaz, 1999: 43). Bu bağlamda Hasan Hayrullah Efendi'nin vermiş olduğu fetva sûreti şu şekildedir:

“Emirü'l-mü'minin olan zeyd muhtellü's-şuûr ve umûr-ı siyâsiyeden bî-behre olub emval-i mîrîyeyi mülkü milletin tâkat ve tahammül edemeyeceği mertebe mesârif-i nefsânîyesine sarf ve umur-ı dînîye ve dünyevîyeyi ihlâl-ü teşviş ve mülk-ü milleti tahrip edip bekâsı mülk-ü millet hakkında muzır olsa hal'i lâzım olur mu?

El cevab: Allâh-u teâlâ a'lem olur.

Ketebehü'l-fakir Hasan Hayrullah Afâ anhü " (BOA, Y.EE, nr.21/28).

Hayrullah Efendi'nin vermiş olduğu bu fetva ile Sultan Abdülaziz tahttan indirilmiş ve yerine getirilen Veliahd Murad Efendi'nin doksan üç günlük saltanatı başlamıştır (Kutay, 1991: 82). Ancak Hasan Hayrullah Efendi, Sultan Murad'ın da hal'ine dair de fetva vermiştir. Sultan Abdülaziz'in ve sonraki süreçte Abdülhamid'in hal' fetvasına kıyasla çok kısa ve tek gerekçeli formüle edilen fetva sûreti şu şekildedir:

“İmamü'l-Müslimîn cünûn-ı mutbık ile mecnûn olmakla imametten maksud fevt olsa ukdesinden akd-i imamet fevt olur mu? Beyan buyrula.

El-cevâb: Allahu a'lem olur.

Ketebehü el-Fakir, Hasan Hayrullah, ufiye anh” (İpşirli, 2013: 91).

Ahmet Cevdet Paşa, Hayrullah Efendi'nin Sultan Abdülaziz'e karşı takındığı tavrı şöyle yorumlar:

Hayrullah Efendi, Sultan Aziz Han Hazretleri'nin özel hizmetkârıydı. Bu hâince cinayete (hal'e) fetva vermesi akıldan uzak görünürdü. Bu yüzden, "şerrullah" (Allah'ın zararlı kulu) diye isimlendirilirdi. Hadi Kasımpaşa'lı bir imam efendiyi şeyhülislam yapmak âlem-i bâlânın hatası diyelim; ya Rüştü Paşa'ya ne demeli? Sultan ne yapsın? Öyle karışık zamanda en ziyade güvendiği birisini sadrazam tayin etmiş onun borcu doğruluk ve samimiyetle hizmet etmek değil miydi? Lisanımızda "Al birini, vur öbürüne!" tarzında kullanılan bir söz vardır. Devletin bu son asrı, maalesef birbirinden değersiz ve şahsiyetsiz simalarla doludur. Son dönem devlet adamlarıyla ilgili olarak çokça ifade edilen "kaht-ı ricâl" (devlet adamı kıtlığı) tabiri ne çare ki isabetlidir (Alpgüvenç, 2011: 140).

Hayrullah Efendi, V. Murad'ın culûsu ve icraatı konusunda da dört kişilik komitenin üyesi olarak faaliyette bulunmuştur. II. Abdülhamid, güvenmediği halde culûsundan sonra Hayrullah Efendi'yi bir müddet daha meşihat makamında bıraktı (İpşirli, 1998: 76). Ancak amcasının ve ağabeyinin tahttan indirilmesi teşebbüslerine iştirak etmiş olduğu için ondan hoşlanmazdı (Karal, 1983: 307). Bu nedenle de 26 Temmuz 1877'de Hayrullah Efendi azledilmiştir. Sonraki süreçlerde de kontrol altında tutmak amacıyla huzurunda yapılan bazı istişare toplantılara davet edilmiştir (İpşirli, 1998: 76).

1.4 Hayrullah Efendi'nin Sonraki Görevi ve ölümü

Sultan Abdülaziz'in ve V. Murad'ın hal'lerine fetva vermiş olan esbak Şeyhülislam Hasan Hayrullah Efendi 1877'de meşihatten azlinden bir müddet sonra Şeyhü'i-harem-i nebevî hizmetini ifa için İstanbul'dan ayrılmıştır (Uzunçarşılı, 1967: 222). "Şeyhü'l-hâremlik" memuriyetiyle Hicaz'a gönderilmiş olan Şeyhülislam Hayrullah Efendi (Kocahanoğlu, 1997: 73) Abdülaziz'in ölümünden birinci derecede sorumlu görüldüğü halde yargılanmak veya ifadesine başvurulmak üzere mahkemeye çağrılmadı. Kendisine şiddetle muhalif olan Şerif Abdülmuttalib'in emirliğe getirilmesi üzerine Hayrullah Efendi zor günler geçirdi. Bu bağlamda Haziran 1880'de şeyhülharemlikten azledilmiştir (İpşirli, 1998: 76). Midhat, Hüseyin Avni paşalar ve Hayrullah Efendi'den mürekkep olan erkân-ı vükela komisyonunda olduğundan dolayı (Uzunçarşılı, 1987: 147) Midhat Paşa ve diğer tutuklularla birlikte Taif'te sürgün hayatı yaşamıştır (İpşirli, 1998: 76).

Lütfi Efendi'nin Yıldız Muhakemesi esnasında takdim eylediği risalede yazdığına göre; ‘‘Şeyhülislam Hasan Hayrullah Efendi de ‘benim hal’ gecesine kadar mâlumatım yok idi’’ şeklindeki iddiasına Lûtfi Efendi ‘hal’, gecesine kadar haberi olmadığı yalandır. Çünkü fetva emini Kara Halil Efendi ile beraber bir iki müdahin ve hain, Midhat Paşa konağında birleşip fetvayı tesvid eylediklerini bilmez mi idi? diyor ve Kayserili Ahmed Paşa'nın lisanından biz bir iki seneden beru Avni Paşa ile bu işi kurmuş idik’’ cümlesini işittiğini söylüyor’’ (İnal, 1943: 528).

Tâif kalesindeki mevkuların buldukları mahalle naklolunan Hayrullah Efendi, Nuri Paşa'nın odasının karşısındaki odaya hapsedilmiş ve diğer mevkularla temasına bile izin verilmemiş hatta yemeğini dahi ayrı yemek zorunda bırakılmıştır (Uzunçarşılı, 1985: 24). Hayrullah Efendi'nin zevcesi için Tâif içinde bir ev kiralanmış olup âilesi oraya yerleştirilmiştir. O sıralarda hâmile olan eşi Ağustos-Eylül 1882'de (Şevval 1299) bir erkek çocuk doğurmuştur (Kocahanoğlu, 1997: 301). Hayrullah Efendi'nin eşi ile çocuğunun hizmetine Hayrullah Efendi'nin uşağı İbrahim tayin edilmiştir (Uzunçarşılı, 1985: 24).

Mir'ât-1 Hakikat'te ‘‘Sultan Az'iz'in imamlığında bulunarak, mîzâca hoş görünecek sahtelikler ve fassallıklarla mertebeleri kat etmiş, âlim kıyâfesinde cesur bir câhil, düşük cibilleti ve rezil hareketleriyle meşhûr’’ bir adam olarak nitelenmiş olan Hayrullah Efendi (Aksun, 2009: 288) mevkulardan en yaşlısıdır. Hüseyin Avni Paşa'nın taraftarlarından Başmâbeyinci Hafız Mehmet Bey bile onu, ‘kul hakkı tanımayan, insan kıymeti bilmeyen, cahil ve cesur Hayrullah veya Şerrullah (Allahın zararlı mahlûku) haini şeklinde tarif etmiş ve muhaberelede adı ‘‘Şerru'l-lah’’ diye geçmiştir şeklinde ifade eder (Alpgüvenç, 2011: 138).

9 Haziran 1884 tarihinde gazetelerde Hayrullah Efendi'nin vefat ettiğine dair haberler çıkmış, bunun üzerine Sultan II. Abdülhamid olayın araştırılmasını istemiştir. Ancak yapılan araştırmalar neticesinde Hicaz Valisi Osman Paşa'nın 12 Haziran 1884 tarihinde gönderdiği telgrafla Hasan Hayrullah Efendi'nin hayatta olduğunu bildirmiştir. Böylece gazetede çıkan haberin asılsızlığı ortaya çıkmıştır (Maden ve Şahin, 2014: 72).

Vücutça çok zayıf düşmüş Hayrullah Efendi aynı zamanda parasızlıktan sıkıntı içinde olup borçlanmıştı. Borçlarını ödemek için emlak ve eşyasından bir kısmını sattırmak istemiş ve bunun için bir vekil tayin etmek adına Hicaz valiliğine müracaat etmişti. 'Sultan Abdülhamid, Hayrullah Efendi'nin erbab-ı cinâyâtan olması hasebiyle

emlâkinin satılması için kendisinin vekil tayin edemeyeceğini ve işlerinin hükümet vasıtası ile tavsiyesi lâzım geleceğini irade etmiş ve bunu sadaret vasıtasıyla Hicaz valiliğine bildirilmiştir. Bunun üzerine Hayrullah Efendi hükümetçe bir vekil tayinini 1894 Ağustos tarihli bir istida ile vilayete müracaat etmiş ve bu bağlamda Hicaz vilayetinin göndermiş olduğu mektuplar Sadrazam tarafından Padişaha arz edilmiştir. Hayrullah Efendi'nin yazdığı vechile malı, mülkü satılarak icab eden muamele yapılmıştır (Uzunçarşılı, 1985: 120-125).

Taif kalesinde on yedi sene hapis kaldıktan sonra 1898 yılında pazartesi günü vefat eden Hayrullah Efendi'nin muayene raporuna göre;

Orta boylu, uzun çehreli ve elâ gözlü, aksakallı ve bıyıklı, tahminen yetmiş yaşında (tevellüdüne göre 64 yaşında idi) ve ziyadesiyle zayıf bünyeli imiş. Bir seneden beri iltihab-ı mesane-i müzmin ve usret-i hazm-ı midevî hastalıklarına mübtelâ olup sekiz aydan beri de iki taraflı fitıktan muzdarip bulunuyormuş. Bunlardan başka habs-ül-bevl ve sels-ül-bevl illetleri de kendisini gündün güne vücûdta düşürmüş ve bu hal vefatını mucib olmuştur. Hayrullah Efendi'nin vefatı dolayısıyla alınan rapor ve idare hey'eti mazbatası 15 Ekim 1898 tarihli Hicaz vilâyetinin tahriratiyle Mâbeyn başkâtipliğine gönderilmiştir'' (Uzunçarşılı, 1985: 120-125).

Sonuç olarak Hasan Hayrullah Efendi 1853 yılında Sultan Abdülmecid'in ikinci imamı olarak sesinin güzelliği ile saraya intisab etmiş ve 1861 yılında Sultan Abdülaziz'in birinci imamı olmuştur. Abdülaziz'in Bursa, Mısır ve Avrupa seyahatinde bulunmuş ve ilmiye'nin en yüksek makamı addedilen Şeyhülislamlık makamına iki kez getirilmiştir. İlki 38 gün, ikincisi bir yıl iki ay on dört gün sürmüştür. Bunun dışında Hasan Hayrullah Efendi Sultan Abdülaziz'in ve Sultan Beşinci Murad'ın hal' fetvalarını vererek tahttan indirilmelerine neden olmuş ve genel olarak bu yönüyle ön plana çıkmış bir şeyhülislam olmuştur. Abdülaziz'e darbe yapanlardan olması II. Abdülhamidin nefretini üzerine çekmiştir ve nihayetinde Taif'e diğer darbeci paşalar ile sürgün edilmiştir. Öyle ki, ailesiyle bile görüşmesine izin verilmemiş çeşitli işkencelere mâruz kalmıştır. Yoksulluk çekmesi, var olan borçları gibi nedenlerden dolayı da eşyalarını satmak zorunda kalmıştır.

Hayrullah Efendi hakkında "Müfsid İmam", "Şerrullah", "Şerrül-imam" gibi yakıştırmalar yapılmış olduğunu görmekteyiz.

Yukarıda biyografisini verdiğimiz Hasan Hayrullah Efendi, kazaskerlik hizmeti sırasında şeyhülislam nezaretinde gerçekleşen huzur murafaa davalarını görmüştür.

Huzur murafaa davalarını gören Hasan Hayrullah'ın biyografisinden sonra şimdi huzur murafaa davalarının mahiyeti ve tarihi gelişimini izaha geçebiliriz.

İKİNCİ BÖLÜM

ŞEYHÜLİSLAMIN NEZARETİNDE YAPILAN HUZUR MURÂFAASI

2.1 Sadarete Huzur Murafaası

İstanbul ve taşrada büyük şehir kadıları olan mevleviyet kadıları ile küçük şehir ve kasaba kadılarının idari ve adli görevleri vardı. Osmanlı yargı sistemi tek dereceli idi. Bir kadının baktığı davaya ikinci kez başka bir kadı bakamazdı. Ancak suiistimal ihtimali ve eşkıyalık gibi hadiseler nedeniyle pek çok dava ilk kez ve ikinci kez Divan-ı Hümayun'da görülürdü.

Sadreyn de denilen Anadolu ve Rumeli kazaskerleri ile İstanbul, Eyüp, Galata ve Üsküdar kadıları ya da taşradaki kadılar huzurlarıyla görülmüş bir dâvâyı iki taraftan birisi kabul etmez ise o dâva sadrazam huzuruyla tekrardan görülür idi. Bu sebepten dolayı buna Huzur Muhakemesi yahut Huzur murafaası denilirdi. Huzur mürafaası haftada iki defa yapılmakla birlikte cuma günü kazaskerlerin, çarşamba günü ise bilad-ı selase kadılarının Paşakapısı'nda (Sadaret Dairesi) hazır bulunmalarıyla olurdu (Uzunçarşılı, 1988: 211; Yurdakul, 2008: 122).

Osmanlı Devleti'nde birer karar organı olarak çalışan çeşitli divanlar bulunmakla birlikte bunların en önemlisi, padişahın bulunduğu yerde onun adına toplanan Divan-ı Hümayun idi. Tam gelişmiş şeklini Fatih Sultan Mehmed zamanında almaya başlayan Divan-ı Hümayunda Fatih'in getirdiği ünlü kanunname ile bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu bağlamda Fatih'in getirdiği en büyük yenilik, divanda padişahın başkanlığının kaldırılması ve bu işin veziriazama bırakılması olmuştur (Mumcu, 1994: 430-431).

Divan-ı Hümayu'nda bazen çok önemli davalar görüşülürken bazen de çok basit ve önemsiz davalar dinlenmiştir. Dolayısıyla ana sorunlar dışında nelerin Divan-ı Hümayun'da dinlendiği konusu açık olmamakla beraber, neyin önemli neyin önemsiz olduğunun ölçüsü gittikçe veziriazamın yetkisine kalmıştır (Mumcu, 2007: 126-128). XVI. yüzyıl başlarından itibaren devlet içinde padişaktan sonra en önemli yeri alan Divan-ı Hümayun bu durumunu XVII. yüzyıl sonlarına kadar sürdürmüştür ve böylelikle de divan yozlaşmıştır. Bu dönemlerden başlayarak da Divan-ı Hümayun'un

yetkileri yavaş yavaş veziriazamın divanına (ikinci divanı) geçmeye başlamıştır (Avcı, 2017: 116).

Görüldüğü gibi, Sadrazam, kendi başkanlığında toplanan davalara kazaskerlerin katılımıyla bakıp karar verirdi. Bu davalar Divan 1 Hümayun'un haftada dört gün toplandığı zamanlar divanda, bazen de sadriazamın ikinci divanında görülürken XVII. yüzyılın ikinci yarısından sonra tamamen Sadaret Dairesi'ne intikal etmiştir (İpşirli, 1998: 444). Bu bağlamda sadrazam huzurunda görülen davalardan bahsetmek gerekmektedir.

2.1.1 İkinci Divanı

İkinci ezanından sonra toplandığı için adına İkinci divanı denilen bu divanın (Uzunçarşılı,1948:137) ilk defa ne zaman ve nasıl ortaya çıktığı tam olarak bilinmemektedir. Ancak bazı kaynaklarda veziriazamlık makamının kuruluşuna kadar götürülebileceği belirtilmektedir. Bir müessese haline gelişi XV. yüzyıl sonları ve özellikle XVI. yüzyılda olmuştur. Gelişmiş haliyle ikinci divanı, Osmanlı devlet teşkilatında sadrazamın başkanlık ettiği dört ayrı divandan doğrudan kendisine ait yegane divandır (İpşirli, 2000: 26).

Divân-ı Hümayun'da görüşülüp de belli bir sonuç alınamayan davalar İkinci Divanı'nda veziriazam başkanlığında görüşülürdü. Divan-ı Hümayun padişah divanı olmasına karşılık, İkinci Divanı vezir-i âzamın divanıdır. Böylece veziriazam Divan-ı Hümayun'da padişahın vekili olarak başkanlık görevini yerine getirirken, kendi divanında doğrudan başkanlık yapmaktadır. Bu da ona verilen bir haktır. Divan-ı Hümayun'da padişahın gölgesini üzerinde hisseden ve istediği gibi davranamayan veziriazam, İkinci Divanı'nda fazlaca özgür ve padişah gölgesi üstünde olmadan kararlar verebilmekteydi. Veziriazam İstanbul dışında olduğunda İkinci Divanı çalışmaz ve "Sadaret Kaymakamı" başkanlığında toplanmaz idi. Bunun nedeni ise vezir-i âzamın kendi divanı olmasıdır. Ancak padişah nasıl ki seferde iken Divan-ı Hümayun'u toplayabiliyorsa, veziriazam da kendi divanını seferde kurabilirdi (Mumcu, 2007: 129).

İkinci Divanı'nda ilk etapta mehter takımı çalar ve görüşmelere daha sonra geçilirdi. Sadrazam başına mücevveze (kavuk) giyip divana çıkar ve akşama kadar dava dinlemekle meşgul olurdu (Uzunçarşılı, 1948: 137). Bu divana Divan-ı Hümayun'dan

hangi üyelerin katıldığı kesin bir şekilde bilinmemekle beraber reisülküttab, çavuşbaşı ile büyük ve küçük tezkirecilerden başka veziriazam dairesinin hizmetlileri de İkinci Divanı'nda görevli idiler. Bunların en önemlisi sadaret kethüdasıdır. Bunun dışında İkinci Divanı'nda daha çok örfi davaların dinlendiğini söylemek mümkündür (Mumcu, 2007: 130).

Türkçe bilmeyenlerin dileklerini dinleyebilmek adına tercümanların da bulunduğu bu divanda (Akyıldız, 1993: 25) veziriazam, Divan-ı Hümayun'da görüşülmesine gerek olmayan konularda fazla kişiye danışmadan doğrudan "buyruldu" biçiminde karar verebilirdi. Şâyet veziriazam bir konu hakkında karar vermekten çekinir ise, bu kararı Divan-ı Hümayun'a bırakırdı. Bunun dışında eğer şer'i ve hukuki ise kazaskerlere ve İstanbul kadısına dava havale edilirdi (Uzunçarşılı, 1948: 137).

2.1.2 Cuma Divanı

Divan-ı Hümayun'da iş yoğunluğu sebebiyle sadece çok önemli davalara bakılır, ikinci derecede görülen davalar Cuma Divanı'na gönderilirdi (Avcı, 2017: 141). Veziriazam her cuma günü sabah namazından sonra konağında divan kurar. Bu durum yerleşmeden önce Cuma Divanı, Kubbealtı'nda toplanırdı (Mumcu, 2007: 131).

Bu divana, Divan-ı Hümayun üyelerinden sadece Anadolu ve Rumeli Kazaskerleri katılmıştır (Avcı, 2017: 118). Bunun dışında büyük tezkereci, çavuşbaşı, çavuş kâtibi, divan çavuşları, muhızır ağa gibi Divan-ı Hümayun hizmetlileri katılmaktaydı. Ayrıca, cebeci ve topçu çavuşları gibi görevliler de bu divana gelirlerdi. Ne zaman ortaya çıktığı hakkında herhangi bir malumatımızın olmadığı Cuma Divanı'nda yalnız davalar dinlenir. Bu sebepten dolayı bu divana "Huzur Murafaası" da denir. Dava dinlenirken Divan-ı Hümayun usulleri uygulandığından Cuma Divanı'nı, Divan-ı Hümayun'un tamamlayıcısı olarak nitelendirmek mümkün olacaktır (Mumcu, 2007: 131-132).

Divanda hem şer'i hem de örfi hükümlere yer verilmiştir. Veziriazam dava dilekçelerini dinledikten hemen sonra hüküm verir ya da işi Rumeli Kadıaskerine havale ederdi. Şâyet işler çok ise Anadolu Kadıaskeri de görevlendirilirdi. Önemli örfi uyuşmazlıklar ise ilgili üyelere havale edilirdi (Yurdakul, 2008: 118).

Davalar dinlendikten sonra veziriazam içeri gider ve hemen kazaskerleri davet ederdi. Buradaki amaç; divanda müşkül ve tetkike muhtaç dava varsa onları iyice gözden geçirmektir (Uzunçarşılı, 1948: 137). Kadı kararlarını kontrol eden bu divan, giderek bu husustaki ağırlığı artmış ve Osmanlı yüksek mahkemesi (yargıtay) hâlini almıştır (Avcı, 2017: 141).

2.1.3 Çarşamba Divanı

Merkezde, veziriazamın başkanlığında toplanan son kurul Çarşamba Divanı'dır. Ne zaman kurulduğu kesinlik olarak bilemiyoruz. Her çarşamba günü sabah vakti toplanılırdı. Çarşamba Divanı'na İstanbul ve Bilâd-ı Selâse denilen Galata, Eyüp ve Üsküdar kadıları da katılırdı (Yurdakul, 2008: 118). Buna bir çeşit istinaf mahkemesi de denebilir (Avcı, 2017: 142).

Divanda müracaat sahiplerinin şer'i ve kanuni davaları dinlenip kararlar verilirdi (Uzunçarşılı, 1948: 140). Bunun dışında İstanbul'un çeşitli sorunlarıyla da bu divanda uğraşıldığı anlaşılmaktadır. Nitekim kanunnâmelerde Çarşamba Divanı'na yer veren bölümün devamında hiçbir başlık zikredilmeden hemen veziriazamın İstanbul'da kol gezmesi kuralları yazılmıştır. Çarşamba Divanı'nda dava dinleme ve görüşme usulü Divan-ı Hümayun'daki yöntemlere benzer. Divan-ı Hümayun'da olduğu gibi, veziriazam gerekli gördüğü konularda İstanbul ve çevresindeki kadılara danışabilir (Mumcu, 2007: 133-134). Gerekli görülürse dava, Cuma ve Çarşamba Divânı üyelerinin kendi divanlarına da havale edilebilirdi (Yurdakul, 2008: 118).

Divan-ı Hümayun'daki ve Huzur Murafaasındaki kadıaskerlerin yerini bu kez İstanbul ve çevresi kadıları almışlardır. Cuma Divanı'nda yemekten sonra gerekirse yeniden çalışma imkanı olurdu. Ancak bu durum Çarşamba Divanı'nda olmazdı. Bunun dışında İstanbul'da bulunan beylerbeyleri ve sancakbeyleri yeniçeri ağası ile birlikte divan toplantısından önce veziriazamın huzuruna çıkardı. Böylelikle divandan önce veziriazamın devlet işleri üzerinde kısa bir bilgi almış olduğunu anlıyoruz. Cuma ve Çarşamba Divanlarının İkinci Divanı'ndan önemli bir farkının olduğunu görüyoruz. Nitekim İkinci Divanı veziriazam İstanbul'da bulunmadığı zamanlarda toplanmaz iken; Cuma ve Çarşamba divanları ise sadaret kaymakamı tarafından yönetilirdi (Mumcu, 2007: 133-134).

2.2 Huzur Murafaa Davaları'nın Şeyhülislamlığa Nakli

1838'de II. Mahmud zamanında Sadaret adı Başvekalete, sadrazam ünvanı da Başvekile çevrilmiş; Dahiliye Nezareti işleri de Başvekalete bağlanmıştır. Böylece başvekilin işleri yoğunlaşmıştır. Durum böyle iken o sıralarda başvekil bulunan Koca Rauf Paşa, bundan sonra huzur murafaasının şeyhülislam huzurunda yapılmasını teklif etmiş ve teklifi kabul edilmiştir (Uzunçarşılı, 1988: 212).

1838 yılından 1846 yılına kadar Huzur Murafaasına konu olan davalar şeyhülislamın huzurunda kadıaskerlerin katılımıyla yapılır; davanın durumuna göre İstanbul kadısı, evkaf müfettişi ve fetva emini de katılırdı. Ayrıca kadıaskerlerle İstanbul kadısı da kendi huzurunda dava götürürdü (Yurdakul, 2008: 114). Davanın daha önce görüldüğü mahkemenin hakimi iki tarafı sorgular, hazır bulunan heyet ise mütalaasını bildirir ona göre de mahkeme sonuçlanırdı (İpşirli, 1998: 444). Yapılan bu düzenleme sonucunda Anadolu ve Rumeli Kadıaskerliği, İstanbul Kadılığı ile Huzur Murafaaları şeyhülislamın yönetimindeki fetvahaneye aktarılmıştır. Şeyhülislamın yetki ve sorumluluk alanı genişlemesi ile ilmiye, hemen hemen tüm birimleriyle Şeyhülislamın denetimi altına girmiş oldu. Böylelikle, vakıfların idaresi hariç yargı ve fetva tüm şer'i işlerin nazırı şeyhülislam oldu (Yurdakul, 2008: 34). Ayrıca Huzur Murafaasına katılan üyelerin yetkilerinin genişletilmesi veya sınırlandırılması yönünde yapılacak düzenlemeler de mutlaka şeyhülislamın görüşüne başvurulması gereken konular arasındaydı (Yurdakul, 2008: 124).

Huzur Murafaasında görüşülecek problemleri davaların bir hafta önceden ön hazırlığını yapmak ve daha seri ve doğru kararlar verilmesine katkı sağlamak adına 1861 yılında Rumeli kadıaskeri'nin başkanlığında olmak üzere "Meclis-i Tedkikat-ı Şer'iyye" adıyla maaşsız, geçici bir meclis kuruldu. Bu meclisin üyeleri kadıaskerler ve Bâb-ı Fetva'da bulunan memurlardan oluşmaktaydı. Bu görevi yürütmek üzere de Rumeli Kadıaskeri Cemaleddin Efendi, Kassam-ı Askerî Said Efendi, Emval-i Eytam Müdürü Vahid Efendi ve Sadreyn Müsteşarı Hıfzı Efendi şeyhülislamlıkta mevcut görevlerine ilâveten; kadıaskerlik pâyeli (sudur) Rafet Efendi, Kırımîzade Reşid Efendi ve Şehrîzade Esad Efendi Meclis'e üye atandılar (Yurdakul, 2008: 198).

Huzur Murafaalarının şeyhülislamlığa aktarılmasından önce davaların seyirinde, ilmiye sınıfının yargılanması ve cezalandırılmasında şeyhülislam direk ya da dolaylı olarak müdahil olabilirdi. Ayrıca Padişah zaman zaman veziriazam ve şeyhülislamı da uyarırdı. İdarenin en geniş yetkilere sahip iki üyesi, kalemiye ve ilmiye sınıflarından sorumlu tutularak padişah tarafından denetlenebilirdi (Yurdakul, 2008: 120).

Murafaa davalarının ayrıca Rumeli ve Anadolu kazaskerleri daireleriyle İstanbul kadılığında da görülmeye başlandığını görmekteyiz. Rumeli kazaskerliğindeki davalar Anadolu'ya oranla daha yoğun olduğundan Rumeli kazaskerine ve İstanbul kadısına yardımcı olmak üzere birer müsteşar tayin edilmesi münasip görülmüş, (İpşirli, 1998: 444) ve bu mevkiye Serezli-zâde Tahir Efendi tayin edilmiştir. Ayrıca müsteşar, verilecek hüccet ve i'lâmları kontrol etmekle de görevlendirilmiştir (Uzunçarşılı, 1988: 213).

Huzur murafaaları. 1864'te Mecelle Cemiyeti'nin teşkili ve bir nizamnamenin hazırlanmasıyla davalara "bidayeten ve istinâfen" nizami mahkemelerin bakması kararlaştırıldığından dolayı kaldırıldı. Fakat Şeyhülislam Bodrumlu Ömer Lütfi Efendi'nin meşihati zamanında (1889-1891) Mecelle Cemiyeti lağvedilerek huzur murafaaları yeniden ihdas edildiyse de Ömer Efendi'nin azlinden sonra davalar yeniden nizami mahkemelere verilmiştir (İpşirli, 1998: 444).

2.3 Huzur Murafaasında Bulunan Görevliler

2.3.1 Muhzır (Çuhadar)

Sözlükte "huzura getiren, hazır bulunduran" anlamına gelir. Klasik islam hukuku kaynaklarında davalı ve davacıyı mahkemeye sevk eden memur için kullanılan bir tâbirdir. Mahkeme katipliğine ihtiyaç duyulmayan küçük kadılıklarda da muhzır bulunur ve kitabet işini kadı veya muhzır yapardı. Mahkemede hazır bulunması istenen kişiye kadı tarafından bir celb kâğıdı (mürasele) çıkarılır, muhzır da bununla ilgili şahsı mahkemeye çağırırdı (Ahıskalı, 2006: 85). Hizmetleri karşılığında maaş almazdı. Ancak maaş yerine taraflardan Ücret-i kadem (ayak teri) denilen bir ücret alırdı (Avcı, 2017: 138).

Muhzır, mahkemenin bulunduğu yerin ahalisi arasından seçilirdi. Seçim yapılırken de özellikle daha önce bu görevi yapmış kişilerden veya bir şekilde devlet görevi almış (askeri) grupların mensuplarından olmasına dikkat edilirdi. Bu bağlamda Sivil halktan muhzır tayin edilemezdi. Anadolu ve Rumeli kazaskerlerinin kendi konaklarında akdettikleri divanlarda yirmişer muhzır ve birer muhzırbaşı görev yapardı (Ahıskalı, 2006: 85).

2.3.2 Kassam

Hisse-i şayiayı mirasçılar ve ortaklar arasında kanuni paylarına göre taksim eden memura "kasım" (çoğulu kassam) denir. Kâsımın emin olması, fıkıh ve matematik bilgisine sahip bulunması gerekir. İlk devirlerden itibaren kadınların belli davaların karara bağlanmasında kassamın yardımına başvurduğu bilinmektedir (Atar, 2003: 340). Özellikle Osmanlı uygulamasında kassâm, miras davalarında bizzat dava mahalline giderek gerekli tahkikatı yapıp ihtilâf hakkında bir neticeye vardıldıktan sonra davayı hükme bağlayan ve terekeyi vârisler arasında taksim eden şer'î memuru ifade etmektedir (Öztürk, 2001: 579).

Göreve çıktıklarında, kassâmların yanlarında mirasa konu olan malları deftere kaydeden bir kâtip bulunurdu. Bunun dışında; muhzır, çuhadar, hizmetçi, miras mallarına değer biçen bilirkişi ve terekeye gözcülük eden dîdebân gibi yardımcılar vardı. Mirasın tahrir ve taksimi için kassâm yerine bazen kassâm kâtiplerine de görev verilirdi. Yeniçeri terekelerinde de görev alan kassâmlar yeniçerilerden ölenlerin terekelerine el koyan kurul içerisinde yer alırlardı. El konan mallar daha sonra satılarak bedeli alınır ve deftere kaydedilirdi (Öztürk, 2001: 579).

2.3.3 Tercüman

Osmanlı Devleti'nde tercüman kullanımının resmen ne zaman başladığı konusunda kesin bilgi yoktur. Ancak daha kuruluş yıllarında bulunduğu coğrafi konum itibariyle tercümana ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Nitekim birçok devletle diplomatik ilişkileri bunu gerektirmekteydi (Şakiroğlu, 2011: 490).

Çok uluslu bir yapıya sahip olan Osmanlı'da hâkim, mahkemede dillerini anlamadığı kimselerin beyanlarını tercüman aracılığıyla öğrenirdi. Öyle ki Divan-ı

Hümayun'da tercümana her daim ihtiyaç olmuştur. Türkçe bilmeyen bir yabancı'nın davasını anlatmak için bir tercüman bulundurmamak kanun gereğiydi (Avcı, 2017: 139). Bu bağlamda, Osmanlı'da XVII. yüzyılda Dîvân-ı Hümayun'da dört tercümanın görev yaptığı tesbit edilmiştir (Şakiroğlu, 2011: 491).

Tercümanların hemen hepsi XVI. ve XVII. yy'da Müslümanlardan seçilmişlerdir. Kendilerine maaş olarak ise Tımar verilmiştir. Tercümanlar, hakkında bir şikâyet olması durumunda soruşturulmuş, hatta görevden bile alınmışlardır (Avcı, 2017: 139). Kadının, dilsiz ve sağırlerle anlaşamadığı takdirde onların işaretlerini anlayan bir kişinin (müsemmi', müsmi') yardımını alması da bu duruma örnektir (Atar, 2003: 340).

2.3.4 Kâtipler

Sözlükte ketb "yazmak" fiilinden türetilmiş olan kâtip "yazı işleriyle uğraşan kimse, sekreter, yazıcı, bilgili kişi, muharrir" gibi anlamları ifade eder. Yazının icadıyla birlikte ortaya çıkmış olan katiplik, zamanla Mezopotamya ve Mısır gibi eski uygarlıklarda en saygın mesleklerden biri haline gelmiştir (Küçükaşçı, 2002: 49).

Mahkemede kadının en önemli yardımcısı zabıt katibidir. Bu bağlamda; taraflardan dava dilekçelerini alıp kadıya arz etmek, yargılama esnasında tarafların ve şahitlerin ifadelerini yazıya geçirmek, dava dosyalarını ve tutanakları muhafaza etmek gibi önemli görevleri vardır (Atar, 2003: 340).

Katipler, Divan-ı Hümayun, defterdarlık ve defterhaneden oluşan üç ana dairede çalışmaktaydılar. Bürokratik işlemlerin çoğalması ile birlikte birçok alt büro ortaya çıkmıştır. Böylece Divan-ı Hümayun ve defterdarlığa bağlı olarak bir kâtip tarafından yapılan işler zaman içerisinde ortaya çıkan alt bürolarda yapılmaya başlanmıştır.

Osmanlı bürokrasisinde hizmet eden katiplerin çoğunluğu Türk kökenli olmakla beraber Katiplerin önemli bir kısmı şakirdlikten (öğrenci-çırak) yetişmeydi. Katipler, XVI. yüzyılın ikinci yarısına kadar genellikle medrese eğitimi almış kişilerden oluşurdu. Ancak sonraki dönemlerde bürolar gelişmiş ve bunlar kendi personelini yetiştirmeye başlamıştır. Böylece medrese kökenli katiplerin sayısında ciddi miktarda azalmalar olmuştur.

Osmanlı bürokrasisindeki işlerin yürütülmesinde en önemli rol katiplerindi. Devlet yazışmaları kâtiplerin elinden çıkardı ve böylece devletin her türlü sırrına vakıf olurlardı. Bu sebepten katiplik mesleğine büyük önem verilirdi.

Merkeze gelen arz, arzuhal, mazhar türü belgelerin üzerine ilgili defterlerden kayıt çıkarmak, ferman, berat, tezkire türü belgeleri hazırlamak gibi işler çoğunlukla katiplerin görevleri arasında bulunurdu (Afyoncu ve Ahıskalı, 2002: 53).

Katiplikten nişancılık, reisülkütablık, defterdarlık, sadaret kethüdalığı vb. önemli görevlere yükselenler olmuştur. Hatta sadrazamlığa kadar çıkanlara da rastlanmaktadır. (Afyoncu ve Ahıskalı, 2002: 55).

2.3.5 Mübaşir

Tanzimat'tan sonra Nizamiye Mahkemelerinde muhızr'ın yerini Mübaşir almıştır (Avcı, 2017: 138). Mahkemede sırası gelen tarafları ve şahitleri yargılama salonuna almak, yargılama esnasında asayiş ve güvenliği sağlamak üzere Sahibü'l-meclis de denilen mübaşirler bulundurulurdu. Mübaşirler bazı durumlarda mahkemede sorgu hâkimi olarak da görev yaparlardı (Gündüz, 2012: 364). Klasik fıkıh kitaplarında "sahibü'l-meclis dışında; cilvaz, naklb, hacib, arif" gibi terimler mübaşir karşılığı olarak kullanılmıştır (Atar, 2003: 340).

Sonuç olarak huzur murafaası defterinde derkenarlarda davalıların mahkemeye çağırılması ve getirilmesi gibi hizmetlerde bulunan pek çok görevlinin de ismi zikredilmiştir. Bu kayıtlar incelendiğinde hariciyeden Hüseyin Ağa, Reşid Ağa gibi mübaşirlerin görev aldığı davaların yoğunlukta olduğu görülmüştür. Bunun dışında Evkaf kâtibi, Çavuş ve Kavas gibi görevliler de bulunmaktadır. Çavuş ve kavalara Arapgirli Veliyyüddin Çavuş, Hasköylü Halim Çavuş, Kasımpaşalı Selim Kavas, Şehremini Mehmet Kavas gibi isimleri örnek vermek mümkündür. Bu arada Karakulak Reşid Ağa, Kılğuz Yusuf Ağa, Sultanahmedli Nazif Ağa, Hademe-i Hazreti Asafiden Arif Ağa gibi kişileri de Şeyhülislam'ın maiyetinde bulunan ağalar olarak zikredebiliriz.

2.4 Huzur Murafaası Defterinin Değerlendirilmesi

Ele aldığımız çalışmamız 1867-1869 tarihleri arasını kapsayan huzur murafaası defteridir. Bu çalışmada Şeyhülislam Hasan Hayrullah Efendi huzurunda görülen davaların yer aldığı “Huzur Murafaası Defteri” transkripsiyonu yapılmıştır. Bu transkripsiyonun sonucunda görülen davaların; veraset, mal-mülk, alacak-verecek, borç, hürlik ve vakıf gibi konuları içerdiği anlaşılmıştır. Bu bağlamda, tespit edilen davaların içeriklerinin açıklanması faydalı olacaktır.

2.4.1 Veraset Davası

Ölen gerçek şahsın terekesinden kimlere, nasıl ve ne şekilde intikal edeceğini tayin ve tesbit etmek miras hukukunun konusunu teşkil eder (Cin ve Akgündüz, 1996: 131). Mirasçılık şartları üçtür: Mûrisin ölmüş olması, mûrisin ölümü anında mirasçının hayatta olması, mûrise evlenme ve hısımlık gibi mirasçılık bağlarından biri ile bağlı olmak (Ekinci, 2008: 465-466). Huzur murafaası defterinde bulunan davalardan 21 adedinin veraset davası olduğu görülmüştür. Bu da %36'lık bir dilimi oluşturmaktadır.

Bu bağlamda çalışmamızda veraset davasına varak 38a'da geçen, (24 Receb 1284) tarihli davayı örnek olarak vermek mümkündür. Nitekim davada; Aleksan zimmetinde bulunan tarladan 53,000 guruş alacak hakkı olan kişi, bu hakkını adı geçen kişinin terekesinden talep etmiştir. Bir başka veraset örneği de varak 43a'da vardır. Burada da İstanbul'da Sultân Mehmed Câmii yakınında ikamet eden ve vefat eden Bedreddin Çelebi ibn Mustafa Paşazâde Ahmed Bey'in verâseti dava konusu olmuştur.

2.4.2 Mal ve Mülk Davaları

“Mülkiyet hakkının değişik tarifleri bulunur. Mecelle, “insanın malik olduğu şeydir” şeklinde tanımlarken; sözlük anlamı itibariyle de “bir şeye hâkim olma ve onu ele geçirme” olarak tanımlanır” (Cin ve Akgündüz, 1996: 267). Başka bir ifadeyle; “hukuki bir engel bulunmadığı sürece kişiye bir şey üzerinde tasarruf yetkisi veren ve başkalarının tasarrufunu engelleyen bir hakimiyet hakkıdır” (Ekinci, 2008: 477).

Huzur murafaası defterinde davaların 6 adedi bu konuyla ilgili olup bu da % 11'e tekabül eder.

4 Temmuz 1868 (13 Rebî‘ulevvel 1285) tarihli, varak 68b’ de de konuya dair bir dava örnek verilebilir. Dava, aynı mahallede sâkin Emine Munise Hanım ile Ali Bey arasındaki durumdan bahseder. Buna göre; Emine Munise Hanım’ın mâlî olan eşyâsını Ali Bey gasben almıştır. Şâyet eşyâ mevcûd ise aynen, mevcud değil ise eşyanın kıymeti olan 23,255 guruşu Ali Bey’den tamamen talep etmesi bu davada görüşülmüştür.

Yine varak 69b’ de mal-mülk davasına örnek vardır. Bu bağlamda davaya göre Niğde kasabasında Debbağhâne civârında bulunan bağçe ve bağ Yovani veledi-i Lazari’nin malı iken Yakof, onun hakkını zabt etmiştir. İki gayrimüslim arasındaki bir dava da huzur murafaası konusu olmuştur.

2.4.3 Hisse Paylaşım Davaları

“Mal ve alacak hakkının birden fazla kişiye ait olması durumunda hisseli mülkiyetten söz edilir. Bu çeşit mülkiyette belirli bir malın 1/3, 1/5 gibi belli bir hissesine sahip olan şahıs, o malın tamamında payı nisbetinde mülkiyet hakkına sahip olur. Bu çeşit mallara müşâ, söz konusu malda bulunan ve o malın her cüz’ünü kapsayan paya da hisse-i şâyi’a denir” (Cin ve Akgündüz, 1996: 270).

Huzur murafaası defterinde davaların 8 adedi bu konuyla ilgili olup bu da %14’e tekabül eder.

Bu davalara örnek olarak varak 40a’da geçen, davayı gösterebiliriz. Davada, Yağhâne gediğinin mutasarrıflarından el-Hâc Ali Ağa’nın zevcesi ve müvekkilesi idarelerinde bulunan berber dükkânı ve arsanın hisse paylaşımı yapılmıştır. Hisse paylaşımına dair varak 59a’ da da örnek vardır. Buradaki davada Ali Efendi ibn Halil, Fatıma Safvet Hanım, Davud Paşa’nın eşi ve Nazif Bey mahkemesindeki hisse paylaşımından bahsedilmiştir. Benzer bir dava da varak 61b’ de bulunmaktadır. Nitekim davada Anadolu’da Söke kazâsı hânedânından olan ve 1865-1866 (1282) senesinde vefât eden İlyaszâde Mehmed Bey’in terekesinden hisse paylaşımı görüşülmüştür. Yine varak 58a ve 58b’de hisse paylaşımında meydana gelen haksızlığa dair bir dava görüşülmüştür.

2.4.4 Borç Davaları

Eski hukukumuzda göre borca deyn, alacaklıya dâin, borçluya da medîn veya medyun denilmektedir. Deyn (borç) ise bir akid veya haksız fiil sebebiyle borçlu zimmetinde sâbit olan şeydir (Cin ve Akgündüz, 1996: 187). Başka bir ifadeyle iki veya daha çok kişi arasında birini diğerine veya her ikisini birbirine karşı edimde bulunmakla yükümlü kılan hukuki bağıdır (Avcı, 2017: 477).

Huzur murafaası defterinde davaların 4 adedi bu konuyla ilgili olup bu % 7' ye tekabül eder.

Varak 54b ve 55a'da konu ile alakalı dava bulunmaktadır. Bu bağlamda davada; Heybeli Ada'da yaşayan Yanko veled-i Kosti'nin; Bergos Adası'nda yaşayan Sava veled-i Yani'nin eşinin 80 adet yüzük mecîdi altınını borç alıp tükettikten sonra hâlâ talep etmesinden bahseder.

Varak 56a ile varak 56b'de de benzer bir davanın olduğunu görmekteyiz. Nitekim davada İstanbul'da Aksaray yakınlarında Alembey Mahallesi'nde yaşayan Hadice Hanım'ın Bağdad hânedânından Mehmed Nuri Bey'e mâlından 34,318 guruş borç vermesi hususu bulunmaktadır.

2.4.5 Alacak-Verecek Davaları

Huzur murafaası defterinde davaların 7 adedi bu konuyla ilgilidir. Veraset davalarında yoğunlaşan tezimizde alacak-verecek davaları %13 oranında bulunmaktadır.

Bu bağlamda Varak 39b konuya örnek teşkil etmekte. Buna göre; Anadolu'da Diyarbakır nevâhisinden Hazro nâhiyesi ahâlîsinden Yusuf Bey, Recep Bey, Ermeni ahalisinden Makpesi Kazer'in yer aldığı duruşmada alacak-verecek davası görülmüştür.

2.4.6 Hürlük Davaları

Kölelik ehliyeti sınırlayan hallerden biridir. Mülkiyet hakkı, mirasçılık hakkı ve siyasi haklar Kölelerin mahrum olduğu hakların başında gelir. *“kısacası köle ehliyetsiz bir insan olarak değil, kölelik süresince özellikle mâlîk olma konusunda ehliyeti askıya alınmış bir şahıs şeklinde mütalâa edilmektedir”* (Cin ve Akgündüz, 1996: 44). Köle ile

efendisi arasında mükâtebe veya kitâbet akdi de denen âzâdlık sözleşmesi yapılarak belli bedel karşılığında köle hürriyetine kavuşabilirdi. Mükâtebe sözleşmesini yapan köleye mükâteb köle denilir. Mükâteb köle, artık hür insanlar gibi alış-veriş yapabilir, rehin alıp verebilir, ücret karşılığında işçi olarak çalışabilir veya işçi çalıştırabilir. Dolayısıyla efendisine karşı mükellefiyeti sadece kitâbet bedelini ödemektir (Akgündüz, 2006: 133-135). Ancak zaman zaman Hürlük Davalarında hile ve adaletsizliklerin olduğunu görmekteyiz. Bu durumun önlenmesi adına davanın kadınlıklarda görülmeyip Rumeli Kadıaskeri huzurunda Cuma Divan'ında görülmesi istenebilirdi (Yurdakul, 2008: 120).

Huzur murafaası defterinde davaların 2 adedi bu konuyla ilgili olup bu da % 4'e tekabül eder.

Çalışmamızda bu tür davalara örnek olarak varak 65a' da geçen davayı göstermek mümkündür. Davaya göre; Sâbık Birgi kazâsı müdürü Osman Efendi ile Halil mahkemesinde rakîka câriyesi 1866-1867'de (1283) hürriyet-i asliye da'vâsında hür olmasına rağmen bunun isbât edilememesi üzerine Mehmed Sadık Bey'e malum bedel karşılığında teslim edilmiştir.

2.4.7 Vakıf Davaları

Murafaa defterinde vakıf davaları 2 adettir. Bu da toplam dava içinde %4'e denk gelmektedir.

İslâm tarih ve medeniyetinde önemli bir hayır müessesesi olarak vakıf, bütün İslâm ülkelerinin sosyal, ekonomik ve kültürel hayatında son derece etkili olmuştur. Vakfın temelinde; iyilik, şefkat, yardımlaşma/dayanışma duygusu vb. değerler vardır (Yediyıldız, 2012: 479).

Konuya dair; Üsküdar'da Avanis, Avakim ve Negdar'a ait dükkanların yanmaları üzerine 1274 senesinde bu kişilere vakıf mallarından bağış olarak verilmiş ve dükkanlara ilave bina eklenmesi için karar verilmiş olmasını örnek vermek mümkündür.

2.4.8 Müddea (İddia) Davaları

Müddea davaları Huzur murafaa defterinde 2 adettir. Bu da %4'lük bir dilime tekabül eder. Kelime anlamı olarak iddia olunan, dava olunan şey anlamında kullanılır. Bu bağlamda örnek olarak varak 66a'da geçen davayı göstermek mümkündür. Davaya göre; fabrika-i mezkûrede başkasına ait olan mülklerin müvekkile-i merkûme Luçika'nın fabrika'ya ait olduğunu iddia ederek bu malları fuzûli ve haksız yere zapt etmiştir.

2.4.9 Şahsi Münazara (Çekişme) Davaları

Huzur Murafaa defterinde şahsi münazara dava sayısı 6, yüzdeler dilim ise; %10'dur.

Bu davalardan 53b'de geçen dava şahsi münazara örneğini teşkil etmektedir. Dava'ya göre; Üsküda'da, Cihanzâde Ahmed Bey'in hizmetkârı olan mezbûr Ali ile Mustafa arasında meydana gelen kavgada Mustafa, Ali'nin sağ elinin şahâdet parmağını kast etmiş ve Ali her ne kadar tedâvî olmuş ise de sakat kalmış olduğundan icab edenin yapılmasını talep etmiştir.

Görüldüğü üzere davalılar kadının verdiği hükme kanaat etmedikleri veya hükmün uygulanmadığı durumlarda dava orada kapanmamış, şeyhülislam huzurunda da görüşülmüş ve nihaî sonuca ulaşılmıştır. Yargılanmanın adil olması açısından merkezde görülmesi gereken pek çok dava Huzur Murafaasının konusu olmuştur (Yurdakul, 2008: 122). Huzur murafaasına konu olan ve tez konumuzu teşkil eden murafaa defterindeki davaların konu bakımından farklılık arz etmekte olduğunu, yoğunluğun ise veraset davalarında toplandığını görmekteyiz.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HASAN HAYRULLAH EFENDİ'NİN HUZUR MURAFASI DEFTERİ

3.1 Huzur Murafası Defterinin Özetleri:

Varak No : 38a Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi : Fî 24 B (Receb) sene 1284 (21Kasım 1867)
Konusu: Kadıkaryesi'nde ikamet eden Osmanlı tebaası Ermeni milletinden Ohans Merakan veled-i Avakim ile Balkapanlıoğlu Sarraf Lütfiyan Aladan veled-i Latif veled-i Atamın veraseti davasına dair.
Varak No : 38a Hüküm No : 2 Hüküm Tarihi : Fî 24 B (Receb) sene 1284 (21 Kasım 1867)
Konusu: Alaksan'ın terekesinden vasisi olduğu kişinin alacağına tahsili hakkında Vasilik ile Ohannes arasındaki davaya dair.
Varak No : 38b Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi : Fî 27 R (Rebî'ülâhir) sene 1284 (28 Ağustos 1867)
Konusu: Üsküdar'da vâki' Kısıklı çeşmesinde Büyükçamlıca'da kâin kasr-ı hümayûn kapusuna kadar yapılacak olan şose tarîkin taraf-ı mirîden mültezimi teb'a-i Devlet-i Aliyye'den Hacı Mardiros veled-i Mardiros ile bu işi yaptırdığı teb'a-i Devlet-i Aliyye'den Latin tâ'ifesinden Taşçı Nikola veled-i Pavli arasındaki alacak davasına dair.

Varak No : 39a
Hüküm No : 1
Hüküm Tarihi : Fî 25 Ş (Şa‘bân) sene 1284 (22 Aralık 1867)

Konusu: Diyâr-ı çerkeste Ebuzah kabilesinden ve Hatka cemâ‘atinden tahmînen 17 yaşında olan Hasan bin Mustafa’nın esirci esnâfından Hacı Salih Ağa vâsıtasıyla el-Hâc Abbas Ağa’nın 3600 guruş makhbûz karşılığında alıp mülkü yapmakla birlikte Hasan bin Mustafa’nın hürriyet-i asliyesinin inkâr edilmesine dair.

Varak No : 39a
Hüküm No : 2
Hüküm Tarihi : Fî 8 L (Şevvâl) sene 1284 (2 Şubat 1868)

Konusu: Asâkir-i Bahriyeden Abdülkerim Ağa ibn Ali davasında bir kıt’a bahçe’nin tasarruf edilmesine dair.

Varak No : 39b
Hüküm No : 1
Hüküm Tarihi : Fî 11 N (Ramazân) sene 1284 (6 Ocak 1868)

Konusu: Anadolu’da Diyarbakır nevâhisinden Hazro nâhiyesi ahâlîsinden Yusuf Bey, Recep Bey, Ermeni ahalisinden Makpesi Kazer’in yer aldığı duruşmadaki alacak-verecek davasına dair.

Varak No :41a(41b)
Hüküm No : 1
Hüküm Tarihi :Fî 13 Zilka‘de sene 1284 (7 Mart 1868)

Konusu: Herkesin geçmesine mahsus yolda dört köşeli çevrilmiş olan 5625 zirâ‘ arsa ve bağçeli birbirine bitişik iki yerin yarım hissesinin mezbûre Rukiye Hâtûn’un ve diğer yarısının da işbu târîhden 14 sene önce vefât iden zevci İzmirli Ahmed Ağa ibn Ömer’in taht-ı tasarruflarında iken mezbûr Ahmed Ağa vefat ettikten sonra arsanın ve bahçenin yerinin tasarruf hakkı olan kişilere intikaline dair dava.

Varak No : 41b Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi : Fî 13 Zilka'de sene 1284 (7 Mart 1868)
Konusu: Rukiye Hâtûn'un tasarrufunda bulunan arsa ve bahçenin eksik bedel ile dava edilmesinin inkarına dair.
Varak No : 42a Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi : Fî 16 Zilka'de sene 1284 (10 Mart 1868)
Konusu: Üsküdar'da Bulgurlu Mescidi Mahallesi'nde sâkin iken vefât iden Şerife Ümmühan Hâtûn ibnet-i Osman ibn Abdullah'ın verâsetine dair.
Varak No : 42a(42b) Hüküm No : 2 Hüküm Tarihi : Fî 23 Zilka'de sene 1284 (17 Mart 1868)
Konusu: Üsküdar'da Kapudan Paşa Mahallesi'nde sâkin iken bundan akdem vefât eden ve asâkir-i nizâmiye-i şâhâne kur'a me'mûrlarından olan Ahmed Bey ibn Osman'ın verâsetine dair.
Varak No : 43a Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi : Fî 4 Şa'bân sene 1284 (1 Aralık 1867)
Konusu: İstanbul'da Sultân Mehmed Hân hazretleri Câmî'-i şerîfi kurbünde sâkin iken [12]55 senesi hilâlinde vefât iden Bedreddin Çelebi ibn Mustafa Paşazâde Ahmed Bey'in verâsetine dair.

Varak No : 43b

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi : Fî 11 Şevvâl sene 1284 (5 Şubat 1868)

Konusu: Anadolu'da medîne-i Kayseriye kurâsından Aygöstan karyesi ahâlîsinden olan ve bu vesikadan önce vefat eden Haffâf Haralim'in verâsetine dair.

Varak No : 43b- (44a)

Hüküm No : 2

Hüküm Tarihi : Fî 5 Zilhicce sene 1284 (29 Mart 1868)

Konusu: Şehadeddin Ağa'nın Üsküdar'da Büyük İskele'de mevcûd 400 kilo odun mâlî olduğundan, zikr olunan 400 kilo odunu 1284 senesi Hüseyin Ağa'ya iskele-i mezkûrede teslim eylediğinde Hüseyin Ağa'nın toplam sekiz bin guruşu vermemesi üzerine Şehadeddin Ağa'nın bu borcu Hüseyin Ağa'dan talep edilmesine dair dava.

Varak No : 44a- (44b)

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi : Fî 27 Cemâziyelâhir sene 1284 (26 Ekim 1867)

Konusu: Vekilharçları Zülfikar Ağa'nın 5500guruş alacak hakkının olduğunu vekîl-i mezbûr el-Hâc Mehmed Ağa'nın inkâr etmesine dair dava.

Varak No : 44b

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi : Fî 26 Zilhicce sene 1284 (19 Nisan 1868)

Konusu: Beşte bir hissesinde bulunan 150.000 guruşun kendisine teslimi dava edildikten sonra 65,000 guruşun üzerine alınıp imar ve inşa etmeleri üzerine hakkının idaresi altına alması ve müvekkilin mallarından 30.000 guruş ile 4 bab odanın yeniden inşa edilmiş olmasına rağmen adı geçen kişinin cevabında tamir işlerine 75.000 guruş sarf ettiğini idia ederek oda binasını inkar etmesine dair dava.

Varak No :45a- (45b) Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi : Fî 7 Şa'bân sene 1284 (4 Aralık 1867)
Konusu: Üsküdar'da İnadiye nâm mahallesindeki tarlanın kiralanması sırasında çıkan karışıklığın çözümüne dair.
Varak No : 45b Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi : Fî 6 Zilhicce sene 1284 (30 Mart 1868)
Konusu: Üsküdar'a tâbi Kadı karyesinde sakinlerinden iken vefât iden Arabistan Ordu-yı Hümâyûnu muhâsebecisi es-Seyyid Abdullah Rüşdü Efendi'nin mirasın paylaşımına dair.
Varak No : 46a Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi : Fî 6 Zilhicce sene 1284 (30 Mart 1868)
Konusu: Vefât iden Şerife Hâce Nefise Hanım'ın terekesinden olan eşyaların talep edilmesine dair dair.
Varak No : 46b- (47a) Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi : Fî6 Muharrem sene 1285 (29 Nisan 1868)
Konusu: Üsküdar'da ahâlî-i karyenin odun ve kömür ve sâ'ir zarûriyelerine ve eşyâ vaz'ına mahsûs iken bu bölgenin Rum milletinin du'â mahalli olduğu iddia edilerek birkaç def'a etrafına parmaklık vaz'ıyla zabta cür'et ve kıyâm eylenmesine dair.

Varak No : 47a- (47b) Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi : Fî selhi Receb sene 1284 (Ekim/ Kasım 1867)
Konusu: Üsküdar'da Avanis, Avakim ve Negdar'a ait dükkanların yanmaları ve bu durum üzerine 1274 senesinde vakıf mallarından bağış olarak verilmesine ve dükkanlara ilave bina eklenmesi için karar verilmesine dair.
Varak No : 48a Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi : Fî 15 Şevvâl sene 1284 (9 Şubat 1868)
Konusu: Rize kasabası Müfti Mahallesi ahâlîsinden olup 1270 senesi hilâlinde vefat eden tüccârdan Abdurrahim Ağa ibn el-Hâc Mehmed ağa ibn Abdullah'ın verâsetine dair.
Varak No : 48b- (49a) Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi : Fî 7 Safer sene 1285 (30 Mayıs 1868)
Konusu: Üsküdar'da Selamiali Efendi Mahallesi'nde otururken bu tarihten on sekiz ay önce vefat eden teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin Ermeni milleti nisvânından Aranik bint-i Karabet'in verâsetine dair.
Varak No : 49a-49b Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi : Fî 11 Safer sene 1285 (3 Haziran 1868)
Konusu: Menzil-i mezkur mutasarrıflığının boşalması üzerine Karabet'in bu işi almak üzere 7500 guruşa talip olmasına dair.

Varak No : 49b-(50a) Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi :Fî 15 Safer sene 1285 (7 Haziran 1868)
Konusu: 9,000 guruşu talep eylediğimde onların bana mallarından 8.800 kuruş teslim etmeleri üzerine Ortaköy'de sâkin Kayıkçı Nasuhoğlu Ali Ağa ibn Abdullah bin Hüseyin ve Tophane'de Kayıkçı Sakaoğlu Süleyman Ağa ibn Ali bin Süleyman nâm kimesneler şehâdetleriyle isbât edimesine dair.
Varak No : 50a- (50b) Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi :Fî19 Rebî'ulevvel sene 1285 (10 Temmuz 1868)
Konusu: Kütahya'da zikr olunan menzil ve dükkanların Hâce Nazife Hanım ile İbrahim Edhem Bey mirası aldıktan sonra İbrahim Edhem Bey'in hayâtında hisse-i irsiyyesine karşılık dükkanları ve bağçeyi müvekkile-i zevcesine vermesine dair.
Varak No : 51a-(51b) Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi :Fî2 Rebî'ulâhir sene 1285 (23 Temmuz 1868)
Konusu: Beyoğlu'nda Dörtyolağzı nâm mahallede yaşarken (1284)'te vefat eden teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin Rum milleti nisvânından Eleni bint-i Kostandi veled-i Atam'ın verâsetine dair.
Varak No : 51b- (52a-52b) Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi :Fî2 Rebî'ulâhir sene 1285 (23 Temmuz 1868)
Konusu: Ada-i mezkûrda Kostaki Komyari'nin mülkleri kendi üzerine yaptığı inşa için Lagoratadan borç aldığı 1000 adet yüzlük mecdiye altunu ve diğer yaşanan sorunlar üzerine Kostaki Konyari'nin olaya müdahale etmesine dair.

<p>Varak No : 52b- (53a) Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi :Fî2 Rebî‘ulâhir sene 1285 (23 Temmuz 1868)</p> <p>Konusu: Ada-i mezkûrda Kostaki Komyari’ye arsanın teslimine dair merkûm Komidasa tenbih edilen davada merkum Komidas’ın cevabına dair.</p>
<p>Varak No : 53a- (53b) Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi :Fî 3 Cemâziyelevvel sene 1285 (22Ağustos 1868)</p> <p>Konusu: Ada-i mezkûrede vâki‘ Macar denilen mahalde bulunan adı geçen arsa ve lokantanın Devlet-i Aliyye’nin Rum milletinden Marya bint-i Françesko’nun mülkü iken Lagorataya ve Kalyopiye teslim edilmesine dair.</p>
<p>Varak No : 53b Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi :Fî 29 Cemâziyelevvel sene 1285 (17 Eylül 1868)</p> <p>Konusu: Üsküda’da, Cihanzâde Ahmed Bey’in yanında hizmetkârı olan mezbûr Ali ile Eş-Şeyh Mustafa arasında 1284 senesinde meydana gelen kavgada Eş-Şeyh Mustafa merkûm Ali’nin sağ elinin şahâdet parmağını kast etmiş ve tedâvî olunmuş ise de sakat kalınmış olduğundan icab edenin yapılmasının talep edilmesine dair dava.</p>
<p>Varak No : 54a Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi :Fî gurre-i Cemâziyelevvel sene 1285 (20 Ağustos 1868)</p> <p>Konusu: Üsküdar’da Selimiye mahallesinde 150 zirâ‘ arsa üzerine yapılmış bir bâb araba boyacı dükkânında olan hissesine dair merhûm Ebubekir Rüstem Paşa’nın İbrahim Rıza Bey’i vekil tayin etmesine dair.</p>

Varak No :54b- (55a) Hüküm No : 2 Hüküm Tarihi :Fî17 Rebî‘ulevvel sene 1285 (8 Temmuz 1868)
Konusu: Üsküdar’da Kartal nâhiyesine tâbi‘ Heybeli Ada’da yaşayan teb‘a-i Devlet-i Aliyye’den lokantacı esnâfindan Yanko veled-i Kostinin; Bergos Adası’nda yaşayan yine teb‘a-i Devlet-i Aliyye’den Sava veled-i Yani zevcesi’nin 80 adet yüzlük mecîdi altınını borç alıp tükettikten sonra hâlâ talep etmesine dair.
Varak No : 55a- (55b) Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi :Fî17 Rebî‘ulâhir sene 1285 (7 Ağustos 1868)
Konusu: Bir bâb kebîr konak ve bir kıt‘a bağ Hoca Mosis’in babası Sarrâf Hoca Nişan’ın taht-ı tasarrufunda iken sağlığında konak-ı mezkûrı yıkıp enkâzına otuz bin guruşa sahip olmasına dair dava.
Varak No : 55b Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi : Fî 20 Cemâziyelâhir sene 1285 (8 Ekim 1868)
Konusu: Sarrâf Hoca Nişan’ın fevtinden sonra zikr olunan konak ve bağ arsaların oğlu merkûm Hoca Mosis ile kızı Aksabet’e ayrılmış olarak intikâl edilmesine dair.
Varak No : 56a- (56b) Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi : Fî 13 Cemâziyelâhir sene 1285 (1 Ekim 1868)
Konusu: İstanbul’da Aksaray yakınlarında Alembey Mahallesi’nde yaşayan Hadice Hanım’ın Bağdad hânedânından Mehmed Nuri Bey’e mâlından 34,318 guruş borç vermesine dair.

Varak No : 56b- 56m (a)

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi :Fî29 Rebî‘ulevvel 1285 (20 Temmuz 1868)

Konusu: Hatice Sultan’ın çok evvelden beri var olan tamire muhtaç çeşmelerinin bulunduğu bazı mahallerin terk edilmesi üzerine mezbûr Mehmed Şevfik Efendi’nin hayâtta iken bu bölgeye bir bina inşaa ettirmesi ve Mehmed Şevfik Efendi’nin vefatından sonra da çocuklarının bu bölgelerin tamirine dair ihtilafa düşmelerine dair dava.

Varak No : 56m.b

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi :Fî 2 Muharrem sene 1285 (25 Nisan 1868)

Konusu: Üsküdar’da Yeni Mahalle’de ikamet eder iken vefat eden teb‘a-i Devlet-i Aliyye’nin Rum milletinden Sarrâf Kostî veled-i Hacı Yani veled-i Yorgi’nin verâsetine dair.

Varak No : 57a (57b)

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi :Fî 19 Cemâziyelâhir sene 1285 (7 Ekim 1868)

Konusu: İstanbul’da Molla Gürani Seydibey Mahallesi’nde olan es-Seyyid eş-Şeyh Mehmed Emin Efendi ibn Abdullah Efendi mahkemesinde kazâ-i mezkûra tâbi‘ Şeyhler ile Hilaller karyesinde olan Kandemişoğlu İzzeddin Vakfî çiftliğinin tasarruf hakkı 1180’de Hoca Hâfız Osman Efendi’nin sorumluluğunda iken; onun vefatıyla çiftliğin Şeyh Mehmed Emin Efendi tarafından İzzeddin Vakfî âhar vakıfıdır şeklinde ifade edilmesine dair.

Varak No : 57b- (58a)

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi :Fî 5 Receb sene 1285 (22 Ekim 1868)

Konusu: Bolu sancağında Göynük kazâsı Develer karyesinde vâki‘ kutbü’l-ârifin Karaca Ahmed Sultân hazretlerinin zâviyesinde olan es-Seyyid eş-Şeyh Mehmed Emin Efendi ibn eş-Şeyh Abdullah, Göynük ahâlîsinden Hâfız Mehmed Efendinin ibn Mehmed Hamdi Efendi mahkemesinde Göynük’e tâbi‘ Baraman karyesinde vâki‘ Süleyman Paşa ve Bayezid Hüdâvendigâr vakıflarındaki mezra’nın sorumluluğunun önceden Karaca Ahmed Sultân hazretleri evlâdına tevcih edilmesinde çıkan karışıklığın çözümüne dair dava.

Varak No :58a- (58b)

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi :Fî 5 Receb sene 1285 (22 Ekim 1868)

Konusu: Dava sonucunda çıkan hisse paylaşımında meydana gelen haksızığa dair.

Varak No : 58b

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi :Fî 23 Cemâziyelevvel sene 1285 (11 Eylül 1868)

Konusu: İstanbul'da Şehreminide Deniz Abdal Mahallesi'nde oturan Fatıma Feride Hanım ibnet-i Mehmed Salihin vakf-ı tevliyeti evlâdına eşit olarak taksimi için mütevellîsi Mekke-i Mükerrreme pâyelülerinden olup ancak büyük kızı Ayşe es-Sıdika Hanım'ı terk ederek vefât eden Sadeddin Efendi'nin vefatıyla tevliyet-in müvekkilime tevcih olunmasına dair.

Varak No : 59a

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi :Fî sene 1285 (1868 / 1869)

Konusu: Lale Mehmed Ağa ibn Kasım ve mahalle bekçisi el-Hâc Ali ibn Mehmed Salih nâm kimesneler şehadetleriyle tescil edilmiş vekîli Ali Efendi ibn Halil, Fatıma Safvet Hanım, Davud Paşa'nın zevci ve Ahmed Aziz Paşa ibn Nazif Bey mahkemesindeki hisse paylaşımına dair.

Varak No : 59b- (60a-60b)

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi :Fî 6 Muharrem sene 1285 (29 Nisan 1868)

Konusu: Yaklaşık bir dönüm tarla üzerinde bulunan fabrika-i mezkurede i' mâl edilen ipeğin müvekkile-i merkûmenin zevci bâzergân Moşi Petre'ye vermesi, onun da bu husûsdan dolayı zimmetine akçe geçirmiş olması nedeniyle, borcunu ödedikten sonra fabrikadan, iki bâb oda ve bir bâb kozahâne ve beş aded Osmanlı mancılığı ve 50 aded frenk mancılığı ve bir mikdâr bağçe ve müştemilât-ı sâireyi kapsayan yerlere sahip olabileceğine dair dava.

Varak No : 60b- (61a) Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi :Fî 28 Muharrem sene 1285 (21 Mayıs 1868)
Konusu: Merkûm Hamparsum, vekîl-i merkûm Rafail yüzleşmesinde fabrika-i mezkûrede mülküm olan şeylerin müvekkile-i merkûme Luçika'nın fabrika-i mezkûre müştemilâtındandır diyerek fuzûli ve bi-gayri hakkın zapt etmesine dair.
Varak No : 61b Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi :Fî 22 Receb sene 1285 (8 Kasım 1868)
Konusu: Anadolu'da Söke kazâsı hânedânından olup (1282) senesinde vefât eden İlyaszâde Mehmed Bey'in terekesinden hisse paylaşımına dair.
Varak No : 62a-(62b-63a) Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi :Fî 26 Cemâziyelâhir sene 1285 (14 Ekim 1868)
Konusu: Evkâf-ı erba'a-i mezkûrenin tevliyetleri cihetlerinin 3 hisse i'tibârıyla bir hissesini şimdi kendinde kullanım hakkı olan Halebî es-Seyyid Abdülkadir Efendi ibn Ahmed Hasbizâde mahkemesinde vakfa dair hisse paylaşımının yapılması hakkındaki dava.
Varak No : 63b- (64a-64b) Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi :Fî 19 Rebî'ulâhir sene 1285 (9 Ağustos 1868)
Konusu: Üsküdar'a tâbi' Kuzguncuk karyesinde ikamet eden ve 28 ay önce fevt olan tuhafçı esnâfından Hayim veled-i Nesim veled-i Atam'ın verâsetine dair.

Varak No : 65a Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi : Fî 29 Receb sene 1285 (15 Kasım 1868)
Konusu: Sâbık Birgi kazâsı müdürü Osman Efendi ile Halil mahkemesinde rakîka câriyesi 1283'de hürriyet-i asliye da'vâsında hür olmasına rağmen bunun isbât edilememesi üzerine Mehmed Sadık Bey'e malum bedel karşılığında teslim edilmesine dair.
Varak No : 65b-(66a) Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi : Fî 7 Şa'bân sene 1285 (21 Ocak 1869)
Konusu: Üsküdar'da oturur iken 1282 senesinde vefat eden eski Trabzon vâlisi esbak Hazînedârzâde Abdullah Paşa'nın verâsetine dair dava.
Varak No : 66a-(66b) Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi : Fî 9 Receb sene 1285 (26 Ekim 1868)
Konusu: Üsküdar'da Selimiye Mahallesinde olan ve 1281 senesinde Dersââdet'den Hicâz'a giden ve Zilhicce ayının on ikinci günü vefâd eden Halid Şehabeddin Bey ibn Mahmud'un verâsetine dair.
Varak No : 66b- (67a) Hüküm No : 1 Hüküm Tarihi : Fî 4 Şa'bân sene 1285 (20 Kasım 1868)
Konusu: Sultân Selim Hân hazretleri vakfından bir bâb menzilin yarım hissesi Halid Şehabeddin Bey'in ve diğer yarısı kız karındaşının tasarruflarında iken Halid Şehabeddin Bey'in vefatıyla hisse paylaşımına dair dava.

Varak No : 67b- (68a)

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi : Fî 21 Cemâziyelevvel sene 1285 (9 Eylül 1868)

Konusu: Üsküdar'da İhsaniye Mahallesi, Selimiye mahallesi ve Kuzguncuk karyesinde yaşayan kişilerden olan Hoca Agop veled-i Sahakın buralardaki menzillerin ta'mirinde toprak sarf ederken müvekkile-i merkûme Dırohi'nin bu yerleri fuzûli zapt etmesi ve bu zapt etme durumunun men olunmasına dair dava.

Varak No : 68b

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi : Fî 13 Rebî'ulevvel sene 1285 (4 Temmuz 1868)

Konusu: Üsküdar'da İcadiye Mahallesi'nde yaşayan Emine Munise Hanımın Ali Bey ile birlikte sâkin oldukları menzilde mevcûd mâlı olan eşyâsını (1282) senesinde Ali Bey'in gasben alması üzerine eşyâ mevcûd ise a'yânını, mevcut değil ise eşyanın kıymetinde olan 23,255 guruşu Ali Bey'den tamamen talep etmesine dair.

Varak No : 69a

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi : Fî 21 Receb sene 1283 (29 Kasım 1866)

Konusu: Emin Hayreddin Vakfı'nın (1233) günü târihiyle Abdülbaki Halîfe'nin ölümüyle mahlûlünden oğullarının uhdelerine tevcih edilmesinin talebine dair.

Varak No : 69b

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi : Fî 3 Ramazân sene 1285 (18 Aralık 1868)

Konusu: Osmanlı Devleti tebaasından Manifaturacı Yovani veled-i Lazarinin bağ kendi malı iken (1282) senesinden beri merkûm Yakof'un fuzûli ve bi-gayri hakkın zapt eder olması nedeniyle 3 senelik hâsılâtı olan 24,000 guruşun verilmesi için Yakof'a tenbîh olunmasına dair.

Varak No : 70a
Hüküm No : 1
Hüküm Tarihi : Fî 12 Şevvâl sene 1285 (26 Ocak 1869)

Konusu: El-Hâc Süleyman Ağa ibn Ali ile Anadolu'da Palu kazâsı ahâlîsinden ve neccâr kalfalarından Mardiros veled-i Osebin mahkemesinde Bedros'a 200 guruş olarak 200 adet yüzlük mecîdi altunu ve 15 gün sonunda merkûmun Çukurçeşme'de kârgîr hânda odasında 255 adet yüzlük mecîdi altunu ikrâz ve teslim etmesine dair.

Varak No : 70b-(71a)
Hüküm No : 1
Hüküm Tarihi : Fî 12 Muharrem sene 1286 (24 Nisan 1869)

Konusu: Kanlıca karyesinde sâkin iken sene 1285 Receb ayının ilk günü vefât eden ricâl-i Devlet-i Aliyye'den İzmir Gümrükçüsü esbak Mehmed Raşid Efendi ibn Abdullah'ın verâsetine dair.

Varak No : 71a-(71b)
Hüküm No : 1
Hüküm Tarihi : Fî 12 Muharrem sene 1286 (24 Nisan 1869)

Konusu: Ahmed Asım Bey'in miras meselesindeki adı geçen bağı ortaklar arasında taksim edilmesine dair.

Varak No : 73a
Hüküm No : 1
Hüküm Tarihi : Fî gurre-i Zilka'de sene 1285 (13 Şubat 1869)

(Bu tarihten sonrası Anadolu Kadıaskeri Mehmed Nuri Efendi'nin zamanında görülen davalara aittir)

Der-zimmet-i Mehmed Nuri Efendi

Kâdîasker-i Anadolu

Fî gurre-i Zilka'de sene 1285

3. Huzur Murafası Defterinin Transkripsiyon Metni (1867-1869)

**Sudûr-ı İzâmdan Semâhatlü Es-Seyyid Hâfız Hasan Hayrullah Efendi
Hazretlerinin Huzûr-ı Hazret-i Fetvâ-Penâhîde Rû'yet Olunan Murâfa'ât-ı
Şer'iyeleridir¹**

Varak No	: 38a
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 24 B (Receb) sene 1284 (21Kasım 1867)

Konusu: *Kadıkaryesi'nde ikamet eden Osmanlı tebaası Ermeni milletinden Ohans Merakan veled-i Avakim ile Balkapanlıoğlu Sarraf Lütfiyan Aladan veled-i Latif veled-i Atamın veraseti davasına dair.*

Arzuhâl iden Kadıkaryesi'nde sâkin tüccârdan ve teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin Ermeni milletinden Ohans Mirakan veled-i Avakim M karye-i merkûme ahâlîsinden olup iş bu târihden iki buçuk sene mukaddem fevt olan teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin Ermeni milletinden Balkapanlıoğlu Sarraf Lütfiyan Aladan veled-i Latif veled-i Atamın verâseti;

Şuhudu'l-hal

Zevce Vasilik bint-i Hüdaverdi

Bint-i sağîre Filibane Zevce-i merkûmeden

Ah-i li- ebebeyn Bozanit. Hasköy'de Sütlüce karyesinde sâkin

Ah-i li-ebebeyn Badisar. Bebek nâm karyede sâkin

Ba'de'l-inhisâr sağîre-i merkûmenin anası ve kıbel-i şer'den mansûbe vasisi Vasilik muvâcehesinde yedimde olup fî 29 Muharrem sene 1279 günü tarihiyle surh Ermeniyyü'l-asl işbu bir kıt'a temessük mantûkunca müteveffâ-yı merkûm Aleksan zimmetinde cihet-i karzdan bi'l-istiğlâl tarla 53,000 guruş alacak hakkım olup hattâ

¹ İST_MFT_01_51_38

müteveffâ-yı merkûm sağlığında ticârethânedede meblağ-ı merkûm 53,000 guruş cihet-i merkûmeden bana deyni olduğunu tâbian ikrâr idüp diğer arzuhâl üzerine tahsîli i'lâm olunmuş ise de kable'l eda vefât ettikten sonra müteveffâ-yı merkûmun İzmir'de vâki' mâlik olduğu rub' hisse çiftliği irsiyesini vasi vekîli işbu hâzır bi'l-meclis Antarinik veled-i Kabril bâ-hüccet bi'l-vekâle mahallinde 26,000 guruşa âhara bey' ve kabz-ı semen idüp ve rub' hisse arâzi-i miriyesini dahi bâ-re'y-i sâhib-i arz 42,500 guruşa âhara fâriğ olup kabz-ı bedel itmekle meblağ-ı mezkûr 42,500 guruş ki cem'an kabz eylediği 68,500 guruş el-yevm vekîl-i hâzır-ı merkûm zimmetinde olmakla alacağım olan meblağ-ı mezkûr 53,000 guruşu tereke-i müteveffâ-yı merkûmdan talep iderim diyü da'vâ ol dahi cevâbında müdde'î-i merkûm Ohannes zevcim müteveffâ-yı merkûm ile sarraflık ticâretinde bir müddet şerikler olduklarından muhâsebesi rü'yet olup deyni zuhûr ider ise edâ olunur diyü takrîr ider.

Fî 24 B (Receb) sene 1284

[Derkenar 1]

İ'lâmı muharrer şud.

[Derkenar 2]

26,000 guruş mebi'-i semen mâ'adâsı arâzi bedeli olarak 475 adet mecdi kabzını vekîl Antranis tasdîk ider.

Fî 24 B (Receb) sene 1284

[Derkenar 3]

Müdde'î-i merkûm da'vâ-yı mezkûresini Üsküdar'da Selami Mahallesi ahâlîsinden ve sarraf tâ'ifesinden Zenop veled-i Kurube ve Hasköy'de Abdüsselam Mahallesi ahâlîsinden tüccardan Hoca Kokas veled-i Ohannes şehadetleriyle isbât idüp tezkiyeye havâle şud.

Fî gurre-i Zâ (Zilka'de) sene 1284

[Derkenar 4]

İki nefer şâhid edâ-yı şehâdet-i şer'iyye idüp sırren ve alenen tezkiyeye havâle olundu.

Fî gurre-i Zâ (Zilka'de) sene 1284

[Derkenar 5]

Erzincanlı Abdullah Çavuş

Sırrın ve alenen tezkiye ve inhâ ve tehniyet ve hüküm şud.

Fî 22 Zâ (Zilka'de) sene 1284

Varak No : 38b

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi : Fî 27 R (Rebî'ülâhir) sene 1284 (28 Ağustos 1867)

Konusu: *Üsküdar'da vâki' Kısıklı çeşmesinde Büyükçamlıca'da kâin kasr-ı hümâyûn kapusuna kadar yapılacak olan şose tarîkin taraf-ı mirîden mültezimi teb'a-i Devlet-i Aliyye'den Hacı Mardiros veled-i Mardiros ile bu işi yaptırdığı teb'a-i Devlet-i Aliyye'den Latin tâ'ifesinden Taşçı Nikola veled-i Pavli arasındaki alacak davasına dair.*

(38b) Üsküdar'da Selamsız'da handa mütemekkin işbu arzuhâl sâhibi teb'a-i Devlet-i Aliyye'den ve Latin tâ'ifesinden Taşçı Nikola veled-i Pavli M medîne-i Üsküdar'da mütemekkin teb'a-i Devlet-i Aliyye'den ve Ermeni milletinden Hacı Mardiros veled-i Mardiros muvâcehesinde bin iki yüz seksen senesi hilâlinde Üsküdar'da vâki' kısıklı çeşmesinde Büyükçamlıca'da kâin kasr-ı hümâyûn kapusuna kadar yapılacak olan şose tarîkin merkûm Mardiros taraf-ı mirîden mültezimi olmakla merkûm mardiros 1280 senesi Şa'banında yani sene-i merkûme rûz-ı Kasımının yirminci günü Üsküdar'da Beyleroğlu'nun konağında bana hitap idüp seramele olarak işbu tarîki sâir amele istihdâmı ve iktizâ iden taş ve edevat-ı sâireyi bi'l-küllîye tesviye ile her ne mikdâr masrûfâtın ve ücret-i amele olarak medfû'âtın olursa ben sana malımdan viririm deyü Kapucu Nikola ve Petro ve diyâr-ı âhara giden Marko ve Kiro muacehelerinde bana emr eylediğinde ben dahi yedimde olan işbu bir kıt'a müfredât defteri mantûkunca merkûmun emriyle kırk iki haftada ma'lûmü'l-esâmi amele istihdâmı ile mezkûr tarîki tamamen tesviye ve ikmâl itmemele müddet-i mezkûrede gerek masârifât-ı ma'lûmem ve gerek ücret-i amele olan cem'an 138. 178,5 guruşa bâliğ olmakla meblağ-ı mezkûrun zeyl-i defter-i müfredât mücebince 820.79,5 guruşunu ceste

ceste merkûmdan kabz ve istîfâ itmemele bâkisi olan 56.099 guruşu dahi merkûmdan hâlâ talep iderim deyü da'vâ itdikde ol dahi cevâbında müdde'î-i merkûmun ancak 123.600 guruş masârifâtı olup ve meblağ-ı merkûm 123.600 guruşu müdde'î-i merkûm Nikola'ya bir kıt'a defter mûcebince ceste ceste edâ ve îfâ eylediğimde mâ'adâ benim müdde'î-i merkûm zimmetinde medfuatında 2600 guruş alacak hakkım kalmakla ben meblağ-ı mezkûr 2600 guruşu müdde'î-i merkûm Nikola'dan talep iderim deyü da'vâ ve def' ol dahi inkâr ider.

Fî 27 R (Rebî'ülâhir) sene 1284

[Derkenar 1]

Tahrîr şud

[Derkenar 2]

Bayezidli Ahmed Ağa

2

[Derkenar 3]

Müdde'î-i merkûm ile fayda zuhûr iderse münasafaten taksîm olunmak üzere şerikler olup ba'dehu ben müdde'î-i merkûm ile hesâbını bin iki yüz seksen senesi Martının on ikinci günü Üsküdar'da Ermenimaşatlığı nâm mahalde bir-ruye ancak 123.600 guruş masrûfu olduğu zâhır olup meblağ-ı merkûm 123.600 guruşa benden kabzını orada itiraf dahi itmiştir der ol dahi inkâr ider kat'â hesap dahi görmedik der.

[Derkenar 4]

Tarafeyn da'vâ ve def'-i mezkûrlarını tashihen havâle şud.

Fî 25 C (Cemâziyelâhir) sene 1284

[Derkenar 5]

Ebniye Müdiri sâbık Mahruki Ali Paşazâde saâdetlü Ali Beyefendi ve atûfetlü Afif Beyefendi hazretlerinden bu husûs bi' l-etraf tahkîke havâle şud.

Fî 22 Zâ (Zilka'de) sene 1284

[**Derkenar 6**]

Merkûm Mardiros zikr olunan 123.600 guruş teslimâtının müfredât defterini getirmeye emr olundu.

Fî 2 M (Muharrem) sene 1285

[**Derkenar 7**]

Müdde'î-i merkûm Nikola meblağ-ı bâki-i mezkûr 56.099 guruşu el-yevm ashâb-ı hukûk bulunan ba defter-i müfredât ameleye vermediğini mukır ve mu'terif bulunduğundan evvel-emirde eda-yı deyni etmedikçe merkûm Mardiros'tan mürâcaat-ı da'vâsına şer'an iltifât olunmadığı.

Fî 27 M (Muharrem) sene 1285

Varak No : 39a

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi : Fî 25 Ş (Şa'bân) sene 1284 (22 Aralık 1867)

Konusu: *Diyâr-ı çerkeste Ebuzah kabilesinden ve Hatka cemâ'atinden tahmînen 17 yaşında olan Hasan bin Mustafa'nın esirci esnâfindan Hacı Salih Ağa vâsıtasıyla el-Hâc Abbas Ağa'nın 3600 guruş makbûz karşılığında alıp mülkü yapmakla birlikte Hasan bin Mustafa'nın hürriyet-i asliyesinin inkâr edilmesine dair.*

(39a) Rıkk-ı inkıyâd-ı sâbıkını mukır ve mu'terif ve ber-vech-i âtî da'vâya kıbel-i şer-i'den me'zûn olan diyâr-ı çerkeste ebu zah kabilesinden ve hatka cemâ'atinden tahmînen 17 yaşında Hasan bin Mustafa M ad memlûki olmak üzere kendüye vaz'-ı yed iden Üsküdar'da açık türbe nâm mahalde sâkin Said Paşa dâmâdı Hürrem Bey bin Abdullah muvâcehesinde ben maru-l-zikr Ebuzah kabilesinden ve cemâ'at-i mezkûrenin Ebniş karyesi ahâlîsinden müteveffâ Mustafa bin Hayrullah bin Abdullah'ın feraşından hâsıl ve zevcesi vâlidem Azize Hâtûn ibnete Abdullah'dan mütevellid hürri'1-asl olup bana ve ebeveynim mezbûrâna aslâ rıktari olmamış iken mûmâ-ileyh Hürrem Bey bana abdı (memlûkü- tevki) olmak üzere el-yevm vaz'-ı yed itmekle kasr-ı yedine tenbîh ve sebîlim tahliye olunmak matlûbumdur diyü da'vâ itdikde mûmâ-ileyh Hürrem Bey cevâbında ben mezbûr Hasan'ı işbu târih-i zabtdan 10 gün mukaddem esirci esnâfindan Hacı Salih Ağa vâsıtasıyla kezalik esirci esnâfindan

el-Hâc Abbas Ağa nâm kimesneden 3600 guruş semen-i metfuh ve makbûz mukâbelesinde iştirâ ve kabz ve kabul idüp şîrâ'en mülküm olmakla bi-hakkın vaz'-ı yed iderim diyüp müdde'î-i mezbûrun hürriyet-i asliye müdde'âsını inkâr ider. Fî 25 Ş (Şa'bân) sene 1284

[Derkenar 1]

Tahrîr şud; 4

[Derkenar 2]

Hürriyet-i asliye da'vâsıyla beyâna havâle şud. Fî 15 Zâ (Zilka'de) sene 1284

[Derkenar 3]

Mezbûr bir nefer şahadet hürriyet müdde'âsını isbât idüp sırren ve alenen tezkiiyeye havâle şud.

Fi 2 M (Muharrem) 1285

[Derkenar 4]

Kumkapulu İbrahim Çavuş, müdde'î-i mezbûr müdde'âsını isbât idüp badetteskiye ve'l-inhâ hüküm- şud. Fî 4 Safer 1285

Varak No	: 39a
Hüküm No	: 3
Hüküm Tarihi	: Fî 8 L (Şevvâl) sene 1284 (2 Şubat 1868)

Konusu: *Asâkir-i Bahriyeden Abdülkerim Ağa ibn Ali davasında bir kıt'a bahçe'nin tasarruf edilmesine dair.*

Anadolu'da Birgi Kazâsı ahâlisinden sâhib-i arzuhâl Hüseyin Çavuş ibn Mustafa M asâkir-i bahriye-i şâhâne miralaylarından olup Kasımpaşa'da Yeldeğirmeni Mahallesi'nde sâkin iken bundan akdem vefât iden Ahmed Bey ibn Mehmed Şerif'in verâseti;

Şuhudu'l hal

Zevcesi Ayşe Hanım ibn Abdullah, ibn-i sağîr Mehmed Ali, bent-i sağîre Emine

(39a) Ba'de'l-inhisâr saġîrân-ı mezbûrânın vâlideleri ve ba hüccet vasî-i mensubeleri zevce-i mezbûre Ayşe Hanım tarafından husûs-ı âti'l-beyânda vekîl-i müseccili şer'îsi asâkir-i bahriyeden Abdülkerim Aġa ibn Ali muvâcehesinde marul zikr birgi kazâsında kaymakcı civârında sarı incirlik- sadr-ı rençberlik dimekle arîf ma'lûmü'l-hudûd eşcarı mülk bir kıt'a bağçe yedimde olup fî 12 Şa'bân sene 1277 günü târihiyle muvazzah dâire-i Sadâret-i Anadolu'dan virilen bir kıt'a i'lâm-ı şer'î mantûkunca mustakilen mülki iken müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Ahmed Bey hayâtında sene-i mezkûre evahiinde fuzuli ve bi-gayri hakkın zabt ve vaz'-ı yed idüp muahhiren fevt oldukda verese-i münhasırası mezbûrûran-ı merus ırsen zevce-i asıl ve vasî müvekkile-i mezbûre Ayşe Hanım bil'asale ve bi'l-vesâye bi-gayri hakkın zabt ve hâlâ vaz'-ı yed itmekle keffiyet ve mahallinde bana teslîme zevce-i asıl ve vasî müvekkile-i mezbûreye izâfeten vekîl-i mezbûra tenbîh olunmak murâdıdır diyü da'vâ ol dahi cevâbında behçe-i mezkûrı müdde'î-i mezbûr Hüseyin Çavuş fî 14 Şa'bân sene 1277 günü târihinde 12500 guruş semen-i medfû' ve makbûza müteveffâ-yı mûmâ-ileyhe hayâtında menziline bey' ve temlik ve mahallinde teslîm eylediğinde ol dahi ber-vech-i muharrer iştirâ ve kabz ve kabul idüp şerian mülkü iken fevt oldukda veresesine mevruz olmaġla bi-hakkın vaz'-ı yed iderler diyü müdde'î-i mezbûrun inkârına mukârin bi'l-vekâle def'a tasaddî ider.

Fî 8 L (Şevvâl) sene 1284. Ve bir kıt'a mektup dahi ibrâz ider.

[Derkenar 1]

Tahrîr şud.

[Derkenar 2]

Hasköylü Halim Çavuş

5

[Derkenar 3]

Mektup me'âli mutâbık ve bulunan kimesneleri tahkîk idüp ikamesine havâle şud.

Fî selhi Zâ (Zilka'de) sene 1284.

[**Derkenar 4**]

Mahallinde terâfu'a havâle şud.

Fî 3 M (Muharrem) sene 1285

Varak No	: 39b
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 11 N (Ramazân) sene 1284 (6 Ocak 1868)

Konusu: *Anadolu'da Diyarbakır nevâhisinden Hazro nâhiyesi ahâlîsinden Yusuf Bey, Recep Bey, Ermeni ahalisinden Makpesi Kazer'in yer aldığı duruşmadaki alacak-verecek davasına dair.*

(39b) Anadolu'da Diyarbakır nevâhisinden Hazro nâhiyesi ahâlîsinden sâhib-i arzuhâl Yusuf Bey ibnü'l-müteveffâ Recep Bey nâhiye-i mezkûre sâkinlerinden ve teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin Ermeni milletinden Makpesi Kazer veledü'l-müteveffâ Tahir muvâcehesinde yedimde olan fi 15 Muharrem sene 1282 târihiyle muvarrah Diyarbakır mahkemesinden virilen işbu bir kıt'a i'lâm-ı şer'î mantûkunca babam olup verâseti ancak bana münhasıra olduğu hâlde vefât iden mezbûr Recep Bey'in merkûm kazarın babası müteveffâ-yı merkûm Tahir zimmetinde cihet-i deyn-i şer'îden 19,000 guruş alacak hakkı olup meblağ-ı mezkûrun edâsına oğlu merkûm kazar kefil ve damin olmakla meblağ-ı mezkûr 19,000 guruş ve merkûm kazardan fi Recep 1279 evahirinde mâlımdan ikraz ve teslîm eylediğim 10 Mecidiye 1,000 guruş ve mâlımdan 1280 senesi Mayısı ibtidâsında iktiraz ve kabz eylediği 6000 guruş 60 Mecidiyeden ve vekilharcım Mehmed Ağa yediyle mâlımdan fi 101 Recel sene 1279 kezâlik karz aldığı 2800 guruş ve benim Diyarbakır Mal Sandığından muhassas maaşımdan merkûm kazar'ın cânib-i mirîye olan deynine emriyle mahsûb itdirdiğim 5600 guruş ve yine merkûm kazara mâlımdan fi 10 Recep sene 1279 ikrâz ve teslîm eylediğim 380 guruş ve koptan nâm kimesne zimmetinde değirmen kirâsından alacak hakkım olan 2,000 guruşun edâsına merkûm kazar fi 20 Rebî'ulevvel sene 1280 kefil ve dâmin olmakla meblağ-ı mezkûr 2,000 guruş ki min-haysü'l-mecmû' 36,780 guruş mahkûmün-bih alacak hakkım olmakla meblağ-ı mecmû'-ı mezkûr 36,780 guruş merkûm kazar'dan talebi derim diyü da'vâ ol dahi inkâr ider.

Fî 11 N (Ramazân) sene 1284

[**Derkenar 1**]

Tahrîr şud.

[**Derkenar 2**]

6

Divriğili Abdullah Kavas

[**Derkenar 3**]

Mazmûn-ı i'âm beyâna havâle şud. Fî 15 Zilka'de sene 1284

[**Derkenar 4**]

Bir şâhid getürüp huzûr-ı âliye girilmeyi ikisi beraber ikamesine havâle şud fî 25 Zilka'de sene 1284

[**Derkenar 5**]

Mahallinde meclis-i hükm-i şer'ide mevcûd bulunan müdür-i ma'zûlü el-Hâc Abdülkadir Ağa ve Abho müdürü İbrahim Ağa ve Ferhad Ağa.

[**Derkenar 6**]

Mahallinde terafua havâle şud. Fî 25 Zilhicce sene 1284

Varak No	: 39b-40a
Hüküm No	: 2
Hüküm Tarihi	: Fî 9 Ş (Şa'bân) sene 1284 (6 Aralık 1867)

Konusu: *Heybeli Ada'da yaşarken 9 ay önce vefat eden teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin Rum milletinden şerbethaneci Andon veled-i Anderya'nın verâsetine dair dava.*

(39b) Heybeli Ada'da mütemekkiye iken işbu târihten 9 ay mukaddem fevt olan teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin Rum milletinden şerbethaneci Andon veled-i Anderya'nın verâseti;

Şuhudu'l hal

Zevce Paryonika bint-i Tanaş ibn mürâhik Sotiri ibn sağır Nikoli bent-i sağıre Arikliye'ye

Ba'de'l-inhisâr verese-i merkûmûndan sigâr-ı merkûmûnun araları ve kıbel-i şer' den bâ-hüccet vasî-i mansûbeleri sâhibe-i arzuhâl zevce-i merkûme Maryonika (M) Ada-i mezkûr çorbacılarından olup ada-i mezkûrda vâki' Ayanikola Kenîsesi vakfının mütevellîsi Yorgi Kamame veled-i Dimitri muvâcehesinde ada-i mezkûrda vâki' ma'lûmü'l-hudûd ve'l-müştemilât bir bâb mülk şerbethâne ve bir bâb mülk mağaza ve zevcim ve mûrisimiz müteveffâ-yı merkûmun sağlığında bâ-hüccet-i şer'iyye müstakillen yedinde mülkü ve ada-i mezkûr ahâlîsinden cerîdede mazbûtü'l-esâmî on iki nefer kesâna dahi zimmetinde bâ-tahvîlât 1178 guruş karzan deyni (olduğundan-loduğundan) merkûm yorgi kamame ve ben meblağ-ı mezkûr 11,780 guruşun 4,780 guruşunu ashâb-ı matlûbdan tenzîl itdirdüp bâkî kalan 7,000 guruşu zevcim müteveffâ-yı merkûmun bi-şarti'r-rucû' emriyle kenîse-i mezkûrun nukûd-ı mevkûfesinden kesân-ı merkûmûna edâ ve îfâ eylediğinde zevcim merkûm Andona dahi sağlığında mağaza ve şerbethane-i mezkûrları mütevellî-i merkûm yorgi kamanaya fî 19 Cemâziyelâhir sene 1270 günü ben vaz' ve teslîm idüp;

(40a) ol dahi ba'de'l-ittihâb vet'-tesellüm ve'l-kabul zikirleri mesbûk mağaza ve şerbethaneyi ecr-i misliyle âhara îcâra ve icâresini ahz u kabza ve makbûzunu deyn-i mezkûr 7,000 guruşa ba'de't- takas ve mahsuba merkûm Yorgi Kamame'ye emr ve tarafından tevkîl eylediğinde ol dahi ba'de kabulü'l-vekâle mesbûkü'l-beyân mağaza ve şerbethanede târih-i mezkûreden i'tibâren 13 sene müddet bi'l-vekâle ma'lûmü'l-esâmî kesâna îcâr ve teslîm ve icâre-i müsemmalarını müste'cirlerinden bi'l-vekâle kabz eylediği 26,000 guruşun 7,000 guruşunu deyn-i mezkûra takâs ve mahsûb idüp mâ'adâsı olan 19,000 guruşun 10920 yirmi guruşunu dahi nemasına mahsûb itmekle bâkîsi olan 8880 guruşu zevcim merkûma edâ ve îfâ itmeksizin zevcim merkûm Andon fevt olup zikirleri sebkât iden mağaza ve şerbethane ile meblağ-ı bâkî-i mezkûr 8880 guruş benimle sığar-ı merkûmûna mevrûs olmakla meblağ-ı mezkûr 8880 guruşu dahi bana edâ ve îfâyâ zikr olunan mağaza ve şerbethaneden dahi keff-i yedine merkûm Yorgi Kamame'ye tenbîh olunmak bi'l-asâle ve bi'l-vesâye murâdımdır diyü da'vâ itdikde ol

dahi cevâbında zikrleri mürûr iden mağaza ve şerbethane müteveffâ-yı merkûm Andonaki'nin yedinde bâ-hüccet müstakillen mülki iken (...) yedimde olup fi 14 Zilhicce sene 1271 günü târihiyle muvarahha Kartal Mahkemesi'nden virilen işbu bir kıt'a mübâya'a hücceti mantûkunca 13,400 guruş semen tesmiyesiyle kenise-i mezkûrun mütevellîsi olduğuma binâ'en kenise-i mezkûr için bana bey' ve temlik ve teslîm idüp ben dahi kenise mezkûra akâr olmak üzere bi't-tevliye iştirâ ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabul ve semen-i mezkûr 13,400 guruşu nukud-ı mevkûfe-i mezkûreden olarak müteveffâ-yı merkûm Andon'a sağlığında tamâmen def' ve teslîm itmemele ol vechile bi't-tevliye vaz'-ı yed iderim diyü müdde'îye-i asıl ve vasi zevce-i merkûmenin inkârına mukarin def'a tasaddi ider. Fî 9 Ş (Şa'bân) sene 1284

[Derkenar 1]

Hademe-i hazret-i asafiden Arif Ağa

[Derkenar 2]

Terzi Manol veled-i Nikola, Şerbetçi Manol veled-i Yani, Kayıkçı Anesti veled-i Yorgi, Balıkçı Todori veled-i Yorgi, Berber Yorgi veled-i Lamandi,

[Derkenar 3]

Vekîl Pandeli

[Derkenar 4]

Müdde'â müteveffâ-yı merkûm sağlığında şerbethane-i mezkûr üzerine mâlından harc u sarfla menzil daha binâ ve inşâ eylemiştir diyü zevce-i merkûme takrîr ider. Fî 9 Şa'bân sene 1284

[Derkenar 5]

Mahkeme-i teftîşde zabt da'vâsı olduğunu ve Osman Efendi'nin ada-i mezkûrda olan tahkîkâtı istifsara fermân buyrulmuştur. Fî 22 Zilka'de sene 1284

[**Derkenar 6**]

Evkâf kâtibi gelüp suret-i zabtı su'âl olundukda oraca zabt da'vâsı olmadığını ifâde itmişdir.

Fî 25 Zilka'de sene 1284

Varak No	: 40a-40b
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 13 Cemâziyelevvel sene 1284 (12 Eylül 1867)

Konusu: *Yağhâne gediğinin mutasarrıflarından el-Hâc Ali Ağa'nın zevcesi ve müvekkilesi idarelerinde bulunan berber dükkânı ve arsanın hisse paylaşımına dair.*

(40a) Bakkal esnâfından ve teb'a-i Devlet-i Aliyye'den Anastaş veled-i Ligorî Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak evkâfdan merhûm Mirsade el-Hâc Mustafa Ağa Vakfı'nın kaimmakam-ı mütevellîsi senedât müdürü Salih Efendi tarafından vekîl-i müseccel-i şer'îsi câbî-i vakf Osman Naili Efendi ibn Hâfız Ali hâzır olduğu hâlde, M kendi nefsinden asıl ve zevcesi Fatımatüzzehra Hanım ibnet-i İbrahim Edhem tarafından vekîl-i sâbitü'l-vekâlesi Berber el-Hâc Ali Ağa ibn Abdurrahman muvâcehesinde Nezâret-i Haremeyn-i Muhteremeyne mülhak evkâfdan sadr-ı esbak Halil Hamid Paşa Vakfı'nın bi'l- meşruta mütevellîsi Cemaleddin Paşa hazretleri tarafından vekîl-i şer'îleri câbî-i vakf Hüseyin Hüsnü Efendi ibn Mehmed Emin kezâlik hâzır olduğu hâlde mukaddemâ Nafia Nezâret-i Celîlesi tarafından bâ-ma'rifet-i şer'-i şerîf mahallinde keşf ve misâha olunup tanzîm olunan haritada gösterildiği vechile Üsküdar'da Hayreddin Çavuş Mahallesi'nde Kızlar Ağası Çeşmesi civârında kâ'in bir taraftan Hasan Çavuş ahurı ve bir taraftan berberler kethüdâsı Hüseyin Ağa menzili ve bağçesi;

(40b) ve bir taraftan zikri âtî bezir yağhâne gediğinin mutasarrıflarından mezbûr el-Hâc Ali Ağa ve zevcesi ve müvekkilesi mezbûrenin tasarruflarında olan berber dükkânı ve taraf-ı râbî'i tarîk-i âmm ile mahdûd terbî'an 370 zirâ' arsa üzerinde beher şehir yüz yirmi akçe icâre-i mü'eccelelü bir bâb bezir yağhanemiz merhûm-ı mûmâ-ileyh el-Hâc Mustafa Ağa Vakfı'ndan olarak rub' hisse-i şâyi'ası benim ve selâseten erbâ'ı hisse-i şâyi'ası dahi ber-vech-i iştirâk zevcân-ı mezbûrân el-Hâc Ali Ağa ve Fatımatüzzehra Hanım'ın ve derûnunda mevcûde gedik âlât-ı lâzıme-i ma'lûmesi dahi nefsi Haremeyn-i Muhteremeyn'den olarak nısf hisse-i şâyi'ası benim ve diğer nisf

hisse-i şâyi'ası dahi ber-vech-i iştirâk zevcân-ı mezbûrânın bâ-temessükât-ı mütevellî tefevvüzen taht-ı tasarrufumuzda ve mezkûr yağhaneye muttasıl ma'lûmü'l-hudûd bir bâb berber dükkânı dahi merhûm-ı müşârün-ileyh Halil Hamid Paşa Vakfı'ndan olarak mezbûr el-Hâc Ali Ağa'nın beher şehir 30 akçe icâre ile müstakillen ve zikr olunan berber dükkânı derûnunda mevcûde berber gediği âlât-ı lâzıme-i ma'lûmesi dahi hüdâvendigâr-ı esbak cennet-mekân Sultân Mahmud Hân-ı Sâni hazretleri vakf-ı şerîfi müstegallâtından olarak rub' hissesi zevcesi müvekkile-i mezbûre Fatimatüzzehra Hanım'ın ve selâseten erbâ' hisse-i şâyi'ası dahi mezbûr el-Hâc Ali Ağa'nın bâ-temessükât-ı mütevellî taht-ı tasarruflarında iken mahall-i mezkûrda bundan akdem vukû' bulan harîkde muhterik olduktan sonra mârrü'z-zikr berber dükkânının mutasarrıf-ı rub'ı olan el-Hâc Mahmud Ağa mârrü'l-beyân berber dükkânı inşâ eylediği hinde sâbıkü'l-beyân terbi'an 370 zirâ' yağhâne arsasının terbi'an 36 zirâ' mahallini bi-gayri hakkın zabt ve zikr olunan berber dükkânına ilâve ve ilhâk ve üzerlerine ebniye inşâ eylediğinden mâ'adâ yağhâne-i mezkûrun bâkî kalan arsasını dahi mezkûr berber dükkânına bağçe ittihâzıyla bi-gayri hakkın zabt ve ba'dehu mezbûr el-Hâc Ali Ağa ile zevcesi müvekkile-i mezbûreye fâriğ olup anlar dahi ba'de't-tefevvüz elân vaz'-ı yed itmeleriyle mesbûkü'l-beyân yağhâne arsasından bâ-re'y-i mütevellî tamâmen keff-i yedleri murâdımdır diyü mütevellî vekîli hâzır-ı mezbûrun tasdikıyla da'vâ ol dahi cevâbında zikr olunan yağhâne vech-i meşrûh üzere ma'a gedik müdde'î-i merkûm ile benim ve zevcem ve müvekkilem merkûmenin ve mezkûr berber dükkânı ancak benim zikr olunan berber gediği âlât-ı lâzimesi dahi kezâlik benimle zevcem ve müvekkilem mezbûrenin mezbûr el-Hâc Mahmud Ağa'dan tefevvüzen taht-ı tasarrufumuzda olup ancak zikr olunan yağhâne arsasından mârrü'z-zikr terbi'an 36 zirâ' mahallinin mârrü'l-beyân berber dükkânı arsasına mutasarrıf-ı sâbıkı mezbûrun zabt ve tasarrufuyla ilâve ve ilhâk eylediği ma'lûmum olmayup fakat yağhâne-i mezkûr arsası hâlî olduğundan etrafına divar keşidesiyle mezkûr berber dükkânına bağçe ittihâz itmişidim diyüp mütevellî vekîli hâzır-ı mezbûrun tasdîkiyle takrîr ve müdde'î-i mezbûr ile mütevellî vekîli hâzır-ı mezbûr Osman Naili Efendi'nin ber-minvâl-i muharrer müdde'âsını bi'l-asâle ve bi'l-vekâle inkâr ider. Fî 13 Cemâziyelevvel sene 1284.

[Derkenar 1]

Tahrîr şud.

[Derkenar 2]

8

Sultanahmedli Nazif Ağa

[Derkenar 3]

Müdde‘î-i merkûm beyâna havâle şud. Fî 17 Cemâziyelevvel sene 1284

[Derkenar 4]

Mahallinde keşfe havâle olunmuşdur. Fî 22 Cemâziyelevvel sene 1284

[Derkenar 5]

Evkâf zabtıyla kayd olunmağın haritası gelmeye tenbîh olundu.

[Derkenar 6]

Berber dükkânı müstakillen el-Hâc Ali Ağa'nın Gediği		Yağhâne Gediği		Akçe	Yağhâne sihâm		Akçe
Zevcesi mezbûrenin	1	el-Hâc Ali Ağa'nın	2	40	Müdde‘î-i merkumun	1	30
Mezbûr el- Hâc Ali Ağa'nın	3	Zevcesi mezbûrenin	1	20	Mezbûr el-Hâc Ali Ağa'nın	2	60
(yekun)	4	Merhûm Esad Bey	3	60	Zevcesi mezbûrenin	1	30
		(yekun)	6	120	(yekun)	4	120

Varak No	: 41a- (41b)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 13 Zilka'de sene 1284 (7 Mart 1868)

Konusu: *Herkesin geçmesine mahsus yolda dört köşeli çevrilmiş olan 5625 zirâ' arsa ve bağçeli birbirine bitişik iki yerin yarım hissesinin Rukiye Hâtûn'un ve diğer yarısının da işbu târîhden 14 sene önce vefât iden zevci İzmirli Ahmed Ağa ibn Ömer'in taht-ı tasarruflarında iken Ahmed Ağa vefat ettikten sonra arsanın ve bahçenin yerinin tasarruf hakkı olan kişilere intikaline dair dava.*

(41a) Üsküdar'da Solak Sinan Mahallesi sükkânından ve Enderunû-ı Hümâyûn hademesinden Mehmed Necib Bey ibnü'l-müteveffâ Ömer Ağa ibn İzmirli Ahmed Ağa tarafından ögey pederi ve husûs-ı âti'l-beyânda vekîl-i müseccel-i şer'îsi Abdullah Ağa ibn Osman müvekkilesi mûmâ-ileyhin min kıbeli'- ebb yine mahalle-i mezbûrede sâkine Rukiye Hanım ibnet-i Mustafa muvahecesinde Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak evkâfdan merhûm Akyazılı İbrahim Efendi Vakfı müsakkafâtından mahalle-i mezbûrede kâ'in bir taraftan ba'zen yağcı Lefter'in yağhânesi ve ba'zen Hurşid Ağa menzili ve bağçesi ve ba'zen Ahmed Kethüdâ menzili ve bağçesi ve bir taraftan Behiye Hanım menzili ve bağçesi ve ba'zen Ümmügülsüm menzili ve bağçesi ve ba'zen mukaddemâ Ziyaeddin Efendi ve el-yevm Tevfik Efendi menzili ve ba'zen Hasan Efendi arsası ve ba'zen Koltukçu İsmail Ağa menzili ve bağçesi ve bir taraftan Koltukçu sûku dimekle ma'rûf tarîk-i âmm ve ba'zen mukaddemâ Hafize Hanım vâlidem Fatıma Hanım menzili ve taraf-ı râbi'i tekke kapussuna mürûr iden tarîk-i âmm ile mahdûd terbî'an 5625 zirâ' arsa ve bağçelü birbirine muttasıl iki bâb menzilin nısf hisse-i şâyi'âsı mezbûre Rukiye Hâtûn'un ve nısf-ı şâyi'-i âharı işbu târîhden 14 sene mukaddem vefât iden zevci İzmirli Ahmed Ağa ibn Ömer'in bâ-temessükât-ı mütevellî ba icâreteyn taht-ı tasarruflarında iken mezbûr Ahmed Ağa fevt oldukda ma'a arsa menzileyn-i mezkûreynde mutasarrıf olduğu nısf hisse-i şâyi'ası sulbî kebîr oğulları işbu hâzıran bi'l-meclis Mustafa Ağa ve Ali Ağa ve müvekkilim mîr-i mûmâ-ileyhin pederi mezbûr Ömer Ağa'ya hayâtında eslâsen âdiyen ba'de'l-intikâl mezbûr Ömer Ağa dahi 1272 senesi hilâlinde vefât idüp nısfında intikâlen mutasarrıf olduğu birer sülüs hisse-i şâyi'ası ol târihde 3 yaşında sağır olan sulbi oğlu müvekkilim mezbûr Mehmed Necib Bey'e âdiyen ba'de'l-intikâl ma'a arsa menzileyn-i mezkûreynin ol târihde bedel-

i misli yüz elli bin guruş iken müvekkilim mezbûrun hâl-i sıgarında vasîsi olan vâlidesi gâ'ibeti ani'l-meclis Tevhide Hanım ibnet-i Hâfız Halid bi'l-vesâye müvekkilim mezbûrun mutasarrıf olduğu bir sülüs an-nısf hisse-i şâyi'asını noksân-ı fâhiş olan 5,000 guruş bedel-i medfû' ve makbûza mezbûre Rukiye Hâtûn'a 17 Rebî'ulevvel sene 1274 günü bâ-ma'rifet-i mütevellî bi'l-vesâye fâriğ olup ve mezbûrân Ali Ağa ve Mustafa Ağa dahi intikâlen mutasarrıf oldukları sülüsân an-nısf hisse-i şâyi'alarını vâlideleri mezbûre Rukiye Hâtûn'a beşer bin guruşdan cem'an on bin guruş bedel-i medfû' ve makbûza re'y-i mütevellîyle ferâğ ve tefvîz idüp ol dahi ba'de't-tefevvüz ve'l- kabul ma'a arsa ve bağçe menzileyn-i mezkûreyn mezbûre Rukiye Hâtûn'un dâhil-i havza-i tasarrufu olduktan sonra mezbûre Rukiye Hâtûn menzilin mezkûrundan mezbûre Fatıma Hanım menziline muttasıl olan terbi'an 527 zirâ' bir bâb menzili sahrınc-ı mezkûrdan bi'l-ifrâz bâ-re'y-i mütevellî 13,000 guruş bedel-i medfû' ve makbûza liman odası ketebelerinden Mehmed Sadeddin Efendi'ye ve Koltukçu Sûku denilen tarîk-i mezkûr ittisalinden terbi'an 526 zirâ' arsayı 14 Rebî'ulâhir sene 1278 günü bi'l-ifrâz bâ-re'y-i mütevellî 7364 guruş bedel-i medfû' ve makbûza Salih Efendi zevcesi Kadriye Hanım'a ve tarîk-i mezkûr ittisalinden terbi'an 124 zirâ' arsayı bi'l-ifrâz bâ-re'y-i mütevellî 1488 guruş bedel-i medfû' ve makbûz mukâbelesinde 8 Şa'bân sene 1283 günü Hadice Hanım'a ve yine tarîk-i mezkûr ittisalinden terbi'an 180 zirâ' arsayı târih-i mezkûrda bi'l-ifrâz 2160 guruş bedel-i medfû' ve makbûz mukâbelesinde re'y-i mütevellîyle Ayşe Hanım'a ferâğ ve tefvîz idüp anlar dahi

(41b) Ba'de't-tefevvüz ve'l-kabul el-yevm başka başka mutasarrıflar olup mâ'adâ terbi'an 4010 zirâ' arsa ve bağçelü bir bâb menzile dahi mezbûre Rukiye Hâtûn vâzı'atü'l-yed olmakla su'âl olunup bedel-i mezkûrı yedimden kabzla menzil ve arsa ve bağçe-i mezkûrelerden müvekkilim mezbûr Mehmed Necib Bey'in sülüs an-nısf hisse-i şâyi'asından bâ-re'y-i mütevellî keff-i yedine mezbûre Rukiye Hâtûn'a tenbîh olunmak murâdımdır diyü bi'l-meşrûta mütevellîye-i vakf bulunan Hadice Hanım tarafından mürsel vekîli câbî-i vakf Ali Efendi ibn Süleyman hâzır olduğu hâlde bi'l-vekâle da'vâ itdikde ol dahi cevâbında gayri ez-ifrâz ma'a menzil ve arsa ve bağçe-i mezkûrelere el-yevm vaz'-ı yedini ikrâr idüp ben müvekkil-i mezbûrun hâl-i sıgarında sülüs an-nısf hisse-i şâyi'asını ol târihde lede'l-müzâyede bedel-i misli olan 5300 guruş bedel-i medfû' ve makbûza vâlidesi ve vasîsi mezbûre Tevhide Hanım'dan bâ-re'y-i mütevellî teferruğ ve tefevvüz idüp ba'dehu mu'ayyen olan mahâll-i mezkûreyi bi'l-ifrâz bâ-re'y-i

mütevelli âhara fâriğa olmamla bâkîsine bi-hakkın vaz‘-i yed iderim diyüp müdde‘î ve vekîl-i mezbûr Abdullah Ağa’nın noksân-ı fâhiş bedel ile ferâğ müdde‘âsını inkâr ider.

Fî 13 Zilka‘de sene 1284

[Derkenar 1]

Tahrîr şud

[Derkenar 2]

9

Hademeden İsmail Ağa

[Derkenar 3]

Mezbûr İzmirli Ahmed Ağa fevt. Fî 5 Muharrem

Şuhudü’l-hal

Zevce Rukiye Hâtûn ibnet-i Mustafa,

İbn Kebîr Mustafa Ağa,

İbn Kebîr Ali Ağa,

İbn Kebîr Ömer Ağa

[Derkenar 4]

Mezbûr Ömer Ağa Fevt fî 5 Şa‘bân sene 1272

Şuhudü’l-hal

Zevce Tevhide Hanım ebniye Hatun,

Ümm-i mezbûre Rukiye Hâtûn,

İbn Mehmed Necib, sin:18 Mukaddemâ sağır ve hâlâ kebîr

[Derkenar 5]

Müdde‘î-i vekîl-i mezbûr noksân-ı fâhiş bedel-i mezkûr da‘vâsıyla beyâna havâle olunmuşdur.

Fî 15 Zilka‘de sene 1284

[Derkenar 6]

Beyinlerini sulha havâle olundu. Fî 22 Zilka‘de sene 1284

Varak No	: 41b
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 13 Zilka‘de sene 1284 (7 Mart 1868)

Konusu: *Rukiye Hâtûn’un tasarrufunda bulunan arsa ve bahçenin eksik bedel ile dava edilmesinin inkârına dair.*

(41b) Ba‘de’l-inhisâr mezbûr Mehmed Necib Bey tarafından husûs-ı âti’l-beyânda vekâlet-i amme ile vekîl-i müseccil-i şer‘îsi mezbûr Abdullah Ağa M mezbûre Rukiye Hâtûn muvâcehesinde müteveffâ-yı evvel mezbûr Ahmed Ağa’nın mahalle-i mezbûrede hin-i vefâtında menziline mevcûde terekesi Üsküdar mahkemesinden ma‘rifet-i şer‘-i şerîfle tahrîr olunmakla hâric ez-defter-i kassâm terekesi olan işbu bir kıt‘a müfredât defterinde muharrer eşyâ ve huliyyât ve evânî-i nühâsiyesini zevcesi mezbûre Rukiye Hâtûn’a müstakilleten ahz u kabz ve ketm ve ihfâ idüp müvekkilim mezbûrun babası müteveffâ-yı sâni mezbûr Ömer Ağa hisse-i irsiyyesini mezbûre Rukiye Hâtûn’dan kable’l-ahz ve’l-istîfâ fevt olup hisse-i irsiyye-i mezkûresi müvekkilim mûmâ-ileyh Mehmed Necib Bey ile vâlidesi mezbûre Tevhide Hâtûn ve irsiyyesini mezbûre Rukiye Hâtûn’a mevrûs olmakla anlardan dahi müvekkilim mezbûrun ber-mûceb-i münâsaha-i mezkûre hisse-i irsiyye-i şer‘iyyesini mezbûre Rukiye Hâtûn’dan bi’l-vekâle taleb iderim diyü da‘vâ ol dahi cevâbında ma‘rifet-i şer‘le tahrîr olunan tereke-i müteveffâ-yı evvel mezbûrdan hâric ez-defter-i kassâm müdde‘î-i vekîl-i mezbûrun huliyyât ve eşyâ ve evânî-i nühâsiye müdde‘âsını inkâr ider.

Fî 13 Zilka‘de sene 1284

[Derkenar 1]

10

[Derkenar 2]

Mezbûre Rukiye Hanım yedinde olan menzilden müde'îye-i mezbûrenin ber-i'tibâr-ı mezkûr hissesini kendüye bâ-re'y-i mütevellî hüsn-i rızasıyla huzûr-ı âlîde ferâğ idüp mezbûre dahi 5,000 guruşun mütâlebesinden müdde'î-i mezbûrı ibrâ-i da'vâ ve âhara ifrâz ile ferâğ olunan mahalleri da'vâ ve mütâlebesi olmadığını ikrâr dahi itmişdir. Fî selhi Zilka'de sene 1284

[Derkenar 3]

Müdde'î-i mîr-i mûmâ-ileyh da'vâ-yı mezkûresinden 1,000 guruş üzerine mezbûrân Ali Ağa ve Mustafa Ağa ibney Ahmed ile be't-terâzî dâirede sulh olup ol dahi kabul ve bedel-i sulhı kabz idüp ziyâdesinde ibrâ kayd şud. Fî 12 Safer sene 1286

Ayşe Hanım'a fâriğa olduğu arsa bedeli 2160 guruş	Kıymet-i eşyâ ve evânî-i nühâsiye 24,760 guruş	Kadriye Hanım'a fâriğa olduğu arsa bedeli 7364 guruş
Sadullah Beyefendi'ye fâriğa olduğu menzil bedeli 13,000 guruş	Hadice Hanım'a fâriğa olduğu arsa bedeli 1488 guruş	Cem'anmezkûre efendinin hissesi 24,035 guruş
Bedel-i eşyâ kıymeti		24,760 guruş
Yekûn		48,795 guruş

Varak No : 42a

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi : Fî 16 Zilka'de sene 1284 (10 Mart 1868)

Konusu: Üsküdar'da Bulgurlu Mescidi Mahallesi'nde sâkin iken vefât iden Şerife Ümmühan Hâtûn ibnet-i Osman ibn Abdullah'ın verâsetine dair.

(42a) Üsküdar'da Bulgurlu Mescidi Mahallesi'nde sâkin iken târîh-i kitâbdan sekiz sene mukaddem vefât iden Şerife Ümmühan Hâtûn ibnet-i Osman ibn Abdullah'ın verâseti;

Şuhudu'l hal

Zevç Hasan Basri Efendi ibn Mehmed Emin, Bint sağıre Hüsna, Bint sağıre Şifa

Ba'de'l-inhisâr sağıretân-ı mezbûretânın pederleri ve velîleri derûn-ı arzuhâlde ismi mezkûr Sultan Bayezid Vakfı câbîlerinden mûmâ-ileyh Hasan Basri Efendi; Üsküdar'da Selamiali Efendi Mahallesi'nde sâkine sâhibe-i arzuhâl Şerife Ayşe Hanım ibnet-i Mustafa muvâcehesinde zevcem ve mûrisemiz müteveffât-ı mezbûre hayâtında gurre-i Muharrem sene 1277 târihinde mâlından benim yedimle mezbûre Ayşe Hanım'a 2500 guruş ikrâz ve teslîm idüp ol dahi ber-vech-i muharrer iktirâz ve kabz ve mukâbelesinde bâ-temessük-i mütevellî bi'l-icâreteyn taht-ı tasarrufunda bulunan mârrü'z-zikr Selamiali Efendi Mahallesi'nde kâ'in ma'lûmü'l-hudûd bir bâb vakf menzilini târih-i mezkûreden 12 gün mürûrunda zevcem müteveffât-ı mezbûreye hayâtında bâ-re'y-i mütevellî sûret-i kat'ıyyede vefâ'en ferâğ ve tefevvüz idüp edâ-i deyn itmeksizin zevcem mezbûre fevt olup meblağ-ı mezkûr 2500 guruş benimle kızlarım sağıretân-ı mezbûretâna mevrûs olmakla meblağ-ı mezkûr 2500 guruş hâlâ bana edâya ve menzil-i mezkûrı bâ-re'y-i mütevellî girü tefevvüze mezbûre Şerife Ayşe Hanım'a tenbîh olunmak murâdımdır diyü da'vâ ol dahi cevâbında ber-vech-i muharrer ikrâr lâkin ben deynim olan meblağ-ı mezkûr 2500 guruşun üzerine bilâ devr-i şer'î zamm-ı nemâ eyledikleri 600 guruş ki cem'an 3100 guruşun 1100 guruşunu menziline mezbûr Hasan Basri Efendi yedinde zevcesi mezbûrenin vefatından sonra nakden def' ve teslîm idüp ve bâkîsi olan 2000 guruş dahi oğlum ketebeden Mustafa Efendi emrimle müdde'î-i mezbûr Hasan Basri Efendi'ye def' ve teslîm itmekle ol vechile kat'â deynim kalmadığından menzil-i mahdûd-i mezkûrı bâ-re'y-i mütevellî girü bana redd ve teslîm eylesün diyü tasaddî eylediği def'ini müdde'î asıl ve velî mezbûr Hasan Basri Efendi inkâr ider.

Fî 16 Zilka'de sene 1284

[Derkenar 1]

11

Üsküdarlı Mehmed Kavas

Varak No	: 42a- (42b)
Hüküm No	: 2
Hüküm Tarihi	: Fî 23 Zilka'de sene 1284 (17 Mart 1868)

Konusu: *Üsküdar'da Kapudan Paşa Mahallesi'nde sâkin iken bundan akdem vefât iden asâkir-i nizâmiye-i şâhâne kur'a me'mûrlarından olan Ahmed Bey ibn Osman'ın verâsetine dair.*

(42a) Üsküdar'da Kapudan Paşa Mahallesi'nde sâkin iken bundan akdem vefât iden asâkir-i nizâmiye-i şâhâne kur'a me'mûrlarından Ahmed Bey ibn Osman'ın verâseti;

Şuhudu'l hal

İbn sağır Mehmed Emin, Bint sağıre Naciye Hanım, Mezbûre Fatıma Mail Hanım zevci Ali Efendi ibn Mehmed'i müsecelen vekîl nasb şud.

Fî 23 Zilka'de sene 1284

Ba'de'l-inhisâr sağırân-ı mezbûrânın vâlideleri ve kibel-i şer'den vasî-i mansûbeleri Fatıma Mail Hanım ibnet-i Abdullah Üsküdar'da Toptaşı nâm mahalde sâkin Arzuhalci Hüseyin Efendi ibn Hüseyin muvâcehesinde zevcim müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Ahmed Bey'in mâlı olup vefâtı gicesi çekmecesini derûnunda mevcûd olan 5,000 guruş kıymetli altun üzerine masnû' bir elmas yüzüğünü gâ'ibeti ani'l-meclis Fatıma Hürmüz Hanım

(42b) fuzuli ve bi-gayri hakkın hufyeten ahz u kabz itdikden sonra Hüseyin Efendi'ye virüp el-yevm mezbûr Hüseyin Efendi yedinde olmakla zikr olunan yüzüğü aynen bana teslîme mezbûr Hüseyin Efendi'ye tenbîh olunmak murâdımdır diyü da'vâ ol dahi cevâbında gâ'ibe-i mûmâ-ileyhâ Fatıma Hürmüz Hanım cihet-i karzdan bana zimmetinde deyni olan 2000 guruş mukâbelesinde mâlı olmak üzere rehn vaz' ve bana teslîm itmişdir diyüp müdde'iyeye-i mezbûrenin ber-vech-i muharrer müdde'âsını inkâr ider.

Fî 23 Zilka'de sene 1284

[Derkenar 1]

12

Hademe-i Hazret-i Asafi'den Üsküdarlı Mustafa Ağa

[Derkenar 2]

Mezbûre Fatıma Hürmüz Hanım celb olunarak istintâk olundukda zikr olunan yüzük benim mâlım olmayup li-ebeveyn kız karındaşım işbu hâzıratü bi'l-meclis diğêr Fatımatüzzehra Hanım'ın mâlıdır diyü takrîr ider mezbûre diğêr Fatımatüzzehra Hanım dahi cevâbında mârrü'l-beyân yüzük benim mâlımdır oğluma rehin vaz' olunmuşdur diyü iddi'â ider.

Fi 24 Şevvâl sene 1284

[Derkenar 3]

Mezbûr Fatıma Hürmüz Hanım deyn-i meblağ-ı mezkûrı ikrâr ider. Fî 24 Şevvâl sene 1284

[Derkenar 4]

Müdde'ıye-i mûmâ-ileyhâ asıl kabz müdde'âsıyla beyâna havâle şud. Fî 24 Safere sene 1285

[Derkenar 5]

Vasî-i mezbûre Fatıma Mail Hanım Üsküdar'da Tavaşı Hasan Ağa Mahallesi'nde sâkin ticârethâne-i âmire hademesinden es-Seyyid Ömer Efendi ibn el-Hâc Mehmed muvâcehesinde zevcim müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Ahmed Bey'in mâlı olup vefâtı gicesi çekmecesı durûnunda mevcûd olan 7500 guruş kıymetli altun üzerine masnû' frenk bağılı bir çift küpeyi mûmâ-ileyhâ Fatıma Hürmüz Hanım fuzûlı ve bi-gayri hakkın hufyeten ahz u kabz ve işbu mezbûr Ömer Efendi'ye virüp el-yevm mezbûr Ömer Efendi yedinde olmakla mârrü'l-beyân küpeyi bana aynen teslîme mezbûr es-Seyyid Ömer Efendi'ye tenbîh olunmak murâdımdır diyü bi'l-vesâye da'vâ ol dahi cevâbında mûmâ-ileyhâ Fatıma Hürmüz Hanım zimmetinde cihet-i karzdan alacak hakkım olan 6500 bu kadar guruş mukâbelesinde kendi mâlı olmak üzere bana rehine vaz' ve teslîm itmişdir diyüp müdde'ıye-i mezbûrenin ber-vech-i muharrer müdde'âsını inkâr ider. Fî 23 Ramazân sene 1284

[Derkenar 6]

13

Mübâşir-i merkum

[Derkenar 7]

Mezbûre Fatıma Hürmüz Hanım celb olunarak istintâk olundukda zıkr olunan küpe benim mâlım olmayup işbu hâzıratü bi'l-meclis Osman Paşa torunu Melek Hanım'ın mâlıdır diyü takrîr idüp mezbûre Melek Hanım dahi lede's-su'âl cevâbında zıkr olunan bir çift küpe benim mâlım olup oğluma rehn vaz' olunmuşdur diyü takrîr ider. Fî 24 Şevvâl sene 1284

[Derkenar 8]

Mezbûre Fatıma Hürmüz Hanım i'tirâf-ı deyn idüp i'lâm olunmuşdur.

Fî 22 Zilka'de sene 1284

[Derkenar 9]

Mezbûrât Fatıma Hürmüz ve diğêr Fatımatüzzehra ve Melek Hanımlar taraflarından zikirleri sebkât iden yüzük ve küpe husûslarında taleb ve da'vâ ve ahz u kabza ve müdde'ıye-i merkûme ile murâfa'aya taraflarından 24 Şevvâl sene 1284 günü es-Seyyid eş-Şeyh Mehmed Raşid Efendi ibn Osman'ı vekâlet-i âmme-i mutlaka-i sahîha-i şer'ıyye ile müseccelen tevkîl eylediklerinde ol dahi vekâlet-i mezkûreyi kabul eyledi. Fî 24 Şevvâl sene 1284

Tecdîd-i vekâlet şud. Fî 25 Zilka'de sene 1284

Varak No	: 43a
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 4 Şa‘bân sene 1284 (1 Aralık 1867)

Konusu: *İstanbul’da Sultân Mehmed Hân hazretleri Câmî‘-i şerîfi yakınında sâkin iken [12]55 senesi hilâlinde vefât iden Bedreddin Çelebi ibn Mustafa Paşazâde Ahmed Bey’in verâsetine dair.*

(43a) İstanbul’da Sultân Mehmed Hân hazretleri Câmî‘-i şerîfi kurbünde sâkin iken [12]55 senesi hilâlinde vefât iden Bedreddin Çelebi ibn Mustafa Paşazâde Ahmed Bey’in verâseti;

Şuhudu’l hal

Zevce Adile Hanım ibneti Köse Ağazâde Çelebi Efendi,
Bint Mukaddemâ sağîre hâlâ kebîre Nefise Hanım,
Bint kebîre Naile Hanım
Zevce-i mezbûre Adile Hanım fevt, Bint mezbûre Nefise, Bint mezbûre Saniye
Mezbûre Saniye fevt, Bint li- ebeveyn mezbûre Nefise Hanım

Ba‘de’l-inhisâr İstanbul’da Çarşamba Pazarı’nda Ağazâde konağında sâkine mezbûre Nefise Hanım İstanbulda Kumkapı Nişancısı kurbünde Şeyh Ferhad Mahallesi’nde sâkin iken işbu târihten 15 sene mukaddem fevt olan Goncagüloğlu Hoca Bağdasar veled-i Mardıros’un verâseti;

Şuhudu’l hal

İbn kebîr Karabet	İbn kebîr Mıgırdıç	İbn kebîr Nişan	Bint kebîre Harolisi	Bint kebîre Karina
----------------------	-----------------------	--------------------	-------------------------	-----------------------

Ba‘de’l-inhisâr verese-i merkumundan derûn-ı arzuhâlde mastûrû’l-isim merkûm Karabet muvâcehesinde Anadolu’da Bursa sancağında Kite kazâsında Hamidler Çiftliği dinmekle meşhûr 18 bâb [oda] ve müştemilât-ı sâireyi hâvî bi’l-cümle arâzisi Hüdâvendigâr Vakfı müstegallâtından ebniyesi mülk bir kıt‘a çiftlik pederim müteveffâ-yı evvel mûmâ-ileyhin yedinde mülkü ve arâzisi dahi bâ-temessük

tasarrufunda olup ba'de vefâtihi ebniye derûnunda bulunan âlât-ı çift ve edevât-ı lâzime-i ma'lûme benimle verese-i sâire-i mezkûresine mevrûs oldukdan sonra vâlidem mûmâ-ileyhâ Adile Hanım hayâtında müteveffâ-yı merkûm Hoca Bağdasar'ın mâlından karz aldığı 10,000 guruş mukâbelesinde çiftlik-i mezkûrun senedini [12]70 târihinde merkûm Hoca Bağdasar'a rehin tarîkiyle teslim idüp ol dahi ahz idüp vâlidem mûmâ-ileyhâya kable'r-redd fevt olmakla çiftlik-i mezkûrı merkûm Karabet el-yevm fuzuli ve bi-gayri hakkın zabt ve vaz'-ı yed itmekle meblağ-ı merkûm 10,000 guruş vâlidem müteveffâât-ı sâniye mûmâ-ileyhânın terekesinden ahz ile çiftlik-i mezkûrdan keff-i yedine ve temessük-i mezkûrı bana teslimi merkûm Karabet'e tenbîh olunmak murâdımdır diyü da'vâ cevâbında babam merkûm Hoca Bağdasar çiftlik-i mezkûrı âhardan iştirâ ve teferruğ idüp sağlığında âhara bey' ve ferâğ itmiştir der mâ'adâsını inkâr ider. Fî 4 Şa'bân sene 1284

[Derkenar 1]

Tahrîr şud

[Derkenar 2]

14

Tophaneli Tahir Kavas

[Derkenar 3]

Merkûm Goncagüloğlu huzûr-ı âlî-i hazret-i fetvâ-penâhîde bir kıt'a atık i'lâm-ı şer'î ibrâz idüp i'lâm-ı mezkûr dâirede mutâla'aya emr ü fermân buyrulmuşdur. Fî 6 Zilhicce sene 1284

[Derkenar 4]

İ'lâm-ı mezkûr dâirede bi'l-muvâcehe lede'l-kırâ'e Cum'a günü huzûr-ı hazret-i Sadr-ı A'zamî'de müteveffâ-yı merkûm Goncagüloğlu Bağdasar husûs-ı mezkûr için müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Ahmed Bey ile ber-nehc-i şer'î terâfu' olunup şer'an faysal virildiğini beyân ider.

Fî 15 Zilhicce sene 1284

[Derkenar 5]

Rumeli'nde Petrak yedinde olduğunu beyân ider. Fî 27 Zilhicce sene 1284

[Derkenar 6]

Mahallinde terâfu'a havâle şud. Fî gurrei Rebî'ulevvel sene 1285

[Derkenar 7]

Kuyûdât-ı atıkası derkânara havâle şud. Fî 25 Rebî'ulâhir sene 1285

Varak No	: 43b
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 11 Şevvâl sene 1284 (5 Şubat 1868)

Konusu: *Anadolu'da medîne-i Kayseriye kurâsından Aygöstan karyesi ahâlîsinden olup vefat etmiş olan Haffâf Haralim'in verâsetne dair.*

(43b) Anadolu'da medîne-i Kayseriye kurâsından Aygöstan karyesi ahâlîsinden olup işbu târih-i vesîkadan bir sene mukaddem fevt olan Haffâf Haralim veled-i diğêr Haralim'in verâseti li-ebeveyn er karındaşı oğulları Yovan ve Andon'a ba'de'l-inhisâr arzuhâl iden merkûm Yovan Üsküdar'da Dağ Hamamı nâm mahalde sâkin teb'a-i Devlet-i Aliyye'den Sarrâf Artin veled-i Anderyas muvâcehesinde İstanbul'da Ayazma Kapısı hâricinde vâki' Haremen-i Muhteremeyn Vakfi'ndan ma'lûmü'l-hudûd bir bâb haffâf dükkânı gediği âlât-ı lâzimesi mûrisimiz müteveffâ-yı merkûmun sağlığında bâ-temessük-i mütevellî bi'l-icâreteyn müstakillen taht-ı tasarrufunda iken merkûm Artin âlât-ı gedik-i mezkûrı müteveffâ-yı merkûm tarafından bi'l-vekâle bâ-re'y-i mütevellî 25,000 guruş bedel mukâbelesinde karındaşım işbu hâzır bi'l-meclis merkûm Andon'a fâriğ olup bedeli olan meblağ-ı mezkûrı bi'l-vekâle ahz u kabz ve müteveffâ-yı merkûma irsâl ve teslîm itmeyüp fuzûli ve bi-gayri hakkın kendi umûrına sarfla istihlâk itmekle meblağ-ı mezkûrı kable'l-ahz merkûm Haralim fevt olup meblağ-ı mezkûr benimle karındaşım hâzır-ı merkûma seviyyen mevrûs olmakla meblağ-ı mezkûrdan nısf hissem olan 12,500 guruş merkûm Artin'den bi'l-verâse taleb iderim diyü da'vâ ol dahi cevâbında ben âlât-ı gedik-i mezkûrı bâ-hüccet bi'l-vekâle ancak 8.000 guruş bedel-i makbûza hâzır-ı merkûma bâ-re'y-i mütevellî kat'iyen fâriğ olup makbûzum olan bedel-i mezkûrı dahi müteveffâ-yı merkûmun emriyle bâ-tahvîl karzan ol mikdâr guruş dâyini karındaşım gâ'ib ani'l-beled Parsih'e edâ ve îfâ itmişidim diyü mikdâr-ı mezkûrda def'a tasaddî ve müdde'î-i merkûmun ziyâde müdde'âsını inkâr ider.

Fî 11 Şevvâl sene 1284

[Derkenar 1]

Tahrîr şud.

[Derkenar 2]

15

Çarşambalı Selim Can

[Derkenar 3]

Merkûm Andon dahi dâfi'-i merkûmı tasdik itmekle târih-i ferâğ için temessük-i mezkûrı getürmesine emr olundı. Fî 6 Zilhicce sene 1284

[Derkenar 4]

Fetvâhâne havâle şud. Fî 6 Zilhicce sene 1284

[Derkenar 5]

Tarafeyn beyâna havâle şud. Fî 3 Muharrem sene 1285

Varak No	: 43b- (44a)
Hüküm No	: 2
Hüküm Tarihi	: Fî 5 Zilhicce sene 1284 (29 Mart 1868)

Konusu: *Şehadeddin Ağa'nın Üsküdar'da Büyük İskele'de mevcûd 400 kilo odun mâlı olduğundan, zikr olunan 400 kilo odunu 1284 senesi Hüseyin Ağa'ya iskelede teslîm eylediğinde Hüseyin Ağa'nın toplam sekiz bin guruşu vermemesi üzerine Şehadeddin Ağa'nın bu borcu Hüseyin Ağa'dan talep edilmesine dair dava.*

(43b) Mukaddemâ musâhib-i hazret-i şehriyârîden Şehadeddin Ağa ibn Abdullah tarafından husûs-ı âti'l-beyâna vekîl-i müseccel-i şer'îsi teb'adan el-Hâc Mehmed Ağa ibn İsmail Üsküdar'da Gerede Mahallesi ahâlîsinden Şekerci Hüseyin Ağa ibn Muslı muvâcehesinde müvekkilim mûmâ-ileyh Şehadeddin Ağa'nın Üsküdar'da Büyük İskele'de mevcûd 400 çeki hatab mâlı olduğundan müvekkilim ağa-yı mûmâ-ileyh zikr olunan 400 çeki hatabı 1284 senesi Teşrînievvelinin on ikinci günü

Beylerbeyi civârında İstavros nâm mahalde sâhilhânesinde beher çekisi on üçer guruş otuzar para olmak üzere mezbûr Hüseyin Ağa'ya bey' ve iskele-i mezkûrede kendüsüne teslim eylediğinde ol dahi ber-vech-i muharrer iştirâ ve tesellüm ve kabz ve kabul itmekle semeni olan 5500 guruş el-yevem müvekkilim ağa-yı mûmâ-ileyhe virmemekle meblağ-ı mezkûr 5500 guruş ve mezbûr Hüseyin Ağa semeni mezkûrî çend rûz zarfında edâ itmediğine binâ'en el-yevm beher çekisi yirmişer guruşdan bâ-mahsûb ziyâdesi olan 2500 guruş ki cem'an sekiz bin guruş mezbûr Hüseyin Ağa'dan talep iderim diyü bi'l-vekâle da'vâ ol dahi cevâbında ol mikdâr çeki hatabı ol mikdâr guruş semen tesmiyesiyle iştirâ ve kabzını i'tirâf idüp lâkin zikr olunan 400 çeki hatab müvekkil-i ağa-yı mûmâ-ileyhin mâlî olmayup devletlü dördüncü kadınefendi hazretlerinin bir kıt'a anbâr sergisi mücebince mâlî olduğundan kadın-ı müşârün-ileyhâ hazretlerinin;

(44a) vekilharçları Zülfikar Ağa bi'l-vekâle müvekkil-i mûmâ-ileyh şehâdet-i deyn ağa dahi hayâtda iken bâ-defter-i müfredât alacak hakkım olan mebâliğ-i ma'lûmenin ol mikdârı mukâbelesinde bana bey' ve anbâr-ı mezkûrda teslim eylediğinde ben dahi ber-vech-i muharrer iştirâ ve tesellüm ve kabul idüp semeni olan meblağ-ı mezkûr 5500 guruş alacak hakkım olan mebâliğün zeyl-i pusula mücebince ol mikdârına takâs ve mahsûb itmişidim diyüp müdde'î vekîl-i mezbûr el-Hâc Mehmed Ağa'nın ber-vech-i muharrer müdde'âsını inkâr ider.

Fî 5 Zilhicce sene 1284

[Derkenar 1]

Tahrîr şud

[Derkenar 2]

16

Tahrîr şud. Fî 5 Safer sene 1285

[Derkenar 3]

Mezbûr Mustafa Ağa mu'ahharan dâireye celble istifsâr olundukda müvekkil-i mûmâ-ileyhi tasdik ve mezbûr Şekerci Hüseyin Ağa'yı tekzîb ider. Fî 7 Zilhicce sene 1284

[Derkenar 4]

Mezbûr Hüseyin Ağa huzûr-ı âlîde zikr olunan hatab müşârün-ileyhâ kadınefendi hazretlerinin mâlî olan vekîlleri olan müvekkil-i mûmâ-ileyh Şöhret Ağa ve kethüdâları Hüseyin Efendi ve vekilharçları Mustafa Ağa'dan ol mikdâr semen tesmiyesiyle iştirâ ve semenini alacağima mahsûb idüp anlar dahi bi'l-vekâle mukâssa ve kabul itmişler idi deyü eylediği def'iyle beyâna havâle olundu. Fî 25 Zilhicce sene 1284

Varak No	: 44a- (44b)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 27 Cemâziyelâhir sene 1284 (26 Ekim 1867)

Konusu: Müvekkilin mallarından 30.000 guruş ile 4 bab odanın yeniden inşa edilmiş olmasına rağmen adı geçen kişinin cevabında tamir işlerine 75.000 guruş sarf ettiğini idia ederek oda binasını inkar etmesine dair dava.

(44a) Sâhibe-i arzuhâl ma'rifetü'z-zât Şerife Rabia Adeviye Hanım ibnetü'l-müteveffâ es-Seyyid Mehmed aziz Efendi derûn-ı arzuhâlde mezkûrû'l-isim Ahmed Bey ibn Mehmed Sadık bin Abdullah ve zevcesi Emine Saliha Hanım ibnet-i diğêr Abdullah'ın dâmâdları ve taraflarından sebt-i vekîlleri Abdurrahman Nafiz Bey ibn Mehmed Memiş muvâçhesinde hüdâvendigâr-ı esbak merhûm Sultân Abdülhamid Hân Vakfı mülhakatından merhûme Safiye Sultân Vakfı müsakkafâtından medîne-i Üsküdar'da Salacık Mahallesi'nde vâki' ma'lûmü'l-hudûd şehriye 150 akçe icâre-i mü'eccelelü bir bâb sâhilhâne ile derûnuna cârî bir masura mâ-i lezîz pederim müteveffâ-yı mezbûrun hayâtında taht-ı tasarrufunda olup ba'de vefâtihi benimle diğêr sulbî sağîr oğulları es-Seyyid Mehmed Raşid ve es-Seyyid Mehmed Asaf ve sulbiye kebîre kerîmesi Şerife Lebibe Hanım ve sulbiye sağîre kızı Şerife Hadice Hanım'a âdiyen ihmâsen intikâl eyledikten sonra sağîrân-ı mezbûrân Mehmed Raşid ve Mehmed Asaf'ın hisselerini min kıbeli'l-ümm ceddeleri ve vasîleri Ayşe Hanım ibnet-i Şakir'in kebîr oğlu ve tarafından vekîli Ahmed Bey ibn Mehmed Lebib ve sağîre-i mezbûre Hadice Hanım'ın hisselerini vasîsi Ahmed Ağa ibn Osman ve Şerife Lebibe Hanım hisselerini bi'l-asâle ve benim hissemi dahi vâlidem ve vaszî-i mansûbem hâziratü bi'l-

meclis Firuz Kadın bi'l-vesâye sâhilhâne ve mâ-i lezîz-i mezkûrları 21 Rebî'ulevvel sene 1270 günü 750,000 guruş bedele mütehammil iken noksân-ı fâhiş bedeli olan 65,000 guruş mukâbelesinde sülûsân hisselerini müvekkil-i mûmâ-ileyh Ahmed Bey'e ve sülûs hisselerini müvekkile-i mezbûre Emine Hanım'a bâ-ra'y-i mütevellî fâriğler olup lâkin ben târih-i merkûmede saġîre bulunup; **(44b)** Ve hums hisse-i şâyi'amın 150,000 guruş bedele mütehammil olduğundan noksân-ı fâhiş ile vâki' olan ferâğ-ı mezkûr sahîh olmamakla hums hisselerinden keff-i yed ve bâ-re'y-i mütevellî bana teslîme vekîl-i mûmâ-ileyhe tenbîh olunmak murâdıdır diyü da'vâ itdikde ol dahi cevâbında sâhilhâne-i mezkûr harâb ve mâ'il-i inhidâm olduğu hâlde bâ-ma'rifet-i şer'-i şerîf lede'l-müzâyede ve ba'de'l-keşf ancak bedel misli olan 65,000 guruş mukâbelesinde müvekkillerim mezbûrân tefevvüz idüp ba'dehu mâllarından mebâliğ-i kesîre-i ma'lûme sarfla i'mâr ve inşâ itmeleriyle bi-hakkın zabt ve tasarruf iderler deyu.

Fî 27 Cemâziyelâhir sene 1284

[Derkenar 1]

Tahrîr şud.

[Derkenar 2]

17

Serkavvâsân-ı Asafî Salih Aġa Harpurutî Veliyyüddin Kavas

Arapgirli Veliyyüddin Çavuş

[Derkenar 3]

Müvekkillerim mûmâ-ileyhim ba'de't-teferruğ mâllarından 30,000 guruş harc u sarfla dâhiliyesine 4 bâb oda müceddeden binâ ve inşâ idüp ta'mîr ve termîm dahi itmişlerdir der, müdde'îye-i mûmâ-ileyhâ dahi cevâbında ta'mîr ve termîmine 75,000 guruş harc u sarf itmişlerdir der. Müceddeden oda binâsını inkâr idüp fakat bağçesinde olan köşkü hedmle yerine limonluk inşâ eylediler. Fî 17 Zilka'de sene 1284

[Derkenar 4]

Mukaddemki keşf pusulasını mahkeme-i teftîşde kâtibinden getürmek üzere emir buyrulmuşdur. Fî 23 Zilka'de sene 1284

[Derkenar 5]

Atık izin hücceti dahi Evkâf hazînesinden gelmek üzere emir buyruldu. Fî 20 Zilhicce sene 1284

[Derkenar 6]

Müdde‘iye-i mezbûre da‘vâ-yı mezkûresiyle beyâna havâle şud. Fî 4 Safer sene 1285

[Derkenar 7]

Müdde‘iye-i merkûme müdde‘âsını isbâtıdan izhâr-ı acz idüp müdde‘â-aleyh mûmâ-ileyh müdde‘âsına 5 nefer kesân şehâdetleriyle isbât itmekle irâ‘e ve tezkiyeye havâle olundu.

Fî 2 Rebî‘ulevvel sene 1285

Varak No	: 44b
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 26 Zilhicce sene 1284 (19 Nisan 1868)

Konusu: *Ahışhavî bağçivân Ali Ağa ibn Mehmed ile Mekteb-i Aklâm-ı Şâhâne şâkirdânından Feyzi Bey ibn ali ‘nin mahkemesinde; Feyzi Bey 1283 senesinde bağçe-i mezkûrda amelelik ider iken bağçe-i mezkûrun karşısında bulunan çayırdan tüfenk atmasıyla tüfengin saçmaları Ali beyin sağ gözüne isâbet ederek gözünü yaralaması üzerine, Ali beyin gerekenin yapılmasını talep etmesine dair dava.*

(44b) Medîne-i Üsküdar’a muzâfe kanlıcak karyesinde Safvet Paşa’nın bağçesinde sâkin işbu merbût arzuhâl sâhibi Ahışhavî bağçivân Ali Ağa ibn Mehmed; karye-i mezkûrede sâkin derûn-ı arzuhâlde ismi mezkûr Mekteb-i Aklâm-ı Şâhâne şâkirdânından Feyzi Bey ibn ali muvâcehesinde mûmâ-ileyh Feyzi Bey sene-i sâbıka ya‘ni 1283 senesinde duhûl iden rûz-ı Kasımın beşinci günü sâ‘at dokuz buçuk râddelerinde ben bağçe-i mezkûrda amelelik ider iken bağçe-i mezkûrun karşusunda vâki‘ çayırdan tüfenk endahtıyla mezkûr tüfengin saçmaları sağ gözüme isâbet iderek ol vechile mezkûr gözümü cerh itmekle mûcib-i şer‘isini talep ederim diyü da‘vâ mûmâ-

ileyh Feyzi Bey dahi cevâbında mezkûr tûfengi mahall-i mezkûrda endaht itdiğim vakitte mezbûr Ali'nin bağçe-i mezkûrda bulunduğuna aslâ haberim olmamakla mezkûr saçmalar kazâ'en gözüne isâbet iderek ol vechile cerh ve cerh-i mezkûrı li-ecli't-tedâvî ücret-i cerrahiye olarak 1464 guruş ve merkûm Ali'ye 1106 guruş def' ve teslîm eyledim der. Fî 26 Zilhicce sene 1284

[Derkenar 1]

Tahrîr şud.

[Derkenar 2]

18

Arapgirli Veliyyüddin Çavuş

Derkenar 3]

li-ecli'l-mu'âyene ve'l-isti'lâm Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'ye havâle olundu.

Fî 3 Muharrem sene 1285

[Derkenar 4]

Rençber Ahîshavî Mehmed ve Ardanoçlu Yusuf ve Ahîshavî Ahmed muvâcehelerinde İstanbul Mahkemesi'nden.

[Derkenar 5]

Müdde'î-i mezbûr da'vâsından 5500 guruşa sulh ve bedel-i sulhı edâya tenbîh ve husû-ı mezkûra müte'allıka da'vâdan tarafeyn her biri âharın zimmetini ibrâ ve kabul şud.

Fî 3 Safer 1285

Varak No	: 45a- (45b)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 7 Şa'bân sene 1284 (4 Aralık 1867)

Konusu: *Üsküdar'da İnadiye mahallesindeki tarlanın kiralanması sırasında çıkan karışıklığın çözümüne dair.*

(45a) Üsküdar'da İnadiye nâm mahalde sâkin sâhib-i arzuhâl Mustafa Eşref Bey ibnü'l-müteveffâ Kürdistan vâlisi esbak Mahmud Paşa; Küçük Yeni Han mütemekkinlerinden ve teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin Ermeni milletinden Bedros veled-i Bogos muvâcehesinde Anadolu'da Harpurut kazâsına tâbi' Culcabul ve Kuyulu ve Erpenk ve Kehli ve Tepecik karyeleri hudûdları dâhilinde kâ'in arâzi-i mîriyeden ma'lûmü'l-hudûd 107 kıt'a tarla pederim pederim paşa-yı müteveffâ-yı müşârün-ileyhden intikâlen ancak benim ve kezâlik ma'lûmü'l-hudûd 109 kıt'a tarla dahi vâlidem gâ'ibetü ani'l-meclis Emine Hanım ibnet-i Abdullah'ın bâ-tapu taht-ı tasarrufumuzda olup ve hâl-i sıgarımda gâ'ib ani'l-beled Halil Bey vasî-i muhtârım iken vâlidem gâ'ibe-i mûmâ-ileyhâ Emine Hanım 1280 senesi duhûl iden Mart ibtidâsında icâre-i misli yalnız mezkûr 107 kıt'a tarlanın senevî 50,000 guruş iken mezkûr 107 kıt'a tarla ile kendüsünün mutasarrife olduğu mârrü'l-beyân 109 kıt'a tarlayı beher şehriye 1,000 guruşa merkûm Bedros'a icâr ve teslîm idüp ol dahi ba'de'l-istîcâr ve't-tesellüm ve'l-kabul üç sene müddet taht-ı icâresinde olup lâkin icâr-ı mezkûr şer'an sahîh olmadığından benim mutasarrif olduğum tarlahâ-yı mezkûrede üç sene müddetle hâsıl olan senevî 300 keyl hinta ve şa'îr ve penbenden makbûzı olan 900 keyl hinta ve şa'îr ve penbeyi bana aynen teslîme ve arazî-i merkûmeden dahi bâ-re'y-i sâhib-i arz keff-i yedine merkûm Bedros'a tenbîh olunmak murâdımdır diyü da'vâ itdikde ol dahi cevâbında zikr olunan 107 kıt'a tarla müdde'î-i mûmâ-ileyhin ve mâ'adâ 111 kıt'a tarla dahi vâlidesi gâ'ibe-i mûmâ-ileyhânın bâ-tapu taht-ı tasarruflarında olduğundan vâlidesi gâ'ibe-i mûmâ-ileyhâ Emine Hanım mecmû'unı 1280 senesi Mart ibtidâsından i'tibâren 1284 senesi Şubatı nihâyetine değin şehriye 1,000 guruş ücret tesmiyesiyle 60 aylığını bana icâr ve teslîm idüp ben dahi istîcâr ve kabul ve ol târihten şimdiye değin 46 ay taht-ı icâremde olup ve ecr-i müsemmadan iktizâ iden 44,600 guruş vâlidesi gâ'ibe-i mûmâ-ileyhâya teslîm itmemele hattâ müdde'î-i mûmâ-ileyh ba'de sebat-ül rüşd sene 1284 günü ecr-i müsemmadan hissesine iktizâ iden mikdârın hesâbını rü'yet için hân-ı

mezkûrda vâki' odama gelüp ancak 44,600 guruşı validesine virtüp ve emriyle ba'zı mahallere virdiğim mebâliğin hesâbını müdde'î-i mûmâ-ileyh ile lede'r-rü'ye benim müdde'î-i mûmâ-ileyh zimmetinde lede'l-muhâsebe 3,300 guruş alacak hakkım zuhûr idüp 1,400 guruşunu

(45b) Ol gün ecr-i müsemmadan müdde'î-i mûmâ-ileyhe deynim olan 1,400 guruşa mahsûb idüp bâkî 1,900 guruş alacağım kalup beş gün sonra odama gelüp îcâr-ı mezkûrî mücîz ve râzı olup mâlımdan icâreye mahsûb olunmak üzere makbûzı olan:

	guruş
Altun Mecidiye 4 adet	448
Eşyâ-i mütenevvi'a çorap ve gömlek ve mendil	180
	628

Guruş ki müdde'î-i mûmâ-ileyh zimmetinde cem'an 2528 guruş alacak hakkım olup müdde'î-i mûmâ-ileyh dahi ba'demâ icâre-i mezkûreye mahsûb iderim diyü takrîr dahi itmişidi diyüp def' ider ol dahi inkâr ider.

Fî 7 Şa'bân sene 1284

[Derkenar 1]

19

Müfti Hamamlı Mustafa Çavuş

[Derkenar 2]

Mûmâ-ileyh Mustafa eşref Bey cevâbında ben merkûmun zimmetinde maaşdan dolayı yedimde olup Harpurut Mahkemesi hücceti Harpurut'da mevcûddur diyü takrîr itmekle hücceti getürmeye emir buyrulmuşdur. Fî 7 Şa'bân sene 1284

[Derkenar 3]

Ücret-i arazî tashihe havâle şud. Fî gurrei Rebî'ulevvel sene 1285

1 Nisan 1284 bâ-tahvîl karzan 11,680 guruş da'vâ ider ol dahi deyn-i mezkûrî ikrâr ider.

Fî 14 Rebî'ulâhir sene 1285

Varak No	: 45b
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 6 Zilhicce sene 1284 (30 Mart 1868)

Konusu: Üsküdar'a tâbi ' Kadı karyesi sakinlerinden iken vefât iden Arabistan Ordu-yı Hümâyûnu muhâsebecisi es-Seyyid Abdullah Rüşdü Efendi'nin mirasın paylaşımına dair.

(45b) Üsküdar'a tâbi ' Kadı karyesinde sâkin iken bundan mukaddem vefât iden Arabistan Ordu-yı Hümâyûnu muhâsebecisi es-Seyyid Abdullah Rüşdü Efendi ibn es-Seyyid Mehmed'in sulbi sağır oğlu es-Seyyid Ahmed Muhyiddin Efendi'nin vasî-i mansûbı olup bundan mukaddem vefât iden Şerife Hâce Nefise Hanım'a vasî zam olunan sâhib-i arzuhâl Abdülkadir Behcet Mihri Efendi ibn Mehmed Şakir; Sağır-i mûmâ-ileyhin ögey pederi el-Hâc Mustafa Ağa ibn İbrahim muvâcehesinde sağır-i mûmâ-ileyhin pederi mûmâ-ileyhden mevrûs olan terekesinden hâric olup vâlidesi müteveffât-ı mezbûrenin terekesinden:

		Guruş
Frenk bağı salkım elmas altun üzerine 1 adet	inkâr	3,000
Altun üzerine sağır elmas iğne 1 adet	inkâr	2,000
(yekun)		5,000

Varak No : 46a
Hüküm No : 1
Hüküm Tarihi : Fî 6 Zilhicce sene 1284 (30 Mart 1868)

Konusu: *Vefât iden Şerife Hâce Nefise Hanım'ın terekesinden olan eşyaların talep edilmesine dair dair.*

		Guruş
Nakl-i yekun		5,000
Tektaşlı elmas yüzük 1 adet,	inkâr	2,500
Hürmüz inci 9 adet,	inkâr	1,500
Sîm zarf 12 adet,	ikrâr	400
		9,400
Sîm satıl ibrik 1 adet ve sîm askı	inkâr	700
Sîm kova bardak 6 adet,	inkâr	600
Sîm kaşık 10 adet,	inkâr	500
Sîm kafesli sepet 1adet,	ikrâr	200
Sîm sağır mir'ât 1 adet,	ikrâr	250
Nühâs mangal 1 adet,	inkâr	150
		11,800
Fermâyiş şâl 5adet, birini	ikrâr	2,500
Beyaz câriye 2 adet	Mezkûr iki re's câriyeyi hanım müteveffât-ı mezbûrenin terekesinden olmak üzere bi'l-vesâye da'vâ ol dahi ben cariyelerden Sakıdı isminde olan câriyeyi Aydın'da Arslan Bey'den 1900 guruşa ve diğeri Vaslınigar isminde olan câriyeyi 1,5 sene mukaddem Tophane'de Laz Mehmed'den 5,000 guruşa müşerâ mâlımdır der.	10,000
Mücevher tobra 1 adet,	inkâr	10,000
Zümrüd yüzük 1 adet,	inkâr	3,000
(yekun)		37,300

Eşyâ ve mücevherât-ı mezkûreyi mûmâ-ileyh fuzûli ahz u kabz itmekle mevcûde ise a'yânını ve müstehlek ise kıymet-i mezkûresini saġîr-i mûmâ-ileyh için taleb, cevâbında ber-vech-i muharrer ikrâr ve inkârı muharrerdir. Fî 6 Zilhicce sene 1284

[Derkenar 1]

Tahrîr şud.

[Derkenar 2]

20

Hüsrevpaşalı Mustafa Çavuş

[Derkenar 3]

Zevce-i müteveffât-ı sâniye mûmâ-ileyhânın terekesi Evkâf Mahkemesi'nden tahrîr olunmuş idüġi.

[Derkenar 4]

Mezbûre Şerife Nefise Hanım'ın verâseti;

Zevç-i mezbûr

İbn mûmâ-ileyh Ahmed Muhyiddin, on beş yaşında olup isbât-ı rüşd iddi'â ider.

[Derkenar 5]

Fetvâhâneye havâle şud. Fî 20 Zilhicce sene

[Derkenar 6]

Lede'l-istiftâ isbât-ı rüşd müdde'âsı sâbit olur ise kendüsi da'vâya muktedir olacağı şifâhen cevap virildiġi inhâ olunmuşdur. Fî 23 Zilhicce sene 1284

[Derkenar 7]

Müdde'î vasî-i mûmâ-ileyh Behcet Efendi inkârda kalan eşyâ ve huliyyât müdde'âsını isbâtdan izhâr-ı acz idüp hasmı mezbûra yemîn verilmekle mûcebince bilâ beyyine men' olunup mâ'adâ iki re's câriye husûsu için dâireye havâle ve mezkûr câriyelerin dahi gelmesine emir buyrulmuşdur. Fî 4 Safer sene 1285

Varak No	: 46b- (47a)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 6 Muharrem sene 1285 (29 Nisan 1868)

Konusu: *Üsküdar'da ahâlî-i karyenin odun ve kömür ve sâ'ir zarûriyelerine ve eşyâ vaz'ına mahsûs iken bu bölgenin Rum milletinin du'â mahalli olduğu iddia edilerek birkaç def'a etrafına parmaklık vaz'ıyla zabta cür'et ve kıyâm eylenmesine dair.*

(46b) Medîne-i Üsküdar'a muzâfe Kadı karyesi imâmı Ahmed Efendi ibn el-Hâc Ahmed ve muhtâr-ı evvel ve sânîsi Mehmed Galib Efendi ibn el-Hâc Ahmed ve ahâlîden Berber İsmail Ağa ibn el-Hâc Emin ve Bağcı el-Hâc İbrahim Ağa ibn Hüseyin ve Bağcı İsmail Ağa ibn Ahmed ve ketebeden Mehmed Raşid Efendi ibn Ahmed ve Dîvân-ı Hümâyûn Kalemi hulefâsından Mustafa Raşid Efendi ibn Mustafa ve Maliye Muhâkemât Meclisi Kalemi hulefâsından el-Hâc Mehmed Efendi ibn el-Hâc İbrahim ve Hoca İbrahim Efendi ibn Mustafa ve Yusuf Ağa ibn Abdullah ve el-Hâc Mustafa Ağa ibn Mehmed nâm kimesneler;

Karye-i mezkûrede mütemekkin teb'a-i Devlet-i Aliyye'den ve beratlu Avrupa tüccârından Kirilos veled-i Pavli muvâcehesinde karye-i mezkûre câmi'-i şerîfi önünde sâhilde vâki' büyük taş iskele meydanı kadîmü'l-eyyâmdan berü halled-âşiyân Sultân Selim Hân-ı kadîm aleyhi'r-rahmeti rabbihi'r-rahîm hazretlerinin karye-i mezkûre ahâlîsinin ihtiyâcât-ı zarûriyeleri zımnında menâfi'-i umûm-ı ibâd için terk etmiş olduğu mahallerden olup ancak ahâlî-i karyenin hatab ve kömür ve sâ'ir havâyic-i zarûriyelerine ve ma'âzallâhi te'âlâ harîk zuhûrunda eşyâ vaz'ına mahsûs iken zikr olunan meydandan vapur iskelesi râh-ı râstında bulunan mahallinden kırk elli zirâ' mahallini çend sene akdem Rum milleti güyâ haçlarını bahre ilkâ itdikleri zamanda du'â mahallidir diyerek birkaç def'a etrafına parmaklık vaz'ıyla bilâ sened fuzûli zabta cür'et ve kıyâm eylediklerinde ancak mahall-i mezkûra dahl ve ta'arruzları ahâlî-i karye tarafından men' ile ihdâs itmiş oldukları parmaklık ref' ve hedm olunmuş ve mahall-i mezkûra dahi on on beş seneden berü kavun karpuz vaz' olunmak üzere salaş inşâ olunurken bu esnâda merkûm Kirilos mahall-i mezkûra mülkü olmak üzere bi-gayri hakkın vaz'-ı yed ider olmakla su'âl olunup mahall-i mezkûrdan keff-i yedine merkûm Kirilos'a tenbîh olunmak murâdımızdır diyü da'vâ itdiklerinde ol dahi cevâbında

mahall-i mezkûra vaz'-ı yedini ikrâr lâkin yedimde olup 2 Zilka'de sene 1226 târihiyle muvarrah ve ol târihde medîne-i merkûme nâ'ibi Hâfız Osman Efendi'nin imzâ ve hatmini haviye işbu bir kıt'a mübâya'a hücceti nâtıka olduğu üzere Mekke-i Mükerreme kâdısı esbak es-Seyyid Mehmed Emin Molla Efendi neclü'l-merhûm sudûr-ı izamdan es-Seyyid Abdullah Molla Efendi tarafından vekîli Ahmed Efendi Kadı karyesinde Orta İskele nâm mahalde vâki' arsasının senevî 20 akçe mukâta'alu bir taraftan Köseoğlu menzili ve bir taraftan Kurd zimmî değirmeni ve bir taraftan leb-i deryâ ve taraf-ı râbi'i tarîk-i âmm ile mahdûd derûnunda eşcâr-ı müsmire ve gayrı müsmireli etrafı taş dîvârı ile hâvî bir kıt'a mülk harâb sedli bağçe müvekkilinin mülkü olmak üzere teb'a-i Devlet-i Aliyye'den Kasap Kosta veled-i Hırsto'ya 80 guruşa bi'l-vekâle ba'de'l-bey' merkûm Kosta fevt oldukda bi'l-cümle vereseşi olan zevcesi Odeke;

(47a) Ve evlâd-ı kibâr ve sığârları Yorgaki ve Yanko ve Kostanti ve Anastasya bağçe-i mahdûde-i mezkûreyi kezâlik yedimde olup 27 Zilhicce sene 1234 günü târihiyle muvarrah ve ol târihde medîne-i mezkûre kâdısı olan Yazıcızâde İbrahim Edhem Efendi'nin imzâ ve hatmini haviye işbu bir kıt'a mübâya'a hücceti nâtıka olduğu üzere Ecioğlu Yani veled-i Nikola'ya 80 guruşa bi'l-verâse ba'de'l-bey' merkûm Yani dahi fevt oldukda vereseşi olan sulbi kebîr oğulları Bakkal Nikoli ve Bakkal Yorgi ve kebîre kızı Zobiçe bağçe-i mahdûde-i mezkûreyi yine yedimde olup 13 Şevvâl sene 1275 günü târihiyle muvarrah ol târihde medîne-i merkûmede nâ'ibü's-şer' olan mevâlî-i izamdan fazîletlü es-Seyyid Ahmed Hilmi Efendi'nin imzâ ve hatmini haviye işbu bir kıt'a hüccet-i şer'iyye mantûkunca 5,000 guruşa bana bi'l-verâse bey' ve temlik ve teslîm itmeleriyle ol vechile mahall-i mezkûra âhardan müşterâ mülküm olmak üzere bi-hakkın vaz'-ı yed iderim diyüp mâ'adâ müdde'âlarını inkâr ider. Fî 6 Muharrem sene 1285

[Derkenar 1]

Tahrîr şud

[Derkenar 2]

21

Erzincanlı Abdülkadir Çavuş

[Derkenar 3]

Merkûm Kirilos tarafından husûmet ve redd-i cevâba vekîl-i müseccel-i şer'îleri Tüccâr Maslahatgüzârı Kostaki veled-i Dimitraki bi'l-muvâcehe tescîl ol dahi kabul.

Fî 6 Muharrem sene 1285

[Derkenar 4]

Mahallinde keşf ve mu'âyene ve tersîm-i haritaya ve mezkûr hüccetlerin hudûd-ı erba'asını tedkîk ve tatbîka havâle buyrulmuştur. Fî 4 Safere sene 1285

[Derkenar 5]

Münâza'un-fih olan mahallin menâfi'-i ibâd için mine'l-kadîm terk olunan mahal idüğünü vekîl-i merkûm huzûr-ı âlîde ikrâr ve i'tirâf itmişdir. fi 13 Receb sene 1285.

Varak No	: 47a- (47b)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî selhi Receb sene 1284 (Ekim/ Kasım 1867)

Konusu: *Üsküdar'da Avanis, Avakim ve Negdar'a ait dükkanların yanmaları ve bu durum üzerine 1274 senesinde vakıf mallarından bağış olarak verilmesine ve dükkanlara ilave bina eklenmesi için karar verilmesine dair.*

(47a) Medîne-i Üsküdar'da Rum Mehmed Paşa Mahallesi'nde vâki' tarikat-i aliyye-i Mevleviyye hânkâh-ı şerîfi postnişîni ve vakfının bi'l-meşrûta mütevellîsi sâhib-i arzuhâl es-Seyyid eş-Şeyh Ahmed Arif Efendi ibn es-Seyyid Mehmed Ruhi Efendi'nin sulbi kebîr mahdûmları ve taraflarından husûs-ı âti'l-beyânda vekîl-i müseccel-i şer'îsi Mehmed Hasib Efendi;

Zikri âti dîvâra el-yevm iştirâken vaz'-ı yedi mütehakkık olan teb'a-i Devlet-i Aliyye'den ve Ermeni milletinden Kireççi Avanis ve Sıvacı Avakim veledey Karabet ve teb'a-i merkûme nisvânından ma'rîfetü'ş-şahs Negdar bint-i Mosis muvâcehelerinde Hazîne-i Evkâf-ı Hümâyûn'dan mazbûten idâre ve rü'yet olunan evkâfdan hüdâvendigâr-ı esbak cennet-mekân firdevs-âşiyân merhûm ve mağfûrûn-leh Sultân Mustafa Hân tâbe serâhu hazretleri evkâf-ı celîlelerine zikri âti husûsda kibel-i şer'eden

kâimmakâm-ı mütevellî nasb ve ta'yîn olunan câbî-i vakf es-Seyyid Mehmed Rıfat Efendi ibn es-Seyyid Mehmed Derviş hâzır olduğu hâlde dergâh-ı şerîf-i müşârün-ileyh ittisâlinde kâ'in cennet-mekân müşârün-ileyh hazretleri vakfî müsakkafâtından olup ebniye hulefâsı ma'rifetiyle mukaddemce tanzîm olunup işbu meclis-i şer' de ibrâz olunan bir kıt'a haritada

(47b) Gösterildiği vechile birbirine muttasıl bir bâb sepetçi ve bir bâb hallaç ve bir bâb horasancı dükkânlarının üçer sehim i'tibârıyla birer sehim hisse-i şâyi'aları merkûmûn Avanis ve Avakim ve Negdar'ın ve mâ'adâ birer sehim hisse-i şâyi'aları dahi âharın bâ-temessükât-ı mütevellî bi'l-icâreteyn şâyi'an taht-ı tasarruflarında ve dekâkîn-i mezkûre ittisâlinde vâki' yine harita-i merkûmede işâret olunduğu üzere tûlen 28 zirâ' ve arzan 23 parmak ki be-hesâb-ı terbi'î 21 zirâ' 12 parmak dîvâr mine'l-kadîm dergâh-ı şerîf-i mezkûr müştemilâtından iken 1273 senesi hilâlinde mahall-i mezkûrda vukû' bulan harîkde hânkâh-ı şerîf-i mezkûr ile zikr olunan dükkânlar muhterik olduğuna binâ'en merkûmûn Avanis ve Avakim ve Negdar'dan her biri dîvâr-ı mezkûrî dekâkîn-i mezkûre ebniyesine ilâve ilhâk iderek kâimmakâm-ı mütevellî hâzır mezbûr ile ma'an fuzûli ve bi-gayri hakkın zabt ve hâlâ vaz'-ı yed itmeleriyle su'âl olunup dîvâr-ı mezkûrdan keff-i yed ve kamâkân dergâh-ı şerîf-i mezkûr müştemilâtından olmak üzere pederim ve müvekkilim mûmâ-ileyh için bana teslîme merkûmûn Avanis ve Avakim ve Negdar ile kâimmakâm-ı mütevellî hâzır mezbûr es-Seyyid Mehmed Rıfat Efendi'ye tenbîh olunmak murâdımdır diyü bi'l-vekâle da'vâ itdikde anlar dahi cevâblarında dekâkîn-i mezkûre hisseleri vech üzere el-yevm şâyi'an taht-ı tasarruflarında olduğu ve dekâkîn-i mezkûreye vaz'-ı yedlerini her biri ikrâr ve i'tirâf idüp lâkin dekâkîn-i mezkûre târih-i mezkûrda vukû' bulan harîkde muhterik oldukdan sonra mutasarrıf-ı sâbıkları dekâkîn-i mezkûreyi 1274 senesi hilâlinde teberru'an li'l-vakf mâllarından harc u sarfla binâ ve inşâ ve dîvâr-ı mezkûr dahi mukaddem dekâkîn-i mezkûre müştemilâtından olduğundan dîvâr-ı mezkûrî dekâkîn-i mezkûre ebniyelerine ilâve ve ilhâk ve bir müddet zabt ve tasarruf idüp ba'dehu 1281 senesi hilâlinde bize bâ-re'y-i mütevellî kat'iyen fâriğ olmalarıyla biz dahi binâ'en-aleyh zabt ve tasarruf ideriz diyü hâzır kâimmakâm-ı mütevellî mezbûr ile ma'an müdde'î-i vekîl-i mezbûrun ber-vech-i muharrer müdde'âlarını inkâr iderler.

Fî selhi Receb sene 1284

[Derkenar 1]

Tahrîr şud 22

Varak No	: 48a
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 15 Şevvâl sene 1284 (9 Şubat 1868)

Konusu: Rize kasabası Müfti Mahallesi ahâlîsinden olup 1270 senesi hilâlinde vefat eden tüccârdan Abdurrahim Ağa ibn el-Hâc Mehmed ağa ibn Abdullah'ın verâsetine dair.

(48a) Rize kasabası mahallâtından Müfti Mahallesi ahâlîsinden olup 1270 senesi hilâlinde fevt olan tüccârdan Abdurrahim Ağa ibn el-Hâc Mehmed ağa ibn Abdullah'ın verâseti;

3 sümün, Rizede Zevce Hamide Hanım ibnet-i el- Hâc İbrahim 15	Darsal ya'da 16,Sülüsân Bint mukaddemâ sağîre ve hâlâ kebîre Şerife Necibe Hanım 40	Bint sağîre Şerife 8	Ammi li- ebeveyn Zekeriya ibn Abdullah 25 Câbî elinde 8	Mes'ele 24x5 120
---	--	----------------------------	--	------------------------

Münhasıra ba'de bent sağîre-i mezbûre Şerife fevt olup verâseti;

Sülüs-i kül Ümm Zevce-i mezbûre Hamide Hanım 31	3 nısf Uht-i li-ebeveyn Mezbûre Şerife Necibe Hanım 64	Mes'ele 6 Rû'ye 5
---	---	----------------------

Ba'de'l-inhisâr verese-i mezbûrûndan sâhibe-i arzuhâl mezbûre Şerife Necibe Hanım; Rize ahâlîsinden derûn-ı arzuhâlde mezkûrû'l-isim tüccârdan el-Hâc Mustafa Ağa ibn el-Hâc Yakub muvâcehesinde yedimde olan 3 Cemâziyelevvel sene 1270 târihiyle muvarrah Rize Mahkemesi'nden virilen bir kıt'a mazbata kaydı nâtik olduğu

üzere mezbûr el-Hâc Mustafa Ağa'nın Abaza memâlikinde Camcıra nâm mahalde vâki' Çemşir Gümrüğüne çemşir ağacı gümrüğü rûsûmâtından vereceği olan 606 aded Rusya karbonu babam ve mûrisim müteveffâ-yı merkûm Abdurrahim Ağa 1267 senesi hilâinde mezbûr el-Hâc Mustafa Ağa'nın bi-şati'r-rucû' gümrük me'mûruna mâlından edâ ve îfâ itdikden sonra mezbûr el-Hâc Mustafa Ağa zikr olunan 606 adet karbonun ancak 211 adedini babam ve mûrisim müteveffâ-yı mezbûr Abdurrahim Ağa hayâtında edâ ve îfâ idüp bâkîsi olan 395 adet karbonu kable'l-edâ ve'l-îfâ pederim mezbûr Abdurrahim Ağa fevt olup mârrü'z-zikr 395 adet karbon benimle verese-i sâ'ire-i mezkûresine mevrûs olmakla zikr olunan 395 adet karbondan hisse-i irsiyyeme isâbet iden 210 adet karbonun emsâlini mezbûr el-Hâc Mustafa Ağa'dan bi'l-verâse hâlâ taleb iderim diyü da'vâ ider, ol dahi cevâbında yedinde olan 29 Rebî'ulevvel sene 1271 târihiyle muvarrah Rize kazâsı nâ'ibi Mehmed Nazifi Efendi'nin mührüyle memhûr işbu bir kıt'a i'lâmı ibrâz ile cevâb verir.

Fî 15 Şevvâl sene 1284

[Derkenar 1]

Tahrîr şud 22

[Derkenar 2]

Şehremini Mehmed Kavas

[Derkenar 3]

İsbâtdan âciz yemîn verilmekle men' olundu. Fî 9 Rebî'ulevvel sene 1285

Varak No	: 48b- (49a)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 7 Safer sene 1285 (30 Mayıs 1868)

Konusu: Üsküdar'da Selamiali Efendi Mahallesi'nde otururken bu tarihten on sekiz ay önce vefat eden teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin Ermeni milleti nisvânından Aranik bint-i Karabet'in verâsetine dair.

(48b) Üsküdar'da Selamiali Efendi Mahallesi'nde mütemekkiye iken işbu târihten 18 ay mukaddem fevt olan teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin Ermeni milleti nisvânından Aranik bint-i Karabet'in verâseti;

Şuhudü'l-hal

İbnü'l-uht li-ebeveyn Kayıççı Toma	İbnü'l-uht li-ebeveyn Hacı Karabet	Uht li-ebeveyn Sülüs Vartini	Uht li-ebeveyn Sülüs Olomik
------------------------------------	------------------------------------	------------------------------	-----------------------------

Ba'de'l-inhisâr verese-i merkûmûndan merkûmûn Toma ve Vartini ve Olomik taraflarından husûs-ı âti'l-beyânda vekîl-i müseccel-i şer'îleri Ağasi veled-i Artin M Üsküdar'da Selami Mahallesi Ermeni kenîsesi mütevellîsi Yeni Hân sarrâfânından Hoca Sergiz veled-i Kirkor tarafından müseccele vekîl-i şer'îsi Bedros veled-i İstapan muvâcehesinde müteveffât-ı merkûmenin fevtinden sonra müvekkil-i merkûm Hoca Sergiz ile sâ'in kenîse meclisi a'zâları müteveffât-ı merkûmenin menzilinde olan sanduğunu kenîse-i mezkûr meclisine celb itmeleriyle sanduk-ı mezkûr derûnunda zuhûr iden tahvîlât mantûklarınca müteveffât-ı merkûme Aranik'in

	Guruş
Müteveffâ Odyan Bogos zimmetinde cihet-i karzdan bâ-tahvîl	10,000
Botçıyan Ağyara bâ-tahvîl	1500
(yekun)	11,500

Alacak hakkı olup kable'l-ahz fevt ve meblağ-ı mecmû'-ı mezkûr 11,500 guruş verese-i münhasırası merkûmûna mevrûs olmuşiken müvekkil-i merkûm Hoca Sergiz

meblağ-ı merkûm 10,000 guruşu müteveffâ-yı medyûn-ı merkûm Odyan Bogos'un fevtinden sonra terekesinden ve 1500 guruşu dahi medyun-ı merkûm Botçiyân Ağya'dan fuzûli ve bi-gayri hakkın ahz u kabz ve müvekkilirim merkûmûna nesne virmeyüp yedinde kalmakla meblağ-ı merkûm 11,500 guruşdan müvekkilirim merkûmûnun hisse-i irsiyyelerine isâbet iden 7664 guruş ve kenîse-yi mezkûrun müvekkil-i merkûmdan mukaddem mütevellîsi olan müteveffâ-yı merkûm Odyan Bogos sağlığında işbu târihten 12 sene mukaddem müteveffât-ı merkûmeye hitâb idüp sen mâlından 15,000 guruş kenîse-i mezkûr için bana ver uhdemde bulunup kenîse-i mezkûrun akârından olan bir bâb vakf menzili sana ferâğ iderim diyüp müteveffât-ı merkûme dahi mâlından bedel nâmıyla meblağ-ı mezkûr 15,000 guruşu müteveffâ-yı mütevellî-i merkûm Bogos'a virüp lâkin müteveffâ-yı mütevellî-i merkûm Bogos menzil-i mezkûr müteveffât-ı merkûmeye ferâğ itmeyüp makbûzı olan meblağ-ı merkûm 15,000 guruşu kenîse-i mezkûrun nukûdı sanduğuna;

(49a) Mezkûr 15,000 guruş kenîse-yi mezkûr vakf sanduğunda mahfûz olduğuna binâ'en meblağ-ı merkûm 15,000 guruşdan dahi müvekkilirim merkûmûnun hisse-i irsiyyelerini müvekkil-i mütevellî-i merkûmdan bi'l-vekâle taleb iderim diyü da'vâ ol dahi cevâbında inkâr ider. vaz' idüp ba'dehu fevt oldukda müvekkil-i merkûm Hoca Sergiz kenîse-i mezkûr vakfına mütevellî nasb ve ta'yîn olunup el-yevm mütevellî-i vakf bulunduğuna ve meblağ-ı mezkûr 15,000 guruş kenîse-yi mezkûr vakf sanduğunda mahfûz olduğuna binâ'en meblağ-ı merkûm 15,000 guruşdan dahi müvekkilirim merkûmûnun hisse-i irsiyyelerini müvekkil-i mütevellî-i merkûmdan bi'l-vekâle taleb iderim diyü da'vâ ol dahi cevâbında inkâr ider.

Fî 7 Safer sene 1285

[Derkenar 1]

Tahrîr şud 22

[Derkenar 1]

24

Üsküdarlı el-Hâc Ali Kavas

[Derkenar 3]

Adem-i itâ'atla cevap verdi. Fî 9 Rebî'ulevvel sene 1285

[Derkenar 4]

Merkûm Odyan Bogos'un verâseti:

Zevce	İbn kebîr	İbn kebîr	İbn kebîr Haçık	Bint	Bint	Bint	Bint
Takohi	Kirkor	Nişan	Efendi Hâriciye	kebîre	kebîre	kebîre	kebîre
bint-i	Efendi	Efendi	ketebesinden	Uskahi	Aratohi	Vasilohi	Esek
Kirhor	Şûrâ-yı Devlet a'zâsından	ebniye kalfası					

Varak No : 49a-49b

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi : Fî 11 Safer sene 1285 (3 Haziran 1868)

Konusu: *İcadiye Mahallesi'nde yaşayan merhûme Cevri Usta Vakfından 20 akçe bir bâb menzil Ördek Minas'ın sağlığında taht-ı tasarrufunda iken o tarihlerde hayatta olan merkûm Ohannes'e intikâl etmiş olması ve sonrasında da merkûm Ohannes vefat edince hisse-i şâyi'ası sağîre kızı Manik'e intikâl etmişken, Lusik ve Nazlı ve Aksabet'den her birinin bu hisselerde hak iddia etmelerine dair dava.*

(49a) Teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin Ermeni milletinden ve ashâb-ı arzuhâlden Kirkor veledü'l-müteveffâ dülger kalfalarından Ördek Minas ve li-ebeveyn kızkarındaşı Dırohi'den her biri merkûmânın li-ebeveyn er karındaşları olup mu'ahharan vefât eden Ohannes veledü'l-müteveffâ-yı merkûm Ördek Minas'ın sulbiye sağîre kızı Manik'in anası ve bâ-hüccet vasî-i mansûbesi Nikidar bint-i Artin hâzır olduğu hâlde müteveffâ-yı merkûm ördek Minas'ın li-ebeveyn er karındaşı kızları Üsküdar'da İcadiye Mahallesi'nde sâkineler Lusik ve Nazlı ve Aksabet evlâdü'l-müteveffâ Arabacı Karabet muvâcehelerinde zikr olunan İcadiye Mahallesi'nde kâ'in merhûme Cevri Usta Vakf müsakafâtından ma'lûmü'l-hudûd ve'l-müştemilât beher şehir 20 akçe icâre-i mü'eccelelü bir bâb menzil babamız müteveffâ-yı merkûm Ördek Minas'ın sağlığında ile'l-fevt bâ-hâmiş-i temessük-i mütevellî tefevvüzen taht-ı tasarrufunda olup ba'de fevtihi bizimle li-ebeveyn er karındaşımız olup ol târihde ber-hayât olan merkûm Ohannes'e âdiyen eslâsen intikâl idüp ba'dehu merkûm Ohannes dahi fevt oldukda intikâlen mutasarrıf olduğu sülüs hisse-i şâyi'ası sağîre kızı merkûme Manik'e âdiyen intikâl etmişken merkûmât Lusik ve Nazlı ve Aksabet'den her biri fuzûli ve bi-gayri

hakkın ma‘an zabt ve hâlâ vaz‘-ı yed itmeleriyle keff-i yedlerine tenbîh olunmak matlûbumuzdur diyü bi‘l-asâle ve bi‘l-vesâye da‘vâ etdiklerinde onlar dahi cevâblarında menzil-i mezkûra vaz‘-ı yedlerini ikrâr

(49b) idüp lâkin menzil-i mezkûrun mutasarrıf-ı sâbıkı olan Kartal ahâlîsinden diğerk Minas veled-i Kirkor mutasarrıf olduğu menzil-i mezkûrı 11 Receb sene 1253 günü ferâğ murâd idüp babamız merkûm Karabet dahi tefevvüze tâlib olarak 7,500 guruşa pazarlık idüp babamız merkûm Karabet dahi bedel-i mezkûr 7,500 guruşu 11 Receb sene 1253 günü Üsküdar’da Bağlarbaşı’nda Çiçekçi Hacı Artin’in menziline karındaşı müteveffâ-yı merkûm Ördk Minas’a teslî idüp Evkâf-ı Hümâyûn hazînesinde senedât odasına git bedel-i mezkûr 7,500 guruşu bâyı‘-i merkûm diğerk Minas’a vir menzil-i mezkûrun benim üzerime re’y-i mütevellî ile ferâğını icrâ itdir dimiş iken müteveffâ-yı merkûm Ördk Minas fâriğ-i merkûmun ferâğından menzil-i mezkûrı nefsi içün bâ-re’y-i mütevellî tefevvüz ve kabul idüp lâkin menzil-i mezkûrun bedelini mücerred babamız merkûm virmiş olduğuna binâ’en babamız merkûmun dâhil-i havza-i tasarrufı olmak ve ba‘de vefâtihi bize eslâsen intikâl itmek iktizâ ider binâ’en-aleyh zabt ve vaz‘-ı yed ideriz diyü takrîr iderler müdde‘ûn-ı merkûmün dahi kabz-ı bedeli inkâr iderler.

Fî 11 Safer sene 1285

[Derkenar 1]

Tahrîr şud.

[Derkenar 2]

25

Kasımpaşalı Selim Kavas

[Derkenar 3]

Adem-i iltifâtle cevâb virdiler. Fî 9 Rebî‘ulevel sene 1285

Varak No	: 49b-50a
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 15 Safer sene 1285 (7 Haziran 1868)

Konusu: *9,000 guruşı talep eylediğimde onların bana mallarından 8.800 guruş teslim etmeleri üzerine Ortaköy'de sâkin Kayıkçı Nasuhoğlu Ali Ağa ibn Abdullah bin Hüseyin ve Tophane'de Kayıkçı Sakaoğlu Süleyman Ağa ibn Ali bin Süleyman nâm kimesneler şehâdetleriyle isbât edimesine dair.*

(49b) Anadolu'da Karahisâr-ı Şarki kazâsı kurâsından Ordu karyesi ahâlîsinden Hamleci Hüseyin Ağa ibn Ömer Ağa kazâ-i mezkûr ahâlîsinden Manifaturacı Kigork veled-i Abraham muvâcehesinde Manifaturacı Kalos veled-i Artin hâzır olduğu hâlde pederim hâlâ kazâ-i mezkûrda sâkin mezbûr Ömer Ağa'nın hâzır merkûm Kalos'a cihet-i karzdan iki bin üç yüz guruş zimmetinde deyni olduğundan meblağ-ı mezkûr 2300 guruş ile beş senelik bilâ devr-i nemâ olarak zam olunan 6,700 guruş ki cem'an 9,000 guruşı ben hâzır merkûm Kalos'a virmek üzere 15 Temmuz 1278 günü İstanbul'da Yeni Câmî'de manifaturacı dükkânında mâlımdan yirmilik ve onluk kâ'ime olarak merkûm Kigork'a def' ve teslim eylediğimde ol dahi yedimden vech-i muharrer üzere ahz u kabz idüp lâkin makbûzı olan meblağ-ı mezkûr 9,000 guruşı hâzır merkûm Kalos'a virmeyüp bi-gayri hakkın kendi umûruna sarfla istihlâk itmekle meblağ-ı mezkûr 9,000 guruşı merkûm Kigork'dan hâlâ istirdâd iderim diyü da'vâ etdikde ol dahi cevâbında müdde'î-i mezbûr Hüseyin Ağa'nın pederi mezbûrun işbu târihten beş sene mukaddem fevt olan Poliçeci Melkon zimmetinde bâ-defter-i müfredât 9,000 guruş deyni olduğundan müteveffâ-yı merkûm Melkon'a sağlığında bana bâ-mektûb emr idüp ben dahi müdde'î-i mezbûr Hüseyin Ağa ile karındaşı gâ'ib ani'l-beled Ali Ağa'dan

(50a) Meblağ-ı mezkûr 9,000 guruşı talep eylediğimde onlar dahi seviyyen mâllarından ancak bana 8,800 guruş def' ve teslim eylediklerinde ben dahi yedlerinden ahz u kabz ve müteveffâ-yı merkûm Melkon'a sağlığında tamâmen irsâl ve teslim etmişidim diyü hâzır merkûmun tasdikiyle takrîr ider. Fî 15 Safer sene 1285

[Derkenar 1]

Tahrîr şud.

[Derkenar 2]

26

Kemahlı Mehmed Çavuş

[Derkenar 3]

Mahallinde terâfu'a havâle şud. Fî 9 Rebî'ulevvel sene 1285

[Derkenar 4]

Müdde'î-i merkûm sekiz bin sekiz yüz guruş teslim müdde'âsını Ortaköy'de sâkin Kayıkçı Nasuhoğlu Ali Ağa ibn Abdullah bin Hüseyin ve Tophane'de Kayıkçı Sakaoğlu Süleyman Ağa ibn Ali bin Süleyman nâm kimesneler şehâdetleriyle isbât itmekle tezkiye havâle şud.

Fî 27 Safer sene 1286

Varak No	: 50a- (50b)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 19 Rebî'ulevvel sene 1285 (10 Temmuz 1868)

Konusu: *Kütahya'da zıkr olunan menzil ve dükkanların Hâce Nazife Hanım ile İbrahim Edhem Bey mirası aldıktan sonra İbrahim Edhem Bey'in hayâtında hisse-i irsiyyesine karşılık dükkanları ve bağçeyi müvekkile-i zevcesine vermesine dair.*

(50a) Kütahya müftîsi iken 1250 senesi hilâlinde vefât eden el-Hâc Abdurrahman Efendi ibn Osman Efendi'nin verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Hâce Nazife Hanım ibnet-i Abdullah ile sulbi kebîr oğlu İbrahim Edhem Bey'e münhasıra ba'dehu mûmâ-ileyh İbrahim Edhem Bey dahi işbu târihden 12 sene mukaddem vefât idüp verâseti zevce-i menkûha-i metrûkesi Şevkiyar Hanım ibnet-i Abdullah ile sulbiye kebîre kızları Zeliha ve Azime ve li-ebeveyn ammi oğlu Necib Efendi'ye münhasıra ba'dehu mûmâ-ileyhâ Zeliha Hanım dahi fevt olup verâseti zevci Süleyman Bey ibn Ali ve sadriye sağîre kızı Münire ve li-ebeveyn kız karındaşı mezbûre Azime'ye münhasıra ba'dehu mezbûr Necib Efendi dahi fevt olup verâseti zevcesi Şerife Hâtûn ibnet-i Abdullah ile sulbi kebîr oğlu Said Efendi ve sulbiye kebîre kızları Emetullah ve Havva

Hanımlara ba‘de’l-inhisâr vereseden zevce-i mûmâ-ileyhâ Hâce Nazife Hanım tarafından müseccelen vekîli Eyüb Efendi ibn İbrahim verese-i mezbûrûndan mezbûrûn Süleyman Bey ve Şevkiyar ve Azime Hanımlar taraflarından vekîl-i sâbitü’l-vekâleleri Yusuf Ağa ibn Ali muvâcehesinde Kütahya’da vâki‘ bir bâb mülk menzil ve dört bâb mülk dükkân ve bir kıt‘a bağçe müteveffâ-yı evvel mûmâ-ileyhin mülki iken müteveffâ-yı evvel mûmâ-ileyh el-Hâc Abdarrahim Efendi hayâtında vefâtından 13 sene mukaddem menzil-i mezkûrun rub‘ hisse-i şâyi‘ası ile dört bâb dükkân ve bir kıt‘a bağçeyi müvekkilem mûmâ-ileyhâya semen-i ma‘lûm ve makbûza bey‘ ve teslîm idüp ol dahi ber-vech-i muharrer iştirâ ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabul idüp şirâ‘en ve müstakilleten mülki olup müteveffâ-yı sâni mûmâ-ileyhin vefâtından sonra konak-ı mezkûrdan müvekkilem mûmâ-ileyhânın hissesi ifrâz olunup mâlından mebâlig-i ma‘lûme ile harc u sarfla üzerine 3 bâb oda ve bir hammâm ve bir matbah ve bir âhûr ve samanlık ve bir kilar ve iki halâ binâ ve inşâ idüp ve kanavât-ı memlûkesine tebe‘iyetle cereyân eden ma‘lûmü’l-mikdâr mâ-i lezîzin mahall-i mecrâsını müceddeden inşâ idüp tasarruf ve yedinde iken işbu hâzır bi’l-meclis Feyzullah Ağa’ya 80,000 guruş semen tesmiyesiyle bâ-hüccet bi-safkatin vâhide bey‘ ve temlîk ve teslîm idüp ol dahi ber-vech-i muharrer ba‘de’l-iştirâ ve’l-kabul mu’ahharan 15 Safer sene 1285 günü bey‘-i mezkûrî bi’t-terâzî fesh ve ikâle ve semen-i mezkûrî hâzır mezbûr

(50b) Feyzullah Ağa’ya redd ve teslîm idüp ol dahi ahz u kabz idüp hattâ müvekkilem mûmâ-ileyhâ emlâk-ı mezkûreye müteveffâ-yı sâni mûmâ-ileyhin hayâtında 12 sene müddet ve müteveffâ-yı evvel mûmâ-ileyhin hayâtında 13 sene müddet mutasarrıf olup müvekkilem mûmâ-ileyhâ emlâk-ı muharrere-i mezkûreden başka müteveffâ-yı evvel mûmâ-ileyhin terekesinden 18,000 kîse akçelik emlâk ve eşyâdan hisse-i irsiyyesinden müvekkilûn-ı mezbûrûn ile an-inkâr 135,000 guruş üzerine sulh olup müvekkilûn-ı mezbûrûnun zimmetlerini vekîl-i mezbûr dahi bi’l-vekâle ve mûmâ-ileyh Süleyman Bey bi’l-asâle müvekkilem mûmâ-ileyhânın zimmetini tarafeynden her biri ibrâ ve iskât ve kabul etmişler iseler de emlâk-ı mezkûre ol târihde ve hâlâ müvekkilem mûmâ-ileyhânın yedinde olup bunlardan sulh olmayup müvekkilûn-ı mezbûrûn yedi aydan berü müdahaleden hâlî olmamalarıyla vâki‘ olan müdâhaleleri men‘ olunmak murâdıdır diyü bi’l-vekâle da‘vâ vekîl-i mezbûr dahi cevâbında müteveffâ-yı evvel mûmâ-ileyhin emlâk-ı mezkûreyi bey‘ini inkârından başka zikr olunan menzil ve dekâkîn-i mezkûre dahi müteveffâ-yı evvel mûmâ-ileyhden

mûmâ-ileyhimâ Hâce Nazife Hanım ile müteveffâ-yı sâni mûmâ-ileyh İbrahim Edhem Bey'e mevrûs olduktan sonra müteveffâ-yı sâni mûmâ-ileyh İbrahim Edhem Bey hayâtında 23 Cemâziyelâhir sene 1259 günü hisse-i irsiyyesine mukâbil dekâkin ve bağçe-i mezkûreyi müvekkile-i zevce-i mûmâ-ileyhâya virüp ol dahi ahz u kabz idüp tarafeynden her biri yedimde olan târih-i mezkûr ile muvarrah nâ'ib-i Kütahya esbak Debbâğzâde Mehmed Necib Efendi'nin imzâ ve hatmiyle mahtûme işbu bir kıt'a hüccet-i şer'iyeye mantûkunca ahadühümâ âharın zimmetini kabulü hâvî ibrâ ve iskât idüp mu'ahharan konak-ı mezkûrdan müvekkile-i mûmâ-ileyhânın hissesi tefrîk ve kendüye virilüp ol dahi ber-minvâl-i muharrer ebniye ilâve iderek tasarrufunda ve yedinde iken müvekkile-i mûmâ-ileyhâ Hâce Nazife Hanım yedinde olan 1282 târihiyle Anadolu Kâdi'askeri esbak merhûm Mustafa Asım Efendi'nin işbu bir kıt'a i'lâmı mantûkunca bunları kabzını inkâr ile beraber emlâk-ı sâ'ire ve eşyâ ve hayvânâtı müvekkilelerin fuzûli ahz u kabz eylediler hissemden keff-i yed itsinüler diyü da'vâ ve inkârıma mukârin ber-vech-i muharrer sulh olup ve müvekkilelerimin zimmetlerini ibrâ etmişdir binâ'en-aleyh müdâhale iderim der ve müdde'î vekîl-i mezbûr Eyüb Efendi dahi müvekkilem bunları da'vâ itmedi ve sulhda dâhil değildir der. Fî 19 Rebî'ulevvel sene 1285

[Derkenar 1]

Tahrîr şud.

[Derkenar 2]

27

Hademe-i hazret-i Asafiden Lalelili Mustafa Ağa

[Derkenar 3]

Lede'l-istiftâ adem-i iltifâtla cevâb virildi. Fî 15 Rebî'ulâhir sene 1285

Varak No : 51a

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi : Fî 2 Rebî'ulâhir sene 1285 (23 Temmuz 1868)

Konusu: *Beyoğlu'nda Dörtyolağzı nâm mahallede yaşarken (1284)'te vefat eden teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin Rum milleti nisvânından Eleni bint-i Kostandi veled-i Atam'ın verâsetine dair.*

(51a)Beyoğlu'nda Dörtyolağzı nâm mahalle mütemekkinlerinden olup işbu 2 Muharrem sene 1284 günü fevt olan teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin Rum milleti nisvânından Eleni bint-i Kostandi veled-i Atam'ın verâseti;

Şuhudü'l-hal

İbn kebîr Kostandi Komyari	İbn kebîr Aşıl	İbn kebîr Aristidi	Bint-i kebîre Ağlayı
-------------------------------	----------------	--------------------	----------------------

Ba'de'l-inhisâr verese-i merkûmûndan merkûm Kostandi tarafından husûs-ı âti'l-beyânda vekîl-i müseccel-i şer'îsi Altuncı Kostaki veled-i Toma merkûmûn Aşıl ve Aristidi ve Ağlayı taraflarından husûs-ı âti'l-beyânda vekîl-i müseccel-i şer'îleri es-Seyyid Mehmed Raşid Efendi ibn Osman hâzır olduğu hâlde; Ada-i Kebîr'de mütemekkinine teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin Rum milletinden Kalyopi bint-i Nikola tarafından husûs-ı âti'l-beyânda vekîl-i müseccel-i şer'îsi Komidas veled-i Ohannes muvâcehesinde müvekkillerimiz merkûmûnun anları müteveffât-ı merkûme Eleni sağlığında bâ-hüccet-i şer'iyye müstakilleten yedinde mülkü olan ada-i mezkûrda Macar nâm mahalde kâ'in iki taraftan tarîk-i hâs ve leb-i deryâ ve bir taraftan Apeloğlu Andon bağı ve taraf-ı râbi'i tarîk-i âmm ile mahdûd terbi'an 3500 zirâ' arsa üzerine mebnî müştemilât-ı ma'lûmeyi hâvî bir bâb mülk menzil ile menzil-i mezkûr ittisâlinde kâ'in buyût-ı adîde ve bağçe ve müştemilât-ı sâ'ire-i ma'lûmeyi hâvî bir bâb mülk lokantayı el-yevm Paris'de mütemekkinine teb'a-i Devlet-i Aliyye'den Lagorata bint-i Migeli'ye cihet-i karzdan zimmetinde deyni olan 2120 adet yüzlük mecîdî altını mukâbelesinde 1279 senesi Şa'bânü'l-mu'azzamının on sekizinci günü kendi menziline sâkine ve cümlesi kendi eşyâsıyla meşgûle iken gâ'ibe-i merkûme Lagorata'ya kable't-tahliye rehin vaz' ve her ne zaman deyn-i mezkûrî edâ ider ise emlâk-ı muharrere-i

mezkûreyi gerü virmek üzere mukâvele idüp ve yevm-i mezkûrda Kartal nâ'ibi bulunan mevâlî-i izamdan Pirlepelizâde fazîletlü Süleyman Şefik Efendi bi'l-îcâb ada-i mezkûra gelüp yevm-i mezkûrda müteveffât-ı merkûme Eleni nâ'ib-i mûmâ-ileyh huzûrunda emlâk-ı muharrere-i mezkûreyi gâ'ibe-i merkûme Lagorata'ya suret-i kat'ıyyede bey'ini takrîr etdikden sonra merkûme Lagorata dahi mukâvele-i mezkûreyi nâtik müteveffât-ı merkûme Eleni yedine bir kıt'a mukâvele senedi virüp ve hattâ müteveffât-ı merkûme Eleni sağlığında menzil ve lokanta-i mezkûrları 3,5 sene müddet dahi tasarruf idüp ve âhara îcâr idüp ba'dehu müteveffât-ı merkûme Eleni kable edâ'i'd-deyn fevt olup emlâk-ı muharrere-i mezkûre müvekkillerimiz merkûmûna mevrûs oldukdan sonra merkûme Lagorata emlâk-ı mezkûreyi 7 Safer sene 1283 târihiyle muvarraha ve ol târihde Kartal nâ'ibi bulunan es-Seyyid Halil Zühdü Efendi'nin bir kıt'a

(51b) Mübâya'a hücceti mantûkunca müvekkil-i merkûme Kalyopi'ye semen-i medfû' ve makbûza kat'ıyyen bey' ve teslîm idüp ol dahi ber-vech-i muharrer iştirâ ve tesellüm ve kabul ve el-yevm vaz'-ı yed ider olmakla su'âl olunup emlâk-ı muharrere-i merkûmeden keff-i yed ve müvekkillerimiz merkûmûna teslîme müvekkile-i merkûme Kalyopi'ye izâfetle vekîl-i merkûm Komidas'a tenbîh olunmak murâdımızdır diyü da'vâ etdiklerinde vekîl-i merkûm Komidas dahi cevâbında müteveffât-ı merkûme Eleni ber-vech-i muharrer mâlike olduğu emlâk-ı mezkûreyi gâ'ibe-i merkûme Lagorata'ya tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî şurût-ı müfsideden ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ve safka-i vâhîde ile ber-mûceb-i hüccet-i mezkûre kat'ıyyen bey' ve temlîk ve teslîm eylediğinde ol dahi ber-minvâl-i muharrer iştirâ ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabul idüp ba'de gâ'ibe-i merkûme dahi ber-vech-i muharrer şirâ'en mâlike olduğu emlâk-ı muharrere-i merkûmeyi müvekkilem merkûme Kalyopi'ye 5,000 adet yüzlük mecîdiye altunu semen-i medfû' ve makbûza bâten ve sahîhan bi-safkatin vâhîde bey' ve temlîk ve teslîm idüp ol dahi ber-vech-i muharrer iştirâ ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabul etdikden sonra müvekkilem merkûme şirâ'en mâlike olduğu emlâk-ı muharrere-i merkûmeyi mâlından 20,000 guruş sarfla ta'mîr ve termîm ve bir matbah binâ ve bağçe inşâ etmişdir diyüp müdde'ûn-ı vekîlân-ı merkûmânın ber-vech-i muharrer mâ'adâ müdde'âlarını bi'l-vekâle inkâr ider. Fî 2 Rebî'ulâhir sene 1285

[Derkenar 1]

İ'lâmı tahrîr şud.

[Derkenar 2]

28

Dîvândan Behcet Ağa

[Derkenar 3]

Merkûmûn Aşıl ve Aristidi ve Ağlayi taraflarından talep ve da'vâ ve sulh ve ibrâya merkûm Taşçı Andon'u müsecceleden vekîl etmişlerdir.

Fî 22 Cemâziyelâhir sene 1285

[Derkenar 4]

Mukâvele senedi kable'l-bey' i'tâ olunmuş ve zikr olunan 2120 adet mecîdi altunu gâ'ibe-i merkûme Lagorata'ya deynleri bulunmuş idüğü.

[Derkenar 5]

Münâza'un-fih olan mahal mahallinde Osman Efendi ve ebniye hulefâsı irsâliyle keşf olunmakla haritası mevcûd idüğü.

Varak No	: 51b- (52a-52b)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 2 Rebî'ulâhir sene 1285 (23 Temmuz 1868)

Konusu: *Merkûm Kostaki ile merkûm Komidas mahkemesinde; Ada-i mezkûrda mezkûr lokanta dâhilinde olan zevcesi Eleniko menzili ve bağçesi, merkûm Komidas limonluğu, mezkûr lokanta, bir bâb mülk menzil ve bağçeyi Kostaki Komyari 1279 senesinde mâlikesi olan Marigo Kadın'dan alarak menzil ve bağçeyi ta'mîr ettirip sonradan da 1279 senesinde merkûme Lagorata'nın mâlından 1,000 adet yüzlük mecîdi altını almasına dair.*

(51b) Merkûm Kostaki Komyari tarafından husûs-ı âti'l-beyânda vekîl-i müseccele-i şer'îsi merkûm Kostaki; vekîl-i merkûm Komidas muvâcehesinde ada-i mezkûrda mezkûr lokanta dâhilinde kâ'in bir taraftan Zarifi zevcesi Eleniko menzili ve

bağçesi ve bir taraftan merkûm Komidas limonluğu ve bir taraftan mezkûr lokanta ve taraf-ı râbî'î leb-i deryâ ile mahdûd müştemilât-ı ma'lûmeyi hâvî bir bâb mülk menzil ve bağçeyi müvekkilim merkûm Kostaki Komyari 18 Şa'bân sene 1279 günü mâlikesi olan gâ'beti ani'l-beled Marigo Kadın'dan iştirâ ve kabz idüp ol vechile şirâ'en ve müstakillen yedinde mülkü olup ve mebâliğ-i ma'lûme harc u sarfla menzil ve bağçe-i mezkûrları ta'mîr idüp mu'ahharen ya'ni 21 Ramazân sene 1279 gâ'ibe-i merkûme Lagorata'nın mâlından ve yedinden iktirâz ve kabz eylediği 1,000 adet yüzlük mecîdi

(52a) Altunu mukâbelesinde ve kendi menzil-i mezkûr derûnunda sâkine ve eşyâsı ile cümlesi meşgûl iken gâ'ibe-i merkûme Lagorata'ya rehin vaz' idüp mu'ahharan huzûrî şer'a gidüp bâ-hüccet-i şer'iyye gâ'ibe-i merkûme Lagorata'ya ol mikdâr gurus semen tesmiyesiyle kat'iyyen bey'ini takrîr idüp lâkin her ne zaman edâ-i deyn ider ise yine girü virmek üzere beynlerinde vukû' bulan mukâveleyi nâtık işbu bir kıt'a senedi müvekkilim merkûm Kostaki Komyari yedine itâ etdikden sonra müvekkilim merkûm edâ-i deyn ile fekk-i rehn itmeksizin gâ'ibe-i merkûme Lagorata ma'a bağçe menzil-i mezkûr 7 Safer sene 1283 günü semen-i ma'lûm ve makbûza müvekkile-i merkûme Kalyopi'ye bâ-hüccet-i şer'iyye bey' ve temlik ve teslim eylediğimde ol dahi ber-vech-i muharrer iştirâ ve temellük ve tesellüm ve kabul ve el-eyvm müstakilleten zabt ve vaz'-ı yed ider olup lâkin bey'-i sâni-i mezkûr müvekkilim merkûm mücîz ve râzı olmamakla ma'a bağçe menzil-i mahdûd-ı mezkûrdan keff-i yed ve mahallinde müvekkilim merkûm Kostaki Komyari'ye teslim ve yine ada-i mezkûrda vâki' bir taraftan Petraki bint-i Dimitri menzil ve bağçesi vea iki taraftan mezkûr lokanta ve bir taraftan tarîk-i hâs ile mahdûd tahmînen 1,000 zirâ' bir kıt'a mülk arsa dahi teb'a-i Devlet-i Aliyye'den gâ'ib ani'l-beled İstapan'ın yedinde mülkü iken gâ'ib-i merkûm İstapan 5 Cemâziyelevvel sene 1281 günü ber-vech-i muharrer mâlik olduğu arsa-i mezkûreyi 308 adet mecîdi altunu semen tesmiyesiyle müvekkilim merkûm Kostaki Komyari'ye bey' idüp ol dahi ba'de'l-iştirâ gâ'ibe-i merkûme Lagorata'dan istikrâz eylediği 308 adet yüzlük mecîdi altununu bâyi'-i gâ'ib-i merkûm İstapan'a virüp ve arsa-i mezkûreyi kendi ismine hüccet itdirmeyüp bâyi'-i merkûmun bey'inden te'mîn için ol gün gâ'ibe-i merkûme Lagorata ismine bey'ini takrîr itdirdikden sonra deyni olan mârrü'z-zikr 308 adet mecîdi altunu mukâbelesinde arsa-i mezkûreyi gâ'ibe-i merkûme Lagorata'ya yine mukâvele-i mezkûre vechile rehn idüp ol dahi ba'de'l-irtihân gâ'ibe-i merkûme Lagorata yedinde rehn olan arsa-i mezkûreyi

bâlâda muharrer olan emlâk ile ma'an müvekkile-i merkûme Kalyopi'ye bâ-hüccet-i şer'iyeye semen-i ma'lûm ve makbûza bey' ve teslîm eylediğinde ol dahi ber-vech-i muharrer ba'de'l-iştirâ ve't-tesellüm ve'l-kabul el-yevm vaz'-ı yed ider olup lâkin bey'-i sâni-i mezkûrı müvekkilim merkûm Kostaki Komyari mücîz ve râzı olmamakla arsa-i mezkûreden dahi keff-i yed ve mahallinde müvekkilim merkûm Kostaki Komyari'ye teslîme vekîl-i merkûm Komidas'a tenbîh olunmak murâdıdır bi'l-vekâle da'vâ etdikde vekîl-i merkûm Komidas dahi cevâbında mârrü'l-beyân 13 Safer sene 1283

(52b) Günü târihiyle muvazzah olan hüccet-i mezkûreyi ibrâz ile emlâk-ı mezkûre müteveffât-ı merkûme Eleni'nin şirâ'en ve müstakillen mülkü olup ba'dehu gâ'ibe-i merkûme Lagorata'ya semen-i ma'lûm ve makbûza bâ-hüccet-i şer'iyeye bey' ve temlîk ve teslîm eylediğinde ol dahi ba'de'l-iştirâ ve't-temellük ve't-tesellüm ve'l-kabz ve'l-kabul emlâk-ı mezkûreyi 5,000 adet mecîdi altunu semen-i medfû' ve makbûza müvekkilem merkûme Kalyopi'ye bâ-hüccet-i şer'iyeye bey' ve temlîk ve teslîm eylediğinde ol dahi iştirâ ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabul idüp şirâ'en mülkü olmakla bi-hakkın vaz'-ı yed ider diyüp müdde'î-i vekîl-i merkûmun ber-vech-i muharrer mâ'adâ müdde'âsını inkâr ider.

Fî 2 Rebî'ulâhir sene 1285.

[Derkenar 1]

İ'lâmı tahrîr şud.

[Derkenar 2]

29

Mübâşir-i mûmâ-ileyh

[Derkenar 3]

Mebî'-i evvel-i mezkûrların kat'iyen vukû'unı müdde'î-i merkûm Komyari Kostandi ile vekîl-i merkûm Andon tamâmen ikrâr ve tasdîk itmeleriyle cevâb virildi.

Fî 16 Rebî'ulevvel sene 1286

[Derkenar 4]

Mukâvele senedi bey'in takrîrinden mukaddem idüğü ve bâlâda muharrer mebâliğ-i müstakraza el-yevm deyni idüğü ve bu mahal dahi harita-i mezkûrede muharrer idüğü.

Varak No	: 52b- (53a)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 2 Rebî'ulâhir sene 1285 (23 Temmuz 1868)

Konusu: *Üsküdar'a bağlı Kuzguncuk karyesinde yapılan hisse paylaşımlarında 3300 guruşun kız karındaşı Maryo'ya bırakılmasına dair.*

(52b) Sâhibe-i arzuhâl ma'rifetü'z-zât mühtediye Refia Hanım ibnet-i Abdullah, derûn-ı arzuhâlde mezkûretü'l-isim Devlet-i Aliyye teb'asının Rum milleti nisvânından şahsı mu'arrefe Maryora bintü'l-müteveffâ İstavri veled-i Atam tarafından husûs-ı âtîde vekîl-i müsecceli li-ebeveyn er karındaşı teb'a-i merkûmeden Apostol muvâcehesinde cennet-mekân Sultân abdülhamid Hân Vakfı mülhakâtından merhûm Abdullah Ağa Vakfı'ndan medîne-i Üsküdar'a muzâfe Kuzguncuk karyesinde vâki' bir tarafdân tüccârdan Papasoğlu Nikola ve bir tarafdân Kocabaşı Dimitri menzilleri ve tarafeyni tarîk-i âmm ile mahdûd terbî'an 150 zirâ' arsa üzerinde senevî 400 akçe mukât'a-i kadîmelü el-yevm dört bâb oda ve müştemilât-ı sâ'ire-i ma'lûmeyi hâvî bir bâb menzil babamız müteveffâ-yı merkûm İstavri'nin sağlığında bâ-temessük-i mütevellî bi'l-icâreteyn taht-ı tasarrufunda olduğu hâlde babamız merkûm İstavri 1244 senesi evâ'ilinde fevt oldukda benim ismim Kadinko olarak menzil-i mezkûr benimle li-ebeveyn kız karındaşlarım müvekkile-i merkûme Maryora ile gâ'ibeti ani'l-beled Limona'ya ve li-ebeveyn er karındaşım vekîl-i merkûm Apostol'a hasbe'l-âde erbâ'an intikâl eyledikten sonra bene 1253 senesi evâ'ilinde şeref-i İslâm ile müşerref olup Rumeli canibine azîmet eylediğimde müvekkile-i merkûme Maryora 11 Safer sene 1274 günü târihinde Kadinko isminde şahsını âhara ikâmesiyle rub' hisse menzil-i mezkûrımı uhdesine ferâğını icrâ itdirüp hisse-i mezkûreyi fuzûli zabt ve beni tasarrufdan men' ider olmakla su'âl olunup keff-i yedine tenbîh olunmak murâdımdır diyü da'vâ etdikde vekîl-i merkûm Apostol dahi cevâbında kaziyeye minvâl-ı muharrer üzere olduğunu ikrâr ve i'tirâf idüp lâkin mârrü'z-zikr 11 Safer sene 1274 günü târihinde sen

(53a) Ve ben ve diğêr şirâ'en iştirâ eyledim gâ'ibe-i ani'l-beled Limoniye ile ma'an ber-minvâl-i muharrer mutasarrıf olduğumuz birer rub' hisse-i şâyi'alarımızı cem'an 3,300 guruş bedel-i makbûz ve müstehlek mukâbelesinde kız karındaşımız müvekkilem merkûme Maryora'ya bâ-re'y-i sâhib-i arz kat'iiyen ferâğ ve tefvîz

eylediğimizde ol dahi tefevvüz ve kabul itmekle binâ'en-aleyh zabt ve tasarruf ider diyü mezbûrenin inkârına mukârin def' eylediği. Fî 23 Rebî'ulâhir sene 1285

[Derkenar 1]

İ'lâmı tahrîr şud.

[Derkenar 2]

30

Kavaklı Raşid Çavuş

[Derkenar 3]

Dâfi'a-i merkûme beyâna havâle şud. Fî 28 Cemâziyelâhir sene 1285

Def'ini isbâtdan âciz olup tâlib-i tahlîf dahi olmamakla hükm olundu. Fî 7 Safer sene 1286

Varak No	: 53a- (53b)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 3 Cemâziyelevvel sene 1285 (22Ağustos 1868)

Konusu: *Ada-i mezkûrede vâki' Macar denilen mahalde bulunan adı geçen arsa ve lokantanın Devlet-i Aliyye'nin Rum milletinden Marya bint-i Françesko'nun mülkü iken Lagorataya ve Kalyopiye teslim edilmesine dair.*

(53a) Ada-i Kebîr'de mütemekkin sarrâfândan Alavertioğlu Hoca Kırkor veled-i Abraham tarafından husûs-ı âti'l-beyânda vekîl-i müsecceli Taşçı Andon veled-i Heci Kostandi; Ada-i mezkûrda mütemekkinine teb'a-i Devlet-i Aliyye nisvânından Kalyopi bint-i Kostandi tarafından husûs-ı âti'l-beyânda husûmete vekîli Komidas veled-i Ohannes muvâcehesinde bu def'a ma'rifet-i şer'le mu'âyene olunduğu üzere ada-i mezkûrede vâki' Macar denilen mahalde kâ'in bir taraftan Kolik arsası ve bir taraftan leb-i deryâ ve bir taraftan mukaddemâ Marya arsası ve bir taraftan merkûm Kolik arsası halkında kâ'in tarîk-i âmm ile mahdûd el-yevm bir kıt'a lokanta dâhilinde kâ'in resm-i haritasında gösterildiği vechile arzan 13 zirâ' tûlen 33 zirâ' terbi'an 429 zirâ' bir kıt'a mülk arsa teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin Rum milleti nisvânından Marya bint-i

Françesko'nun müstakilleten yedinde mülkü iken merkûme Marya ber-vech-i muharrer mâlike olduğu arsa-i mahdûd-ı mezkûrî 9 Şevvâl sene 1274 günü târihiyle muvarraha ve ol târihde Kartal nâ'ibi bulunan Tahsin Beyzâde es-Seyyid İbrahim Necib Beyefendi'nin imzâ ve hatmini haviye işbu bir kıt'a mübâya'a hücceti mücebince 27,000 guruş semen-i medfû' ve makbûza kezâlik teb'a-i Devlet-i Aliyye'den gâ'ib ani'l-meclis Gülmezoğlu Artin'e bey' ve temlîk ve teslîm eylediğinde ol dahi ber-vech-i muharrer iştirâ ve temellük ve tesellüm ve kabul idüp ba'dehu yine yedimde olan 9 Rebî'ulevvel sene 1285 günü târihiyle muvarraha ve ol târihde Kartal nâ'ibi Mevâlîzâde es-Seyyid Mustafa Hulusi Efendi'nin imzâ ve hatmini haviye işbu bir kıt'a mübâya'a hücceti mantûkunca arsa-i mahdûd-ı mezkûrî 27,000 guruş semen-i medfû' ve makbûza müvekkilim merkûm Hoca Kirkor'a bey' ve temlîk ve teslîm eylediğinde ol dahi ber-minvâl-i muharrer iştirâ ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabul etmişiken müvekkile-i merkûme Kalyopi arsa-i mahdûd-ı mezkûrî taht-ı temellükünde bulunan lokanta müştemilâtından olmak üzere el-yevm bi-gayri hakkın zabt ve vaz'-ı yed itmekle su'âl olunup arsa-i mahdûd-ı mezkûrdan keff-i yed ve müvekkilim merkûm Hoca Kirkor'a teslîme vekîl-i merkûm Komidas'a tenbîh olunmak murâdıdır diyü bi'l-vekâle da'vâ etdikde vekîl-i merkûm Komidas dahi cevâbında arsa-i mahdûd-ı mezkûra müvekkilesi merkûmenin el-yevm vaz'-ı yedini bi'l-vekâle ikrâr idüp lâkin arsa-i mahdûd-ı mezkûrî merkûm Gülmezoğlu Artin 9 Teşrînisânî sene 1859 günü 27,000 guruş semen-i medfû' ve makbûza Katolik Milleti Patrikhânesi meclisinden derkenâr olunan işbu bir kıt'a sened mücebince gâ'ibeti ani'l-meclis Kaleyici bint-i Luci'ye millet-i merkûme meclisinde mahzar-ı şuhûdda

(53b) Tarafeynden bi'l-îcâb ve'l-kabul bâten ve sahîhan 27,000 guruş Semen-i medfû' ve makbûza bey' ve temlîk ve teslîm eyleyüp ol dahi ber-minvâl-i muharrer iştirâ ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabul etdikden sonra ba'dehu merkûme Kalayici dahi ber-vech-i muharrer mâlike olduğu arsa-i mahdûd-ı mezkûrî bâlâda muharrer lokanta ile beraber yine teb'a-i Devlet-i Aliyye'den ve millet-i merkûme nisvânından olup bundan akdem fevt olan eleni bint-i Kostandi'ye sağlığında semen-i ma'lûm ve makbûza bey' ve temlîk ve teslîm idüp ol dahi ber-vech-i muharrer ba'de'l-ıştirâ ve't-temellük ve't-tesellüm ve'l-kabul şirâ'en mâlike olduğu arsa-i mahdûd-ı mezkûrî zikr olunan lokanta ile beraber semen-i ma'lûm ve medfû' ve makbûza Lagorata'ya bâ-hüccet-i şer'iyye bey' ve temlîk ve teslîm idüp ol dahi minvâl-i

muharrer üzere ba'de'l-iştirâ ve't-temellük ve't-tesellüm ve'l-kabz ve'l-kabul şirâ'en mâlike olduğu arsa-i mahdûd-ı mezkûrı zikr olunan lokanta müştemilâtından olduğu hâlde ber-mantûk-ı hüccet-i mezkûre müvekkile-i merkûme Kalyopi'ye bey' ve temlîk ve teslîm eylediğinde ol dahi ber-vech-i muharrer iştirâ ve temellük ve tesellüm ve kabul itmekle bi-hakkın vaz'-ı yed ider olup mukaddemâ târih-i beyanıyla müdde'î-i vekîl-i mezbûrun inkârına mukârin def'a tasaddî ider. Fî 3 Cemâziyelevvel sene 1285

[Derkenar 1]

31

Dîvândan Behcet Ağa

[Derkenar 2]

Merkûm Hoca Kirkor tarafından talep ve da'vâ ve ahz u kabza ve lede'l-iktizâ sulh ve ibraya eş-Şeyh Mehmed Raşid Efendi'yi müseccele vekîl nasb ve ta'yîn etmiştir,

Fî 15 Safer sene 1286

[Derkenar 3]

Vekâlet-i Ada-i Kebîr muhtârı Kosti veled-i Mihâl ve Kahyâ Todori veled-i Sotiri şehâdetleriyle sâbit olan merkûm Kosti. 13 Rebî'ulevvel sene 1286

[Derkenar 4]

Arsa-i mahdûd-ı mezkûrun fevkinde ve tahtında kârgîr ebniyeler olup olmadığı haritasına işâret ve bâyi'a-i merkûme Kalayıcı'nin ol târihde Dersââdet'de bulunup bulunmadığı ve gelen şâhidler müdde'î-i merkûmun ücretli hizmetkârları olup olmadığı tahkîka havâle şud. Fî 17 Rebî'ulevvel sene 1286

[Derkenar 5]

Katolik Patrikhânesi'nden isti'lâma havâle olundu. Fî 19 Rebî'ulâhir sene 1286

[Derkenar 6]

1868 senesinde Nisanın ol altıncı günü millet-i merkûme patrikhanesinin zeyli mücebince bi't-terâzî fesh ve ikâle eylediklerini inkârına mukârin bi'l-vekâle def'a tasaddî ider. Fî 10 Cemâziyelevvel sene 1285

[Derkenar 7]

Târih-i hüccetden on gün mukaddem iddi'â ider. Fî 10 Cemâziyelevvel sene 1285

Târih-i ikâle 29 Safer sene 1285

[Derkenar 8]

Müvekkil-i merkûm ber-vech-i muharrer ikâle müdde'âsıyla beyâna havâle Fî 19 Şa'bân sene 1286

[Derkenar 9]

İşbu mahal dahi harita-i mezkûrede gösterilmiş ve mukaddem târihle Katolik Patrikhânesi'nde vukû' bulan bey'î müdde'î-i vekîl-i merkûm Andon müvekkilinden bi't-tahkîk ifâde ve beyân ideceği.

Varak No	: 53b
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 29 Cemâziyelevvel sene 1285 (17 Eylül 1868)

Konusu: *Üsküda'da, Cihanzâde Ahmed Bey'in yanında hizmetkârı olan mezbûr Ali ile Eş-Şeyh Mustafa arasında 1284 senesinde meydana gelen kavgada Eş-Şeyh Mustafa merkûm Ali'nin sağ elinin şahâdet parmağını kast etmiş ve tedâvî olunmuş ise de sakat kalınmış olduğundan icab edenin yapılmasının talep edilmesine dair dava.*

(53b) Medîne-i Üsküdar'a tâbi' Çamlıca-i Kebîr'de vâki' Selami Ali Efendi hazretleri tekyesi postnişini eş-Şeyh Ali Rıza Efendi ibn eş-Şeyh Mustafa; Çengel karyesi Pazar kayıkçısı Ali bin Ebibekir muvâcehesinde İstanbul Bâb Mahkemesi'nin zahr-ı arzuhâlde muharrer mazbata i'lâmı nâtik olduğu üzere mezbûr Ali mukaddemâ Bâb-ı Zabtiye a'zâsından Cihanzâde Ahmed Bey'in yanında hizmetkârı olmakla mûmâ-

ileyh sene-i sâbıka ya'ni 1284 senesi Recebü'l-ferdinin on yedinci günü mezbûr Ali ile tekye-i mezkûrda zebh ve fukarâsına tasadduk olunmak üzere bir koyun irsâl idüp mezkûr koyun tekye-i mezkûrede ber-vech-i mu'tâd zebh olundukda ben mârrü'z-zikr koyunun lahmını tekye-i mezkûrede bulunan dervîşâna taksîm murâd eylediğimde ol dahi mümâna'at idüp bu vechile merkûm Ali ile beynimizde tahaddüs eden münâza'aya mebnî merkûm Ali üzerime hüçûm birle bi-gayri hakkın amden sağ elimin şahâdet parmağını kanırup kesed-i kest etmiş ve târih-i mezkûrdan işbu târih-i zabta gelince bâma'rifet-i etibbâ tedâvî olunmuş ise de sakat kalup ba'dezîn hilkat-i asliyesi hâline gelmeyeceği dahi tıbben tebeyyün etmiş olmakla mûcib-i şer'isini talep iderim diyü da'vâ etdikde ol dahi cevâbında inkâr ider. Fî 29 Ceâziyelevvel sene 1285

[Derkenar 1]

Beyâna havâle şud.

[Derkenar 2]

32

Hasköylü Ahmed Çavuş

[Derkenar 3]

Mektab-i Tıbbiye'den tekrâr mu'âyeneye havâle buyruldu. Fî 28 Cemâziyelâhir sene 1285

[Derkenar 4]

Müdde'î-i mûmâ-ileyh bi't-terâzî dâirede 400 guruş üzerine sulh ve bedel-i sulhı tamâmen kabz idüp husûs-ı mezkûra müte'allıka da'vâdan tarafeynden her biri âharın zimmetini ibrâ ve kabul şud. Fî 11 Receb sene 1285

Varak No : 54a
Hüküm No : 1
Hüküm Tarihi : Fî gurre-i Cemâziyelevvel sene 1285
(20 Ağustos 1868)

Konusu: *Üsküdar'da Selimiye mahallesinde 150 zirâ' arsa üzerine yapılmış bir bâb araba boyacı dükkânında olan hissesine dair merhûm Ebubekir Rüstem Paşa'nın İbrahim Rıza Bey'i vekil tayin etmesine dair.*

(54a) İstanbul'da Atpazarı kurbünde Manisalı Mehmed Paşa Mahallesi'nde sâkine sâhibe-i arzuhâl ma'rifetü'z-zât Şemsiye Emine Hanım ibnet-i Abdullah; Üsküdar'da Kefçe Dede Mahallesi'nde sâkin derûn-ı arzuhâlde ismi mezkûr ögey mahdûmu İbrahim Rıza Bey ibnü'l-merhûm Ebubekir Rüstem Paşa tarafından husûs-ı âtîde kezâlik vekîl-i müsecceli el-Hâc Mehmed Said Efendi ibn Musa muvâcehesinde cennet-mekân merhûm ve mağfûrûn-leh Sultân Selim Hân-ı Sâlis tâbe serâhu hazretlerinin vakf-ı şerîfleri müstegallâtından Üsküdar'da Selimiye nâm mahalde vâki' müştamilât-ı ma'lûmeyi hâvî terbî'an 150 zirâ' arsa üzerine mebnî bir bâb araba boyacı dükkânı derûnunda mevcûde vakf gedik âlât-ı lâzıme-i ma'lûmesinin nısf hissesi benim bâ-temessük-i mütevellî bi'l-icâreteyn taht-ı tasarrufumda ve nısf-ı diğeri dahi müvekkil-i mîr-i mûmâ-ileyhin taht-ı tasarrufunda olduğu hâlde ben mutasarrıf olduğum nısf hisse-i şâyi'a-i âlât-ı gedik-i mezkûrî âhara îcâr için tarafımdan müvekkil-i mûmâ-ileyh İbrahim Rıza Bey'i tevkîl idüp ol dahi ba'de kabuli'l-vekâle nısf hisse-i şâyi'a-i âlât-ı gedik-i mezkûrun 1269 senesi Cumâdelâhiresinin guresinden 1285 senesi şehr-i Rebî'ulâhirin selhine kadar on altı sene müddetde âhara îcâr idüp icâre-i müsemmasından 10 seneliği şehriye ellışer guruşdan 6,000 guruş ve altı seneliği şehriye otuz beşer guruşdan 2520 guruş ki cem'an 8520 guruşı müvekkil-i mîr-i mûmâ-ileyh bi'l-vekâle tamâmen ahz u kabz ve bana virmeyüp bi-gayri hakkın kendi umûrına sarfla istihlâk itmekle meblağ-ı mecmû'-ı mezkûr 8520 guruşı bana edâ ve teslîme müvekkil-i mîr-i mûmâ-ileyhe izâfetle vekîl-i mezbûr el-Hâc Mehmed Said Efendi'ye tenbîh olunmak matlûbumdur diyü da'vâ etdikde vekîl-i mezbûr el-Hâc Mehmed Said Efendi dahi cevâbında nısf hisse-i âlât-ı gedik-i mezkûrun 1284 senesi Muharremü'l-harâmının guresinden 1285 senesi şehr-i Rebî'ulâhirin selhine kadar 16 mâh müddetde şehriye

otuz beşer guruşdan müvekkilim mûmâ-ileyhin zimmetinde terâküm eden 560 guruşı
bi'l-vekâle ikrâr mâ'adâyı inkâr ider.

Fî gurre-i Cemâziyevvel sene 1285

[Derkenar 1]

33

Selim Çavuş el-mübâşir

[Derkenar 2]

Hanım-ı mûmâ-ileyhâ hâlâ zevci olan Mehmed Akif Efendi ibn Abdurrahman'ı
talep ve da'vâ ve ahz u kabza ve bi'l-îcâb sulh ve ibrâya müsecelen tevkîl idüp ol dahi
kabul şud.

Fî 18 Cemâziyelâhir sene 1285

[Derkenar 3]

Vekîl-i mezbûr el-Hâc Mehmed Said Efendi âmme-i de'âvîden ibrâyı nâtık bir
kıt'a i'lâm-ı şer'î ibrazıyla def'a tasaddî ider, mûmâ-ileyh İbrahim Rıza Bey mûmâ-
ileyh Mehmed Said Efendi'yi vekâletden azl ve yerine İlyas Bey'i müsecelen vekîl
etmiştir.

Fî 19 Zilka'de sene 1285

[Derkenar 4]

Bi't-terâzî dâirede 2,000 guruşa sulh ve bedel-i sulh ilzâm ve ziâdesinden ibrâ ve
teberrî.

F 8 Rebî'ulevvel sene 1286

Varak No	: 54b- (55a)
Hüküm No	: 2
Hüküm Tarihi	: Fî 17 Rebî'ulevvel sene 1285 (8 Temmuz 1868)

Konusu: *Üsküdar'da Kartal nâhiyesine tâbi' Heybeli Ada'da yaşayan teb'a-i Devlet-i Aliyye'den lokantacı esnâfindan Yanko veled-i Kostinin; Bergos Adası'nda yaşayan yine teb'a-i Devlet-i Aliyye'den Sava veled-i Yani zevcesi'nin 80 adet yüzlük mecîdi altınını borç alıp tükettikten sonra hâlâ talep etmesine dair.*

(54b) Medîne-i Üsküdar'a muzâfe Kartal nâhiyesine tâbi' Heybeli Ada'da mütemekkin teb'a-i Devlet-i Aliyye'den lokantacı esnâfindan Yanko veled-i Kosti; nâhiye-i mezkûreye tâbi' Bergos Adası'nda mütemekkin yine teb'a-i Devlet-i Aliyye'den Sava veled-i Yani muvâcehesinde yedimde olup 21 Rebî'ulevvel sene 1280 günü târihiyle muvarrah varaka-i sahîhaya muharrer işbu bir kıt'a tahvîl mücebince merkûm Sava'nın zevcesi gâ'ibeti ani'l-meclis Anita bint-i Dimitri târih-i tahvîl-i mezkûrda ada-i mezkûrda mahzar-ı şuhûdda mâlımdan ve yedimden 80 adet yüzlük mecîdi altınını iktirâz ve kabz ve umuruna sarfla istihlâk etdikden sonra sâlifü'z-zikr 80 adet yüzlük mecîdi altununun edâsına zevci merkûm Sava tarafından bi'l-emr ve'l-kabul kefâlet-i mutlaka-i sahîha-i şer'yye ile kefil ve dâmin olup hattâ kefâlet-i mezkûresini zeyl-i tahvîl-i mezkûra tahrîr ve temhîr dahi itmekle mârrü'z-zikr 80 adet yüzlük mecîdi altınını kefaletine binâ'en merkûm Sava'dan hâlâ talep iderim diyü da'vâ ol dahi cevâbında tahvîl-i mezkûrı ikrâr lâkin müdde'î-i merkûm Yanko ada-i mezkûrda vâki' mâlik olduğu bir kıt'a mülk arsasından terbî'an 1,000 zirâ' mahall-i mu'ayyenini bana 8,000 guruş semen tesmiyesiyle bey'a arz idüp ben dahi şirâya tâlib olmuş isem de semen-i mezkûr mevcûd olmadığından müdde'î-i merkûm Yanko sene semen-i mezkûr mukâbilinde 80 adet yüzlük mecîdi altınını nâtık bana bir kıt'a tahvîl vir ben dahi mahall-i mezkûrı sana bâ-ma'rifet-i şer'-i şerîf bey' ideyim diyüp ben dahi zevcem merkûmeyi borçlu ve kendümi kefil yazdırup zikr olunan tahvîli müdde'î-i merkûm Yanko yedine i'tâ etmiş isen de müdde'î-i merkûm Yanko mahall-i mezkûrı bana bey' itmeyüp ve karz unvanıyla bana kat'â nesne virmemekle mahall-i mezkûrı bana bey' eylesün ve mârrü'z-zikr 80 adet mecîdi altınını yedimden ahz u kabz itsün diyüp müdde'î-i merkûmun ber-vech-i muharrer müdde'âsını inkâr ider. Fî 17 Rebî'ulevvel sene 1285.

[Derkenar 1]

34

Kavâsân (....) Ömer Kavas

Merkûm Yanko, M merkûm Sava muvâcehesinde teb‘a-i Devlet-i Aliyye’den gâ’ib ani’l-meclis Heybeli Adalı Bakkâl Yorgi veled-i Milakin’in kezâlik teb‘a-i Devlet-i Aliyye’den Limoncuoğlu Papas Diyonos veled-i Atam’e bakkâl emti‘ası ismânından zimmetinde yirmi bin guruş deyni olduğundan gâ’ib-i merkûm Diyonos alacağı olan meblağ-ı mezkûr medyûnı merkûm Bakkâl Yorgi’den mütâlebe ve tazyik eylediğine binâ’en işbu merkûm Sava târih-i Rûmînin 1864 senesi Haziranı ibtidâsından Heybeli Ada’da Yorgi Kamame’nin kahvesinde

(55a)Bana hitâb idüp sen merkûm Bakkâl Yorgi’nin deyni olan 20,000 guruşı dâynini merkûm Papas Diyonos’a mâlından vir ben kefil olurum didiğinde ben dahi meblağ-ı mezkûr 20,000 guruşı merkûmun emriyle mâlından gâ’ib-i merkûm Papas Diyonos’a tamâmen def ve teslim eylediğimden sonra merkûm Bakkâl Yorgi meblağ-ı mezkûr 20,000 guruş bana zimmetinde deyni olmak üzere târih-i mezkûr ile muvarrah tercüme olunan Rûmiyyü’l-implâ işbu bir kıt‘a tahvîli yedile i‘tâ ve merkûm Sava dahi meblağ-ı mezkûr 20,000 guruşun edâsına tarafeynden bi’l-emr ve’l-kabul kefâlet-i mutlaka-i sahiha-i şer‘iyye ile kefil ve dâmin olup hattâ kefâletini zeyl-i tahvîl-i mezkûra tahrîr ve yedime i‘tâ itmekle meblağ-ı mezkûr 20,000 guruşı merkûm Sava’dan bi-hükmi’l-kefâle hâlâ talep iderim diyü da’vâ ol dahi cevâbında ben merkûm Bakkâl Yorgi’nin nefesine kefil olup bu vechile nefesine kefâlet tahvîli virmişidim diyüp müdde‘î-i merkûmun ber-vech-i muharrer müdde‘âsını inkâr ider.

Fî 17 Rebî‘ulâhir sene 1285

[Derkenar 3]

35

Mübâşir-i mezbûr

Varak No	: 55a- (55b)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 17 Rebî'ulâhir sene 1285 (7 Ağustos 1868)

Konusu: *Seyyid eş-Şeyh Ali Rıza Efendi ibn eş-Şeyyh Mustafa Efendi Bir bâb kebîr konak ve bir kıt'a bağ Hoca Mosis'in babası Sarrâf Hoca Nişan'ın tasarrufunda iken konağı yıkıp enkâzını otuz bin guruşa satması hakkındaki davaya dair.*

(55a) Hazreti Selami Ali Efendi kuddise sırruhü'l-âlî hânkâh-ı şerîfinin postnişîni ve vakfının mütevellîsi es-Seyyid eş-Şeyh Ali Rıza Efendi ibn eş-Şeyyh Mustafa Efendi; Üssküdar'da Yenimahalle'de sâkin sarrâfândan Pişmişoğlu Hoca Mosis veled-i Nişan muvâcehesinde vakf-ı müşârün-ileyh müstegallâtından hânkâh-ı şerîf-i mezkûr civârında vâki' ma'lûmü'l-hudûd bir bâb kebîr konak ve bir kıt'a bağ merkûm Hoca Mosis'in babası Sarrâf Hoca Nişan'ın bâ-temessükât-ı mütevellî bi'l-icâreteyn taht-ı tasarrufunda iken sağlığında konak-ı mezkûrî bâ-re'y-i mütevellî hedm idüp enkâzını otuz bin guruşa âhara bey' ve kabz-ı semen itmekle enkâz-ı mezkûrun kıymeti olan 30,000 guruş ve bağ-ı mezkûrda mağrûs olan 10,000 sâk kürûm ve yüz sâk eşcâr-ı müsmireyi ihrâc ve âhara bey' itmekle kürûm ve eşcâr-ı mezkûrenin dahi kıymetleri olan elli bin beş yüz guruş ki cem'an seksen bin beş yüz guruş terekesinden ve hîn-i fevtinde zikr olunan konak ve bağ arsaları oğlu merkûm Hoca Mosis ile kızı Aksabet'e münfasılan intikâl etdikden sonra merkûm Hoca Mosis etrâf-ı erba'asının dîvârlarını hedm ve yetmiş bin çeki taşı

(55b) Ahara bey' itmekle zikr olunan taşın beher çekisi birer guruşdan kıymet-i şer'iiyesi olan yetmiş bin guruş dahi merkûm Hoca Mosis'den vakf-ı müşârün-ileyh için bi't-tevliye talep iderim diyü da'vâ ol dahi cevâbında babam müteveffâ-yı merkûm Hoca Mosis sağlığında konak-ı mezkûr arsasını parça parça âhara ferâğ itmek üzere irâde-i seniyye istihsâl-i ruhsat etdikden sonra konak-ı mezkûrî sağlığında hedm idüp enkâz-ı mevcûdesini kabz etmiş ise de kürûm ve eşcâr ihrâc ve âhara bey' itmiyüp ba'de'l-vefât ben ancak beş bin çeki taşı beş bin guruş semen-i makbûza âhara bey' eyledim diyüp müdde'î-i mûmâ-ileyhin mâ'adâ müdde'âlarını inkâr ider.

Fî 6 Cemâziyelâhir sene 1285

[Derkenar 1]

36

Sultanahmedli Feyzi Çavuş

Varak No	: 55b
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 20 Cemâziyelâhir sene 1285 (8 Ekim 1868)

Konusu: *Seyyid eş-Şeyh Ali Rıza Efendi ibn eş-Şeyyh Mustafa Efendi mahkemesinde, bir bâb kebîr konak ve bir kıt'a bağ Hoca Mosis'in babası Sarrâf Hoca Nişan'ın tasarrufundan sonra konak ve bağ arsaların oğlu Hoca Mosis ile kızı Aksabet'e intikâl edilmesine dair.*

(55b) Mûmâ-ileyh es-Seyyid eş-Şeyh Ali Rıza Efendi, merkûm Hoca Mosis muvâcehesinde bâlâda zikr ve beyân olunan konak müteveffâ-yı merkûm Hoca Nişan'ın bâ-temessük-i mütevellî bi'l-icâreteyn taht-ı tasarrufunda ve zikr olunan bağ dahi dâhil-i havza-i tasarrufi iken merkûm Hoca Nişan sağlığında konak-ı mezkûrî hedm ve bağ-ı mezkûrun kürûm ve eşcârını ihrâc idüp arsa-i beyzâ kalmakla on dört sene müddet konak-ı mezkûrun icâresinden iktizâ eden 557,5 guruş ve a'şâr-ı bağ 2800 guruş [yekun] 3357,5 guruş ve bağ-ı mezkûrun müddet-i mezkûrede mukâta'asından müterâkim olan (...) guruşu babası müteveffâ-yı merkûm Hoca Nişan sağlığında virmeyüp ve ba'de'l-vefât evlâdı merkûmân dahi virmemeleriyle zikirleri mürûr eden konak ve bağ arsaları arsa-i beyzâ kaldığı hâlde evlâd-ı merkûmânın el-yevm münâsafeten vaz'-ı yedlerinde olmakla arsa-i mezkûrlardan keff-i yed ve vakf-ı müşârün-ileyh için bana teslîme evlâdı merkûmâna tenbîh olunmak murâdımdır diyü bi't-tevliye da'vâ etdikde merkûm Hoca Mosis dahi cevâbında konak-ı mezkûr arsasıyla bağ-ı mezkûra kız karındaşı merkûme Aksabet ile ma'an babaları müteveffâ-yı merkûmdan bi'l-intikâl el-yevm vaz'-ı yedlerini ikrâr ider ancak bu husûsa dâir mukaddemâ Salı günü huzûr-ı hazret-i fetvâ-penâhîde murâfa'adan babam müteveffâ-yı merkûmun sağlığında yedine bir kıt'a i'lâm-ı şer'î virilmiştir diyü takrîr ider. Fî 20 Cemâziyelâhir sene 1285

[Derkenar 1]

37

Hademeden Aksaraylı Mustafa Ağa

Varak No	: 56a- (56b)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 13 Cemâziyelâhir sene 1285 (1 Ekim 1868)

Konusu: *İstanbul'da Aksaray yakınlarında Alembey Mahallesi'nde yaşayan Hadice Hanım'ın Bağdad hânedânından Mehmed Nuri Bey'e mâlından 34,318 guruş borç vermesine dair.*

(56a) İstanbul'da Aksaray kurbünde Alembey Mahallesi'nde sâkine Hadice Hanım ibnet-i Mîrlivâ Kavaklı Mehmed Paşa tarafından vekâlet-i âmme ile müseccelen vekîl-i şer'îsi mahalle-i merkûme imâmı Mehmed Efendi ibn Ali, Bağdad hânedânından Mehmed Nuri Bey ibn İbrahim muvâcehesinde yedimde olup fî gurre-i Şevâl esne 1280 târihiyle Bağdad Mahkemesi'nden virilen bir kıt'a Arabiyyü'l-ibâre hüccet-i şer'iyye mantûkunca müvekkilem mûmâ-ileyhâ Hadice Hanım mûmâ-ileyh Mehmed Nuri Bey'e mâlından 34,318 guruş ikrâz ve teslîm eylediğinde ol dahi ber-vech-i muharrer iktirâz ve kabz ve umûrına sarfla istihlâk idüp ol mikdâr guruş deyni mukâbelesinde taht-ı temellükünde bulunan Bağdad'da kâ'in emlâk-ı ma'lûme hissesini rehn vaz' ve müvekkilem mûmâ-ileyhâya teslîm idüp ol dahi ber-vech-i muharrer irtihân ve tesellüm ve kabz ve kabul etdikden sonra târih-i hüccet-i mezkûreden bir sene tamâmına değin edâ-i deyn ve fekk-i rehn idemez ise emlâk-ı mezkûre hissesini semen-i misilleriyle âhara bey'a ve kabz-ı semene ve makbûzundan deyn-i mezkûrımı edâya ve fazla kalur ise kendüye teslîme vekâlet-i devriye ile oğlu İbrahim Bey'i tevkîl idüp ol dahi vekâlet-i mezkûreyi ba'de'l-kabul müddet-i mezkûre mürûr idüp edâ-i deyn itmemele meblağ-ı mezkûr 34,318 guruşu müvekkilem mûmâ-ileyhâ için hâlâ bana edâya ve rehpan-ı mezkûreyi rehniyetden fekk ve tahlîse mîr-i mûmâ-ileyhe tenbîh olunmak bi'l-vekâle murâdımdır diyü da'vâ ol dahi cevâbında müvekkile-i mûmâ-ileyhânın mâlından ve yedinden ol mikdâr guruş karz aldığı ve emlâk-ı mezkûre hissesini rehn vaz' ve teslîm eylediğini ikrâr lâkin oğlum ve vekîlim mûmâ-ileyh İbr Bey deyn-i mezkûra mahsûben kendi mâlımdan 1282 senesi hilâlinde altı def'ada cem'an 31,590 guruş müvekkile-i

mûmâ-ileyhâya edâ ve îfâ itmekle bâkî zimmetimde ancak 2728 guruş müvekkile-i mûmâ-ileyhâya deynim kalmışdır diyü mikdâr-ı mezkûrda eylediği def'inde müdde'î-i vekîl-i mezbûr tekrâr istintâk olundukda müvekkilem mûmâ-ileyhâ meblağ-ı mezkûrdan başka olarak mâlından mûmâ-ileyh İbrahim Bey'e mâlından 70,000 guruş ve diğere oğlu Hızır Bey'e dahi mâlından yüz beş bin guruş ikrâz ve teslîm idüp ba'dehu mûmâ-ileyh İbrahim Bey kendi deynine mahsûben on bin guruşunu müvekkilem mûmâ-ileyhâya edâ idüp bâkî deyni olan altmış bin guruşu birâderi mûmâ-ileyh Hızır Bey'e bi'l-muvâcehe havâle ve her biri havâle-i mezkûreyi ba'de'l-kabul mûmâ-ileyh Hızır Bey'in kendi deyni olan yüz beş bin guruş ve min ciheti'l-havâle altmış bin guruş ki

(56b) Cem'an yüz altmış beş bin guruşun on beş bin guruşunu dahi mûmâ-ileyh Hızır Bey edâ ve îfâ idüp bâkîsi olan yüz elli bin guruş zimmetinde deyni olduğunu 2 Zilhicce sene 1284 günü Bağdad Mahkemesi'nde ikrâr ve i'tirâf idüp mahkeme-i mezkûreden müvekkilem mûmâ-ileyhâ yedine diğere işbu bir kıt'a hüccet-i şer'iyeye dahi i'tâ olunmuşdur diyüp mûmâ-ileyh Mehmed Nuri Bey'in mikdâr-ı mezkûrda da'vâ-yı def'ini bi'l-vekâle inkâr ider.

Fî 13 Cemâziyelâhir sene 1285

[Derkenar 1]

Tahrir şud

[Derkenar 2]

38

Hademe-i hazret-i Âsafiden Abdi Ağa

Divitdâr-ı Âsafî Hasan Efendi

[Derkenar 3]

	Guruş
Beşlik kur'ân İran sikkesinden 82 Hille'de	15,000
Beşlik kur'ân İran sikkesinden 1080, 82 Hille'de	5,400
Beşlik kur'ân 1850, 82 Hille'de	9,520
Beşlik kur'ân 164, 82 Hille'de	820
Beşlik kur'ân 144, 82 Hille'de	720
Beşlik kur'ân 80, 82 Sarrâf yediyle	400
[yekun]	31,590

Dâfi'-i mezbûr isbâtdan âcize ve tahîf olmamakla 34,318 guruş hüküm.

Fî 21 Receb sene 1285

Varak No	: 56b- 56m (a)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 29 Rebî'ulevvel 1285 (20 Temmuz 1868)

Konusu: *Hadice Sultânın kendi vakfına yaptırtığı çeşme ile bu çeşmeye aktarılan su hakkındaki davaya dair.*

(56b) Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak evkâfdan sâhibetü'l-hayrât merhûme ve mağfûrîn-lehâ Hadice Sultân tabet serâhâ hazretlerinin müşârün-ileyhâ bi'l-meşrûta hâlâ mütevellîsi evlâd-ı vâkıfdan ve Musîka-i Şâhâne mülâzımlarından Abdullah Efendi ibn Mustafa Nuri, evkâf-ı şerîfelerine zikri câ'î husûsda kibel-i şer' den kâimmakâm-ı mütevellî nasb ve ta'yîn olunan câbî-i vakf Abdülaziz Efendi ibn Mahmud meclis-i ma'kûd-i mezkûrda Üsküdar'da İhsaniye Mahallesi'nde sâkin müteveffâ postahane Başkâtibi Mehmed Şefik Efendi'nin sulbi kebîr oğlu derûn-ı arzuhâlde ismi mezkûr Mehmed Şevket Efendi bi'l-asâle ve sulbiye kebîre kızı ma'rifetü'z-zât Emine Hanım tarafından husûs-ı âtîde vekîl-i müsecceli ve li-ebeveyn er karındaşları sağîr Mahmud'un tesviye-i umûruna vasî-i mansûbesi vâlideleri kezâlik zâtı mu'arrefe Hadice Hanım ibnet-i Ömer bi'l-vekâle muvâcehelerinde cennet-mekân Sultân Osman Hân evkâf-ı şerîfelerine âti'z-zikr husûsda taraf-ı şer' den kâimmakâmlığı re'y olunan câbî-i vakf Mehmed Raif Efendi ibn Hasan hâzır oldukları hâlde müşârün-ileyh Sultân Osman Hân hazretleri evkâf-ı şerîfeleri müsakkafâtından mahalle-i mezbûrede kâ'in ma'lûmü'l-hudûd ve'l-müştemilât bir bâb menzil müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Mehmed Şefik Efendi'nin hayâtında ile'l-vefât bâ-temessük-i mütevellî bi'l-icâreteyn müstakillen taht-ı tasarrufunda olup ba'de vefâtihi evlâdı mezbûrûn Mehmed Şevket Efendi ve Emine Hanım ve sağîr Mahmud'a eslâsen âdiyen intikâl idüp lâkin menzil-i mezkûr ebniyesi deryâ cânibinde olduğu hâlde verâsında olan bağçesi derûnunda üç buçuk zirâ' umkunda nubû' eden iki çuvaldız mikdârı su (...) zirâ' tûlünde tahte'l-arz inşâ olunmuş olan lağım ile bağçe-i mezkûre vasatına andan ittisâlinde olan tarîka hurûc idüp kezâlik

tahte'l-arz ferş olunmuş olan kanavât ile deryâ cânibinde vâki' 1178 senesi târihinde müşârün-ileyhâ

(56m.a) Hadice Sultân'ın ihyâ-kerdeleri olan bir kıt'a çeşmelerine mine'l-kadîm cereyân itmekde iken işbu târihden 22 sene mukaddem lağım ve kanavât-ı mezkûrelerin ba'zı mahalleri harap ve ta'mire muhtâc olarak lağım ve kanavât-ı mezkûreleri i'mâra müsâ'id taraf-ı vakfda galle olmadığından alâ hâlihi terk olunduğu esnâda müteveffâ-yı mezbûr Mehmed Şevfik Efendi hayâtında menzil-i mezkûrî külliye hedm ve mahall-i kadîminden ref' birle bağçe-i mezkûreye menba'-ı mezkûr üzerine müceddeden bir bâb menzil binâ ve inşâ ve lağım-ı mezkûr nihâyetinden müceddeden kanavât ferşiyile deryâ tarafında mevcûd havza mâ-i mezkûrî cereyân itdirüp mu'ahharan vefâtı vukû'uyla menzil-i mezkûr evlâdı mezbûr Mehmed Şevket Efendi ve müvekkile-i mezbûre Emine Hanım ve sağır-i mezbûr Mahmud'u hasbe'l-âde intikâl iderek âdiyen taht-ı tasarruflarında ve el-hâletü hâzihî vakf-ı müşârün-ileyhâya müsâ'ade gelmekle lağım ve kanavât-ı mezkûreler harap olup ta'mir olunarak mâ-i mezkûrî mine'l-kadîm çeşme-i mezkûra cereyân itmesini bi't-tevliye murâd eylediğimizde ancak mezbûr Mehmed Şevket Efendi ve müvekkile-i mezbûre ile vasî ve vekîl-i hazıra-i mezbûreden her biri bağçe-i mezkûrede mevcûd lağım-ı mezkûrun ta'mirine ve mâ-i mezkûrun çeşme-i mezkûra cereyânına mümâna'at itmeleriyle su'âl olunup ber-vech-i meşrûh lağım-ı mezkûrun ta'miriyle mâ-i mezkûrun cereyânı husûslarında vâki' olan muhâlefetleri men' ü def' olunmak murâdımdır diyü bi't-tevliye da'vâ etdikde mezbûr Mehmed Şevket Efendi dahi cevâbında mâ-i mezkûr ber-minvâl-i muharrer mutasarrıf oldukları menzil-i mezkûr derûnunda nubû' itdiğinden mâ-i mezkûr menzil-i mezkûra mahsûs ve ol vechile mâ-i mezkûr dahi tasarruflarında olmak üzere lağım-ı mezkûrun ta'mirine mümâna'at ve mâ-i mezkûrun çeşme-i mezkûra cereyânına müdâhalelerini hâzır kâimmakâm-ı mezbûr Mehmed Raif Efendi'nin adem-i tasdîkiyle hazıra-i vekîl-i vasî-i mezbûre Hadice Hanım ile ma'an ikrâr mâ'adâ müdde'î mütevellî-i mezbûrun bi'l-cümle müdde'âsını külliye inkâr itmeleriyle. Fî 29 Rebî'ulevvel 1285

[Derkenar 1]

39

Hademe-i hazret-i Âsafiden Üsküdarlı Mustafa Ağa

[Derkenar 2]

Mahkeme-i Teftîş-ı Evkâf-ı Hümâyûn'dan ba'de'l-istiftâ mahalline me'mûren irsâl olunan Kâtib Tahir Efendi münâza'un-fih olan mâ-i mezkûr çeşme-i mezkûrun suyu olup mine'l-kadîm çeşme-i mezkûre cereyân idegeldiğini evkâf zabtında isimleri muharrer 46 nefer kesânın bâ-şehâdet ve't-tevâtür eyledikleri şehâdetleriyle sâbit olduğunu efendi-i mûmâ-ileyh ifâde ve beyân etmiştir. Fî gurre-i Receb sene 1285

[Derkenar3]

Taraf-ı mahkeme-i şerîfeden Osman Efendi me'mûren mahalline gidüp harita tanzîm olunmuş idüğü.

Varak No : 56m.b
Hüküm No : 1
Hüküm Tarihi : Fî 2 Muharrem sene 1285 (25 Nisan 1868)

Konusu: *Üsküdar'da Yeni Mahalle'den teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin Rum milletinden Sarrâf Kosti veled-i Hacı Yani veled-i Yorgi'nin verâsetine dair.*

(56m.b) Medîne-i Üsküdar'da Yeni Mahalle'de mütemekkin iken sene-i sâbıka Şevvâlû'l-mükerrerinin on ikinci günü fevt olan teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin Rum milletinden Sarrâf Kosti veled-i Hacı Yani veled-i Yorgi'nin verâseti;

Şuhudü'l-hal

Zevce Sivasti bint-i Heci Foti	Ah-i li-ebeveyn Yorgi Abacı	Ah-i li-ebeveyn Yovanidi Kuyumcu	Ah-i li-ebeveyn Anastaş Kuyumcu
Ah-i li-ebeveyn Dimitri Abacı	Uht-i li-ebeveyn Aynice	Uht-i li-ebeveyn Zoniçe	Cebe Ali Yenikapısı'nda mütemekkinine

Münhasıra olduğu zâhir olduktan sonra verese-i merkûmûndan sâhibe-i arzuhâl zevce-i merkûme Sivasti asâleten merkûmûn Yorgi ve Yovanidi ve Anastaş ve Dimitri muvâcehelerinde zevcim müteveffâ-yı merkûm Kosti târih-i fevtinden beş sene mukaddem beni tezevvüç ider olduğunda babam işbu hâzır bi'l-meclis merkûm Heci Foti drahoma nâmıyla zevcim müteveffâ-yı merkûma 300 adet tam yüzlük mecîdi

altunu def' ve teslim ol dahi yedinden ahz u kabz etdikden sonra zevcim müteveffâ-yı merkûm Kosti târih-i fevtinden 8 gün mukaddem Rum Patrikhânesi tarafından kâtib celbiyle şuhûd mahzarında yedimizde olup 2 Muharrem 1285 târihli cânib-i patrikhaneden tercüme olunan işbu bir kıt'a vasiyetnâme mücebince cemî' mâlından bana ol mikdâr altun vasiyet ve vasiyetini tenfize babam hâzır-ı merkûm Hacı Foti'yi dahi vasî nasb ve ta'yîn eylediğinde ol dahi kabul itmekle el-hâletü hâzihî mârrü'z-zikr 300 adet tam yüzlük mecîdî altununun emsâlini babam vasî-i merkûm ma'rifetiyle bana ba'de't-teslîm mâ'adâ terekisi dahi al âmâ-farazallâh beynimizde taksîm olunsun diyü da'vâ ider cevâblarında külliyyen inkâr.

Fî 2 Muharrem sene 1285

[Derkenar1]

Tahrîr şud.

[Derkenar2]

40

Hâriciyeden Şerif Kavas

[Derkenar 3]

Merkûmûn Yorgi ve Yovanidi ve Dimitri dahi karındaşları merkûm Anastaş husûs-ı mezkûrda vekâlet-i âmme ile vekîl nasb ve kabul şud. Fî 2 Muharrem sene 1285

[Derkenar 4]

Adem-i iltifâtle cevâb virildi. Fî 11 Receb sene 1285

Varak No : 57a (57b)

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi : Fî 19 Cemâziyelâhir sene 1285 (7 Ekim 1868)

Konusu: *İstanbul'da Molla Gürani Seydibey Mahallesi'nde olan es-Seyyid eş-Şeyh Mehmed Emin Efendi ibn Abdullah Efendi mahkemesinde bu kazaya tâbi' Şeyhler ile Hilaller karyesinde olan Kandemişoğlu İzzeddin Vakfî çiftliğinin tasarruf hakkına dair.*

(57a) Anadolu'da Bolu sancağında Göynük kasabası ahâlisinden sâhib-i arzuhâl Hâfız Mehmed Efendi ibnü'l-müteveffâ eş-Şeyh Mehmed Hamdi Efendi, derûn-ı arzuhâlde mezkûrû'l-isim İstanbul'da Molla Gürani kurbünde Seydibey Mahallesi'nde

sâkin es-Seyyid eş-Şeyh Mehmed Emin Efendi ibn Abdullah Efendi muvâcehesinde kazâ-i mezkûra tâbi‘ Şeyhler ma‘a Hilaller karyesinde kâ’in Kandemişoğlu İzzeddin Vakfî’nin çiftlik mutasarrıflığı ciheti 1180 senesi hilâlinde Hoca Hâfız Osman Efendi’nin bâ-berât-ı âlîşân uhdesinde iken bilâ veled vefatıyla mahlûlünden cihet-i mezkûre 1276 târihinde pederim müteveffâ-yı mûmâ-ileyh eş-Şeyh Mehmed Hamdi Efendi uhdesine tevcîh ve yedine berât-ı âlîşân i‘tâ olunarak altı sene müddet mutasarrıf olup mu‘ahharan pederim mûmâ-ileyhin dahi 1280 senesi hilâlinde vefâtı vukû‘undan 4 ay sonra mezbûr es-Seyyid eş-Şeyh Mehmed Emin Efendi cihet-i mezkûreyi pederim müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin mahlûlünden hilâf-ı vâki‘ inhâ ile bir takrîb kendi uhdesine tevcîh itdirüp bir kıt‘a berât-ı âlîşân istihsâl etmiş ise de çiftlik-i mezkûr mutasarrıflığı ciheti pederim mûmâ-ileyhe tevcîh olunmazdan mukaddem mezbûr Hâfız Osman Efendi’nin vefatından sonra mahlûlünden 8 sene müddet kat‘â kimesneye tevcîh olunmayup alâ hâlihi mahlûlen kalup ve mezbûr es-Seyyid eş-Şeyh Mehmed Emin dahi da‘vâya tasaddî itmeyüp bu vechile bilâ öZR sükût dahi itmekle el-hâletü hâzihî çiftlik-i mezkûr mutasarrıflığı ciheti mezbûr eş-Şeyh Mehmed Emin Efendi uhdesinden ref‘ olunarak benimle li-ebeveyn er karındaşım hâlâ kazâ-i mezkûrda sâkin Süleyman Sadık‘a münâsafeten tevcîh ve yedimize bir kıt‘a berât-ı şerîf-i âlîşân i‘tâ ve ihsân buyrulmak murâdımdır deyü da‘vâ etdikde ol dahi cevâbında müşârün-ileyh İzzeddin gavsü’l-vâsilîn Kara Ahmed Sultân hazretleri evlâdından olup ve ben dahi müşârün-ileyh Karaca Ahmed Sultân hazretleri evlâd-ı evlâd-ı evlâdından olduğumdan ve çiftlik-i mezkûr mutasarrıflığı ciheti dahi müşârün-ileyhin evlâd-ı evlâd-ı evlâdının ekberine meşrûta olmakla müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Hâfız Osman Efendi evlâd-ı vâkıfdan olarak çiftlik-i mezkûr mutasarrıflığı cihetine bâ-berât-ı âlîşân mutasarrıf iken mûmâ-ileyh Hâfız Osman Efendi’nin vefatıyla ben evlâd-ı evlâd-ı evlâd-ı vâkıfın ekberi olduğumdan bana tevcîh buyrulmak iktizâ eylediğinden nâşî ben 1269 senesi hilâlinde cihet-i mezkûreyi benim üzerime tevcîh itdirmek üzere müdde‘î-i mezbûrun pederi müteveffâ-yı mûmâ-ileyhi hayâtında tarafımdan tevkîl idüp ol dahi vekâlet-i mezkûreyi kabul etmişiken benim üzerime tevcîh itdirmeyüp bi-gayri hakkın kendi üzerine tevcîh ve yedine bir kıt‘a berât-ı âlîşân i‘tâ buyrulduktan sonra ben 27 Zilka‘de sene 1277 günü târihiyle muvarrah işbu bir kıt‘a

(57b) İ‘lâm-ı şer‘î mücebince Göynük Mahkemesi’nde pederi müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin hayâtında oğlu müdde‘î-i mezbûr Hâfız Mehmed Efendi vekîl-i sâbitü’l-

vekâlesi olarak müdde'î-i mezbûr Hâfız Mehmed Efendi ile ba'de't-terâfu' pederi ve müvekkili mûmâ-ileyhin ecânibinden olduğu ve benim evlâd-ı evlâd-ı vâkıfdan bulunduğum şer'an sâbit olarak ba'de'l-hükm i'lâm-ı mezkûr ile bir kıt'a inhâ ve bir kıt'a mazbata i'tâ olunup mûcebince cihet-i mezkûre müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin uhdesinden ref' olunarak yedimde olan 16 Zilka'de sene 1280 günü târihiyle berât-ı âlîşân mantûkunca benim üzerime tevcîh ve yedime berât-ı şerîf-i âlîşân ihsân buyrulmuşdur diyüp müdde'î-i mezbûr dahi mezbûr es-Seyyid eş-Şeyh Mehmed Emin Efendi'nin ber-vech-i muharrer müdde'âsını ve mazmûn-ı i'lâmı inkâr ider ve mûmâ-ileyh İzzeddin Vakfı âhar vakıfdır diyü takrîr ider.

Fî 19 Cemâziyelâhir sene 1285

[Derkenar 1]

41

Üçüncü Sınıfbaşı Ahmed Ağa

[Derkenar 2]

Cihet-i mezkûre ulemâ ve sulehâdan bir zâta tevcîh olunageldiği mastûr ve mukayyedir. Mahalline havâle olunmuşdur. Fî 18 Zilka'de sene 1285

Varak No	: 57b- (58a)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 5 Receb sene 1285 (22 Ekim 1868)

Konusu: *Bolu sancağında Göynük kazâsı Develer karyesinde vâki' kutbü'l-ârifin Karaca Ahmed Sultân hazretlerinin zâviyesinde olan es-Seyyid eş-Şeyh Mehmed Emin Efendi ibn eş-Şeyh Abdullah, Göynük ahâlîsinden Hâfız Mehmed Efendinin ibn Mehmed Hamdi Efendi mahkemesinde Göynük'e tâbi' Baraman karyesinde vâki' Süleyman Paşa ve Bayezid Hüdâvendigâr vakıflarındaki mezra'nın sorumluluğunun önceden Karaca Ahmed Sultân hazretleri evlâdına tevcîh edilmesinde çıkan karışıklığın çözümüne dair dava.*

(57b) Bolu sancağı dâhilinde Göynük kazâsında Develr karyesinde vâki' kutbü'l-ârifin Karaca Ahmed Sultân hazretlerinin zâviyesinde postnişin olan es-Seyyid eş-Şeyh Mehmed Emin Efendi ibn eş-Şeyh Abdullah, kazâ-i mezkûr ahâlîsinden Hâfız Mehmed Efendi ibn Mehmed Hamdi Efendi muvâcehesinde kazâ-i mezkûra tâbi'

Baraman karyesinde vâki‘ Süleyman Paşa ve Bayezid Hüdâvendigâr vakıfları müstegallâtından a‘şârî zâviye-i mezkûreye meşrûta olan mezra‘anın mutasarrıflık ciheti mine’l-kadîm müşârün-ileyh Karaca Ahmed Sultân hazretleri evlâdına bâ-berât-ı âlîşân tevcîhi müte‘âmil olup ve ben dahi evlâd-ı vâkîf-ı müşârün-ileyhden iken cihet-i mezkûreyi evlâd-ı vâkîfdan olmayup ecânibden olan mezbûr Hâfız Mehmed Efendi ile gâ’ibûn ani’l-beled karındaşı Sadık Efendi ve ammizâdeleri Seyyid Mehmed ve Süleyman’dan her biri 1284 senesinden berü fuzûlî ma‘an zabt itmeleriyle su’âl olunup cihet-i mezkûreden keff-i yedleriyle cihet-i mezkûre benim uhdeme tevcîh ve yedime berât-ı şerîf-i âlîşân i‘tâ buyrulmak murâdıdır diyü da‘vâ etdikde ol dahi cevâbında cihet-i mezkûre sâlifü’l-beyân Göynük kasabasında medfûn Akşemseddin kuddise sırruhü71-azîz vakfından olup mezra‘adârlık-ı mezkûr cihetinin nısf hissesine lede’t-terâfu‘ virilen i‘lâm-ı şer‘î mücebince 23 Muharrem sene 1279 günü

(58a) Târihiyle muvarrah yedine virilen berât-ı âlîşân ile hayâtında ile’l-vefât mutasarrıf olan babam mezbûr Mehmed Hamdi Efendi 2 Şa‘bân sene 1281 günü vefât idüp nısf hisse-i cihet-i mezkûre benimle karındaşım mezbûr Sadık’a bâ-berât-ı âlîşân Şevvâl sene 1284 günü tevcîh olunup ol vechile cihet-i mezkûrenin nısf hissesi benimle karındaşım mezbûrun ber-müceb-i berât-ı âlîşân uhdemizde olup nısf-ı diğeri dahi ammizâdelerim gâ’ibûn-ı mezbûrünün bâ-berât-ı âlîşân uhdelerindedir diyüp mezra‘a-i mezkûrun müşârün-ileyh Karaca Ahmed Sultân hazretleri vakfından olduğunu inkâr ider. Fî 5 Receb sene 1285

[Derkenar 1]

42

Postabaşı Kılâguz Ahmed Ağa

[Derkenar 2]

Zeyl-i derkenârda hakikat-i hâl mastûr ve mukayyedir.

Mahalline havâle olunmuşdur. Fî 28 Zilhicce sene 1285

Varak No	: 58a- (58b)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 5 Receb sene 1285 (22 Ekim 1868)

Konusu: *Devlet-i Aliyye teb'asının Ermeni nisvânından Maryam bintü'l-müteveffâ Dülger Sergiz, Cevri Usta Vakfı müsakkafâtından Üsküdar'da İcadiye nâm mahalde şehriye 90 akçe icâre-i mü'eccelelü bir bâb menzilin nısf hisse-i şâyi'ası hakkındaki davaya dair.*

(58a) Sâhibe-i arzuhâl Devlet-i Aliyye teb'asının Ermeni nisvânından Maryam bintü'l-müteveffâ Dülger Sergiz, derûn-ı arzuhâlde ismi mezkûr teb'a-i merkûmeden Sarrâf Avadis veled-i Mıgırđıç muvâcehesinde haffâf esnâfından Hasan Efendi ibn Abdullah hâzır olduğu hâlde Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûn'a mülhak evkâfdan merhûme Cevri Usta Vakfı müsakkafâtından medîne-i Üsküdar'da İcadiye nâm mahalde kâ'in ma'lûmü'l-hudûd ve'l-müştemilât şehriye 90 akçe icâre-i mü'eccelelü bir bâb menzilin nısf hisse-i şâyi'asını babam müteveffâ-yı merkûm Sergiz'in ve nısf hisse-i şâyi'ası dahi anam müteveffât Marisa'nın hayâtlarında bâ-temessük-i mütevellî ber-vech-i münâsafeten iştirâken ve şâyi'an bi'l-icâreteyn taht-ı tasarruflarında olduğu hâlde 1277 senesi Rebî'ulûlânın beşinci günü hâzır-ı mezbûr Hasan Efendi'nin mâlından ve yedinden bi'l-ma'yye iktirâz ve kabz eyledikleri 8500 guruş deynleri mukâbelelerinde menzil-i mezkûrı beyinlerinde vefâ olmak üzere bâ-ra'y-i mütevellî ferâğ-ı mu'teber-i kat'î ile ferâğ ve tefvîz eylediklerinde ol dahi tefevvüz ve kabul eyledikten sonra ebeveynim zevcân-ı merkûmân deyn-i meblağ-ı mezkûr 8500 guruşun 8,000 guruşunu hayâtlarında hâzır-ı mezbûra edâ ve teslîm idüp bâkîsi olan 500 guruşu dahi edâ ve menzil-i mezkûrı bâ-re'y-i mütevellî fekk ve tahlîs itmeksizin ebeveynim zevcân-ı merkûmân bundan akdem müte'âkıben fevt ve menzil-i mezkûr benimle diğer karındaşlarım gâ'ib Arakil ve hâzır Eskohi sağire kızı Ağvani'ye hasbe'l-âde erbâ'an intikâl itmekle meblağ-ı bâkî-i mezkûr hâzır-ı mezbûra edâ ile menzil-i mezkûrı intikâl-i âdiye binâ'en benimle karındaşlarım merkûmânın zabt ve tasarrufumuz lâzım gelür iken hâzır-ı mezbûr Hasan Efendi menzil-i mezkûrı 1283 senesi

(58b) Zilka'denin 13. Günü merkûm Avadis'e bâ-re'y-i mütevellî ferâğ ve tefvîz itmekle merkûm Avadis el-yevm müdâhale ider olmakla meblağ-ı bâkî-i mezkûr 500 guruşu hâzır-ı mezbûra edâ itmek üzere menzil-i mezkûra adem-i müdahaleye tenbîh

olunmak murâdıdır diyü da'vâ etdikde merkûm Avadis dahi cevâbında menzil-i mezkûr zevcân-ı merkûmânın tasarruflarında iken târih-i evvel-i mezkûrda 16,000 guruş bedel mukâbelesinde hâzır-ı mezbûr Hasan Efendi'ye kat'îyyen ferâğ ve tefvîz ol dahi ba'de't-tefevvüz târih-i sâni-i mezkûrda 7,500 guruş bedel mukâbelesinde bana bâ-re'y-i mütevellî kat'îyyen ferâğ ve tefvîz ve ben dahi tefevvüz ve kabul idüp ancak merkûme Maryam menzil-i mezkûrda fuzûli iskân itmekde olduğundan menzil-i mezkûrdan keff-i yed ve bana teslîme tenbîh olunsun diyü cevâba tasaddî. Fî 25 Rebî'ulâhir sene 1285

[Derkenar 1]

Tahrîr şud.

[Derkenar 2]

42

Konyalı Mustafa Kavas

[Derkenar 3]

Menzile adem-i iltifâtle cevâb virilüp meblağ-ı mezkûr 8,000 guruş teslimle hissesin isbâtından izhâr-ı acz birle mezbûr Hasan Ağa'ya yemîn virildi. Fî 25 Receb sene 1285.

Varak No	: 58b
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 23 Cemâziyelevvel sene 1285 (11 Eylül 1868)

Konusu: *İstanbul'da Şehreminide Deniz Abdal Mahallesi'nde oturan Fatıma Feride Hanım ibnet-i Mehmed Salihin vakf-ı tevliyeti evlâdına eşit olarak taksimi için mütevellîsi Mekke-i Mükerrreme pâyelülerinden olup ancak büyük kızı Ayşe es-Sıdika Hanım'ı terk ederek vefât eden Sadeddin Efendi'nin vefatıyla tevliyet-in müvekkilime tevcih olunmasına dair.*

(58b) Nezâret-i Haremeyn-i Muhteremeyn mülhak evkâfindan Vani Efendi merhûmun Bursa'da olan vakfının tevliyetini iddi'â eden hâlâ erzâk ambarı başkâtibi rütbe-i sâliseden Osman Efendi ibn Said tarafından husûs-ı âti'l-beyânda müseccelen vekîl eş-Şeyh Raşid Efendi ibn Osman, Bursalı Şerife Naile Hanım ibnet-i Abdülhalim Efendi muvâcehesinde İstanbul'da Şehremini kurbünde Deniz Abdal Mahallesi'nde

sâkine Fatıma Feride Hanım ibnet-i Mehmed Salih hazıra olduğu hâlde vakf-ı müşârün-ileyhin tevliyeti evlâd-ı evlâdın ekber ve eslah ve erşedine ve gallesi mutlakâ evlâdına seviyyen meşrûta olup vakf-ı mezkûrun mütevellîsi Mekke-i Mükerrerme pâyelülerinden olup ancak kebîre kerîmesi Ayşe es-Sıdıka Hanım'ı terk iderek vefât eden Sadeddin Efendi'nin vefatıyla tevliyet-i mezkûre müvekkilim mûmâ-ileyh ekber ve eslah ve erşed olmakla müvekkilim mûmâ-ileyhe tevcîh olunmak murâdıdır diyü bi'l-vekâle da'vâ mûmâ-ileyhâ Şerife Nâile Hanım dahi cevâbında vakf-ı mezkûrun tevliyeti evlâd-ı evlâd-ı evlâdın ekber ve erşed ve eslahına ve gallesi mutlakâ evlâd-ı evlâd-ı evlâdına meşrûta ve müvekkil-i mûmâ-ileyh ile hazıra-i mûmâ-ileyhâ Fatıma Feride Hanım dahi evlâd-ı vâkıfdan olup lâkin ben ekber ve eslah olmamla bana tevcîh olunmak murâdıdır diyü da'vâ ve hazıra-i mûmâ-ileyhâ Fatıma Feride Hanım dahi vakf-ı mezkûrun tevliyeti evlâd-ı evlâd-ı vâkıfın ekber ve erşed ve eslahına ve gallesi mutlakâ evlâdına meşrûta olup ve ben dahi ekber ve eslah evlâd-ı vâkıfdan olmamla bana tevcîh olunmak murâdıdır diyü da'vâ ider.

Fî 23 Cemâziyelevvel sene 1285

[Derkenar 1]

44

Şehreminli Mehmed Çavuş

[Derkenar 2]

Cihet-i tevliyet 1253 senesinde bâ-irâde-i şâhâne Hazîne-i Evkâf'dan zabt olunup tevliyet-i mezkûrenin kaydı terkîn olunacak iken her nasılsa kalmış ve Sadeddin Efendi'nin vefâtından sonra senevî on bin guruş kerîmesi mûmâ-ileyhâya ihsân ve berât-ı âlîşân i'tâ kılınmış idüğü.

[Derkenar 3]

Kâmilten tevliyet tevcîhine dâir kuyûdât kaydı derkenâra havâle şud. Fî 23 Zilhicce sene 1285

[Derkenar 4]

Mûmâ-ileyhâ Ayşe es-Sıdıka Hanım'ın zevci ve tarafından müseccelen vekîli Vahdeti Efendi ibn Mehmed Nuri tescîl şud. Fî 15 Zilka'de sene 1285

[Derkenar 5]

Müvekkil-i mumaileyh Osman Efendi'nin Meclis-i Tedkîkât-ı Şer'iyeye gelmesine emr olundu. Fî 19 Safer sene 1286

Varak No	: 59a
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî sene 1285 (1868 / 1869)

Konusu: *Lale Mehmed Ağa ibn Kasım ve mahalle bekçisi el-Hâc Ali ibn Mehmed Salih nâm kimesneler şehâdetleriyle tescil edilmiş vekîli Ali Efendi ibn Halil, Fatıma Safvet Hanım, Davud Paşa'nın zevci ve Ahmed Aziz Paşa ibn Nazif Bey mahkemesindeki hisse paylaşımına dair.*

(59a) Üsküdar'da İhsaniye Mahallesi'nde sâkine sâhibe-i arzuhâl Sabiha Hanım ibnet-i Mehmed Nazım Paşa'nın kayınpederi ve tarafından husûs-ı âtîde vekîl olduğu sırren ve alenen lede't-tezkiye ve makbûlü'ş-şehâde idükleri ihbâr olunan zât-ı mezbûreyi ârifân Lale Mehmed Ağa ibn Kasım ve mahalle bekçisi el-Hâc Ali ibn Mehmed Salih nâm kimesneler şehâdetleriyle sâbit olan müseccelen vekîli Ali Efendi ibn Halil, derûn-ı arzuhâl-i mezkûrede mezkûretü'l-isim maarifetü'z-zât Fatıma Safvet Hanım ibnetü'l-merhûm ferîkân-ı kirâmdan Davud Paşa'nın zevci ve tarafından kezâlik husûs-ı âtîde vekîl-i müseccel-i şer'îsi asâkir-i şâhâne mirlivâliğinden mütekâ'id saâdetlü Ahmed Aziz Paşa ibn Nazif Bey muvâcehesinde hazîne-i Haremeyn-i Muhteremeyn'den mazbût cennet-mekân Sultân Osman Hân tâbe serâhu hazretleri evkâf-ı şerîfelerine kıbel-i şer'den kâimmakâm-ı mütevellî nasb olunan Mustafa Ağa ibn Halil hâzır olduğu hâlde derdest dört kıt'a temessük hâmişleri nâtik olduğu üzere vakf-ı müşârün-ileyh müsakkafâtından medîne-i Üsküdar'da İhsaniye Mahallesi'nde kâ'in ma'lûmü'l-hudûd ve'l-müştemilât şehriye cem'an 290 akçe icâre-i mü'eccele bir bâb kebîr menzilin sülûs hisse-i şâyi'ası müvekkilem mezbûre Sabiha Hanım'ın ve sülûs hissesi dahi li-ebeveyn karındaşı gâ'ib ani'l-beled Mehmed Reşid Bey'in ve sülûs hisse-i şâyi'ası dahi müvekkile-i mûmâ-ileyhâ Fatıma Safvet Hanım'ın bâ-temessükât-ı mütevellî iştirâken ve şâyi'an taht-ı tasarruflarında ve müvekkile-i mûmâ-ileyhâ Fatıma Safvet Hanım 1283 senesi Mart ibtidâsından berü menzil-i mezkûrdan müvekkilem mezbûrenin sülûs hisse-i şâyi'asında şehriye 277,5 guruş ücret tesmiyesiyle müşâhereten müste'ciresi olmakla ücret-i müsemmât-ı mezkûreden işbu târih-i i'lâma gelince 18 mâh müddetde müvekkile-i mûmâ-ileyhâ Fatıma Safvet Hanım zimmetinde terâküm eden 4996 guruş müvekkilem mezbûre için bana edâ ve teslîme ve gâbet-i

şöhre izâfetle bi'l-vekâle fesh-i icâre itmeme sülüs hisse-i şâyi'a-i mezkûreden keff-i yed ve müvekkilem mezbûre için bana vech-i lâyıkiyla teslîme müvekkilesi mûmâ-ileyhâya izâfetle vekîl-i mûmâ-ileyh Ahmed Aziz Paşa'ya tenbîh olunmak murâdıdır diyü bi'l-vekâle bundan akdem da'vâya tasaddî ile beynimizde münâza'ât-ı kesîre cereyân etmişidi el-hâletü hâzihî beynimiz te'lîf ve ıslâh olunup ben ber-minvâl-i muharrer tasaddî eylediğim ücret da'vâsından bi'l-vekâle fâriğ olarak sülüs hisse-i şâyi'a-i menzil-i mezkûrî işbu târih-i i'lâmdan i'tibâren aded-i şuhûr ve a'vâm-ı beyân olunmaksızın mâhiye üçer yüz guruş kirâ tesmiyesiyle müvekkile-i mûmâ-ileyhâ Fatıma Safvet Hanım'a icâr ve teslîm eylediğimde vekîl-i mûmâ-ileyh müvekkilesi zevcesi mûmâ-ileyhâ için bi'l-vekâle istîcâr ve tesellüm ve kabz ve kabul ve kirâ-yı müsemmâ-yı mezkûrî beher şehr hitâmında bilâ cevr ve ezâ müvekkilem mezbûreye edâya ta'ahhüd eylediğinde ben dahi ta'ahhüd-i mezkûrını blk kabul idüp bu vechile bi't-terâzî kat'-ı nizâ' eyledik diyü ikrâr.

Fî sene 1285

[Derkenar 1]

45

Kapan-ı Dakîkli el-Hâc Mehmed Emin Ağa

[Derkenar 2]

Mûmâ-ileyhâ Sabiha Hanım tarafından mezbûr Ali Efendi'nin ve mezbûre Safvet Hanım tarafından dahi mûmâ-ileyh Aziz Paşa'nın vekâleti tescîl şud. Fî 25 Receb sene 1285

[Derkenar 3]

Mezbûre Sabiha Hanım tarafından yine mezbûr Ali Efendi'yi müseccelen vekîl nasb eylediği.

Fî 29 Zilka'de sene 1285

[Derkenar 4]

Meblağ-ı mezkûr 4996 guruş hakkında def'-i meşrûhuyla beyâna havâle şud

Fî 26 Rebî'ulevvel sene 1286

[Derkenar 5]

Def'-i meşrûhını Mahkeme-i Evkâf ketebesinden Mehmed Rauf Efendi ibn Mehmed İzzet ve muhızırândan Hâfız Mustafa Ağa ibn Mehmed Fazlı şehâdetleriyle isbât idüp tezkireye havâle şud. Fî 16 Rebî'ulâhir sene 1286

Varak No	: 59b- (60a-60b)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 6 Muharrem sene 1285 (29 Nisan 1868)

Konusu: *Moşi Petre zevcesi Luçika bint-i Nikolaki ile Dellâl Rafail veled-i İsak yüzleşmesinde Yaklaşık bir dönüm tarla üzerinde bulunan fabrikada i'mâl edilen ipeğin parasını zimmetine geçiren bâzergân Moşi Petre'ye borcunu ödedikten sonra fabrikadan, iki bâb oda ve bir bâb kozahâne ve beş aded Osmanlı mancılığı ve 50 aded frenk mancılığı ve bir mikdâr bağçe ve müştemilât-ı sâireyi kapsayan yerlere sahip olabileceğine dair dava.*

(59b) Adapazarı mahallâtından Terzi Mahallesi ahâlîsinden ve teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin Ermeni milletinden sâhib-i arzuhâl Hamparsum veled-i Ohannes, M Üsküdar'a tâbi' Kadı karyesinde Mühürdar Çeşmesi nâm mahalde mütemekkin teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin Latin milleti nisvânından Malifaturacı Moşi Petre zevcesi Luçika bint-i Nikolaki tarafından vekîl-i müseccel-i şer'îsi teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin Yehûd milletinden Dellâl Rafail veled-i İsak muvâcehesinde yine teb'a-i Devlet-i Aliyye'den ve Ermeni milletinden Dellâl Karabet veled-i Arakil hâzır olduğu hâlde yedimde olan işbu bir kıt'a haritada gösterildiği vechile zikr olunan Adapazarı'nda Hatılık nâm mahalde kâ'in etrâf-ı erba'ası Cebe Mikal veled-i Atam menzili ve bağçesi ve Kocagözoğlu Ömer bin Abdullah bin Abdurrahman bağçesi ve Kuyumcuoğlu İstapan veled-i Atam veled-i diğer Atam bağçesi ve ba'zen şaranpol ve tarîk-i âmm ile mahdûd yeri cennet-mekân merhûm Sultân Orhan Gâzî hazretleri evkâf-ı şerîfesine senevî 100 guruş mukâta'alu tahmînen 10 dönüm mikdârı bir kıt'a tarla fî 11 Şa'bân sene 1278 günü târihiyle muvarrah işbu bir kıt'a temessük-i mütevellî mücebince taht-ı tasarrufumda ve tarla-yı mezkûrun sâlifü'z-zikr şaranpol ve tarîk-i âmm tarafında vâki' kezâlik harita-i mezkûrede işâret olunan tahmînen bir dönüm mikârı mahalli üzerinde mebnî üzerinde ma'a müştemilât bir bâb harîr fabrikası dahi taht-ı temellükümde olmakla ben fabrika-i mezkûrede i'mâl eylediğim ipeği Fransa'da bey' etdirmek için bana bir bâzergânın lüzûmu olduğundan ben i'mâl eylediğim ipeği müvekkile-i merkûmenin zevci bâzergân Moşi Petre'ye virüp ol dahi Fransa memâlikine bi'l-irsâl âhara bey' itdirdüp zemenini kabz ve bana i'tâ itmek üzere mukâvele ve bu husûsdan

dolayı zimmetime akçe geçüp deynimi her ne zaman edâ ider isem fabrika-i mezkûreyi yine bana redd itmek şartıyla müvekkile-i merkûmenin zevci merkûm ve vekîli hâzır-ı merkûm ile Kadı karyesinde kenîse meclisinde bi'l-mukâvele fabrika-i mezkûrdan ancak fevkânî iki bâb oda ve bir bâb kozahâne ve beş aded Osmanlı mancılığı ve 50 aded frenk mancılığı ve bir mikdâr bağçe ve müştemilât-ı sâireyi hâvî olan mahallini müvekkile-i merkûmenin yedinde olup 11 Rebî'ulevvel sene 1281 târihiyle muvarrah ol târihde ve hâlâ Üsküdar Mahkemesi nâ'ibi olan müderrisîn-i kirâmdan mekremetlü Hâfız Hüseyin Lebîb Efendi'nin imzâ ve hatmini haviye işbu bir kıt'a mübâya'a hücceti nâtika olduğu üzere târih-i mukâveleden sonra nâ'ib-i mûmâ-ileyh huzûrunda 180,000 guruşa müvekkile-i merkûmeye şart-ı mezkûr ile bey' ve mahallinde kabza taslît ve semeni olan meblağ-ı mezkûr 180,000 guruş kabz itmeksizin müvekkile-i mezbûreden tamâmen kabz eyledim deyü ikrâr idüp ve müvekkile-i merkûmenin ol târihde tasdîka vekîli olan hâzır-ı merkûm Karabet dahi tasdîk etmişler ise de lâkin ben

(60a) Müvekkile-i mezbûreden tamâmen kabz eyledim deyü ikrâr idüp ve müvekkile-i merkûmenin ol târihde vekîli olan hâzır-ı merkûm Karabet dahi tasdîk etmişler ise de lâkin ben müvekkile-i merkûmeden semen nâmıyla kat'â nesne kabz itmediğimden mâ'adâ beynimizde cârî şurût-ı müfside ve mukâvele ve muvâza'a ile bey' eylediğimden bey'-i mezkûr sahîh olmamakla su'âl olunup ma'a müştemilât fabrika-i mezkûreden keff-i yed ve mahallinde bana teslîme ve tarla-yı mezkûreden fabrika-i mezkûrun mebnî olduğu tûlen 28 zirâ' ve arzan 13 zirâ' ve yine ittisâlinde kâ'in tûlen 28 ve arzan 13 zirâ' mahallini dahi bâlâda muharrer şart ve muvâza'a mukavelesiyle sâlifü'z-zikr 180,000 guruş bedel mukâbelesinde 2 Receb sene 1283 günü bâ-re'y-i mütevellî vekîl-i hâzır-ı merkûm Karabet uhdesine İzmid Evkâf müdürü huzûrunda ferâğ ve tefvîz eyledim diyü takrîr idüp hâzır-ı merkûm Karabet dahi tasdîk ve bedel-i merkûm 180,000 guruşdan bana kat'â nesne virmediğini ikrâr ve şurût-ı müfside ve muvâza'a ve mukâvele ile ferâğ eylediğimi nâtık 3 Receb sene 1283 târihli Ermeniyyü'l-asl yedime bir kıt'a sened dahi i'tâ etmişiken hâzır-ı merkûm Karabet mahall-i mezkûr 4 Receb sene 1283 günü 60,000 guruş bedel mukâbelesinde bâ-re'y-i mütevellî müvekkile-i merkûme Luçika'ya İzmid Evkâf Mu'accelât müdürü re'yiyle ferâğ ve tefvîz idüp ol dahi ba'de't-teferruğ müvekkile-i merkûme Luçika mecmû' fabrika-i mezkûreye ve âlât-ı lâzimesine el-yevm müstakilleten vaz'-ı yed ider olmakla mahall-i mezkûrdan dahi re'y-i mütevellîyle keff-i yed ve mahallinde bana teslîme

müvekkile-i merkûme Luçika'ya izâfetle vekîl-i merkûm Rafail'e tenbîh olunmak murâdıdır deyü da'vâ etdikde ol dahi cevâbında fabrika-i mezkûr ile mahall-i mezkûra müvekkilesi merkûmenin vaz'-ı yedini ikrâr lâkin müdde'î-i merkûm Hamparsum ber-vech-i muharrer mâlik olduğu fabrika-i mezkûreyi 10 Rebî'ulevvel sene 1281 günü tarafeynden îcâb ve kabûli hâvî şurût-ı müfside ve muvazadan ârî bey'-i bât-ı sahîh-i şer'î ve safka-i vâhîde ile 1800 aded yüzlük mecîdî oltunı semen tesmiyesiyle müvekkilem merkûme Luçika'ya bey' ve temlîk ve teslîm eylediğinde ol dahi ber-vech-i muharrer iştirâ ve temellük ve tesellüm ve kabz ve kabul idüp semen-i mezkûr 1800 aded mecîdî altunını zevci hâzır bâzergân-ı merkûm müdde'î-i merkûma odasında def' ve teslîm idüp ol dahi yedinden tamâmen ba'de'l-kabz ol vechile fabrika-i mezkûre müvekkilem merkûmenin şirâ'en mâlî ve mülki oldukdan sonra müdde'î-i merkûm Hamparsum fabrika-i mezkûra müvekkilem merkûmenin şirâ'en mâlî ve mülki oldukdan sonra müdde'î-i merkûm Hamparsum fabrika-i mezkûrenin vakf arsasını dahi 60,000 guruş bedel ile Evkâf Mu'accelât müdürü huzûrunda 60,000 guruş bedel-i medfû' ve makbûza 2 Receb sene 1283 günü şurût-ı müfside ve muvâza'adan ârî olarak hâzır-ı merkûm Karabet'e re'y-i mütevellîyle

(60b) Kat'iyen ferâğ ve tefvîz idüp ol dahi ber-vech-i muharrer ba'de't-tefevvüz ve'l-kabul tefevvüzen mutasarrıf olduğu vakf mahall-i mezkûrî ol mikdâr guruş bedel-i medfû' ve makbûza 29 Receb sene 1283 günü müvekkilem merkûmeye bâ-re'y-i mütevellî kat'iyen ferâğ ve tefvîz idüp ol dahi tefevvüz ve kabul iderek fabrika-i mezkûrenin yeri dahi müvekkilem merkûmenin dâhil-i havza-i tasarrufî olup kendüsünün aslâ ve kat'â alâka ve medhali kalmayup hattâ yedimde olup 5 Rebî'ulâhîr sene 1284 târihli medîne-i İzmîd nâ'ibi mevâlî-i izâmîdan fazîletlü Ebülhayr Efendi'nin mührüyle memhûr cânib-i fetvâhânedan tasdîk kılınan işbu bir kıt'a i'lâm-ı şer'î nâtık olduğu üzere fabrika-i mezkûre ile mahall-i mezkûrları mu'ahharan müdde'î-i merkûm Hamparsum fuzûlî zabt eylediğinden ben müvekkilem merkûme tarafından bi'l-vekâle fabrika ve mahall-i mezkûrları ber-mantûk-ı hüccet-i mezkûre temessük-i mezkûr bana teslîme müdde'î-i merkûma tenbîh olunmak murâdıdır diyü nâ'ib-i mûmâ-ileyh huzûrunda bi'l-vekâle da'vâ eylediğimde ol dahi cevâbında bey' ve ferâğ-ı mezkûrların şurût-ı müfside ve muvâza'adana ârî olarak mebi' ve ferâğ-ı mezkûrların vukû'unu ve me'âl-i hüccet ve temessük-i mezkûrları tav'an ikrâr ve i'tirâf eylediğinden fabrika-i mezkûrî hükm-i hâkimü's-şer'le müvekkilem merkûme için bi'l-vekâle tesellüm ve

kabz idüp el-yevm müvekkilem merkûme bi-hakkın vaz‘-ı yed ider diyü bi’l-vekâle def‘
ider ol dahi mazmûn-ı i‘lâmı inkâr ider.

Fî 6 Muharrem sene 1285

[Derkenar 1]

46

Karakulak Reşid Ağa

[Derkenar 2]

Fesâd beyyinesiyle Ermeni müdde‘î-i merkûm beyâna havâle şud. Fî 18 Zilka‘de
sene 1285

[Derkenar 3]

Mahalline mevlâ ta‘yîn olundu. Fî 11 Rebî‘ulevvel sene 1286

[Derkenar 4]

Haritası dahi merkûm Hamparsum’un yedinde olup tercüme olunan sened dahi
mevcûddur.

Fî 6 Muharrem sene 1285

[Derkenar 5]

Mazmûn-ı i‘lâm beyâna havâle şud. Fî 6 Rebî‘ulâhîr sene 1285

[Derkenar 6]

Lede‘l-iktizâ mazmûn-ı hüccet beyâna havâle şud. Fî 5 Şa‘bân sene 1285

[Derkenar 7]

Yine mazmûn-ı i‘lâm beyâna havâle şud. Fî 8 Şevvâl sene 1285

[Derkenar 8]

Merkûme Luçika vekîl-i merkûmı vekâletden bi’l-azl yerine husûmet ve sulh ve
ibraya Covanni Efger veled-i İstefan’ı müsecelen vekîl nasb eylediği.

Fî 29 Zilka‘de sene 1285

Varak No	: 60b- (61a)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 28 Muharrem sene 1285 (21 Mayıs 1868)

Konusu: *Hamparsum ve Rafail yüzleşmesinde fabrikada mülküm olan şeylerin Luçika'nın fabrika'nın müştemilâtındandır diyerek fuzûli zapt etmesi hakkındaki davaya dair.*

(60b) Merkûm Hamparsum, vekîl-i merkûm Rafail muvâcehesinde hâric ez-hüccet-i mezkûre fabrika-i mezkûrede mülküm olan iki bâb oda ve bir sofa ve bir abdesthâne ve müştemilât-ı sâire ile bir bâb büyücek hâne ve tahtında bir bâb oda ve bir yazlık koğuş ve bir bâb samanlık ve bir bâb âhûr ve bir makine vapuru ve fevkinde bir koğuş ebniyesi ve bir âlât mağazası ve ebniye-i sâire ve tûlen 17 zirâ' ve arzan 13 zirâ' kamşibaşı ve sadak harîr işlemek ve koza kurutmak için bir bâb koğuş ve mecmû'ı 100,000 guruş kıymetli bir kazgan ma'a âlât-ı lâzıme-i ma'lûme ve makine takımları ve manimetro ta'bir olunur derece âlâtı ve bir çift demir topla ve 2 aded vargel çarhları ve 52 aded Frenk mancılığı ve 52 aded nühâs tâbe ma'a masa

(61a) Ve 52 aded musluk ve 52 aded nühâs çifte boru ve 52 aded pirinç hıtta ve iki aded vargel ve sâir âlât-ı lâzıme ve 600 zirâ' tûlenn ve arzan arsayı dahi müvekkile-i merkûme Luçika fabrika-i mezkûre müştemilâtından diyerek fuzûli ve bi-gayri hakkın zapt idüp el-yevm mevcûd olmakla anlardan dahi keff-i yedine müvekkile-i merkûmeye tenbîh olunmak murâdımdır diyü da'vâ ol dahi cevâbında müvekkile-i merkûme hüccet-i mezkûrede muharrer olan emlâkı iştirâ eyledi elân mevcûddur ve mikdârı mahallinde ma'lûmdur diyü takrîr ider. Fâ 28 Muharrem sene 1285

[Derkenar 1]

47

Mübâşir Reşid Ağa

[Derkenar 2]

Vekîl-i merkûm Rafail, merkûm Hamparsum muvâcehesinde merkûm Hamparsum fabrika-i mezkûr 5 Rebî'ulâhir sene 1281 târihinden 5 Rebî'ulâhir sene 1284 târihine gelince 3 sene müddet tagallüben zapt etmekle kirâ-yı misli olan 900 lira-yı Osmanîyi talep iderim diyü da'vâ cevâbında hakikaten bey' itmediğimden kendi mülküm olmak üzere vaz'-ı yed etmişidim der. Fî 18 Muharrem sene 1285

[Derkenar 3]

48

Mübâşir Hâriciyeden Hüseyin Ağa

[Derkenar 4]

Müvekkile-i merkûme Luçika'nın zevci tüccârdan Moşi Petri veled-i Covakino meclis-i şer'î-i şerîfe gelüp istintâk olundukda ben semen-i mezkûr 1800 aonet yüzlük mecîdi altununu târih-i bey'-i mezkûrda yani târih-i Ruminin 1864 senesi Ağustos ibtidâsında İstanbul'da Cebel-i Attâr Hanı'nda odamda müdde'î-i merkûm Hamparsum'a def' ve teslîm eylediğimde ol dahi yedimden ahz u kabz etmişidi diyü takrîr ider. Fî 18 Muharrem sene 1285

[Derkenar 5]

Hâzır-ı merkûm Karabet dahi istintâk olundukda cevâbında müdde'î-i merkûm Hamparsum'un işbu meclis-i şer'îde ibrâz eylediği mukâvele senedini ben verdim lâkin ben müdde'î-i merkûm Hamparsum'a semen ve bedel olarak bir akçe vermedim diyü takrîr ve sened-i mezkûrı tasdik ider. Fî 18 Muharrem sene 1285

Varak No	: 61b
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 22 Receb sene 1285 (8 Kasım 1868)

Konusu: *Anadolu'da Söke kazâsı hânedânından olup (1282) senesinde vefât eden İlyaszâde Mehmed Bey'in terekesinden hisse paylaşımına dair.*

(61b) Anadolu'da Söke kazâsı hânedânından olup işbu târihden 3 sene mukaddem yani 11 Ramazan sene 1282 günü vefât eden İlyaszâde Mehmed Bey ibn İlyas bin Ahmed'in ber-vech-i âtî vârisi olduğunu iddi'â eden el-yevm Üsküdar'da Rum Mehmed Paşa Mahallesi'nde sâkine arzuhâl sâhibesi Fatıma Hanım ibnet-i Osman, müteveffâ-yı mezbûrun zevce-i metrûkesi Fatıma Huşyar Hanım ibnet-i Abdullah muvâcehesinde müteveffâ-yı mezbûrun cedd-i a'lâsı olup Söke'de vefât eden;

Hasan İlyas fevt		
İbn Ahmed Vâlideleri Hadice bint-i Abdullah		İbn Osman
Bin el-Hâc İlyas		Bin Mehmed
Mehmed Bey müteveffâ-yı mezbûr		Bin Osman
Fevt zevce-i mezbûreyi terk		Bint Fatıma müdde'ıye-i mezbûre

Bâlâda beyân eylediğim vechile ben müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Mehmed Bey'in cedd-i a'lâsı mezbûr Ahmed'in li-ebeveyn er karındaşı mezbûr Osman'ın oğlu Mehmed'in oğlu Osman'ın sulbiye kızı olup müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin verâseti benimle zevce-i mezbûreye münhasıra olmakla müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Mehmed Bey'in terekesinden hisse-i irsiyyemi bana teslîme zevce-i mûmâ-ileyhâ Fatıma Huşyar Hanım'a tenbîh olunmak murâdıdır diyü da'vâ ol dahi cevâbında müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Mehmed Bey'in terekesine vaz'-ı yedini ikrâr müdde'ıye-i merkûmenin verâset müdde'âsını inkâr ider.

Fî 22 Receb sene 1285

[Derkenar 1]

49

Hademedden Ali Ağa

[Derkenar 2]

Kuşadası ahâlîsinden Hazinedaroğlu Ahmed Ağa ibn (boş) ve Mehmed bin Ahmed ve Osman Hâfızoğlu Mustafa Ağa ve el-Hâc Mehmed bin el-Hâc Osman şehâdetleriyle sâbit olmakla sırren ve alenen tezkiyeye havâle şud. Fî 3 Receb sene 1285

[Derkenar 3]

Ba'de't-tezkiye huzurda inhâ olunmakla hüküm şud.

[Derkenar 4]

Zevcim müteveffâ-yı mûmâ-ileyh hayâtında yedimde olan 19 Şevvâl sene 1282 târihiyle muvarraha ve ol târihde mezkûr Söke nâ'ibi es-Seyyid Mustafa Efendi'nin imzâ ve hatmini haviye işbu bir kıt'a hüccet-i şer'ıyye mantûkunca cem' terekesini bana vasiyet idüp ba'dehu fevt oldukda terekesi mahallinde ma'rifet-i şer'le tahrîr birle

zeyl-i defter-i kassâm mücebince terekesinden gayri ez-ihracât bâkî kalan 133,452 guruşu bi-hakkın kabz etmişidim diyü takrîr ider.

[Derkenar 5]

Zevce-i mezbûre Fatıma Huşyar Hanım tarafından husumet ve redd-i cevâba vekîl-i müseccel-i şer'îsi zevci Kılârî-i Saray-ı hümâyûndan muhreç Ahmed Ağa ibn Yusuf.

Fî 22 Receb sene 1285

Varak No	: 62a-(62b-63a)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 26 Cemâziyelâhir sene 1285 (14 Ekim 1868)

Konusu: *Haleb'de vâki' Şahnezâde ve Şeybâni ve Kâdı Kemaleddin Taduni ve Kâdı Şemseddin Eca vakıfları gallâtı fazlasının evlâd-ı vâkıfdan kullanım hakkı olan Halebî es-Seyyid Abdülkadir Efendi ibn Ahmed Hasbizâde mahkemesinde vakfa dair hisse paylaşımının yapılması hakkındaki dava.*

(62a) Haleb'de vâki' Şahnezâde ve Şeybâni ve Kâdı Kemaleddin Taduni ve Kâdı Şemseddin Eca vakıfları gallâtı fazlasının evlâd-ı vâkıfdan olarak ber-vech-i âtî meşrûtün-lehleri olduklarını iddi'â eden es-Seyyid eş-Şeyh Talib Efendi ibn el-Hâc Abdülkadir ve es-Seyyid Abdülkerim Efendi ibn el-Hâc Yahya hâzır olduğu hâlde, evkâf-ı erba'a-i mezkûrenin tevliyetleri cihetlerinin 3 hisse i'tibârıyla bir hissesine el-yevm bâ-berât-ı âlişân mutasarrıf olan Halebî es-Seyyid Abdülkadir Efendi ibn Ahmed Hasbizâde muvâcehesinde yedimizde olup 1281 senesi Rebî'ulevvel gurreti târihiyle Evkâf Muhasebesi'nden muhreç derkenâr ve işbu iki kıt'a şecere nâtik olduğu vechile benimle gâ'ibûn ani'l-beled li-ebeveyn er karındaşım el-Hâc Hasan ve li-ebeveyn kız karındaşlarım Emine ve Şerife Hâtûnlar evlâd-ı vâkıfûn-ı merkûmûndan Atraşzâde Hasan Çelebi'nin oğlu olup evlâd-ı vâkıfûn-ı mûmâ-ileyhimden idüğü mukaddemâ şer'an sâbit olmuş olan es-Seyyid Mehmed Mehdi'nin kızı Mümine Hâtûn'un oğlu Sunullah'ın oğlu Mukayyid es-Seyyid Mehmed Efendi'nin oğlu el-Hâc Abdülkadir'in sulbi sahîh evlâdı olup ve el-yevm Haleb'de sâkin Mumcu eş-Şeyh Abdullah ile li-ebeveyn er karındaşı eş-Şeyh Ömer dahi kezâlik bâlâda muharrer mezbûr Mukayyid es-

Seyyid Mehmed Efendi'nin diğ er sulbi ođ lu Sunullah'ın kızı Ayş e Hâtûn'un sadri sahîh evlâdı olup ve hâzır mezbûr es-Seyyid Abdülkerim Efendi ile li-ebeveyn kız karındaş ı hâlâ Haleb'de sâkine Ş erife Hâtûn dahi mezbûr Mukayyid es-Seyyid Mehmed Efendi'nin diğ er sulbi ođ lu el-Hâc Yahya'nın sulbi sahîh evlâdı olmakla evkâf-ı erba'a-i mûmâ-ileyhimin evkâf-ı kadîmeden olarak derdest ve sicillât-ı mahkemede mukayyed vakfiyeleri olmayup ancak evkâf-ı erba'a-i merkûmeden mine'l-kadîm Ş ahnezâde ve Ş eybânî vakıflarının masârifât-ı mu'ayyenelerinden mâ'adâ bi'l-cümle gallelerinin üç er rub' hisseleri sâir mazbûtü'l-esâmî evlâd-ı vâkıfûn-ı mûmâ-ileyhimden İdlibîzâde ve Trablusîzâde ve Hatîbzâde evlâdının ve mâ'adâ birer rub' hissesi ile mûmâ-ileyh Kâdı Kemaleddin Tadunî Vakfı'nın kezâlik masârifât-ı mu'ayyenesinden mâ'adâ bi'l-cümle gallesi bizimle mezbûrûn Emine ve Ş erife Hâtûnlar ve hâzır mezbûr Abdülkerim Efendi ve mezbûr eş -Ş eyh Ömer ve diğ er Ş erife Hâtûn'a ve mûmâ-ileyh es-Seyyid Mehmed Mehdi'nin kızı mezbûre Mümine Hâtûn'un diğ er ođ lu es-Seyyid Hasbullah'ın ođ lu es-Seyyid Mehmed Efendi'nun ođ lu Abdülkadir Efendi'nin ođ lu Ahmed Efendi'nin ođ ulları olup el-yevm mütevellî olanlardan mezbûr es-Seyyid Abdülkadir Efendi ile karındaş ı ve tevliyet hissedârı olup Haleb'de sâkin es-Seyyid Yusuf ve mezbûr Ahmed Efendi'nin er karındaş ı olup vefât eden es-Seyyid Sadullah'ın ođ lu ve tevliyet-i mezkûrenin kezâlik hissedârı olan hâlâ Haleb'de sâkin el-Hâc Mehmed beyinlerinde li'z-zekeri mislü hazzı'l-ünseyeyn taksîm olunduğ u

(62b) Ve mûmâ-ileyh Kâmetî Kemaleddin Ecâ Vakfı'nın dahi masârifât-ı mu'ayyenesinden mâ'adâ kâffe-i gallesi kezâlik bizimle sâir evlâd-ı vâkıf-ı mûmâ-ileyhim ve zikirleri sebkât eden İdlibîzâde ve Trablusîzâde ve Hatîbzâde evlâdı bulunan kesân beyinlerinde bilâ tertip ale's-seviye ber-mûceb-i te'âmül-i kadîm iktisâm olunageldiğ i ve evlâd-ı vâkıfdan biri fevt olur ise hissesi evlâdına ve evlâd-ı evlâd-ı evâldına kezâlik batnen ba'de batn tevzî' kılındığ ı meş hûr ve mütevâtir ve amel-i kadîm dahi bunun üzerine cârî olduğ u mastûr idüğ ine binâ'en mütevelliyûn-ı mezbûrûn evkâf-ı erba'a-i mûmâ-ileyhimin gallât-ı mevcûdesinden ber-mûceb-i te'âmül-i kadîm bizimle sâirlerinin hisselerine isâbet edeni virmediklerine binâ'en ben hâzır mezbûr Abdülkerim Efendi ve gâ'ib-i mezbûr eş -Ş eyh Abdullah Efendi'den her birimiz 2 Muharrem sene 1279 târihiyle terâfu'î hâvî istihsâl eylediğ imiz fermân-ı âlî mûcebince neseb ve te'âmül-i kadîm müdde'âmızı fî gurre-i Safer sene 1279 günü Haleb Mahkemesi'nde mütevelliyûn-ı mezbûrûndan gâ'ibân-ı mezbûrân es-Seyyid Yusuf ve el-Hâc Mehmed

muvâcchelerinde ba'de'l-ısbât mücebince verilen i'lâm mücebince kat'ıyyü'l-hak ve yedimize bir kıt'a emr-i âlî dahi i'tâ buyurulmuşiken gallât-ı evkâf-ı erba'a-i mûmâ-ileyhimden benimle hâzır-ı mezbûr ve gâ'ib-i mezbûrun hissemizi elân vermemeleriyle su'âl olunup hissemize isâbet edeni bize teslim mütevellî-i mezbûr es-Seyyid Abdülkadir Efendi'ye tenbîh olunmak murâdımızdır diyü hâzır mezbûr es-Seyyid Abdülkerim Efendi ile ma'an da'vâ etdiklerinde ol dahi cevâbında yedimde olup 25 Cemâziyelâhir sene 1281 târihiyle Haleb Mahkemesi'nden verilen işbu bir kıt'a i'lâm-ı şer'ıyyede zıkr ve beyân olunduğu vechile mûmâ-ileyh Şeybânî Vakfı'nın 29 Rebî'ulevvel sene 867 târihiyle vakfiyye suretinde fazla ve gallesi hayâtda oldukça kendi nefesine ve ba'de vefâtihi sulbi oğlu Mîr Yahya ile tevellüd eden olur ise beyinlerinde li'z-sekeri mislü hazzi'l-ünseyeyn ve sulbi evlâdının zükûr ve inâsının vefatlarından sonra vâkıf-ı mûmâ-ileyhe mensûb bi'l-ebâ ve mine'l-ümmühât müretteben evlâd-ı evlâd-ı evlâdının zükûr ve inâsına ve her tabakadan an-veled-i vefât edenlerin hisseleri evlâdına intikâl itmek ve ebâ vâsıtasıyla evlâd bi'l-küllıye münkarız olduğu hâlde ümmühât vâsıtasıyla vâkıf-ı mûmâ-ileyhe mensûb evlâd beyinde li'z-sekeri mislü hazzi'l-ünseyeyn taksîm olunmak ve vefât edenlerin hissesi evlâdına verilmek üzere şart ve ta'yîn ve mumaileyh Şahnezâde Vakfı'nın fi gurre-i Rebî'ulevvel sene 854 târihiyle vakfiyesi suretinde vakf-ı mezkûrun fazla ve gallesi hayâtda oldukça kendüye ve vefatından sonra mevcûd olan sulbi oğulları Ebülyümn Mehmed ve Ebülberekât Abdülbir ve Ebû Zekerıya kerîmeleri Şehide ve Zeynep Hanımlar ve tevellüd eden zükûr ve inâs evlâdıyla oğlu mezbûr Ebülyümn Mehmed'in mevcûd evlâdı ve tevellüd eden evlâdı beyinlerinde bi'l-farîzati's-şer'ıyye tevzî' olunmak ve her birinin fevtiyle hisseleri tertip üzere evlâd-ı evlâd-ı evlâd ve ensâl ve a'kâbına intikâl itmek ve kable istihkâk an-veled vefât edenlerin

(63a) Nevbet-i istihkâk kendüye geldiğinde hissesi evlâdına ve an-gayri veled vefât edenlerin hissesi mevkûfün-aleyhimden müteveffaya asebe olsun ve zî-rahm bulunsun vârisine verile deyü şart ve ta'yîn ve ber-müceb-i Defter-i Hâkânî mûmâ-ileyh Kâdı Kemaleddin Taduni Vakfı'nın fazlası hayâtda oldukça nefesine ve ba'de vefâtihi oğlu Mehmed'e ve li-ebeveyn karındaşına ve vefatından sonra batnen ba'de batn ve karnen ba'de karn beyinlerinde bi'l-farîzati's-şer'ıyye evlâd-ı evlâd ve ensâl ve a'kâbına ve an-veled evlâd-ı veled vefât edenlerin hissesi evlâdına ber-şart ve tertip verile diyü şart ve ta'yîn ve kezâlik ber-müceb-i Defter-i Hâkânî mûmâ-ileyh Kâdı Şemseddin Ecâ

Vakfi'nın fazlası hayâtda oldukça nefesine ve vefatından sonra evlâd-ı evlâd-ı evlâdına şart ve ta'yîn eylediği muharrer olup ancak mukaddemâ vakfiyeler mefkûd ve şurût-ı evkâf-ı mezkûre mechûl ve kuyûdât ve defâtir-i sultânî nâ-mevcûd bulunduğuna binâ'en müdde'iyân-ı mezbûrân neseblerini evlâd-ı inâs vâsıtasıyla müştereklerim mütevelliyân-ı gâ'ibân-ı mezbûrân muvâcehelerinde mahallince isbât etmişler ise de müdde'iyân-ı mezbûrân evlâd-ı vâkıfdan olmadıklarından başka da'vâ-yı mezkûrelerinin Haleb'de rü'yet olunmayup Dersaâdet'de Evkâf Teftiş Mahkemesi'nde şer'le rü'yet olunmasını âmir fi evâ'ili Şa'bân sene 1277 târihiyle bâlâsı tuğrâ-yı garrâ-yı hazret-i mülkdârî ile muvaşşah mahalline hitâben bir kıt'a ve 27 Ramazân sene 1279 târihiyle emr-i âlî-i mezkûrun te'kîdini hâvî diğere bir kıt'a ki kaydları derkenâr olunan iki kıt'a emr-i âlî ısdâr ve mahalline vâsıl olmuşiken hâkim-i belde ısgâ etmeyüp mu'ahharan müdde'iyân-ı mezbûrânın da'vâlarını hilâf-ı emr-i sultânî istimâ' ve fasl u hasm ve hükm edüp bir kıt'a i'lâm-ı şer'î i'tâ etmiş ise de mu'ahharan hükm-i mezkûrun şer'an sahîh olmadığını ve hakikat-i hâli nâtik 6 Receb sene 1284 târihiyle mahalli temyîz-i hukûk meclisinden bir kıt'a mazbata ve vukû'-ı hâli mübeyyin Haleb Mahkemesi'nden bir kıt'a i'lâm yedime i'tâ buyrulmakla ol bâbda hem evlâd-ı vâkıfdan değillerdir ve hem dahi terâfu'-i şer'-i şerîfin Dersaâdet'de rü'yeti muktezâ-yı emr ve irâde-i hazret-i pâdişâhîdendir diyü evrâk-ı mezkûreyi ibrâz ve iddi'â eder.

Fî 26 Cemâziyelâhir sene 1285

[Derkenar 1]

50

Kılaguz Yusuf Ağa

[Derkenar 2]

Mezbûr eş-Şeyh Talib Efendi tarafından vekâlet-i âmme ile sulh ve ibraya mûmâ-ileyh Abdülkerim Efendi'yi sicil ol dahi kabul. Fî 12 Rebî'ulâhir sene 1286

[Derkenar 3]

Sicill-i mahkeme Der'aliyye'ye celble tetebbu' olundukda kaydı silinmiş olduğu zâhir olduğundan i'lâm-ı mezkûrdan sarf-ı nazar olunarak evkâf-ı erba'aya vesâ'it beyanıyla şeceresi tanzîm ve takdîme emir buyrulmuşdur. Fî 29 Cemâziyelâhir sene 1286

[Derkenar 4]

İ'lâm sicili Haleb Mahkemesi'nden gelmesine irâde buyruldu. Fî 17
Rebî'ulevvel sene 1286

[Derkenar 5]

Evrakıyla meclis-i tedkîkât-ı şer'îyyeye havâle şud. Fî 19 Safer sene 1286

[Derkenar 6]

Meclis tahsîsiyle müzâkere ve evrâk mütâla'aya havâle şud. Fî 6 Zilka'de sene
1285

[Derkenar 7]

Ve 21 Cemâziyelevvel sene 1283 târihiyle Haleb Meclisi'nin bir kıt'a mazbatasında ashâb-ı mürtezika ve mütevellîler evlâd ve inâsdan olup fazla-i galleye müşterek oldukları ve 1171 senesi târihiyle Haleb Mahkemesi'nin bir kıt'a hüccet-i şer'îyyesinde evlâd-ı zükûr münkariz olmuş idüğü mastûr ve mukayyedir.

[Derkenar 8]

Nehy fermânı târihi fî evâ'ili Şa'bân sene 1277

[Derkenar 9]

İstimâ'ına fermân târihi fî 2 Muharrem sene 1279

[Derkenar 10]

Ba'de'l-istimâ' hükmü hâvî verilen i'lâm kaydı târihi fî gurre-i Safer sene 1279

[Derkenar 11]

Nehyi hâvî verilen fermânın te'kîdini hâvî tekrâr verilen fermân târihi fî 27
Ramazân sene ...?

Varak No : 63b- (64a-64b)

Hüküm No : 1

Hüküm Tarihi : Fî 19 Rebî'ulâhir sene 1285 (9 Ağustos 1868)

Konusu: Üsküdar'a tâbi' Kuzguncuk karyesinde ikamet eden ve 28 ay önce fevt olan tuhafçı esnâfından Hayim veled-i Nesim veled-i Atam'ın verâsetine dair.

(63b) Üsküdar'a tâbi' Kuzguncuk karyesi mütemekkinlerinden olup 28 ay mukaddem fevt olan tuhafçı esnâfından Hayim veled-i Nesim veled-i Atam'ın verâseti:

Zevce Ester bint-i Yoda	Eb Nesim veled-i Mişon	Ümm Mezayto bint-i İsak	İbn sağîr Nesim	Bint sağîre Refika	Bint sağîre Kalo
----------------------------	------------------------------	-------------------------------	--------------------	-----------------------	---------------------

Ba'de'l-inhisâr vereseden işbu merbût arzuhâl sâhibesi ma'rifetü'ş-şahs zevce-i merkûme Ester tarafından vekâlet-i âmme ile müseccelen vekîli Yahûdî milletinden Camcı İsak veled-i Nesim, arzuhâl-i mezkûr derûnunda mastûrû'l-isim ebb-i merkûm Nesim muvâcehesinde müteveffâ-yı merkûm Hayim benim 22,500 guruş mihr-i mü'eccel tesmiyesiyle sağlığında ile'l-vefât zevç-i dâhilim olup ve mihr-i mü'eccel-i mezkûr hakkımı bana kable'l-edâ fevt olmakla mihr-i mü'eccel-i merkûm 22,500 guruş müteveffâ-yı merkûmun terekesinden talep ederim diyü da'vâ etdikde ol dahi cevâbında müdde'î-i merkûme Ester ol mikdâr guruş mihr-i mü'eccel tesmiyesiyle oğlum merkûmun lie'l-vefât zevce-i metrûkesi olduğunu ve mihr-i mü'eccel-i merkûm 22,500 guruş müteveffâ-yı merkûmun müdde'îye-i mezbûreye hâlâ deyni idüğünü ikrâr eder. Fî 19 Rebî'ulâhir sene 1285

[Derkenar 1]

51

Trabzonî Mehmed Kavas

[Derkenar 2]

Vekîl-i merkûm İsak, ebb-i merkûm Nesim muvâcehesinde müvekkilem merkûmenin kendi mâlı olup menziline mevcûd olan

[Eşya nevi]	Guruş
Kürk satranç kısa 1 adet, kendisine teslim eyledim	400
Atlâs kürk kabı 1 adet, kendisine teslim eyledim	150
Nâfe çuka kürk 1 adet, kendisine teslim eyledim	400
Fistân ipek 1 adet, kendisine teslim eyledim	350
(yekun)	1300
Fistân fanılalı 1 adet, basma 1 adet, kendisine teslim eyledim	200
Entari atlas 1 adet, kendisine yorgan yapılmış olduğu hâlde teslim eyledim	250
Şalâkî şalvar 1 adet, basma şalvar 1 adet, kendisine teslim eyledim	120
Gömlük 4 adet don 3 adet, kendisine teslim eyledim	120
[cem'an yekun]	1990

(64a)

nakl-i yekun	1990
Kürk kabı nâfe kürk 1 adet, kendisine teslim eyledim	200
Boğça basma 1 adet, kendisine teslim eyledim	100
Basma boca 1 adet, kendisine teslim eyledim	40
(yekun)	2330
Sırmalı telli boğça 1 adet, kendisine teslim eyledim	150
Baş yemenisi 2 adet ma'a oba kendisine teslim eyledim	120
Oya 3 adet, kendisine teslim eyledim	250
(yekun)	2850
Sanduk sepet 1 adet, kendisine teslim eyledim	80
Beyaz şâl lâhûr, kendisine teslim eyledim	500
Fermâyîş şâl 1 adet, kendisine teslim eyledim	250
[cem'an yekun]	3680

[Derkenar 3]

Merkûm Nesim oğlu merkûmun hîn-i fevtinde fuzuli ve bi-gayri hakkın ahz u kabz etmekle mevcûde ise a'yânını müstehleke ise kıymet-i mezkûresini müvekkilem merkûme için merkûm Nesim'den bi'l-vekâle talep ederim diyü da'vâ ol dahi cevâbında ber-vech-i bâlâ cevâb eder.

[Derkenar 4]

Vekîl-i merkûm İsak, ebb-i merkûm Nesim muvâcehesinde müvekkilem merkûmenin zevci müteveffâ-yı merkûm Hayim sağlığında mâlından beheri yüzer guruşa mu'âdil 50 adet âyinelî Mahmudiye altunu ve 40 adet yüzlük Mec'îdi altunu kıymetli olan altundan masnû' bir çift bileziğini işbu târihden 6 sene mukaddem hibe-i sahîha-i şer'îyye ile zevcesi müvekkilem merkûmeye mahzar-ı şuhûdda hibe ve temlîk ve teslîm eylediğinde ol dahi meclis-i hibede bilâ mâni' ittihâb ve kabz ve kabul edüp ol vechile müvekkilem merkûmenin mevhûbeten mâlı olan mezkûr 50 adet altun ile mârrü'z-zikr bileziği müteveffâ-yı merkûmun fevtinden sonra babası merkûm Nesim fuzûli ve bi-gayri hakkın müvekkilem merkûmenin yedinden ahz u kabz edüp bir sene mürûrunda müvekkilem merkûme tarafından ben bi'l-vekâle zikirleri mürûr eden altun ve bilezik ve sâir bilâ defter eşyâsını hahamhânedede mütâlebe eylediğimde ol dahi müvekkilem merkûmenin mâlı olarak kabz eylediğini ve âhardan istidâne eylediği meblağ mukâbelesinde rehn vaz' ve teslîm eylediğini rûhânî meclisinde hahambaşı vekîli hâzır olduğu hâlde tav'an ikrâr ve i'tirâf dahi etmişiken elân vermemekle mevcûde ise a'yânını ve müstehleke ise mezkûr altunların misilleriyle zikr olunan bileziğin kıymet-i şer'îyyesi

(64b) Olan 40 adet mec'îdi altununu merkûm Nesim'den bi'l-vekâle talep ederim deyü da'vâ etdikde ol dahi cevâbında ben zikr olunan bileziği 4000 guruş semen-i medfû' ve makbûza zevcem Mezanto için Sarrâf Mişon'dan işbu târihden beş sene mukaddem iştirâ ve kabz ve zevcem merkûmeye hibe ve teslîm eylediğimde ol dahi ba'de'l-ittihâb ve'l-kabz ve kabul zikr olunan bileziği ba'zı gün bedenine ta'lîk edüp ba'dehu ben zevcem merkûmenin rızâsıyla yedinden alup akçenin bana lüzûmu olduğundan 3000 guruş semen-i medfû' ve makbûza âhara bey' ve teslimle istihlâk eyledim ve mezkûr altunlar dahi ancak 35 adet olarak benim mâlım olup emâneten zevcem merkûmeye verüp ba'de vefâtihi yedinden ahz u kabz ve kendi umuruma sarfla istihlâk etmişidim diyüp müdde'î-i vekîl-i merkûmun ber-vech-i muharrer hibe ve ikrâr-ı mezkûr müdde'âlarımı inkâr eder. Fî 19 Rebî'ulâhir sene 1285

[Derkenar 5]

Vekîl-i merkûm İsak, merkûm Nesim muvâcehesinde müteveffâ-yı merkûmun terekesinden

[Eşya nevi]	Guruş
Kürk elma 1 adet, inkâr	880
Satranç kürk 1 adet, inkâr	420
Gülmez entari 2 adet 250 guruşa bey' masârif-i hazariyesine sarf eyledim	420
Vizata'dan gelmiş entari 1 adet, inkâr	200
Setrî pantolon 1 adet, inkâr	500
Don ma'a gömlek 6 adet, sağîrelere elbise eyledim der	250
(yekun)	2670

Fuzûli müstakillen ahz etmekle mevcûd ise a'yânını müstehlek ise kıymet-i şer'iyyesinden hissemi talep ol dahi cevâbında mezkûr kürkü 9,5 adet liraya iştirâ edüp semeninden bâkî 7 adet deynim kaldığından sâhibine redd eyledim der mâ'adâsına bu vechile cevâb verir.

Fî 19 Rebî'ulevvel sene 1285

[Derkenar 6]

Tarafeyn beyâna havâle şud. Fî 17 Şa'bân sene 1285

Varak No	: 65a
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 29 Receb sene 1285 (15 Kasım 1868)

Konusu: *Sâbık Birgi kazâsı müdürü Osman Efendi ile Halil mahkemesinde rakîka câriyesi 1283'de hürriyet-i asliye da'vâsında hür olmasına rağmen bunun isbât edilememesi üzerine Mehmed Sadık Bey'e bir bedel karşılığında teslim edilmesine dair.*

(65a) Kabâ'il-i Çerâkisenin Ebuzeh kabîlesinden orta boylu elâ gözlü Hadice bint-i Beshan, Üsküdar'da Paşa Limanı'nda sâkin arzuhâl sâhibi sâbık Üsküp kâimmakâmı rütbe-i sâniye ashâbından Mehmed Sadık Bey ibn Mustafa Bey'in dâmâdı ve tarafından husû-ı âti'l-beyânda vekîl-i müsecceli sâbık Birgi kazâsı müdürü Osman Efendi ibn Halil muvâcehesinde ben hürretü'l-asl olduğum hâlde mukaddemâ bana rakîka câriyesi olmak üzere vaz'-ı yed eden gâ'ibe-i ani'l-meclis Saraylı Resmihayal

Hanım ibnet-i Abdullah'ın vekîl-i müsbet-i şer'îsi olan Mehmed Arif Efendi muvâcehesinde 1283 senesi Zilka'deti's-şerîfesinin ikinci günü huzûr-ı hazret-i fetvâ-penâhîde ben hürriyet-i asliye da'vâsına tasaddî ve inkârına mukârin tasaddî eylediğim da'vâ-yı mezkûremi isbâta kâdire olamayup hanım-ı mûmâ-ileyhâ tahlîf olunduktan sonra hanım-ı mûmâ-ileyhâ beni mu'ahharan müvekkil-i mûmâ-ileyh Mehmed Sadık Bey'e semen-i ma'lûm ve makbûza bey' ve teslîm edüp lâkin ben el-yevm hürretü'l-asl olmamla ve şâhidlerime dahi zafer bulmamla isbât-ı hürriyet ile sebîlim tahliye olunmak murâdımdır diyü da'vâ vekîl-i mûmâ-ileyh Osman Efendi dahi cevâbında i'lâm-ı mezkûrî bi'l-vekâle ibrâz ve müdde'îye-i mezbûrenin hürriyet-i asliyet müdde'âsını bi'l-vekâle inkâr eder.

Fî 29 Receb sene 1285

[Derkenar 1]

52

Edirnekapulu Mustafa Çavuş

[Derkenar 2]

Mûmâ-ileyh Mehmed Sadık Bey tarafından dâmâdı mûmâ-ileyhin husûs-ı mezkûrda husumet ve redd-i cevâba huzûr-ı kâdî'askerîde vekâleti tescîl olunmakla i'lâm-ı mezkûrî ibrâz eder.

Fî 29 Receb sene 1285

[Derkenar 3]

Müdde'îye-i mezbûre müdde'âsını kabile-i mezkûreden olup sanâyi alayının ikinci taburunun yedinci bölüğünün ikinci neferi orta boylu sarı bıyıklı İbrahim bin Tavus ve alay-ı mezkûrun beşinci taburunun ikinci bölüğünün beşinci onbaşısının birinci neferi uzunca boylu kara bıyıklı Zopar Bey bin Mustafa şehâdetleriyle isbât etmekle sırren ve alenen tezkiyeye emir buyrulmuşdur. Fî 16 Şa'bân sene 1285

[Derkenar 4]

Ba'de't-tezkiye ve'l-inhâ hüküm şud.

Varak No	: 65b-(66a)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 7 Şa‘bân sene 1285 (21 Ocak 1869)

Konusu: Üsküdar’da oturur iken 1282 senesinde vefat eden eski Trabzon vâlisi esbak Hazînedârzâde Abdullah Paşa’nın verâsetine dair dava.

(65b) Medîne-i Üsküdar’da sâkin iken 5 Zilhicce sene 1282 günü vefât eden Trabzon vâlisi esbak Hazînedârzâde Abdullah Paşa’nın verâseti:

Zevce Yasemin Hanım ibnet-i Abdullah	Zevce Penbe Hanım ibnet-i Abdullah	Zevce Gülbeyaz Hanım ibnet-i Abdullah	İbn mukaddemâ sağîr ve hâlâ kebîr Halil Bey	İbn mukaddemâ sağîr ve hâlâ kebîr Mahmud Bey
İbn kebîr Mustafa Bey	Bint-i kebîre Fatıma Hanım	Bint mukaddemâ sağîre ve hâlâ kebîre Zübeyde Hanım	Bint mukaddemâ sağîre hâlâ kebîre Miyase Hanım	
Bint mukaddemâ sağîre ve hâlâ kebîre Ayşe Hanım	Müdde’iye Bint mukaddemâ sağîre ve hâlâ kebîre Naile Hanım	Bint kebîre Hadice Hanım	Bint kebîre Hafize Hanım	

Mûmâ-ileyhâ Fatıma Hanım dahi fevt

Zevc Abdülhamid Bey ibn Osman Bey	Ümm mezbûre Gülbeyaz Hanım	Bint sağîre Zeliha Hanım	Bint sağîre Zeynep Hanım
Ah-i li-ebeveyn mûmâ-ileyh Mustafa Bey	Uht-i li-ebeveyn mûmâ-ileyhâ Naile Hanım	Uht-i li-ebeveyn mûmâ-ileyhâ Hafize Hanım	Uht-i li-ebeveyn mûmâ-ileyhâ Hadice Hanım

[Derkenar]

53

Hademe-i Hazret-i Asafi’dan Hüseyin Ağa

[Derkenar 2]

Ba'de'l-inhisâr mûmâ-ileyhâ Naile Hanım, hanım-ı mûmâ-ileyhâ tarafından vekâlet-i âmme ile tevkîl eylediği Fatih'de sâkin es-Seyyid el-Hâc Ali Efendi ibn Yusuf bi'l-vekâle mîrîmîrân-ı kiramdan olup Siirt kâimmakâmı iken bundan akdem vefât eden el-Hâc Ahmed Hamdi Paşa ibn Ali Bey'in verâseti:

Zevce Şakire Hanım ibnet-i Osman Bey	Müdde'â-aleyh İbn kebîr el-Hâc İbrahim Bey	Bint kebîre Hâce Behiye Hanım	Bint kebîre Naime Hanım	Bint kebîre Emine Hanım
--	--	----------------------------------	----------------------------	----------------------------

[Derkenar 3]

Ba'de'l-inhisâr verese-i mûmâ-ileyhimden ancak mûmâ-ileyh el-Hâc İbrahim Bey muvâcehesinde müteveffâ-yı mûmâ-ileyh el-Hâc Ahmed Hamdi Paşa hayâtında tesviye-i umûrumuza kîbel-i şer'den vasî-i muhtârımız olup pederimiz merhûm-ı müşârün-ileyhin

(66a) Hîn-i vefâtında bâ-defter-i kassâm terekesinden yedimde olan hisse-i irsiyye pusulasında muharrer olduğu üzere benim hisse-i irsiyyeme isâbet eden 102,545 guruşu mûmâ-ileyh el-Hâc Ahmed Hamdi Paşa hayâtında ma'rifet-i şer'le bi'l-vesâye ahz u kabz ve ba'de'l-bulûğ bana kat'â nesne vermeyüp fuzûli ve bi-gayri hakkın kendi umûruna sarfla istihlâk etmekle meblağ-ı mezkûr 102,545 guruşu ben vasî-i müteveffâ-yı mûmâ-ileyh el-Hâc Ahmed Hamdi Paşa'dan hayâtında 10 Cemâziyelâhir sene 1282 günü huzûr-ı âlîde da'vâ eylediğimde ol dahi cevâbında ben senin pederin müşârün-ileyhin Samsun'da terekesi tahrîr olduğu esnâda Diyarbakır'da bulunup verese-i kibâr ve Samsun Müftîsi Ahmed Efendi ma'rifetiyle tahrîr-i tereke olunmakla meblağ-ı mezkûr 102,545 guruşu bi'l-vesâye kabz etmedim diyüp benim ber-vech-i muharrer müdde'âmı inkâr edüp ben ol târihde da'vâ-yı mezkûremle beyâna havâle olunmuşiken mûmâ-ileyh el-Hâc Ahmed Hamdi Paşa vefât etmekle meblağ-ı mezkûr terekesine vaz'-ı yed eden oğlu mûmâ-ileyh el-Hâc İbrahim Bey'den bi'l-verâse hâlâ telep ederim diyü da'vâ ol dahi cevâbında müde'îye-i mezbûrenin ber-vech-i muharrer müdde'âsını inkârından mâ'adâ pederim müteveffâ-yı sâni mûmâ-ileyh el-Hâc Ahmed Hamdi Paşa'nın duyûnı terekesinden ezyed bulunduğundan biz terekesine kat'â vaz'-ı yed etmemişiz diyü diyü tahrîr eder. Fî 7 Şa'bân sene 1285

[Derkenar 1]

Mahallinden isti'lâma havâle şud. Fî 3 Zilhicce sene 1285

[Derkenar 2]

Müdde'îye-i mûmâ-ileyhâ beyâna havâle şud. Fî 20 Cemâziyelevvel sene 1286

Varak No	: 66a-66b
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 9 Receb sene 1285 (26 Ekim 1868)

Konusu: *Üsküdar'da Selimiye Mahallesinde olan ve 1281 senesinde Dersââdet'den Hicâz'a giden ve Zilhicce ayının on ikinci günü vefâd eden Halid Şehabeddin Bey ibn Mahmud'un verâsetine dair.*

(66a) Üsküdar'da Arakiyeci el-Hâc Cafer Mahallesi imâmı ve mahalle-i mezbûre avârızı vakfına li'ecli'l-maslaha mütevellî nasb ve ta'yîn olunan Mehmed Arif Efendi ibn Mehmed, Üsküdar'da Bağlarbaşı'nda mütemekkin yemenici esnâfından Haçador veled-i Ohannes muvâcehesinde vakf-ı mezbûrun nukûd-ı mevkûfesinden merkûm Haçador 1270 senesi Muharrem guresinde mütevellî-i esbak Ahmed Efendi yedinden 1300 guruş iktirâz ve kabz edüp meblağ-ı mezkûrun bir senelik bâ-devr-i şer'î nemâsı olan 195 guruş ki cem'an 1495 guruş zimmetinde deyni olduğunu nâtik ol târihde vakf-ı mezkûrun mütevellîsi mezbûr Ahmed Efendi ismine muharrer işbu bir kıt'a tahvîli i'tâ ve mâlından eşyâ-i ma'lûmeyi rehn ve teslîm etdikden sonra nemâ-i mezkûr 195 guruş ile 1271 senesinden 1278 senesine gâye-i Ramazân gelince yedi sene 9 ay müddetde

(66b) Bâ-devr-i şer'î nemâsı olan 1512 guruş ki cem'an 1707 guruşu gerek müteveffâ-yı mezbûr Ahmed Efendi'ye ve gerek vekîli olan mahalle-i mezkûre ahâlîsinden gâ'ib ani'l-meclis Edhem Efendi'ye teslîm etmekle andan sonra aslâ bir ve iş bu târih-i zabta gelince 7 sene 9 ay müddetde bâ-devr-i şer'î nemâsı olan 1392,5 guruş ki cem'an 2612,5 guruşu merkûmdan bi't-tevliye talep ederim diyü da'vâ cevâbında ben müteveffâ-yı mezbûr Ahmed Efendi'nin hayâtında mâlından ve yedinden ancak 1000 guruş iktirâz ve kabz edüp meblağ-ı mezkûr ile müddet-i ma'lûmede bilâ devr nemâsı

olan 515 guruş ki cem‘an 1515 guruşu müteveffâ-yı mezbûrun hayâtında tamâmen def‘ ve teslîm etmemle tahvîl-i mezkûr ile derûn-ı tahvîlde muharrer rehinlerimi talep ederim diyüp müdde‘î-i merkûmun mâ‘adâ müdde‘âsını inkâr eder ol dahi rehinleri ikrâr eder.
Fî 9 Receb sene 1285

[Derkenar 1]

Tahrîr şud.

[Derkenar 2]

54

Vefalı Ömer Çavuş

[Derkenar 3]

Mütevellî müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Ahmed Efendi’nin kerîmesi ve hasran vârisesi olan Cemile Hanım dâireye gelüp meblağ-ı mezkûr pederi müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin mâlî olmayup vakf akçesi olduğunu i‘tirâf etmiş idüğü.

[Derkenar 4]

Devr-i şer‘î târihi ve cihet-i devri ve makbûzâtı ve bâkî kalan nemâsının pusulası gelecektir.

[Derkenar 5]

Müdde‘î-i mûmâ-ileyh isbâtdan âciz olup talebiyle yemîn verilmiştir.

Fî 17 Şa‘bân sene 1285

Varak No	: 66b- (67a)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 4 Şa‘bân sene 1285 (20 Kasım 1868)

Konusu: *Sultân Selim Hân hazretleri vakfından bir bâb menzilin yarım hissesi Halid Şehabeddin Bey’in ve diğer yarısı kız karındaşının tasarruflarında iken Halid Şehabeddin Bey’in vefatıyla hisse paylaşımına dair dava.*

(66b) Üsküdar’da Selimiye Mahallesi ahâlîsinden olup bin iki yüz seksen bir senesi hilâlinde Dersaâdet’den cânib-i Hicâz’a azîmet ve Mina nâm mahalde kahvede sene-i merkûme Zilhicceti’ş-şerîfesinin on ikinci günü vefâd eden Halid Şehabeddin Bey ibn Mahmud’un verâseti zevce-i mutallakası Fatıma Hanım’dan mütevellide sulbiye sağîre kızı Emine ve li-ebeveyn kızkarındaşı Faika Nesibe Hanım’a ba‘de’l-inhisâr

sağire-i mezbûrenin vâlidesi ve tesviye-i umuruna vasî-i mansûbesi mezbûre Fatıma Hanım ibnet-i Mehmed Sadık tarafından husûs-ı âti'l-beyânda vekîl-i şer'îsi teberdârân-ı hâssadan es-Seyyid Ali Ağa ibn Mustafa müteveffâ-yı mezbûrun kız karındaşı mezbûre Faika Nesibe Hanım tarafından husûs-ı âti'l-beyânda vekîl-i müseccel-i şer'îsi çâmeşuycı esnâfından Ali Ağa ibn Feyzullah muvâcehesinde müvekkilem mezbûrenin vasîsi olduğu sağire-i mezbûrenin babası müteveffâ-yı mezbûrun bâ-devfter-i müfredât tereke-i ma'lûmesini kız karındaşı müvekkile-i mezbûre Faika Nesibe Hanım fuzûli ve bi-gayri hakkın ahz u kabz ve ketm ve ihfâ edüp terekesini ma'rifet-i şer'le tahrîrden ibâ ve imtinâ' eylediğinden mâ'adâ medîne-i Üsküdar'da Selimiye Mahallesi'nde kâ'in bir taraftan

(67a) Binbaşı mütekâ'idâtından Ömer Ağa menzili ve etrâf-ı selâsesi tarîk-i âmm ile mahdûd Sultân Selim Hân hazretleri vakfından müstemilât-ı ma'lûmeyi hâvî bir bâb menzilin nısf hisse-i şâyi'ası müteveffâ-yı mezbûrun ve nısf-ı diğeri kız karındaşı müvekkile-i mezbûrenin bâ-temessük-i mütevellî bi'l-münâsafa intikâlen taht-ı tasarruflarında iken mezbûr Halid Şehabeddin Bey'in vefatıyla nısf hisse-i şâyi'a-i menzil-i mahdûd-ı mezkûr kızı sağire-i mezbûreye âdiyen intikâl etmişken menzil-i mahdûd-i mezkûr müvekkile-i mezbûre Faika Nesibe Hanım müstakilleten zabt ve hâlâ vaz'-ı yed etmekle tereke-i müteveffâ-yı mezbûrun ma'rifet-i şer'le tahrîri ve nısf hisse-i şâyi'a-i menzil-i mahdûd-i mezkûrdan keff-i yedi murâdıdır diyü bi'l-vekâle da'vâ etdikde vekîl-i mezbûr Ali Ağa dahi cevâbında müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Halid Şehabeddin Bey'in el-yevm hayât ve memâtı henüz ma'lûm olmadığından başka yedimde olan 21 Rebî'ulâhir sene 1281 târihiyle muvarrah hâmiş-i temessük-i mütevellî mûcebince mûmâ-ileyh Halid Şehabeddin Bey hayâtında ber-vech-i muharrer mutasarrıf olduğu nısf menzil-i mahdûd-i mezkûr 25,000 guruş bedel-i medfû' mukâbelesinde kız karındaşı müvekkilem mezbûre Faika Nesibe Hanım'a bâ-re'y-i mütevellî kat'iyen ferâğ ve tefvîz edüp ol dahi tefevvüz ve kabul etmekle menzil-i mahdûd-i mezkûrun mecmû'una bi-hakkın vaz'-ı yed eder diyüp temessük-i mezkûr ibrâzıyla def'a tasaddî ve yine yedimde olup 21 Rebî'ulâhir sene 1281 târihiyle muvarraha hâlâ Üsküdar nâ'ibi bulunan mekremetlü Hâfız Hüseyin Lebib Efendi'nin imzâ ve hatmini haviye bir kıt'a hüccet-i şer'iyye mûcebince mûmâ-ileyh Halid Şehabeddin Bey Dersââdet'de iken menzil-i mezkûr derûnunda mevcûde mâlı olan derûn-ı hüccet-i mezkûrede muharrer eşyâ-i ma'lûmesini dahi kız karındaşı müvekkilem mezbûreye 1627 guruş semen-i

medfû‘ ve makbûza bâten ve sahîhan bey‘ ve temlîk ve teslîm eylediğinde ol dahi ber-minvâl-i muharrer ba‘de‘l-iştirâ ve‘l-kabz ve‘l-kabul husûs-ı mezkûra ve târih-i hüccet-i mezkûreye gelince sâir cemî‘ hukûk-ı şer‘iyyeye müte‘allıka âmme-i da‘vâdan kız karındaşı müvekkilem mezbûrenin zimmetini kabulünü hâvî ibrâ ve iskât dahi etmişidi diyü hüccet-i mezkûreyi bi‘l-ibrâz def‘a tasaddî ol dahi vefâtını iddi‘â ve mazmûn-ı hüccet ve hâmiş-i temessüki yani def‘-i meşrûhlarını inkâr eder. Fî 4 Şa‘bân sene 1285

[Derkenar 1]

55

Hademededen Postabaşı Ali Ağa

[Derkenar 2]

Mezbûre Faika Nesibe Hanım vekîl-i mezbûr Ali Ağa’yı azl edüp Zenci Said Ağa ibn Abdullah’ı vekîl nasb şud.

[Derkenar 3]

Merkûme Fatıma Hanım tarafından teberdârândan mezbûr ali Ağa’yı vekâlet-i âmme ile müseccelen tevkîl ve merkûme Nesibe Faika Hanım dahi husumet ve redd-i cevâba ve sulh ve ibraya vekâlet-i âmme ile Câbî eş-Şeyh Mehmed Tahir Efendi ibn Hasan’ı müseccelen vekîl şud. Fî 25 Zilhicce sene 1285

[Derkenar 4]

Mezbûre Nesibe Faika Hanım mezbûr eş-Şeyh Mehmed Tahir Efendi’yi vekâletden azl edüp yerine Zenci Said Ağa ibn Abdullah’ı menziline müseccelen vekîl eylediğinde ol dahi kabul.

Fî 20 Cemâziyelâhir sene 1285

[Derkenar 5]

Müdde‘î vekîl-i mezbûr Ali Ağa evvelâ vefât müdde‘âsını 2 nefer kesân şehâdetleriyle isbât etmekle tezkiyeye havâle şud. Fî 1 Receb sene 1286

Varak No	: 67b- (68a)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 21 Cemâziyelevvel sene 1285 (9 Eylül 1868)

Konusu: *Üsküdar'da İhsaniye Mahallesinde ve Selimiye mahallesinde adı geçen kişiler ile Kuzguncuk karyesinde mütemekine Bâb-ı Ali Tercüme Odası ketebesinden Hoca Agop veled-i Sahakın mahkemesinde buralardaki menzillerin ta'mirinde toprak sarf eder olduklarından müvekkile-i merkûme Dırohi'nin bu yerleri fuzûlî zabt etmesi üzerine 1260 senesinde müdâhale-i vâkı'asının men olunmasına dair dava.*

(67b) Medîne-i Üsküdar'da İhsaniye Mahallesi İmâmı el-Hâc İbrahim Efendi ibn Abdülfettah ve ahâlisinden Lütfullah Efendi ibn Ahmed Şemseddin ve Muhtâr-ı evveli Ali Efendi ibn Halil ve asâkir-i şâhâne topçu kâimmakâmlığından mütekâ'id Ebubekir Bey ibn İbrahim ve asâkir-i şâhâne binbaşı mütekâ'idlerinden Mehmed Ağa ibn Hasan ve Rifat Efendi ibn el-Hâc Hüseyin ve Süvari Yedinci alayı Emîni Rıza Efendi ibn Mustafa ve Lala Mehmed Ağa ibn Hasan ve Enderûn-ı Hümâyûn'dan muhreç Ali Bey ibn el-Hâc Yakub ve birâderi Mahmud Bey ve Safvet Bey ibney Rifat ve Halil Efendi ibn Osman ve nefisinden asıl ve Selimiye Mahallesi İmâmı el-Hâc Hüseyin Sabri Efendi ibn İbrahim ve ahâlisinden muhtâr-ı evvel kayyimbaşı el-Hâc Ahmed Efendi ibn el-Hâc Mustafa ve kayyim-i sâni el-Hâc Hasan Efendi ibn İsmail ve el-Hâc Salih Bey ibn Ali ve el-Hâc Ahmed Ağa ibn İbrahim ve Ahmed Efendi ibn Abdullah ve Mehmed Ağa ibn Hasan ve Manav Mustafa Ağa ibn Osman ve binbaşı mütekâ'idlerinden el-Hâc Mehmed Ağa ibn Osman ve İsmail Ağa ibn Osman ve Mustafa Ağa ibn Mehmed Emin ve el-Hâc Raif Ağa ibn Ahmed ve Harem İskelesi İmâmı Hâfız Mehmed Efendi ibn Ebubekir ve hamallar kethüdâsı Halil Ağa ibn Hüseyin taraflarından husûs-ı âti'l-beyânda vekîl-i müseccel-i şer'îleri muhtâr-ı sâna Hâfız İsmail Efendi ibn İbrahim, Kuzguncuk karyesinde mütemekine teb'a-i Devlet-i Aliyye'nin Ermeni milleti nisvânından ma'rifetü'ş-şahs Dırohi bint-i Keresteci Manil'in sadri kebîr oğlu ve tarafından husûs-ı câ'i'l-beyânda vekîl-i müseccel-i şer'îsi Bâb-ı Ali Tercüme Odası ketebesinden Hoca Agop veled-i Sahak muvâcehesinde işbu derûnunda akd-i meclis-i şer'-i âlî olunan bir taraftan tarîk-i âmm ve bir taraftan leb-i deryâ ve bir taraftan servi dibi ve bir taraftan Mîralay müteveffâ İbiş Bey zevcesi Emine Hanım

menzili ile mahdûd olan mahal emlâk-ı hümâyûndan olarak biz ve sâir mahalleteyn-i merkûmeteyn ahâlîsi mahall-i mahdûd-ı mezkûrdan menâzilimizin ta'mirinde toprak ahz ve sarf eder olduğumuzdan mâ'adâ mevsim-i sayfda seyr için ikâmet edegelür iken müvekkile-i merkûme Dırohi mahall-i mahdûd-ı mezkûrı fuzûli zabt ve bizi ve sâir ahâlî-i mahalleteyn-i merkûmeteyni bu vechile intifâ'dan men' etdikden sonra mahall-i mahdûd-ı mezkûrun terbi'an 635 zirâ' mu'ayyen mahallini 15 Zilka'de sene 1260 günü asâkir-i şâhâne kâimmakâmlarından İsmail Bey ile zevcesi Hasibe Hanım bâ-re'y-i mütevellî münâsafeten ferâğ ve tefvîz edüp mâ'adâ mahalline el-yevm vaz'-ı yed eder olmakla su'âl olunup müdâhale-i vâkı'ası men' ü def' olunmak murâdımızdır diyü bi'l-asâle ve bi'l-vekâle da'vâ ve vekîl-i merkûm Hoca Agop dahi cevâbında mahall-i mahdûd-ı mezkûr cennet-mekân Sultân Osman Hân vakf-ı şerîfleri müstegallâtından fi'l-asl bir bâb sâhilhâne ve iki kıt'a bağ mahalli olarak yedimde olan 10 Rebî'ulevvel sene 1220 târihiyle muvarrah bir kıt'a temessük-i mütevellî mantûkunca Sofçulan Hânı mütemekkinlerinden Sarrâf Bağdasar veled-i Avadis'in bâ-temessük-i mütevellî bi'l-icâreteyn müstakillen taht-ı tasarrufunda iken merkûm Bağdasar mârrü'z-zikr terbi'an 11,182 zirâ' bir kıt'a bağ mahallini bi'l-ifrâz

(68a)1221 senesi hilâlinde İsmail Paşa'ya ve sâhilhâne-i mezkûre arsasından terbi'an 1100 zirâ' mu'ayyen mahallini bi'l-ifrâz fi gurre-i Rebî'ulevvel sene 1223 târihinde Aydoslu Mehmed Paşa kerîmesi Ayşe Hanım'a bâ-re'y-i müteveliyle kat'iyen ferâğ ve tefvîz edüp ve sâhilhâne ve bağ-ı mezkûrların bâkî kalan arsalarından terbi'an 1024 zirâ' mu'ayyen mahallini bi'l-ifrâz fi gurre-i Cemâziyelevvel sene 1223 târihinde Ahmed Şemseddin Ağa'ya ve terbi'an 3600 zirâ' mu'ayyen mahallini bi'l-ifrâz fi gurre-i Muharrem sene 1238 târihinde İbrahim Kapudan'a ve mâ'adâ terbi'an 2,000 zirâ' mahallini fi gurre-i Cemâziyelâhir sene 1241 târihinde anam ve müvekkilem merkûme bedel-i ma'lûm ve makbûza bâ-re'y-i mütevellî kat'iyen ferâğ ve tefvîz edüp onlar dahi ba'de't-tefevvüz ve'l-kabul anam ve müvekkilem merkûme Dırohi dahi ber-vech-i muharrer mutasarrıffe olduğu mahall-i mezkûrun tûlen 20 zirâ' mu'ayyen mahallini Cemâziyelevvel sene 1249 târihinde bi'l-ifrâz Hadice Hanım'a bâ-re'y-i mütevellî ferâğ ve tefvîz edüp ol dahi ba'de't-tefevvüz ve'l-kabul mahall-i mezkûr üzerine bir bâb menzil binâ ve inşâ edüp ve arzan 15 zirâ' muayyin mahallini dahi 20 [Zilhicce] sene 1260 târihinde bi'l-ifrâz zevcân-ı mezbûrân İsmail Bey ve Hasibe Hanım'a ber-vech-i münâsafa re'y-i mütevellî ile ferâğ ve tefvîz edüp onlar dahi

ba'de't-tefevvüz ve'l-kabul mahall-i mezkûr üzerine bir bâb menzil-i kebîr- i binâ ve inşâ ve el-yevm vaz'-ı yed eylediklerinden mâ'adâ bâkî kalan mahallini dahi anam ve müvekkilem merkûme vakf-ı müşârün-ileyh müstegallâtından olarak işbu bir kıt'a mütevellî temessüki mücebince bi-hakkın vaz'-ı yed ve tasarruf eder deyüp bir kıt'a temessük-i mütevellî ibrâz ederek vakf-ı müşârün-ileyhin câbisi ve kıbel-i şer'den mansûb kâimmakâm-ı mütevellîsi senedât odası ketebesinden Mehmed Raif Efendi ile ma'an da'vâ ve ahâlî-i müdde'ûn-ı mezbûrûnun ber-minvâl-i muharrer müdde'âlarını inkâr ederler. Fî 21 Cemâziyelevvel sene 1285

[Derkenar 1]

56

Balatlî Ali Çavuş

[Derkenar 2]

Ebniyeden Mehmed Tefvik ve Mahmud Halîfeler, Mahkeme-i Tefûşden Küçük Kamil Efendi, Sultân Osman Vakfıyesı kaydına mürâca'at emr olundu. Fî 12 Cemâziyelâhir sene 1285

[Derkenar 3]

İki taraıdan tarîk-i âmm ve bir taraıdan mukaddemâ Mîralay Hacı Ahmed Bey ve el-yevm Ziver Efendi menzili bağçesiyle Mîralay Ali Bey'in menzili bağçesi ve bir taraıdan Ganime Hanım menzili ile maıdûd.

[Derkenar 4]

Keşfe havâle olundu. Fî 29 Safer sene 1287

Varak No	: 68b
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 13 Rebî'ulevvel sene 1285 (4 Temmuz 1868)

Konusu: Üsküdar'da İcadiye Mahallesi'nde yaşayan Emine Munise Hanım ibnet-i İbrahim Edhem'in vekil-i müseccel-i şer'îsi el-Hâc Hüseyin Efendi ibn Hasan ile Emine hanımın eniştesi haffâf esnâfından Ali Bey'in mahkemesinde Emine Munise Hanımın aynı mahallede Ali Bey ile birlikte sâkin oldukları menzilde mevcûd mâlî olan eşyâsını (1282) senesinde Ali Bey'in gasben alması üzerine eşyâ mevcûd ise a'yânını, mevcud değil ise eşyanın kıymetinde olan 23,255 guruşu Ali Bey'den tamamen talep etmesine dair.

(68b) Medîne-i Üsküdar'da İcadiye Mahallesi'nde sâkine arzuhâl sâhibesi Emine Munise Hanım ibnet-i İbrahim Edhem husûs-ı âti'l-beyânda vekil-i müseccel-i şer'îsi el-Hâc Hüseyin Efendi ibn Hasan, müvekkile-i mezbûrenin eniştesi haffâf esnâfından Ali Bey ibn (boş) muvâcehesinde müvekkile-i mezbûre Emine Munise Hanım mahalle-i mezbûrede vâki' mezbûr Ali Bey ile ma'an sâkinler oldukları menzil derûnunda mevcûde mâlî olan zikri âti eşyâsını 25 Safer sene 1282 günü mezbûr Ali Bey fuzûlî gasben ahz u kabz etmekle eşyâ-i muharrere-i mezkûre mevcûde ise a'yânını ve müstehleke ise ba'de's-sübût kıymet-i şer'îyyeleri olan 23,255 guruşu mezbûr Ali Bey'den müvekkileme mezbûre için bi'l-vekâle damânen talep ederim diyü bi'l-vekâle da'vâ etdikde ol dahi cevâbında müdde'î vekil-i mezbûrun ber-vech-i muharrer müdde'âsını inkârından mâ'adâ yedimde olup mârrü'z-zikr 25 Safer sene 1282 günü târihiyle muvarraha İstanbul Bâb Mahkemesi'nden verilen işbu bir kıt'a ibrâ hücceti nâtika olduğu üzere müvekkile-i mezbûre Emine Munise Hanım yedimde olan cemî' eşyâsını bi-a'yânihâ tamâmen yedimden ahz u kabz ve bi'l-cümle hukûk-ı şer'îyyeye müte'allıka âmme-i de'âvîden benim zimmetimi kabulünü hâvî ibrâ ve iskât etmişidi diyü takrîr ve hüccet-i mezkûreyi ibrâz etdikde müdde'î vekil-i mezbûr el-Hâc Hüseyin Efendi tekrâr istintâk olundukda cevâbında mazmûn-ı hüccet-i mezkûreyi bi'l-vekâle tasdik edüp lâkin mezbûr Ali Bey târih-i hüccetden bir gün sonra zikri âti iddi'â eylediğim eşyâ-i mezkûreyi menzil-i mezkûrdan gasb etmişidi diyüp mu'ahhar târih ile bi'l-vekale tasaddî eylediği gasb da'vâsını mezbûr Ali Bey inkâr eder. Fî 13 Rebî'ulevvel sene 1285

[Derkenar 1]

Tahrîr şud.

[Derkenar 2]

57

Kumkapılı Hüseyin Çavuş

[Derkenar 3]

Müdde'iyeye-i müvekkile-i mezbûre da'vâ-yı mezkûresini isbâtdan âcize olup tahlîfe talibe olmamağın mücebince bilâ beyyine mu'ârazadan men' olundu.

Fî 25 Şa'bân sene 1285

Varak No	: 69a
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 21 Receb sene 1283 (29 Kasım 1866)

Konusu: : *İstanbul ve Galata ve Yalakâbâd'da Emin Hayreddin Câmi'-i şerîfi Vakfî'nin mütevellîsi iken dört sene önce vefât eden Abdülbaki Halîfe ibn Halil'in sulbi kebîr oğulları Abdülbaki ve Abdülkadir ve Halil Efendiler'den adı geçen Abdülkadir ve Halil Efendilerin mahkemesinde Emin Hayreddin Vakfî'nin (1233) günü târihiyle Abdülbaki Halîfe'nin ölümüyle mahlûlünden oğulları uhdelere tevcih edilmesi talebine dair.*

(69a) Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak evkâfdan Yalakâbâd kasabasında Aleksi nâm-ı diğeri Kesi karyesinde emîn-i sultânî Hayreddin bin Mustafa nukûd ve câmi'-i şerîfi vakfının yevmî iki dirhem vazîfe ile ber-vech-i meşrûta bâ-berât-ı âlî mütevellîyesi sâhibe-i arzuhâl Şerife Habibe Hanım ibnet-i Mehmed, yine Nezâret-i Evkâf-ı Hümâyûna mülhak evkâfdan İstanbul ve Galata ve Yalakâbâd'da vâki' emîn-i cev merhûm Emin Hayreddin Câmi'-i şerîfi Vakfî'nin yevmî iki akçe vazîfe ile bâ-berât-ı âlî mütevellîsi iken dört sene mukaddem vefât eden Abdülbaki Halîfe ibn Halil'in sulbi kebîr oğulları Abdülbaki ve Abdülkadir ve Halil Efendiler'den mûmâ-ileyhimâ Abdülkadir ve Halil Efendiler muvâcehelerinde sâlifü'z-zikr emîn-i sultânî

Hayreddin bin Mustafa Vakfı'nın yevmî iki dirhem vazîfe ile tevliyeti yedimde olan bir kıt'a vakfyesi mücebince evlâd-ı evlâd-ı evlâd-ı vâkıfa meşrûta ve ben dahi vâkıf-ı mûmâ-ileyhin evlâd-ı evlâd-ı evâdından olduğuma binâ'en bundan akdem bâ-arzuhâl istid'âma mebnî vakfiyye-i mezkûre müceddeden Evkâf Muhasebesine kayd ile tevliyet-i mezkûre 23 Cemâziyelâhir sene 1278 günü târihiyle evlâdiyet ve meşrûtiyet üzere müceddeden bana tevcîh olunup el-yevm uhdemde ve sâlifü'l-beyân emîn-i cev merhûm Emin Hayreddin Vakfı'nın yevmî iki akçe vazîfe ile tevliyeti dahi evlâdiyet ve meşrûtiyet kaydları olmayarak 26 Şa'bân sene 1233 günü târihiyle müteveffâ-yı mezbûr Abdülbaki Halîfe'nin bâ-berât-ı âlî uhdesinde iken fevtiyle mahlûlünden oğulları mezbûrân uhdelerine tevcîh ettirmek murâdında iseler de vakfeyn-i mezkûreyn başka başka olmayup vakf-ı vâhid olduğuna ve hayrâtları dahi sâlifü'z-zikr Yalakâbâd kazâsında Aleksî nâm-ı diğér İlyas karyesinde vâki' câmi'-i şerîfden ibâret olduğuna ve müteveffâ-yı mezbûr Abdülbaki Halîfe ecânibden ve ben ber-minvâl-i muharrer evlâd-ı evlâd-ı evlâd-ı vâkıfdan olarak tevliyet-i mezkûrenin meşrûtün-lehâsı olduğuma binâ'en tevliyet-i mezkûrenin müteveffâ-yı mezbûrun oğulları mezbûrâna tevcihinden sarf-ı nazarla vakfeyn-i mezkûreyn vakf-ı vâhid ve mezkûr tevliyetlerin bir tevliyetden ibâret olduğu kayıdları bâlâsına şerh verilerek yedime istihkâmen berât i'tâsı murâdımdır diyü istid'â etdikde onlar dahi cevâblarında mârrü'z-zikr emîn-i cev merhûm Emin Hayreddin Vakfı kadîm ve başkaca bir vakf olarak tevliyeti mine'l-kadîm erbâb-ı istihkâkdan olanlara tevcîh olunarak tedâvül-i eyâdi ile mârrü'z-zikr 26 Şa'bân sene 1233 günü erbâb-ı istihkâkdan pederimiz müteveffâ-yı mezbûrun bâ-berât-ı âlî üzerinde iken bundan akdem fevtiyle mahlûle ve bizler dahi erbâb-ı istihkâkdan olduklarımıza mebnî tevliyet-i mezkûre babamız müteveffâ-yı mezbûr mahlûlünden üçümüze iştirâken tevcîh olunmak murâdımızdır diyü istid'â ve müdde'îye-i mezbûrenin mâ'adâ müdde'âlarını külliye inkâr eyledikleri. Fî 21 Receb sene 1283

[Derkenar 1]

İ'lâmı tahrîr şud

[Derkenar 2]

58

Kavâsân-ı hazret-i Asâfi'den Veliyyüddin Kavas

[Derkenar 3]

Vakf-ı vâhid olmakla cevâb verildi. Fî 6 Receb sene 1283

[Derkenar 4]

Evkâf hazinesinden vakf-ı vâhid midir değil midir isti'lâma havâle olundu. Fî 3 Zilhicce sene

Varak No	: 69b
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 3 Ramazân sene 1285 (18 Aralık 1868)

Konusu: *Osmanlı Devleti tebaasından Manifaturacı Yovani veled-i Lazari ile kayını Yakof veled-i Samail mahkemesinde, Niğde kasabasında Debbağhâne civârında bir taraftan Feldyos bağçesi, bir taraftan çay, bir taraftan debbağhâne küprüsü ve dördüncü taraftan ana yol ile mahdûd kürûm ve eşcârı mülk bir kıt'a bağ kendi malı iken (1282) senesinden beri merkûm Yakof'un fuzûli ve bi-gayri hakkın zabt eder olması nedeniyle Ahiçelebi Mahkemesi'nde verilen karara göre 3 senelik hâsılâtı olan 24,000 guruşun da verilmesi için Yakof'a tenbîh olunmasına dair.*

(69b) Teb'a-i Devlet-i Aliyye'den Manifaturacı Yovani veled-i Lazari, kayını Yakof veled-i Samail muvâcehesinde yedimde olup 4 Zilhicce sene 1270 günü târihiyle muvarrah Ahiçelebi Mahkemesi'nden verilen işbu bir kıt'a mübâya'a hücceti nâtuka olduğu üzere vilâyet-i Anadolu'da Niğde kasabasında Debbağhâne civârında kâ'in bir taraftan Feldyos bağçesi ve bir taraftan çay ve bir taraftan debbağhâne küprüsü ve taraf-ı râbi'i tarîk-i âmm ile mahdûd kürûm ve eşcârı mülk bir kıt'a bağ kayınbabam müteveffâ Samail veled-i Mosayi'lden 15,000 guruş semen-i medfû' ve makbûza müşterâ mâlım iken 1282 senesinden berü merkûm Yakof bağ-ı mahdûd-ı mezkûr fuzûli ve bi-gayri hakkın zabt ve vaz'-i yed eder olmakla bağ-ı mahdûd-ı mezkûrdan keff-i yedine ve yine yedimde olup 13 Şa'bân sene 1282 târihiyle muvarraha kazâ-i mezkûr mahkemesinden verilen bir kıt'a hüccet mücebince bağ-ı mahdûd-ı mezkûrun 3 senelik hâsılâtı olan 24,000 guruşu dahi bana edâyâ merkûm Yakof'a tenbîh olunmak

murâdımdır diyü da‘vâ ol dahi cevâbında babam merkûm Manifaturacı Samail veled-i Mosayil 15 sene mukaddem fevt olup verâseti;

Zevce Anastasya bint-i Mosail	İbn kebîr Yordam	İbn kebîr Yakof	Bent-i kebîre Tasusite Müdde‘înin zevcesi	Bint-i kebîre Elisavise
----------------------------------	---------------------	--------------------	--	----------------------------

Münhasıra olduğu hâlde fevt olup bağ-ı mahdûd-ı mezkûr benimle verese-i sâire-i mezkûresine mevrûs olmakla bağ-ı mahdûd-ı mezkûra cümle verese vaz‘-ı yed ederiz diyüp babası müteveffâ-yı mezbûrun bağ-ı mahdûd-ı mezkûrı müdde‘î-i merkûma bey‘ eylediğini inkâd eder. Fî 3 Ramazân sene 1285

[Derkenar 1]

İ‘lâmı tahrîr şud.

[Derkenar 2]

59

Du‘âcı Çavuşân Mustafa Ağa

[Derkenar 3]

Fatih civarında Sarıgez Mahallesi’nde sâkin Ahiçelebi Mahkemesi muhzirânından orta boylu kır sakallı Hüseyin Ağa ibn Hasan

Edirnekapısı kurbünde Çakı Ağa Mahallesi’nde sâkin mahkeme-i mezkûr muhzirânından orta boylu kırca sakallı (boş) Ağa ibn Mustafa

[Derkenar 4]

Mahalli nâ’ib ve meclisinden verilen i‘lâm ve mazbatayı ibrâz eder.

Fî 22 Şevvâl sene 1285

[Derkenar 5]

Mahalline havâle şud. Fî 25 Rebî‘ulevvel sene 1286

Varak No	: 70a
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 12 Şevvâl sene 1285 (26 Ocak 1869)

Konusu: *El-Hâc Süleyman Ağa ibn Ali ile Anadolu'da Palu kazâsı ahâlîsinden ve neccâr kalfalarından Mardıros veled-i Osebin mahkemesinde Bedros'a 200 guruş olarak 200 adet yüzlük mecîdi altunu ve 15 gün sonunda merkûmun Çukurçeşme'de kârgîr hânda odasında 255 adet yüzlük mecîdi altunu ikrâz ve teslîm etmesine dair.*

(70a) Sâhib-i arzuhâl teb'adan el-Hâc Süleyman Ağa ibn Ali, Anadolu'da Palu kazâsı ahâlîsinden ve neccâr kalfalarından derûn-ı arzuhâlde mastûrû'l-isim Mardıros veled-i Oseb muvâcehesinde ben 11 Zilhicce sene 1278 günü İstanbul'da Ahurkupı kurbünde menzilimin önünde meyve-i ter gümürüğünde Kabzımâl el-Hâc İsmail Ağa ve Kabzımâl Hasan Efendi ve Kômürcü Osman Efendi ve baltacılıktan muhreç muhtâr-ı mahalle Mehmed Ağa ve Atpazârî Hasan Ağa ve teb'adan Lütfullah Ağa ve Dîvân-ı De'âvî çavuşânından Feyzullah Ağa ve Süleyman Bey ağalarından Osman Ağa ve Kasap Ali Ağa ve teb'adan Mehmed Ağa hâzır oldukları hâlde mâlîmdan beheri ol vakit 200 guruş olarak 200 adet yüzlük mecîdi altunu ve 15 gün mürûrunda merkûmun Çukurçeşme'de kârgîr hânda odasında 255 adet yüzlük mecîdi altunu merkûm Bedros'a ikrâz ve teslîm eylediğimde ol dahi iktirâz ve kabz ve umûruna sarfla istihlâk edüp zikr olunan 200 adet mecîdi altunu deyni olduğunu ikrâr ve 40,000 guruşa nâtık yedime bir kıt'a tahvîl i'tâ edüp ber-mûceb-i tahvîl ve hâric ez-tahvîl cem'an 45,000 guruşun üzerine 5,000 guruş ikrâmiye zamlı 50,000 guruşe iblâğ edüp ba'dehu 13 Rebî'ulâhir sene 1279 günü Bursa Yenişehir kazâsı hudûdî dâhilinde ma'a demirbaş âlât ve hayvânât bir kıt'a mülk çiftlik ve çiftlik-i mezkûra tebe'iyetle zabt ve tasarruf olunur ma'lûmü'l-kıt'a tarlalarını medîne-i Harpurut'da mezra'a nâm mahalde yedimde olan mârrü'l-beyân 13 Receb sene 1279 günü târihiyle muvarrah yedime i'tâ eylediği sened mantûkunca kable'r-rü'ye bana bey' ve bilâ re'y-i sâhib-i arz ferâğ edüp lâkin hâlâ teslîm etmeyüp ba'zı kesân dahi merkûmun kazâ-i mezkûrda çiftliği olmadığını haber vermekte olmalarıyla çiftlik-i mezkûr mahallinde bana teslîme veyâhûd mârrü'l-beyân 225 adet yüzlük mecîdi oltununun misillerini bana edâya merkûm Bedros'a tenbîh olunmak murâdımdır diyü da'vâ ol dahi cevâbında mârrü'l-beyân Palu kazâsı kurâsından 49 kıt'a kurâ ahâlîsinin cânib-i mirîye 46,900 guruş alacakları olduğundan

ve ahîlî-i merkûmenin matlûbât-ı mezkûresini Palu ahâlîsinden Tahir Bey ve Necib Bey ve Mahmud Bey tahsîl etmiş olduklarından ahâlî-i merkûme taraflarından beni kabza tevkîl edüp ben dahi Der'aliyye'ye gelüp hükm ve tahsiline i'lâm olunup ba'dehu mezbûr Süleyman Ağa tahsîl ediverecek olduğunda benimle beher yüz guruşda 30 guruş ücret-i tahsîliye olmak üzere mukâvele edüp ve yedine bir kıt'a sened verüp mu'ahharan müdde'î-i merkûm Harput'a gelüp 7 ay müddet tahsiline sa'y edüp mâlından bir mikdâr masrûfî olmuşdur lâkin ben müdde'î-i merkûmdan kat'â nesne karz almadım ben Harpurut'da ber müddet merkûmun meblağ-ı mezkûrî da'vâsı üzerine mahbese ilkâ olunup müdde'î-i merkûm ben seni hapsden tahlîs ederim bana bir kıt'a sened ver diyüp ben dahi çiftlik-i mezkûrî ve ben mezkûr 50,000 guruşa takasan müdde'î-i merkûma bey' ve mârrü'l-beyân 13 Receb sene 1279 günü târihiyle muvarrah olan sened-i mezkûrî müdde'î-i merkûma i'tâ edüp ol dahi iştirâ etmiş ise de benim kat'â çiftliğim yokdur ve müdde'î-i merkûma deynim yokdur diyü takrîr eder. Fî 12 Şavvâl sene 1285

[Derkenar 1]

60

Süleymaniyeli Rüstem Çavuş

[Derkenar 2]

Hîn-i ifrâz ve teslîmde bulunan şahidleri Hacı Hüseyin Ağa ve Süleyman Ağa.

Varak No	: 70b-(71a)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 12 Muharrem sene 1286 (24 Nisan 1869)

Konusu: *Kanlıca karyesinde sâkin iken 1285 Recebb ayının ilk günü vefât eden ricâl-i Devlet-i Aliyye'den İzmir Gümrükçüsü esbak Mehmed Raşid Efendi ibn Abdullah'ın verâsetine dair.*

(70b) Kanlıca karyesinde sâkin iken fî gurre-i Recebb sene 1285 [günü] vefât eden ricâl-i Devlet-i Aliyye'den İzmir Gömrükçüsü esbak Mehmed Raşid Efendi ibn Abdullah'ın verâseti:

Zevce Esmâ Hanım ibnet-i Abdullah	Zevce Fatıma Hanım ibnet-i Abdullah	İbn kebîr Ali Şefkati Bey	İbn kebîr Mehmed Arif Bey	İbn kebîr Ahmed Asım Bey
İbn kebîr Mehmed Emin Bey	Bint-i kebîre Fatıma Hanım	Bint-i kebîre Cemile Hanım	Bint-i kebîre Vesile Hanım	Bint-i kebîre Nesibe Hanım

Ba'de'l-inhisâr verese-i mûmâ-ileyhimden mûmâ-ileyhim Ali Şefkati ve Mehmed Arif ve Ahmed Asım Beylerden her biri taraflarından husûs-ı âti'l-beyânda vekîl-i müseccel-i şer'ileri eş-Şeyh Mehmed Raşid Efendi, müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin dâmâdı Ali Bey ibn Mehmed Şerif tarafından husûs-ı câ'i'z-zikrde vekîl-i müseccel-i şer'îsi es-Seyyid İlyas Bey muvâcehesinde merhûm-ı mûmâ-ileyhin hayâtında Maliye Hazîne-i Celîlesi'nde matlûbı olan mebâliğ-i ma'lûmeden 15 Cemâziyelâhir sene 1284 günü târihiyle tastîr buyrulan beş kıt'a havâle mektubu mûcebince;

Diyarbakır'dan: 25,000 guruş

Gümüyhane'den: 50,000 guruş

Bozok'dan: 75,000 guruş

Ünye'den: 50,000 guruş

Tuna'dan: 100,000 guruş

Yekun: 300,000 guruş

Meblağ-ı mezkûr 300,000 guruşu müvekkil-i mûmâ-ileyh Ali Bey kayınpederi merhûm-ı mûmâ-ileyhin hayâtında emr ve tevkîliyle mahallerinden bi'l-vekâle ahz u kabz ve müteveffâ-yı mûmâ-ileyh vermeyüp kendi umûruna sarfla istihlâk edüp müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Mehmed Raşid Efendi meblağ-ı mezkûr dâmâdı müvekkil-i mûmâ-ileyhdan kable't-tazmîn vefât edüp meblağ-ı mezkûr 300,000 guruş müvekkillerim mûmâ-ileyhim ile verese-i sâire-i mezkûresine mevrûs olmakla meblağ-ı mezkûr üç yüz guruşdan müvekkillerim mûmâ-ileyhimin hisse-i irsiyyelerine isâbet eden 131,250 guruşu müvekkil-i mûmâ-ileyhdan bi'l-vekâle hâlâ talep ederim diyü da'vâ etdikde vekîl-i mezbûr İlyas Bey dahi cevâbında müvekkilim mûmâ-ileyh Ali Bey'in mâlik olduğu Üsküdar'da Koşuyolu nezdinde kâin bir kıt'a mülk bağı kendüsi

nâ-mizâc iken fi gurre-i Cemâziyelevvel sene 1283 cânib-i seniyyü'l-cevânib-i hazret-i mülûkânedan 4,000 adet yüzlük mecîdi altununa iştirâ buyurulup semeni olarak ihsân buyurulan mârrü'l-beyân 4,000 adet yüzlük mecîdi altunu Mâbeyn-i Hümâyûn Müdîri Nuri Beyefendi Mâbeyn-i Hümâyûn müşiri esbak merhûm Hakkı Paşa hazretleri tezkiresiyle müvekkilim mûmâ-ileyhe verilmek üzere kayınpederi merhûm-ı mûmâ-ileyh hayâtında mezkûr Koşuyolu'nda Yeni Câmi' sırasında olan bağında teslîm edüp ol dahi müvekkilim mûmâ-ileyhe vermek üzere kabz edüp ba'dehu bağ-ı mezkûr müvekkilim mûmâ-ileyh tahliye ve kayınpederi merhûm-ı mûmâ-ileyhin bağına gitdiğinde sâlifü'l-beyân 4,000 adet yüzlük mecîdi altunu bu vechile kabzlarını dâmâdı müvekkilim mûmâ-ileyh ifâde edüp ol dahi sizde dursun şimdilik bana lüzûmu yok dediğinde merhûm-ı mûmâ-ileyh dahi nezdinde hıfz edüp mu'ahharan Der'aliyye'ye nakl edüp mezkûr altunlar dâmâdı müvekkilim mûmâ-ileyhin mâlı olarak nezdinde mahfûz olduğunu bi'd-defa'ât ikrâr dahi

(71a)Edüp bundan sonra merhûm-yı mûmâ-ileyh hayâtında Maliye hazinesinde alacağı olan mebâliğ-i ma'lûmeden fakat 300,000 guruş sâlifü'l-beyân 4,000 adet yüzlük mecîdi altununun ol mikdârına takasan ale'l-hesâb tariki üzere mahallerinden tahsîl ve kabz eyledik dediğine binâ'en dâmâdı müvekkilim mûmâ-ileyh dahi mârrü'l-beyân 300,000 guruş matlûb-ı mezkûruna mahsûben vech-i muharrer üzere kabz edüp bâkî kalan 1143 adet yüzlük mecîdi altununu merhûm-ı mûmâ-ileyh kable'l-edâ vefât etmekle bâkî kalan 1143 adet yüzlük mecîdi altununu terekesinden müvekkilim mûmâ-ileyh Ali Bey için bi'l-vekâle talep ederim diyü da'vâ ve müdde'î-i vekîl-i mezbûr Raşid Efendi dahi müvekkil-i mûmâ-ileyh bağ-ı mezkûr kendüleri bey' edüp semenini kabz eylediler merhûm-ı mûmâ-ileyh kabz etmedi diyü takrîr eder. Fî 12 Muharrem sene 1286

[Derkenar 1]

14

Kasımpaşalı Hasan Kavas

[Derkenar 2]

Müvekkilim mûmâ-ileyhin Ali Bey bağ-ı mezkûrun atîk hüccetini kayınpederleri müteveffâ-yı mûmâ-ileyhe verüp îcâbını onlar icrâ buyurdular der.

[Derkenar 3]

Dâfi'-i vekîl-i mezbûr İlyas Bey def'-i mezkûrunu beyâna havâle. Fî 28 Muharrem sene 1286

[Derkenar 4]

Zikr olunan dört bin adet yüzlük mecîdi altunu teslim müdde'âsını müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin dâmâdı Şûrâ-yı Devlet Kalemî hulefâsından merhûm Rıfat Paşazâde Mehmed Said Bey müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin teb'asından olup serdâr-ı ekrem devletlü Ömer Paşa hazretlerinin hizmetinde müstahdem orta boylu kara bıyıklı Süleyman Ağa ibn Ebubekir şehâdet etmeleriyle tezkiye havâle şud. Fî 26 Rebî'ulevvel sene 1286

[Derkenar 5]

Ba'de't-tezkiye ve'l-inhâ müvekkil-i mûmâ-ileyh Ali Bey'in yemîn için gelmesine tevkîf şud. Fî 3 Rebî'ulâhir sene 1286

[Derkenar 6]

Vekîl İlyas Bey ikâme-i beyyine-i i'âdeden bi'l-vekâle izhâr-ı acz edüp tâlib-i tahlîf dahi olmamakla bilâ beyyine bey' ve hisse-i irsiyyelerini ilzâm şud. Fî 27 Şa'bân sene 1287

İ'âde-i sübuta havâle şud. Fî 6 Zilhicce sene 1287

Varak No	: 71a-(71b)
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî 12 Muharrem sene 1286 (24 Nisan 1869)

Konusu: *Ahmed Asım Bey'in miras meselesinde bağın ortaklar arasında taksim edilmesine dair.*

(71a) Verese-i mûmâ-ileyhimden İstanbul'da Mahmud Paşa-yı Velî Mahallesi'nde sâkine mûmâ-ileyhâ Nesibe Hanım tarafından husûs-ı âti'l-beyânda talep ve da'vâ ve ahz u kabza vekîl-i müseccel-i şer'îsi Harka-i Saâdet hademesinden Abdüllatif Efendi ibn Veliyyüddin, mûmâ-ileyh Ahmed Asım Bey tarafından husûs-ı

âti'l-beyânda vekîl-i müseccel-i şer'îsi mûmâ-ileyh Raşid Efendi muvâcehesinde yedimde olan fî 15 Rebî'ulevvel sene 1281 günü târihiyle muvarraha ve ol târihde medîne-i Üsküdar nâ'ibi Hâfız Hüseyin Lebib Efendi'nin imzâ ve hatmini haviye bir kıt'a mübâyâ'a hücceti nâtika olduğu üzere medîne-i mezkûre hâricinde Koşuyolu nâm mahalde İvaz Fakih toprağında vâki' etrâf-ı erba'ası Süleyman Usta oğulluğu Mehmed Ağa ve Bozacı es-Seyyid Mehmed Ağa ve Mustafa Nureddin Efendi bağları ve tarîk-i âmm ile mahdûd tahmînen 20 dönüm mikdârı 32,000 zirâ' bir kıt'a ve yine mahall-i mezkûrda vâki' etrâf-ı erba'ası Dülbendci Meleksit ve Kazzâz Kirkor ve Ogliman Sünnet Ağası bağları ve tarîk-i âmm ile mahdûd yedi dönüm yani 11,200 zirâ' bir kıt'a ve ittisâlinde vâki' etrâf-ı erba'ası Hüseyin Ağa ve Mustafa Efendi ve Kara Hüseyin bağları ve tarîk-i âmm ile mahdûd derûnunda bir köşk ve sâireyi müştamil 28,800 zirâ' bir kıt'a ki cem'an 3 kıt'a ve yine yedimde olan 28 Şa'bân sene 1281 günü târihiyle muvarraha nâ'ib-i mûmâ-ileyhin imzâ ve hatmini haviye diğeri bir kıt'a mübâyâ'a hücceti nâtika olduğu üzere Üsküdar hâricinde mezkûr Koşuyolu nâm mahalde İvaz Fakih toprağında vâki' etrâf-ı erba'ası Hüseyin Ağa ve Mustafa Efendi ve Kara Hüseyin bağları ve tarîk-i âmm ile mahdûd 18 dönüm 28,800 zirâ' bir kıt'a ki mukaddemâ min-haysü'l-mecmû' 4 kıt'a ve el-yevm bin kıt'a mülk bağ müteveffâ-yı mûmâ-ileyh Mehmed Raşid Efendi'nin hayâtında ile'l-vefât yedinde mülkü olup ba'de vefâtihi müvekkilem mûmâ-ileyhâ ile verese-i sâire-i mezkûresine mes'ele-i mîrâsları üzere mevrûs olumuş iken

(71b) Müvekkil-i mûmâ-ileyh Ahmed Asım Bey mes'ele-i mîrâsları vechile bağ-ı mezkûrun 96 sehim i'tibârıyla 14 sehim hisse-i şâyi'asını bi'l-asâle ve hemşiresi gâ'ibet-i ani'l-meclis Vesile Hanım'ın 6 sehim hisse-i şâyi'asını tarafından bi'l-vekâle 26 Şa'bân sene 1285 günü İstanbul'da Hubyar Mahallesi'nde merhûm-ı mûmâ-ileyhin konağında bi'l-muvâcehe tarafeynden bi'l-icâb ve'l-kabul 76,560 guruşa müvekkilem mûmâ-ileyhâya yedimde olan târih-i mezkûr ile muvarrah bir kıt'a sened mantûkunca bey' ve temlik ve teslîm ol dahi ba'de'l-iştirâ ve'l-kabul semen-i mezkûr müvekkilem mûmâ-ileyhâ konak-ı mezkûrda müvekkil-i mûmâ-ileyhe teslîm edüp ol dahi ahz u kabz edüp lâkin müdahaleden hâlî olmamakla vâki' olan müdâhalesi men' ü def' olunmak murâdıdır diyü bi'l-vekâle da'vâ etdikde vekîl-i mezbûr Mehmed Raşid Efendi dahi cevâbında müvekkilem mûmâ-ileyh kendi hissesini bey' etmeyüp ve hemşiresi mûmâ-ileyhâ tarafından tevkîl dahi etmeyüp verese-i sâire tarafından izin dahi olmamakla

müvekkilim mûmâ-ileyh meblağ-ı merkûm 76,560 guruşu müvekkile-i mûmâ-ileyhâdan bi-tarîkî'l-emâne kabz edüp ve sened-i mezkûrı kabzınıümenâ-i şer'le 'ir olarak i'tâ etmişdir diyü takrîr eder. Fî 12 Muharrem sene 1286

[Derkenar 1]

15

Arz Odası me'mûru Ahmed Ağa

[Derkenar 2]

Keşfe havâle şud. 28 Muharrem sene 1286

[Derkenar 3]

Yeri vakıf olduğu ihbâr olunmuşdur. Fî 17 Rebî'ulevvel sene 1286

[Derkenar 4]

Fetvâhânedede mes'ele-i şer'ıyyesi mütâla'aya havâle şud. Fî 23 Rebî'ulevvel sene 1286

[Derkenar 5]

Tarafeynin ikrâr ve tasdikleriyle faysal verilüp i'lâmı verilmişdir. Fî 2 Rebî'ulâhir sene 128

[Derkenar 6]

16

Mübâşir-i mezbûr

[Derkenar 7]

Vekîl-i mezbûr Mehmed Raşid Efendi, mezbûr abdüllatuf Efendi muvâcehesinde bağ-ı mezkûr kâbil-i kısmet olmakla ma'rifet-i şer'le iktisâm olunmak bi'l-vekâle murâdımdır diyü da'vâ ol dahi cevâbında mühâyât vechile tasarruf olunmak bi'l-vekâle murâdımdır diyü takrîr eder. Fî 12 Muharrem sene 1286

[Derkenar 8]

Mühâyât vechile tasarruf için dâirede kur‘a-yı şer‘iyye keşidesine havâle şud. Fî 3 Rebî‘ulâhir sene 1287

[Derkenar 9]

Meclis-i tedkîkât-ı şer‘iyyede kur‘a-yı şer‘iyyesi bi’l-icrâ ibtidâ nevbet-i tasarruf müdde‘î-i vekîl-i mezbûrun müvekkileri mûmâ-ileyhime isâbet etmişdir. Fî 24 Şa‘ban sene 1287

[Derkenar 10]

Verese-i mûmâ-ileyhimden Ali Beyefendi ve Arif Beyefendi, mutasarrıf oldukları bağı devletlü ismetlü Refî‘a sultân hazretlerinin tasdîka vekîlleri atûfetlü Hüseyin Hüsameddin Efendi ibn Mustafa Efendi mahzarında mecmû‘u 5,000 adet mecîdiye altunu hesâbıyla 1458 lira-yı Osmanî mukâbelesinde bey‘ ve kabz-ı semen ve ibrâ şud. Fî 6 Muharrem sene 1288

[Derkenar 11]

Be-hûzûr-ı müsteşâr efendi hazretleri ve mu‘âvin efendi.

Mûmâ-ileyh Emin Bey ve zevce-i mûmâ-ileyhâ Esmâ Hanım ve bintân-ı mûmâ-ileyhimâ Nesibe ve Cemile Hanım taraflarından bey‘a vekîlleri olduğu müteveffâ-yı mûmâ-ileyhin dâmâdları Ali Beyefendi, müşârün-ileyh Hüsâm Efendi mahzarında mecmû‘ı 4,500 mecîdiye altunu hesabıyla:

	Guruş	Rub‘
Emin Bey	692,5	25
Nesibe Hanım	346	25
Cemile Hanım	346	25
Zevcesi hanım	297,5	-
Yekun	1682,5	-

Bi’l-vekâle bey‘ ve kabz-ı semen ve ibrâ şud. Fî 18 Muharrem sene 1288

[Derkenar 12]

Mûmâ-ileyh Asım Bey ile Sakız'da sâkine Vesile Hanım taraflarından iki kıt'a hüccetle âhara bey'a vekîlleri olduğu deyn-i hüccetde muharrer ketebeden İsmail Efendi ibn Ahmed ve gümrük emîni kolcusu Ali Ağa ibn İbrahim bin Abdullah şehâdetleriyle sâbit olan İbrahim Ağa ibn Mehmed. Fî 7 Safer sene 1288

Varak No	: 73a
Hüküm No	: 1
Hüküm Tarihi	: Fî gurre-i Zilka'de sene 1285 (13 Şubat 1869)

(Bu tarihten sonrası Anadolu Kadıaskeri Mehmed Nuri Efendi'nin zamanında görülen davalara aittir)

Der-zimmet-i Mehmed Nuri Efendi

Kâdiasker-i Anadolu

Fî gurre-i Zilka'de sene 1285

SONUÇ

Osmanlı'da yargı tek dereceli olup şer'î hukukun yanı sıra örfî hukuk da uygulanırdı. Davalar, başlangıçta birer karar organı olarak çalışan Divan-ı Hümayunda görülürdü. Ancak XVIII. yüzyılın sonlarına doğru Divan-ı Hümayun etkisini iyice kaybetmiş, bunun yerine ikinci divanı (Paşa Kapısı, Babîâli) geçerek bütün işler burada icra edilmeye başlandı. Bununla beraber dâvâlar, XVIII. yüzyıl itibarı ile Divan-ı Hümayundan Babîâli'ye aktarıldı.

1826 yılında yeniçeriliğin ilgasından sonra da Ağa Kapısı Şeyhülislamlara sabit bir mekân olarak tahsis edildi. Şeyhülislam huzurunda Kadıaskerlerin katılımıyla görülen ve adına Huzur Murafaası denilen davalar ilk dönemler Sadrazam huzurunda görülürken 1838 yılında şeyhülislamın yönetimindeki fetvahaneye aktarıldı. Bundan sonra da kadı huzurunda arz edilmiş bir dâvâyı iki taraftan birisi kabul etmez ise o dâva şeyhülislam huzurunda temyiz edildi. Şeyhülislam huzurunda kadıaskerlerin katılımıyla yapılan ve Huzur Murafaasına konu olan davaların kayıtları Osmanlı yargı sistemini ve huzur murafaasını anlamak adına önemlidir. Hasan Hayrullah Efendi huzurunda temyiz edilen Huzur Murafaası davalarından araştırmamıza konu olan defterde 58 dava bulunmaktadır. Bu defterin ikinci kısmını oluşturan dava kayıtları ise Anadolu Kadıaskeri Mehmed Nuri Efendi'nin zamanında görülen davalara aittir ve tez çalışmamız kapsamında değildir.

Huzur murafaasına gelen davalar konu bakımından genellikle; veraset, hisse paylaşım, mal-mülk, borç, alacak-verecek, şahsi münazara, müddea (iddia), hürlük ve vakıf davaları şeklinde dağılmıştır. Bu bağlamda veraset davaları defter içerisinde önemli bir yere sahiptir. Toplamda 21 tane veraset davası olup bu dava defterde %36 oranına sahiptir. Hisse paylaşım davaları hem sayı hem de yüzdeler bakımından ikinci sırada gelmektedir. Hisse paylaşım davaları toplamda 8 adettir. Bu da %14'e tekabül etmektedir. Bunun dışında; alacak-verecek dava sayısı 7, yüzdeler dilim ise %13 ile defterde bulunan dava sayısı bakımından 4. sırada yer almaktadır. Mal-mülk davaları ile şahsi münazara davaları sayı bakımından ve yüzdeler dilim bakımından eşit olan davalar olmakla beraber; 6 adet olup, %11'e tekabül ederek çoğunlukta olan davalar arasında yerini almıştır. Borç davaları sayısı 4, yüzdeler olarak da %7'dir. Müddea, Vakıf ve Hürlük davaları sayı ve yüzdeler dilim olarak aynı olan diğer davalara örnektir.

Bu bağlamda her birinden 2'şer tane olan davaların yüzdeler dilimlerinin %4'e denk geldiğini söylemek mümkündür.

Hasan Hayrullah Efendi'nin Anadolu ve Rumeli kazaskerliği zamanına tekabül eden defterde görülen davaların çoğunluğunu veraset davalarının oluşturduğunu görmekteyiz. Ayrıca bu davaların görülme tarihleri ise; Şeyhülislam Hacı Mehmet Refik Efendi ile Akşehirli Hasan Fehmi Efendi'nin şeyhülislamlığı dönemine denk gelmektedir.

Davaların seyrinde ise; mübaşir, çavuş, ağa, kavas, evkaf kâtibi gibi birçok görevlinin var olduğunu belirtmek yerinde olacaktır. Bunun dışında, bazı dâvâların kesin bir hükme bağlandığını görürken bazı dâvâların da herhangi bir sonuca bağlanmayıp farklı bir birime aktarıldığı görülmektedir.

Dâvâlar'da genellikle farklı milletlerden olan kişilerin yoğunlukta olduğunu görmekteyiz. Bir Ermeni ile bir Türk arasındaki anlaşmazlıklar Huzur Murafaasında görülebilirken bazen de devletin herhangi bir görevlisinin davası görüşülmüştür. Ya da iki gayrimüslim arasındaki anlaşmazlıkların da Huzur Murafaasına konu olduğunu ve bir çözüme kavuşturulmaya çalışıldığını görmekteyiz. Defterde Müslim davaları 36 adet olup oran olarak %63 iken; Gayrimüslim davaları toplamda 19 adettir. Bu da %33'e tekabül eder. Sayı bakımından en az olan Müslim-Gayrimüslim davaları ise 3 adet olmakla beraber %5'lik bir dilime denk gelir.

Davalıların Diyarbakır, Kayseri, Rize, Kütahya, Elâzığ (Palu), Aydın (Söke), İzmir (Birgi), Bolu, gibi yerlerden olduğu görülmüştür. Ancak çoğunluğunun Üsküdar semtinden olması nazar-ı dikkatimizi celb etmiştir. Bu bağlamda, Üsküdar'da Selimiye mahallesi, Selamiali Efendi Mahallesi, İnadiye nâm mahallesi, İhsaniye mahallesi, İcadiye mahallesi, Kapudan Paşa Mahallesi, Bulgurlu Mescidi Mahallesi, Büyükçamlıca, Yeni Mahalle, Üsküdar'a tâbi Kuzguncuk karyesi örnek olarak verebileceğimiz yerlerdir.

Görüldüğü üzere kadı'nın huzurunda görülen dava huzur murafaasının konusu olarak tekrardan Şeyhülislam huzurunda da görülmüştür. Huzur Murafaa davaları konu olarak farklılık arz etmekle beraber Osmanlı'nın hukuk yapısı hakkında bilgi sahibi olmamıza yardımcı olmuştur.

BİBLİYOGRAFYA

A. Arşiv Belgeleri

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Sadaret (A.}), Mühimme Kalemi Evrakı (A.} MKT.MHM), Dosya/Gömlek Numarası: 245/86

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Yıldız (Y..), Esas Evrakı (Y.EE), Dosya/Gömlek Numarası: 21/28

B. Ansiklopedi Maddeleri

Atar, Fahrettin, (2003) “Mahkeme”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C:27, ss. 338-341), Türk Diyanet Vakfı: Ankara.

Afyoncu Erhan ve Ahıskalı Recep, (2002), “Kâtip”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C: 25, ss. 53-55), Türk Diyanet Vakfı: Ankara.

Ahıskalı, Recep, (2006) “Muhzır”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C:31, ss. 85-86), Türk Diyanet Vakfı: İstanbul.

İpşirli, Mehmet, (2013), “Şeyhülislam”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C:39, ss.91-96), Türkiye Diyanet Vakfı: İstanbul.

İpşirli, Mehmet, (1998), “Hayrullah Efendi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C:XVII, ss.75-76), Türkiye Diyanet Vakfı: İstanbul.

İpşirli, Mehmet, (1988), “Huzur Murafaası”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C:18, ss.444), Türkiye Diyanet Vakfı: İstanbul.

İpşirli, Mehmet, (2000), “İkindi Divanı”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C:22, ss.26-27), Türkiye Diyanet Vakfı: İstanbul.

Küçükbaşcı, Mustafa Sabri, (2002), “Kâtip”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C: 25, ss. 49-52), Türk Diyanet Vakfı: Ankara.

Mumcu, Ahmet, (1994), “Divân-ı Hümayun”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C:9, ss.430-432), Türkiye Diyanet Vakfı: İstanbul.

Öztürk, Sait, (2001), “Kassam” *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C:24, ss.579-582), Türkiye Diyanet Vakfı: İstanbul.

Şakiroğlu, Mahmut H., (2011), “Tercüman”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C: 40, ss. 492-494), Türk Diyanet Vakfı: İstanbul.

Yediyıldız, Bahaeddin (2012), "Vakıf" Türkiye *Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, (C.42, ss.479), Türk Diyanet Vakfı: Ankara.

C. Tezler

Akgündüz, Murat, (1999), *XIX. Asır Başlarına Kadar Osmanlı Devleti'nde Şeyhül-İslamlık*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Aksoy, Mehmet, (1997), *Şeyhülislamlıktan Diyanet İşleri Başkanlığına Geçiş*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

Örsten, Seda, (2005), "Osmanlı Hukukunda Fetva", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Yurdakul, İlhami, (1996), *Osmanlı Devleti'nde Şer'î Temyiz Kurumları (Fetvâhâne-i Âli, Meclis-i Tedkikât-ı Şer'îyye ve Mahkeme-i Temyiz-i Şer'îyye Dairesi)*, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

D. Kaynak Eserler ve Araştırmalar

Afyoncu, Erhan, Önal, Ahmet ve Demir, Uğur (2010), *Osmanlı İmparatorluğu'nda Askeri İsyanlar Ve Darbeler*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul.

Ahmet Cevdet Paşa, (1996), *Peygamberler Kıssaları ve İslam Tarihi*, Gündüz Gazetesi, C:5, Ankara.

Akyıldız, Ali, (1993), *Osmanlı Merkez Teşkilatında Reform*, Eren Yayıncılık, İstanbul.

Aksun, Ziya Nur, (2009), *Darbe Kurbanı Abdülaziz Han (Zamanı, Hedefleri, Şehid Edilişi, Artçı Darbeler Ve Yıldız Mahkemesi)*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.

Akgündüz, Ahmet, (1989), *Eski Anayasa Hukukumuz Ve İslam Anayasası*, Timaş Yayınları, İstanbul.

Akgündüz, Ahmet, (2006), *Osmanlı'da Harem (İslâm Hukukunda Kölelik- Cârîyelik Müessesesi)*, Osmanlı Araştırmaları Vakfı, İstanbul.

Akkurt, İbrahim, (2014), *Fetvanın Gücü (İki Padişahı Tahtından İndiren Şeyhülislam Hasan Hayrullah Efendi)*, Yeditepe Yayınevi, İstanbul.

Alpgüvenç, Can, (2011), *Sultan Abdülaziz Han ve Darbeci Paşalar*, İstanbul.

Altunsu, Abdülkadir, (1972), *Osmanlı Şeyhülislamı*, Ankara.

- Albayrak, Sadık, (1973), *Son Devrin İslâm Akademisi (Dâr-ül Hikmet-il İslâmiye)*, Yeni Asya Yayınları, İstanbul.
- Avcı, Mustafa, (2017), *Türk Hukuk Tarihi*, Atlas Akademi, Konya.
- Aydın, M. Âkif, (2014), *Osmanlı Devleti'nde Hukuk Ve Adalet*, Klasik Yayınları, İstanbul.
- Başar, Serhat, (2017), *Eserleri, Fotoğrafları Ve Aileleriyle Osmanlı Şeyhülislamı*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A. Ş Yayınları, İstanbul.
- Bilgin Aydın, İlhami Yurdakul ve İsmail Kurt, (2006), *Bab-ı Meşihat Şeyhülislamlık Arşiv Defter Katoloğu*, İsam Yayınları, İstanbul.
- Cin, Halil, Akgündüz, Ahmet, (1996), *Türk Hukuk Tarihi*, Osmanlı Araştırmaları Vakfı Yayınları, C: 2, İstanbul.
- Danişmend, İsmail Hami, (1971), *İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi (Osmanlı Devlet Erkanı)*, Türkiye Yayınevi, İstanbul.
- Ekinci, Ekrem Buğra, (1999), *Tanzimat Devri Osmanlı Mahkemeleri*, İstanbul.
- Ekinci, Ekrem Buğra, (2008), *Osmanlı Hukuku (Adalet ve Mülk)*, Arı Sanat Yayınları, İstanbul.
- Ekinci, Ekrem Buğra, (2005), *Osmanlı Devleti'nde Mahkemeler ve Kadılık Müessesesi Literatürü*, Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, C:3, S. 5
- Eraslan, Sadık, (2009), *Meşihat-i İslâmiyye ve Ceride-i İlmiyye (Osmanlılarda Fetva Makamı ve Yayın Organı)*, DİB Yayınları, Ankara.
- Ertan, Veli, (1969), *Tarihte Meşihat Makamı İlmiye Sınıfı ve Meşhur Şeyhülislamlar*, Bahar yayınevi, İstanbul.
- Gündüz, Tufan, (2012), *Osmanlı Teşkilat Tarihi El Kitabı*, Grafiker Yayınları, Ankara.
- İbnülemin Mahmud Kemal İnal, (1964), *Osmanlı Devleti'nde Son Sadrazamlar*, I. Cüz
- İnal, İbnülemin Mahmud Kemal, (1943), *Osmanlı Devrinde Son Sadrazamlar*, C:IV Maarif Matbaası, İstanbul.
- İnanır, Ahmet, (2017), *XVI, Yüzyıl Osmanlı Devleti'nde Fetvanın Yeri Ve Günümüz Osmanlı Araştırmaları Bakımından Kaynak Değeri (Osmanlı'da Fıkıh Ve Hukuk)*, Mahya Yayınları, İstanbul.
- İpşirli, Mehmet, (2014), "Sultan II.Abdülhamid'i Tahta Çıkaran ve Tahttan İndiren Fetvalar", [Bildiri], Sultan II. Abdülhamid ve Dönemi Sempozyumu, Sultanbeyli Belediyesi, İstanbul.

- Karaer, Nihat, (2003), *Abdülaziz'in Avrupa Seyahati (Paris, Londra, Viyana)*, Ankara.
- Karal, Enver Ziya, (1983), *Osmanlı Tarihi (Islahat Fermanı Devri 1861-1876)*, C:7, TTK Basımevi, Ankara.
- Karal, Enver Ziya, (1983), *Osmanlı Tarihi (Birinci Meşrutiyet ve İstibdat Devirleri 1876-1907)*, TTK Basımevi, C:8, Ankara.
- Koçak, Yaşar, (1978), *Sultan Abdülaziz Han*, Sebil Yayınevi, İstanbul.
- Kocahanoğlu, Osman Selim, (1997), *Mithat Paşa'nın Hatıraları*, Temel Yayınları, C:2, İstanbul,
- Kozak, İbrahim Erol, (2015), *Kadim Dönemler Genel Hukuk Tarihi*, Palet Yayınları, Konya.
- Kutay, Cemal, (1991), *Sultan Abdülaziz'in Avrupa Seyahati*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.
- Maden, Fahri, Şahin Ali, (2014), *Sultan Abdülaziz Dönemi Şeyhülislamlarından Hasan Hayrullah Efendi (1834-9 Ekim 1898), Sultan Abdülaziz Dönemi Sempozyumu (Sosyo-Kültürel ve Ekonomik Hayat), [Bildiri]*, C: I, TTK Yayınları, Ankara.
- Mehmed Memduh Paşa, (1990), *Tanzimat'tan Meşrutiyet'e Mir'ât-i Şuûnat*, Nehir Yayınları, İstanbul.
- Mufassal Osmanlı Tarihi, (1963), C:VI, Güven Yayınevi, İstanbul.
- Mumcu, Ahmet, (1963), *Osmanlı Devleti'nde Siyaseten Katl*, Ankara üniversitesi Hukuk Fakültesi Yayınları, Ankara.
- Mumcu, Ahmet, (2007), *Divan-ı Hümayun*, Phoenix Yayınevi, Ankara.
- Öztuna, Yılmaz, (1990), *Bir Darbenin Anatomisi*, Ötüken Neşriyat, İstanbul.
- Öztuna, Yılmaz, (2008), *II. Abdülhamid Zamanı ve Şahsiyeti*, Kubbealtı Yayınları, İstanbul.
- Rıza, Ali, Galib, Mehmed, (2002), *19. Yüzyılda Devleti Yönetenler Ya da Sonun Başlangıcı*, Milenyum Yayınları, İstanbul.
- Saydam, Abdullah, (2015), *Osmanlı Medeniyet Tarihi*, Kitabevi, İstanbul.
- Şahiner, Atilla, (2012), *Osmanlı Tarihi (Bir Uç Beyliğinden Cihan İmparatorluğuna 1300-1923)*, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Şapolyo, Enver Behnan, (1961), *Osmanlı Sultanları Tarihi*, Rafet Zaimler Yayınevi, İstanbul.

- Terzi, Arzu, (2011), *Sarayda İktidar Mücadelesi (Abdülaziz- V. Murad- Abdülhamid)*, Timaş Yayınları, İstanbul.
- Tektaş, Nazım, (2002), *Sadrâzamlar (Osmanlı'da İkinci Adam Saltanatı)*, Çatı Kitapları, İstanbul.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, (1967), *Midhat Paşa Ve Yıldız Mahkemesi*, TTK Yayınları, Ankara.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, (1987), *Midhat Ve Rüştü Paşaların Tevkiflerine Dâir Vesikalar*, TTK Yayınları, Ankara.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, (1988), *Osmanlı Devleti'nin İlmiye Teşkilatı*, TTK Basımevi, Ankara.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, (1948), *Osmanlı Devleti'nin Merkez ve Bahriye Teşkilâtı*, TTK Basımevi, Ankara.
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, (1985), *Midhat Paşa Ve Tâif Mahkûmları*, TTK Basımevi, Ankara.
- Ünal, Mehmet Ali, (2002), *Osmanlı Müesseseleri Tarihi*, Fakülte Kitabevi, Isparta.
- Yılmaz, Ömer Faruk, (1999), *Belgelerle Osmanlı Tarihi*, Osmanlı Yayınevi, C:4, İstanbul.
- Yurdakul, İlhami, (2008), *Osmanlı İlmiye Merkez Teşkilatı'nda Reform (1826- 1876)*, İletişim Yayınları, İstanbul

E.Makaleler

- Arı, Mehmet Salih, (1994), “Osmanlılarda Şeyhülislamlık Müessesesi”, *Yüzyüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C: 1, S:1, ss.170-171
- Sertoğlu, Mithat, (1965), “Sultan Abdülaziz'in Mabeyn Başkatibi Âtîf Bey'in Hatıraları” *Hayat Tarih Mecmuası* S.11, ss.:67, İstanbul.